

આ લખ વાંચીને બીજા જણાસુઓને વાંચવા આપડાજી.
આ બાબદ હકતે હકતે કુશો-ગદમાં લેવામાં આવશે.

૧૧૧

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર :

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીવંતગીનો કનૂમીક દ્રષ્ટીથી ચિતાર.

લખનાર :—એરવદ શ્યાવક્ષ માણેકજી ભાયા
પંથકી, બોધસ દરેમેહેર, બેલગમ.

“ જાકેબ ” ની કલમથી રચાયેલા શરેહો સાથના

“ જ્યાલો-ઝરથુશ્ત્ર ”

સહીત.

પ્રગટ કરનાર :

ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

૬૦ સ૦ ૧૯૪૦.

૫૦ ઝ૦ ૧૩૦૯.

(સર્વ હક્ક રવાધીન.)

શું તમે ખરેખર જરથોશ્તી દ્યોન અને તેની સંસ્થાઓ
(દોખ્મું, આતશબહેરામ વીગેરે) પર શીદા છો, તો વાંચો
એક અતી સસ્તી વાંચવા અને ભેટ આપવા લાયક કેતાબ :

દેનૂમ હાર-માળા નં ૩ :

દોખ્માની બુલંદ જરથોશ્તી તલ્લેસમ :
સાયન્ડીફીક અને ઇતિહાસીક મહેલનજગથી તેનો ઉકેલ.

જ્યાન.

પીઓનાં

૪ પડે

વીગત :

કારી

મા જવાબ :

૧ જગર

પારસીને દાટવું અને જરથોશ્તી દેન એ બે તદ્દન સામસામી ચીજ છે.

લખનાર :—ડૉક્ટર ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા,

પી.એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., ઓફ થેલેમીક સરજન.

પ્રગટ કરનાર :—શ્રી પારસી લેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

આશરે ૨૫૦ પાનાનું દળદાર ચોપાનું.

ફક્ત નામની કીંમત આના આર; વી. પી. પોસ્ટેજ ૬ આના વધુ.

મળવાનું ઠેકાણું :—પારસી લેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રસ્તાવના

જાણી શ્રીમતી

૩

સંખ્યા ૨૨૧૪૪ કિલો

૨૪૪૨ જ્યોતિ ૪૨૪૨

વર્ગિક ૫૦૦/૧૩૩

ઢાઢબી ઢદમ (જ્ઞાન) મેળવવા માટે ઢીરજ સાથ ખંત
એજ મોટું ઢન છે !

શું તમને જરથોશ્તી ઢર્મનું ખરું નાદર
જ્ઞાન મેળવવાની ખરેખરી હાંશ છે ?

તો,

હાંચ નહી તમો નાચલે ઢેકાણે કાંઢબી ફી વગર નાચમીત
દર સોમવારે (તેહેવાર સીવાય) સાંજે
સ. ઢા. ફા થી જા સુધી ચાલતા મીં જદાંગીર સો. ચીનીવાત્રાના
તેમજ

મનીવારે સાંજે સ. ઢા. ફ થી જ સુધી ચાલતા
મીં દીનશાદ શા. મસાનીના

ઢદમે-દનૂમના કલાસમાં હાજરી આપતા ?

વળી જાણીતા એરવદ રસ્તમ દીનશાદ દરતુર મેહેરજીરાણાંનો
બુધવારનો અવસ્તા કલાસ (સ. ઢા. ફા થી જા)
નો પણ લાભ લેઓ.

કલાસ ખાનુઓ તથા ગૃહસ્થો માટે ખુલા છે.

ઢેકાણે પારસી વેન્જેરીયન એન્ડ ટમ્પરન્સ સોસાયટી, ત્રીજે માળે,
૧૨૪, દાદાશાહ હાલ્ડી, હોંડોં જિન્દગી સામે
કાયસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

આ લેખ વાંચીને બીજા જીજ્ઞાસુઓને વાંચવા આપશોજી.

આ બાબદ હપતે હપતે ફ્રેશો-ગર્દમાં લેવામાં આવશે.

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર;

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીનો ફનૂમીક દ્રષ્ટીથી ચિતાર.

લખનાર :—એરવદ શ્યાવક્ષ માણેકજી ભાધા,
પંચકી, બોમ્બે હરમેલેર, બેલગામ.

“ જાહેબ ” ની કલમથી રચાયેલા શરેણો સાથના

“ જ્યાલે ઝરથુશ્ત્ર ”

સહીત.

પ્રગટ કરનાર :

ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

૧૨૪, હાલીશોડ હાઉસ, કાવજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

૪૦ રાં ૧૯૪૦.

૫૦ ઝં ૧૩૦૯.

(સર્વ હક્ક સ્વામીન.)

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૃતિપ્રાચીન-સંગ્રહ
૨૨૧૪૪

૧૮૪૫૬:૨૨

આ પુસ્તક મીં દીનશાહ શાપુરજી મસાની, ખી. એ., એ મુંખધના કોટ
નંં ૧૯, બેંક ક્ષીટ કોસ લેન ખાતે ધી “ક્રશો-ગર્દ” પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં છાપ્યું છે, અને ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ
સોસાયટી માટે તેના ઑં સેક્રેટરી મીં દીનશાહ શાપુરજી
મસાની, ખી. એ., એ નંં ૧૨૪, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ,
કોટ, મધે મુંખધમાં પ્રગટ કર્યું છે.

નઝર--નામે

યાને

અર્પણ--પત્રીકા.

આપણી કોમના જાણીતા અને માનીતા, સંક એકમાળી, પરમાર્થી ગૃહસ્થ ડા० કાવસજી નશરવાનજી સથ્થાએ પોતાનાં ગુજર પામેલાં ંહાલાંઓ, નામે—બહેશ્ત-બહેરેહ માદર બે० જીવનબાઈ બે० એદલ, બહેશ્ત-બહેરેહ પેદર બે० નૌશીરવાન બે० રતન, બહેશ્ત-બહેરેહ કદબાનુ બે० પુતલીબાઈ બે० માણેક, બહેશ્ત-બહેરેહ દોખ્તર બે० મેહરબાઈ બે० કાવસ અને બહેશ્ત-બહેરેહ ખીરાદર બે० બાપુજી બે० નૌશીરવાન એઓની નેક નૈયતે આ લેખ છપાવી બહાર પાડવા સંગીન નગદ મદદ પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીને કરી છે તેથી હું અતી ખાકસારી સાથે આ લેખ તે પાંચે બહેશ્ત-બહેરેહોને અર્પણ કરતાં એવી દુઆ ગુબરૂં છું કે “જે પ્રમાણે દાદાર અહુરમઝદ પોતીકા હુમત-દૂખ્ત હવર્શ મુજબ કુલ સૃષ્ટી રચનાને મીનોઈ વૃધ્ધિમાં આગલ અને આગલ વધારી રહ્યા છે, તેજ પ્રમાણે સૃષ્ટિના તમામ ઉરવાનો પોતીકા હુમત દુખ્ત-હવર્શ મુજબ પોતાનાં ફરોહરોની તુફેલમાં પોતીકા ખાતેન આતશની મારફતે સદા વૃધ્ધિમાં આગલ અને આગલ વધી રહ્યાં છે, અને તેજ પ્રમાણે ઉપર જણાવેલાં પાંચે બહેશ્ત-બહેરેહ અનુશેહ રવાનો.

બહેશ્ત-બહેરેહ બે० જીવનબાઈ બે० એદલ

” બે० નૌશીરવાન બે० રતન

” બે० પુતલીબાઈ બે० માણેક

” બે० મેહરબાઈ બે० કાવસ

” બે० બાપુજી બે० નૌશીરવાન

—એઓ પણ કુદરતના અણદીઠ આલમનાં જેથી મરકઝ ઉપર હોય ત્યાંથી તેઓ અશો સરોશ યજ્ઞની શાંતી ભરી ગોઢમાં પોસ્ત-પનાહી સેતાબ પામે, અને ઉસુલ માઝહયક્ષની જરથોસ્તી દએનના મીથ્ર-માંથ્ર અને યસ્નના મીથ્રોમાં પોતાના રવાનના હોશને જોડેલો (ગુમ્બ) રાખી, પોતપોતાના ફરોહરોની તુફેલમાં પોતાના ખાતેન આતશોને ખીલવી, પોતીકા ખુદાના આશીશોથી પોતાના હુમત-હુખત-હવર્ત મુજબ સદા આગલ, આગલ અને આગલ વધે અને “યથા,” “અષેમ્,” અને “યેંઘહે હાતાંમ્” ના નાદર સ્તોતો પ્રાપ્ત કરે!

આમીન ! આમીન ! આમીન !

સરોશ અશો ફીરોઝગર યાર વ પાદાર
 વ નેગેલુદાર વ ગુરદાર વ પાના વ પાસ્થાન-
 ધ-અતુશેલુ રવાન-ધ-
 બેહુરત-બહેરેલુ બેંજલવનબાધ બેં એદલ
 , બેં નૌશીરવાન બેં રતન
 , બેં પુતલીબાધ બેં માણુક
 , બેં મેહુરબાધ બેં કાવસ
 , બેં બાપુજ બેં નૌશીરવાન
 બાશ ! અપમ વૉદૂ (૩).

આ કેતાબની પ્રસંશા તથા એક ઉડતો ખ્યાલ.

જ્યારે અમે નાના બાળક તરીકે ગુજરાતી ચોથી ચોપડી શીખતા હતા, ત્યારે મરહુમ એરવદ સાહેબ એદલત કેરશાસ્ત્ર આંટીઆની “જરથોસ્તી ધર્મ શિક્ષક” નામે એક કેતાબ સ્કુલમાં સવારે અરથો કલાક બાણેલા એરવદ સાહેબો શિક્ષક તરીકે અમેને સમજાવતા હતા. તેની અંદર અશો રિપતમાન જરતોસ્ત સાહેબના બાળમાં તેવજીની જાંદગીની હેકાવત તથા મોજેજઓ જે પહેલવી કેતાબોમાં રમજ યાને બેદોમાં જણાવેલા છે તે એમના એમ કંઈની બેદી અર્થો સમજાવ્યા વીના શીખવવામાં આવતા હતા. તે વખતે બચગીની હાલત અને નાની સમજશક્તિને લીધે કંઈ પણ તે મોજેજઓની મતલબ સમજી નહીં શક્યા હતા, પણ મોટા થઇને કાલેજમાં અવરતા પહેલવીનો અભ્યાસ કરતી વખતે પણ જ્યારે આ મોતેબર મોજેજઓનો અર્થ કાંઈની શિક્ષક નહીં સમજાવી શક્યા ત્યારે તે મોજેજઓ તથા પેગામ્બર સાહેબની જાંદગીના અદ્ભુત બનાવો બાબે ગુમાન અને શક્ય પેદા થઇ rationalised reason જે તર્કશક્તિ પશ્ચિમની કુળવણી લીધે કાંચ, કેમ, ક્યારે સવાલો પુછવા લાગી તેને આ બધું તદ્દન નહીં માનવા જોગ અને હાંબ લાગવા માંડ્યું.

તેજ વખતે ખુદાના શુક કરવાનો મોકકા આવી લાગ્યો, અને જરથોસ્તી “ઇસ્મે-ક્ષુમ” ના બહેસ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ બહેરામશાહ નવરોજી શરાફનાં ચરણે જ્યારે આ બધી પહેલવી જરથોસ્ત નામાની તથા ગાથા અને વંદીદાદમાં જણાવેલી પેગામ્બર સાહેબની જાંદગીની બાબદોના બોલાસાઓ જણવામાં આવ્યા, ત્યારેજ ખબર પડી કે જરથોસ્તી ધર્મ ફક્ત બાષાના તરજુમાની મદદથી શીખવા જવામાં ધણું નુકસાન છે, અને યુનીવરસીટીની ડીગ્રી સાથે જો જરથોસ્તી ધર્મ અસલ પાંતુજની ઢપ ઉપર શીખાડવામાં આવે તો ખરા સાચ્યા એતેકાદની ગેરહાજરીમાં હમદીનો જર નાસ્તીક અને અ-જરથોસ્તી થઇ જાય તેમાં નવાઇ નથી.

આ કેતાબ “અમર જયોતિ જરથુસ્ત્ર”ના લખનાર એક સાધારણ શીખેલા એરવદ સાહેબ છે, જેવજી બેસગામની બોઇસ અગ્યારીના પંથકી છે. તેવજી એક એવી ઇસ્મે-ક્ષુમની રોશનીમાં લખાયેલી મહાન કેતાબ ઉપરથી પોતે તાત્પર્ય પચાવીને આ પોતીકી કેતાબ રચી છે કે જે કેતાબ “નીદીઝ-ઇ-વહેદીન”ને નામે અમારા વડીલ બાઇબંધ ડોક્ટર ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., ઑફ થેમીક

સરજ્યને લગભગ ખારસો ખારસો પાનાનાં બે મોટાં સુંદર વોલ્યુમોમાં હાલ સુધીમાં પ્રગટ કરી છે. જરથોસ્તી ઇસ્મે-ક્તુમ તથા તે સાચવનારા ગોફેનશીન આબેદ સાહેબ દેલાનસાહેબો તથા તેઓના હિંદુસ્તાનના ખાસ કાસદ બહેસ્ત-બરેહેહ બેહરામશાહ નવરોજી શરાફની કાયમની યાદગારી બળવનારાં આ “ભાલી દીનની ગુપ્ત સમજણ આપનારાં નીકીઝ-ઇ-વહેદીન”નાં વોલ્યુમો સદા યાદગાર સ્તંભ તરીકે ઉભાં રહ્યાં કરશે.

આ નીકીઝનાં પહેલાં વોલ્યુમમાં વખ્શુરે-વખ્શુરાન સાહેબનાં રવાનનો દરજ્જો, તથા તેવણના મોજેગ અને હાંદગીનાં કાર્યની જે સમજણ ડોક્ટર ફરામરોજ ચીનીવાલાએ આપી છે તેને આધારે એરવદ સ્વાવક્ષ બાધા આ “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર” લખીને બતાવી આપે છે કે જરથોસ્તી ઇસ્મે-ક્તુમનો ખરો હાવકો ધીરજવંત અબ્યાસી કેવી રીતની જરથોસ્તી ધર્મની કેતાબો લખી શકે અને કોમને ખરે રસ્તે દોરવી શકે.

અફસોસ છે કે આપણામાં જે ધર્મજ્ઞાન સ્કુલોમાં મોટી ડીંગો મારીને હજારો રૂપિયા ખર્ચીને આપવામાં આવે છે-હાખલા તરીકે “જરથોસ્તી જશન કમીટી”, “જરથોસ્તી ધર્મ”નાં જ્ઞાન ફેલાવનારી મંડળી”, “કામા અથોરનાન ઇન્સ્ટીટ્યુટ” તથા “અથોરનાન મદરેસા” વગેરે તેઓ તરફથી અસલનો એકનો એક પીબનપાતલો અશો સ્પિતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબની હાંદગી તથા મોજેગ બાબે બરડાવવામાં આવે છે. શા માટે તેઓ જરથોસ્તી ઇસ્મે-ક્તુમની રોશનીમાં જે કેતાબો પ્રગટ થાય છે તેનો અબ્યાસ કરીને તે મોજેગઓના અકકલપસંદ ખુલાસાઓ ઉધરતી ઓલા-દનાં મગજ ઉપર ઠસાવતા નથી તેનું કારણ સમજી શકાતું નથી. “તુર-બરાતુર” અને જરથુસ્ત્ર સાહેબ”ની મારામારીની ક્તુમની તાવીલની સમજણ આપવાને બદલે આતશબહેરામના મકાનમાં આ બે જણાઓએ ગોથા એકમેકનું ખુન કરીને મારી નાંખ્યા હતા તેવો પીબનપાતલો હજારો રૂપિયા ખર્ચીને કુમળાં મગજને શીખાડવામાં શો ફાયદો છે તેજ આપણને સમજ પડતું નથી.

ઉપર જણાવેલાં ખાતાઓના સુકાનીઓને બે હાથ જોડી અરજ છે કે જરથોસ્તી ધર્મ”નાં વાસ્તવીક જ્ઞાન જે તેઓ આપવા નહીં ચાહતા હોય તો વાળેજ છે કે હવે ધર્મજ્ઞાન ખોટી Stereotyped રીતે આપવાનું માંડી વાળવાનો વખત આવ્યો છે જેથી જરથોસ્તી દીન જેવી ખુલ્લું બાબદોની હાલી થતી અટકી શકે.

આ કેતાબ માટે હું લખાણથી કહેવા માંગતો નથી, કારણ કે અમારા એક અગ્રીક મીત્ર ડોક્ટર જહાંગીર મેરવાનજી પાવરીએ “આ કેતાબ માટે બે બાલ” foreword લખવાની મહેરબાની કરી છે, જેમાં

તેવણે “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર”ની કેતાબ બાબે ત્રણ ભાગમાં આ કેતાબની સમજણ દુકમાં આપી છે અને અશો રિપતમાન જરાતોસ્ત સાહેબ યજ્ઞદી તોરના અને સાધારણ ઇન્સાન નહીજ હતા તે બાબે તેવણે ભાર મુક્યો છે, અને અથોરનાનનો પેશો કરનારાઓ ધર્મજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરીને ધર્મજ્ઞાન પાછું બીજાઓને આપવામાં રોકાય તો કામને કેટલો બધો ફાયદો મળે તે બાબે ડોક્ટર સાહેબ જહાંગીર પાવરી વાસ્તવીક રીતે ઉદગાર કરે છે.

આ લગભગ સવામો પાનાની કેતાબ બહાર પાડવા માટે અમારા એક બીજા ભલા મીત્ર, ખેરખાહ, અને જરથોસ્તી ઇસ્મે-હુમના તલબગાર ડોક્ટર કાવશાહ નશરવાનજી સહુ જેવા શાંત મદદગારનો ખાસ ઉપકાર આ પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમપરન્સ સોસાયટી તરફથી માનવામાં આવે છે, કેમજે આ ભલા ડોક્ટર સહુએ પોતીકા બહેસ્ત-બહેરેહ ધણીઆણી પુતલીબાઇ તથા બહેસ્ત-બહેરેહ બેટી મહેરબાઇની તેમજ પોતીકાં વહાલાં બે. બે. માતાપીતા તથા બાઇની પવીત્ર યાદ ખરાં જ્ઞાન રૂપે કાયમ રાખવાની મક્કસુદથી આ કેતાબ પ્રગટ કરવા માટે ધણી સંગીન મદદ આપી છે, જે મદદની બરકતથીજ આ હજાર ૧૮૦ પાનાની સુંદર કેતાબ એક નાનકડાં જરથોસ્તી નામાં તરીકે ઇસ્મે-હુમની રોશનીથી બરપુર ફક્ત બે આનાની નજીવી કીમતે (પોરટેજ બુદ્) હમદીનોમાં આશકારા કરવાનું આ કાગળની મોંઘવારીના વખતમાં બની શક્યું છે. આ કેતાબની પહેલી આવૃત્તિ જે ખપી જશે તો અને વધુ નકલોની માંગણી થવે બીજી એવીજ સસ્તી આવૃત્તિ પ્રગટ કરવા માટે આ સોસાયટી ખુદાની મહેરથી મુરાદ રાખે છે. દરેક નાનાં કે મોટાં, ગરીબ કે તવંગર જરથોસ્તી કુટુંબે પોતાનાં ઘેરમાં આ કેતાબ રાખી તેનું નિયમીત વાંચન કર્યાથી જરથોસ્તી ધર્મની ખરી કદર બુજી શકશે.

“ફીરોઝખાદ ખુરેહ-ઇ અવીજેહ વેહદીન-ઇ માજદયસ્નાન !”

“હાદ દીન-ઇ વેહ માજદયસ્નાન આગાહી રવાઇ વાવરંગાની ખાદ ! હકૂત કેશ્વર જમીન અએદુનખાદ !”

યાને:

“નેક ભલી માજદયસ્તી દીનતું ખોરેહ તથા પ્રતાપ ફતેહ પામો.”

“ભલી માજદયસ્તી દીન તથા કાયદો તેની અસલ સમજણ તથા એતેકાદ સાથે આશકારા અને ન્યાદતી પામો ! સાતે કેશ્વરોના વીસ્તારમાં એ પ્રમાણે આમીન થાઓ ! આમીન !”

તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૯૪૦.

ફીરોઝ શાપુરજી મસાની.

પાક અહુર મઝદાનાં નામથી.

અ ર છા પં છુ .

“ દાઘત્યો અએરમે બુયાઓ,
દાઘત્યો બઓમદી બુયાઓ,
દાઘત્યો પિથિવ બુયાઓ,
દાઘત્યો ઉપસયને બુયાઓ;
પેરેનાયુશ હરેથે બુયાઓ,
દદાયાશ હરેથે બુયાઓ,
આતર્શ પુથ અહુરહે મઝદાઓ.

સઓએ બુથે અહુમ્ય ન્માને, મત્ સઓએ બુથે અહુમ્ય ન્માને, રઓઅહિ બુથે અહુમ્ય ન્માને, વક્ષથે બુથે અહુમ્ય ન્માને, ફરેથેમચિત્ અધપિ જરવાનમ, ઉપ સૂરામ ક્ષો-કરેતીમ, હદ સૂરયાઓ વંધહુયાઓ ક્ષો-કરેતોધત્.”

“ અહુરમઝદની તરફના સધળી ચીજોને પવિત્ર કરનાર અએ આતશ!—એસમમાં તું લાયક થજે! (તને અપંછુ હોજો!) બોયમાં—પુથબોમાં—તું લાયક થજે! પવિત્ર ખોરેહવાલા ખોરાકમાં તું લાયક થજે! સુક્ષાં લાકડાંનાં ગાંઠમાં તું લાયક થજે! અહુરમઝદની તરફના સધળી ચીજોને પાક કરનાર અએ પવિત્ર આતશ! ખોરાકમાં લાંબો વખત સુધી બરેલો તું થજે! ખોરાકમાં લાંબો વખત સુધી બલો તું થજે!

“ અએ પવિત્ર આતશ! લાંબો વખત સુધી શૂર—જેર—આપનાર રસ્તાખેજના વખત સુધી તથા હિંમત આપનાર બલા કયામતના વખત સુધી આ ધરમાં તું ઝગકતો રહેજે! આ ધરમાં તું ચળકાટમાં બળતો રહેજે! તથા આ ધરમાં તું વૃદ્ધિ પામતો અમર રહેજે!”

આ અને પેલી દુનિયાના તમામ પ્રકાશિત આતશ પાદશાહોનાં ચરણમાં ઉપવી દુવાઓ ઇચ્છતાં બેલગામની મરહુમ શેઠ બેલસની હરેમેહુરના પવિત્ર કેબલા સાહેબને ચરણે આ વિષય બંદગીનાં રૂપમાં ધરં છું. મુજ ગુનેહગાર અદના બંદાની આ ખરા હૃદયની દુવાઓ દાદાર અહુરમઝદની પવિત્ર દરગાહમાં મંજુર કરાવી તેનો બલો બદલો એ પવિત્ર પિતા! જરથોસ્તી દીન, જરથોસ્તી કામ, અને પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને માટે બલા યઝદી પ્રવાહો મારફતે આ જગત ઉપર ઉતારજે! પવિત્ર ધરાનશાહને, પવિત્ર કેબલા સાહેબને, અને જગતના તમામ આતશ પાદશાહોને, કરોડો કરોડ નમન હોજો!

અથ જમ્યાત્ યથ આદિનામી.

Foreword.

આ કેતાબ માટે બે બોલ.

આ ફાતી જેહાનમાં મનુષ્ય માત્રની ઉત્પત્તિ, આબાદી, અને આઝાદી અર્થે સેવા એક અમુલ્ય સાધન છે. ના, એટલુંજ નહીં, પણ મનુષ્ય જાતીની સ્વાર્થ રહીત સેવા, તે ખુદ પાકની સેવા બરોબર છે; કારણ “He who serveth man, serveth God” નું સુત્ર દરેક પેગામ્બર સાહેબો તથા મહાન નર-નારીઓ શીખાડી ગયાં છે. તમામ પ્રકારોની સેવામાં, ધર્મ એટલે કે મીનોષ જ્ઞાન ફાહેશ કરવાની સેવા સર્વોત્તમ શ્રેષ્ઠ છે. આ સીદ્ધાંત અનુસાર, આ અતી ઉપયોગી કેતાબના કર્તા વીદ્વાન બાઇ એરવદ શ્યાવક્ષ માણેકજી બાધાએ પોતાના જ્ઞાન અને કાબેદ્યતના પ્રતાપે પુણ્ય પેગામ્બર અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર અને તેમની શીખાડેલી મહાન દીન માટે જે બેમુલ જ્ઞાન પોતાની જાતી ખંતીલી મહેનતથી સંપાદન કર્યું છે તેને સ્વાર્થ બની પોતાના સીનામાંજ ન છુપાવી રાખતાં સામાન્ય રીતે કુલ જગતજનો માટે અને ખાસ રીતે કુલ ખસ્તે-કુસ્તીઆન જરથોસ્તીઓની સેવા અર્થે, જાહેર કરવાની જે અતી ખંતીલી જહેમત લીધી છે, તે માટે એ બહા અથોરનાન બાઇને ખરો ધન્યવાદ આપું છું. બહા બાઇ એરવદ શ્યાવક્ષ મા. બાધાનો દાખલો લઇ જો અથોરનાન બાઇઓ પોતાનો ફાજલ વખત દીની જ્ઞાન સંપાદન કરવામાં, તે મુજબનું વર્તન ચાલુ રાખવામાં અને તે જ્ઞાનને લાયકાતથી ફેલાવો કરવામાં રોકતાં શીખે, તો તેઓ પોતાના ઉચ્ચ દરજ્જાને જેમ આપવા સાથ જગતજનોની સાચી રહનુમાઇ ધાર્મિક જ્ઞાન માર્ગે કરવાનું પરમાર્થી કાર્ય કરતા રહે, જેમાંજ તેઓની તેમજ સાથે સાથે જગતજનોની ઉત્પત્તિ, આબાદી અને ખરી આઝાદી સમાયલી છે એમ લખવામાં હું કરી પણ અતિષેયકિત કરતો નથી એમ સમજી વાંચનાર કબુલ રાખશે.

કર્તાએ આ કેતાબ “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર” ને ઘટતો ઇનસાફ આપવા માટે ત્રણ ભાગોમાં વહેચી છે : ૧) લો ભાગ પુણ્ય અશો સ્પિતમાન જરથુસ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબનો જન્મ અને એવણ સાહેબની જીંદગીના સંબંધનો અહેવાલ, તેમજ બહી મજદયસ્ની જરથોસ્તી દીન મટે ઘણાજ અક્ષત્રપસંદ ખુલાસાઓ સાથ ખ્યાલ આપે છે. ૨) જો ભાગ મજદયસ્ની જરથોસ્તી ધર્મનાં રહસ્યનો ટુંકમાં પણ અસરકારક ખ્યાલ આપે છે, અને

૩) જા ભાગમાં એ દીનના નીતીશાસ્ત્ર અને અમૃત વચનોનો ટુંકે ખ્યાલ આપવાની અતી ઝહેમતભરી કોશેશ કરી છે.

પહેલા ભાગમાં પેગામ્બર સાહેબને જન્મ લેવામાં કુદરતમાં શો હેતુ છે, તેમજ એવણુ સાહેબ માટે ખુદ મીનોષમાં કેવી મહાભારત કાર-સ્વાષ્ટ્ર ચાલી રહી હતી, અને ખુદ ગેતીમાં એવણુની આગમચની નવ પહેડીથી કેટલી બધી બીકટ પરહેઝગારીથી તે માટેની સાવચેતીઓ લેવાઈ હતી તે માટેનો સુંદર ખ્યાલ આપવા બાદ, ખુદ પેગામ્બર સાહેબના અશો માત-પીતાએ કેટલી ઉંચ દરજ્જેની મીનોષ જીંદગી તે માટે ગુજરી હતી તેનું વર્ણન કર્યું છે, જે સધળાં ખ્યાનો ઉપરથી સાધારણુ સમજશક્તિવાળો ઇનસાન તુરત સમજી શકશે, કે પુજ્ય પાક પેગામ્બર સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબ ઇનસાનના લેખાસમાં એક ચજ્જદ મીસાલ હતા. અશો યાદના મહા ધુરંધર પહેલવી ઓલમાઓએ અશો સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મવા સાથના મોજેગઓ, જે અલંકારીક ભાષામાં ખાસ કારણો થકી વર્ણવ્યા છે, તે મોજેગઓનું રહસ્ય કર્તાએ “ઇદમે-દેનૂમની ચાવી વડે” ઘણી સરલ ભાષામાં સમજાવી, અનેક પ્રકારની ગેરસમજુતીઓ દૂર કરવાની કોશેશ કીધી છે, જે સ્તુતીપાત્ર છે. ખાસ કરી પેગામ્બર સાહેબનાં મરણ બાબેનો અલંકારનો બેદ સમજાવવા માટે એ ભાષ્યે જે બીજી શાહદતો ટાંકી છે, તે ઉપરથી વાંચનાર સમજી શકશે કે એ ભાષ્યે પોતાના ધર્મનું વારતવીક જ્ઞાન હોવા ઉપરાંત બીજા અન્ય ધર્મેનું પણ સારું જ્ઞાન છે, જે ખુશનસીબીની વાત છે. વધુમાં પેગામ્બર સાહેબની ઘણી આણીઓ, છોકરીઓ, તથા છોકરાઓ માટેનાં અલંકારીક ખ્યાનોને પણ તેવીજ રીતે સમજાવી ઘણી તારીફલાયક સંવા એ ભાષ્યે કરી છે. ફક્ત ભાષાશાસ્ત્ર (Philology) નેજ આધારે જ્યારે પણ ધર્મને લગતા અલંકારો સમજાવવાની જે જે પંડીતોએ કોશેશો કરી છે ત્યાં પરીણામમાં ગેરસમજુતી અને યકીનનું ઝમાડોળપણુંજ આવ્યું છે. આ કેતાબનો અભ્યાસ કરવાથી દરેક સમજી માનવી કબુલ કરશે કે માઇન્ડ-કલ્ચર (Mind-Culture) ને હાર્ટ-કલ્ચર (Heart-Culture) થી જ્યારે રોશન (enlightened) કરવામાં આવે છે, ત્યારેજ ધર્મનું ખરું રહસ્ય સમજી તેમજ સમજાવી શકાય છે.

હવે, બીજા ભાગમાં ધર્મનાં રહસ્યનો ટુંક સાર સમજાવતાં, કર્તાએ તરીકતો યાનેજ સુખી કુદરતાનુસારનુંજ જીવન ગુજરવાના નીચમો, તેમજ એ ધર્મનો મુળ પાયો જે “અષ” કહેતાં કુદરતના અચળ અને અચુક કાયદાઓ ઉપર રચાયેલો છે, તેની ઘણી સારી સમજ આપી છે.

જેઓ ધર્મનાં મહા બુદ્ધં ફરમાનોનું રહસ્ય ન સમજવાથી બાજે વખતે કોઈ ફરમાનો પ્રત્યે બીનધમ્મવા જોગ રીતે વર્તે છે, તેઓ આ કેતાબનો શ્રાંત મને અભ્યાસ કરવાથી પોતાની ગાફેલીમાંથી બીહાર થઈ, સદ્ગુણ ફરમાનો પ્રત્યે માન અને વફાદારીથી વર્તતાં થશે એવું મારું અંગત માનવું છે તેનું તોલ કરવા સમજી વાંચનાર ઉપરજ છોડું છું.

નીતીશાસ્ત્રને લગતા ત્રીજા ભાગમાં કર્તાએ બારે ઝેડમત લઈ અવસ્તા અને પાજાંદ બહુતરોમાંથી અનેક ફકરાઓનો અર્થ આપી, એક બસ્તે-કુસ્તીઆન જરથોસ્તી કેવો હોવો જોઈએ, તેનો ધણોજ સુંદર ખ્યાલ આપ્યો છે. વધુમાં, એ ભાગમાં કુદરતના અચુક અને અચળ કાયદાઓ જેવા કે, કેશાશ યાને કર્મનો કાયદો, તનાસક યાને પુનર્જન્મનો કાયદો, બહેસ્ત તેમજ દોજખને લગતી હોશને લગતી સ્થીતી, તેમજ ચીન્વત પુલ્કને લગતી બાનની સ્થીતી, વીગેરેનો ખ્યાલ આપવાની સારી કોશિશ કરી છે. ટુંકમાં આ કેતાબમાં કર્તાએ જરથોસ્તી ધર્મ અને તેના મહાન પેગામ્બરને લગતું ધણું સારું ખ્યાન સાદી સરલ ભાષામાં કરી ફકન ધર્મ અને કોમનીજ સેવા કરી નથી, પણ કોઈ પણ કોમના સમ્યાપના શોધ-કોને માટે સારો ખોરાક પુરો પાડવા સાથ, એ મહાન ધર્મની શીઝસુરી જે “ધદમે-ફ્રીમ” નાં નામથી ઓળખાય છે, તેનો અભ્યાસ કરવા માટે કોમ-પરકોમનાઓને પ્રેરણા પુરી પાડી છે.

આ ચોપડીના કર્તા એરવડ શ્યાવક્ષ માણેકજી ભાષાએ પોતાની આ કેતાબને જે ઇનસાફ આપ્યો છે, અને તેમ કરી, અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર, અને તેમની દીન માટે, જે શ્રેષ્ઠ વીચારો પુરા પાડ્યા છે તેમાં કશું પણ સદ્ગરાગાતી તત્ત્વ નથી એ પુરવાર કરવા કાજે થોડાક જીદીન સાવાંઓના મતો અત્રે રજી કરે છું :—

“સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે જજરા બેહબરમેના પરદા ખસાડી નાંખી આપણી નજરને તદનજ રાસ્ત અને ખરી બનાવી છે, જેના દરેક કલામ (અવસ્તા માંધાણી) સાંમળતાં અથવા જાણતાં દીઝ પાક બની આપણને પાપી બનવાની લોભ લાલચ અંતરમાંથી એકદમ નાણું થાય છે. તે જે શીખાડી ગયો છે, તે ખુદાઈ રાસ્તી અને પતીત્રાઈ છે.”

—પ્રખ્યાત કવિ લોર્ડ આયરન.

“પેગામ્બર સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે સાથી મોટું તેમજ મહાબારત કાર્ય એ કીધું છે કે સર્વથી બુદ્ધં એક ખુદાતાલાની પરસ્તેશ

કરવા સાફ સર્વે મોતેબર કીયા માર્ગ ચાલુ કીધી, અને ફરેસ્તા-
ઓને આરાધવાનો ઉમેરો કીધો.”

—સર વીલીયમ જેન્સ.

“પારસીઓના જરથોસ્તી ધર્મ સંબંધી જે માયાકુલ મત હું ાંધી
ચુક્યો છું, તે મત એ વાતથી મોતેબરી પકડતું ગયું છે કે, એ ધર્મ
માત્ર નીતીના માર્ગ દેખાડનારો છે એટલુંજ નહીં, પણ નેક
ખસલતની, સાચી શ્રેષ્ઠ યુન્યાદી ધરાવનારો છે, જેથી એ ધર્મ
પાળનાર મરદો પ્રમાણીક, તથા ઓરતો પતિવ્રત રહે છે. પ્રથમ-
થીજ મારો મનજીત અભીપ્રાય એ છે કે પારસીઓ ખુદા-પરસ્ત છે.”

—સર વીલીયમ આઉસલી.

“હું એટલુંજ દેખાડવા માગું છું કે ધડ પાયાના વીચારોમાં, તથા
મુળ હેતુમાં, અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રનો ધર્મ આજના વખતમાં આગળ
વધેલા વીચારો સાથે બહુજ અગત્યજ જેવી રીતે મળતો આવે છે, જે
ધર્મ હાલની વપરાસમાં આવતી હાજતોને અનુકુળ થવાને તથા
“ઝમાન” અને “વીજ્ઞાન” વચ્ચેની લડાઇ સાંધવાને બીજા
બધા ધર્મો કરતાં ઘણેજ આગળ વધેલો છે.”

—સેમ્યુઅલ લૅંગ.

“ખુદાએ અશો જરથુસ્ત્રને એવું કહેલું છે, કે જે ચીજો પ્રકાશ
છે, તેઓમાં માર્ગ તુર છુપું હોય છે. આ ઉપરથી, એ પેગામ્બરનો ધર્મ
પાળનારાંઓ દરેક ઇબ્રાહીમીયાનામાં પોતાની ફરજ અદા કરતી વેળાએ
પવિત્ર આતશ, જે આફરગાનીયામાં રોશન બળતો રહે છે, તે તરફ પોતાનું
મોંઢ ધરે છે, અને જ્યારે તેઓ ખુદલી હવામાં બંદગી કરે છે, ત્યારે
આફતાબ તરફ મોંઢ ધરે છે,—જે રોશનીઓમાં શ્રેષ્ઠ ગણાય છે, અને
જેનાથી ખુદા પાકે પોતાની ઇશ્વરી રોશની ફેલાવી નાંખી પોતાની પેદા-
યશોનાં સર્વ કામો ચાલુ રાખેલાં છે. જરથુસ્ત્ર સ્પીતમાન સાહેબનાં મહા-
ભારત પુસ્તક “ઝંદ-અવસ્તા” માં જે ઘણીખરી બીનાઓ આવેલી
છે તે ઘણીજ ઉમદા અને નીતીથી ભરપુર છે, અને એવી છે કે
જેથી ઉદ્યોગ તેમજ નેકીમાં વધારો થાય છે. જે ધર્મ અશો
સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે શીખાડ્યો છે, તેનાં મુખ્ય ફરમાનો પવિત્રાઇ અને
ખુદાઇ છે.”

—સર જોન માલકમ (મુંબઇના માજી હાકેમ.)

“જરથોસ્તી ધર્મ દુન્યામાં ફેલાયલા એક ખુદામાં માનનારા પંથો-
માનો સર્વથી સરસ છે. સઘળા ધર્મોમાં વગર શકે એ ધર્મ પોતાની
શીલસુરીના ઉંડા ભેદોને લીધે, તથા તેમાં જણાવેલાં મત અને વીચારો
ખુદાઇ હોવાને લીધે, તેમજ તેમાં જણાવેલી નીતીની ચોખ્ખાઇને લીધે
સર્વથી ઉત્તમ અને પ્યારો છે.

—પ્રોફેસર વીલયમ વહીતની, (જરમન.)

“પારસીઓ પોતાંકા બાપીકા ધર્મને એટલો તો પ્યારો ગણીને
એટલું તો માન આપતા હતા, કે મોત અથવા દેશનીકાળ જેવી મોટી
આફતો ખમ્યાં છતાં, પોતાનો ધર્મ તર્ક કરી શક્યા નહી. તેવા પાકીજેહ
ધર્મવાળાઓને જો કે જમાનની ગીરદેશથી અરખોના લશ્કરોએ તાબે
કીધા, અને તેઓને ફરમાનના પહાડો અને હિન્દુસ્તાનના કેસ્તાઓ સુધી
હઠાડ્યા, અને મહમદી ધર્મ કબુલ કરવાને માટે તેઓ ઉપર ભારે સીતમ
ગુજારવામાં આવ્યો, તો પણ જે વખતે કાસ્પીયન સમુદ્રથી, તે ધરાની
અખાત સુધીનાં મુલકમાનું દરેક ગામડું પોતાના ભપકાદાર તે આતશ-
કહેદથી શણગારેલું હતું, જે વખતે (ધરાની શહેનશાહત વખતે) એક
સુરજમુખી ડુલની મીસાલે, જ્યાં સુર્યની આંખ ફરતી તે તરફ કદીમ
ધરાન ફરતું હતું; કહેવાની મતલબ એ કે કદીમ ધરાનનો વીસ્તાર
એટલો તો બહોલો હતો કે, ત્યાં સુર્ય કદી અસ્ત પામતો નહી
હતો, (જેવું હાલમાં ખ્રીડીશ સલતનત માટે છે,) તે વખતે, તેવા
વખતને મગરૂરીથી ધ્યાનમાં રાખી સઘળી બારીકીઓ સાથે
ક્રીયાકામો બજાવીને પોતાના ધર્મને નહી છતી શકાય તેવા
ઝતુનથી વળગી રહ્યા હતા.”

—પ્રોફેસર ડબ્લ્યુ. આર. ઓલજર, (જરમન.)

“જે ધર્મોનું મેં ટુંક બ્યાન આપ્યું છે, તેઓમાં જરથોસ્તી ધર્મ
અતી વખાણુને લાયક છે, અને તેમાં શીખાડેલી પવીત્રાઇ અતી નીમળ
છે. ધરાનીઓની બંદગી ઝંદ ભાષામાં લખાયેલી છે, કે જે ભાષા
એટલી તો મધુર છે, કે તે કાનને પણ ખુશી આપે છે. તેઓની
બંદગીઓના શબ્દો તેઓના ધર્મની શરૂઆતથીજ ઘણાજ પવિત્ર
છે, અને તેઓના અર્થો એટલા તો સારા અને ઉંડા ભેદો ધરાવે
છે કે, હજુર સુધી કોઇ પણ પુરતી રીતે તેઓને (ઝંદ-અવસ્તાને)
સમજી શકતું નથી.”

—રેવરંડ એસ. જી. થીઅરખ.

“ ખુદા એકજ છે, એવો પેગામ આપીને ખુદા જે માણસોને કવ-
ચીતજ આ દુન્યામાં મોકલે છે, તેવા માણસોમાં સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર
શીવાય બીજો કોઈથી માણસ પહેલી પંકતીપર આવતો નથી. એ ધર્મનો
પાયો નાખવાનું મોટું કામ, તેને ખુદા તરફથી સોંપવામાં આવ્યું હતું.”

—એડવર્ડ કલેલે.

“ જરથોસ્તી ધર્મ માણસોની અકલ્પને મળતો છે. એ ધર્મથી માણસ
પોતાના પેદા કરનારને, તથા તેની પેદા કીધેલી ચીજોને માન સાથે પીછાણે
છે, તેથી બાપ અને બચ્ચાં, ખાવીંદ અને મોહરદાર, રાગ અને પ્રભ,
ગુર અને ચેલા, એઓનો એકબીજા ઉપર પ્યાર અને વફાદારી રહે છે, જેનું
માન એ ધર્મ લાવનાર અશો સ્પીતમાન જરથુશ્ત્રને ધટે છે.”

—મોંઝ આંકુટીલ કુપેરો.

“ ખરેખર મરણ પામેલા મહાન પુરોહ સાથ ગીનોષ દુન્યામાં સવામ
જવાબ કરવાની જે આપણને રાગ મળે તો કદાચ એનું બને કે લગભગ
તવારીખ સર થઇ તે અગાઉ અશો સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર જીવ્યા હતા અને
ગીનોષ ડહાપણ શીખાડી ગયા હતા. તે (જરથુશ્ત્ર) ધર્મ સંબંધી મુળ
આદર્શી માલમ પડે છે, જેણે શીખાડેલા પાઠોથી (યાને અવસ્તાઓ
અંદરથી) આપણાં મગજને અને દીલને એટલો બધો તો વારસો મળ્યો
છે કે આપણાથી વીચારી શકાતું નથી, કે જે અશો સ્પીતમાન જર-
થુશ્ત્ર પેદા નહીં થયા હોતે તો માણસ જાતનું યકીન આજે કેવું
હોતે ?”

—મીસીસ એફ. કૉલ્પે.

જેવટમાં મારી બહાલી પારસી જરથોસ્તી ઠામના દરેક દરેક નર-
નારીઓને અતી માનકરી વીનંતી કરે છે, કે પ્રથમમાં આ કેતાબ
તેઓએ ધણીજ સાંતીથી વાંચવી અને તેમ કર્યા બાદ તેઓનાં યકી-
નમાં તેમજ જીવનમાં શુભ ફાયદો માલમ પડવે એ સુંદર કેતાબ
પોતાનાં દરેક નાનાં તેમજ મોટાં છોકરાંઓને, તેમજ ખેશીઓ
અને હોસ્તઆસનાવોને તે વાંચવા અને વંચાવવા આગ્રહ કરી, એકમેક
પ્રત્યેની દરજતું કરજ પુર ખુશાળી સાથ અદા કરવું. કુલ દુન્યાની પ્રજા-
ઓમાં દરેક બાળકોમાં મહા અંધાધુંધી હાલમાં આલી રહી છે. આ અતી
શુભવશુભકાર્યા ઔપામમાંથી મનુષ્ય માનનીજ નહી, પરંતુ બીજી તમામ
પેદાપણોનું પણ, દરેક પ્રકારોનું રક્ષણ, આબાદી, વૃદ્ધી, સાંતી અને
આઝાદી જેઓ લાવવા આહતા હોય, તેવા દરેક શુભેચ્છકોને મારી બહુ

નત્ર વીનંતી છે કે તેઓએ અશો રૂપીતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબે શીખાડેલા મહા પુરાતન જરથોસ્તી આર્ય ધર્મ અને તેની પવિત્ર શીલસુરી જે “દ્વિત્વ” ને નામે ઓળખાય છે તેનો અતી ધીરજથી અને ખંતથી અભ્યાસ કરી, તેનાં સીદ્ધાંતોને પોતાનાં જીવનમાં ઉતારી, જેઓના સમાજમાં આવે તેઓને તેવા થવા ખુદ જાતી ચારીત્રથી પ્રેરવા; તોજ જાતી કલ્યાણ સાથે જગતનું પણ કલ્યાણ જરૂર થશે, કારણકે પવિત્ર એજમતી ગાથાવાણીમાં ખુદ જરથુસ્ત્ર સાહેબનો અશો કોલ છે, કે “જેઓ મારાં શીક્ષણ અનુસાર આ ગેતી જેહાનમાં જીવન ગુજારશે, તેઓને અત્રેથી રહેલત પામ્યા બાદ હું (જરથુસ્ત્ર) પુલગુજર કરાવીશ. (યાને આ ગેતીનાં દુઃખોમાંથી મુક્ત કરી ગાનોષમાં હમેશ માટે રહેવા લાયક કરીશ હુંકમાં મરણ-જીવણના દુઃખદાયક ચક્રાવાઓમાંથી બુખતગી, યાને મોક્ષ liberation પ્રાપ્ત કરાવીશ.)”

પ્રીય વાંચનાર ! આ સરજત આપણુ દરેક માનવી માટે ખુદા પાકે મુકરર કીધેલી છે, માત્ર આપણે માનવીઓ, તેને લાયકના થવા માટે કેલું જીવન અત્રે ગુજર્યે છીએ તે ઉપર આધાર રાખે છે. માટે જે કોઇ ચાહે તે થોડા ચક્રાવાઓમાં યા ધણા ચક્રાવાઓ પછી પણ તેને પામનાર છે, તો પછી આ હુંક વખતની અત્રેની હેયાતી દરમ્યાન પણ જો અશો રૂપીત-માન જરથુસ્ત્ર સાહેબે શીખાડેલા અશોષનાજ માર્ગે, અને તેટલું શાંતી અને સચુરી સાથે જીવન ગુજરીશું તેમાં આપણીજ ક્ષેત્ર અને સામ્યી અમર આબાદી છે—જે ખરું “ઉશ્તા” યાને અમર સુખ છે.—જે સૌને તેની લાયકાત પ્રમાણે મુત્યારક થાઓ એવી દુવા બંદગી સાથે આ કેતાબ બાંધેનો લગાર લંબાણ થયલો દીખાયો અત્રે ખતમ કરું છું.

આમીન ! આમીન !

લી૦ કમતરીન સેવક,

(ડૉ૦) જહાંગીર મેરવાનજી પાવરી.

પ્લોટ નં ૧૧, મોદી બીલ્ડીંગ,

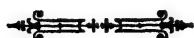
તા ૦ ૨૧ મી માર્ચ ૧૯૪૦.

હયુઝ રોડ, મુંબઈ, ૭.

પાક અહુરા મઝદા.

આ કેતાબ લખનાર તરફનો ખુલાસો.

“અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર”નો આ અદના વિષય વાંચક મિત્રો સમક્ષ રજુ કરવાની મને તક મળી છે તે માટે, તે પવિત્ર પિતા અહુર-મઝદના ચરણોમાં કરોડો શુક અદા કરું છું.

મહા ગુરૂ અષો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત લખવું, અને સમજાવવું, એ કાંઈ પણ કલમ કે જુઓનની શક્તિની બહાર છે. આ વિષયમાં તો માત્ર એ પવિત્ર સાહેબનાં જીવનનો તદ્દન અદ્ય ખ્યાલ આપવાની કોશીષ માત્ર કરવામાં આવી છે. એમાંની કાંઈ પણ બાબતને પુરો ઇન્સાફ તો આપી શકાયોજ નથી અને કાંઈક લખમાં તેની તાકાત પણ નથી.

એવજુ સાહેબની જીંદગીને સમજાવવા કે સમજવા, કાગળની સપા-ટીએ અધુરું સાધન છે. ફક્ત હૃદયની ગંભીરતા, અને અંતરનો અચાજ, કદાપી તેનો ઝાંખો ખ્યાલ આપણી કદપતામાં ઉતારી શકે. આ નાનકડાં પુસ્તકનો “ફોરવર્ડ” લખનાર વિદ્વાન ડૉ. પાવરી કહે છે તેમ “માઈન્ડ કલચરને જ્યારે હાર્ટ કલચરથી રોશન કરવામાં આવે, ત્યારેજ કાંઈક સમજી શકાય.” અને ખચીત, તેમાં આત્મજ્ઞાન વિના, આવી ઉંડી વાતો આપણી સમજમાં ઉતરતી મુશ્કેલી થઈ પડે છે.

આ વિષયને નાના નાના ત્રણ ભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યો છે.

પહેલા ભાગમાં, ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીના થોડા બનાવો, અને તેઓ સાહેબને માટેના અવસ્થા વચનો.

બીજા ભાગમાં, જરથોસ્તી દીનનાં ધર્મ રહસ્યનો ટુંક સાર આપી જવામાં આવ્યો છે, જેમાં પરકોમના ભાઈઓ પણ જરથોસ્તી દીનના રીત-રીવાજો શું છે અને તેની ખુશીઓ કેવી છે, તે સમજી શકે એવી અદના કોશીષ કરવામાં આવી છે; અને ત્રીજા ભાગમાં જરથોસ્તી દીનનાં અસંખ્ય નિતિ વચનોમાંના થોડાં વચનો આપવામાં આવ્યાં છે. જે કુલ ઇન્સાન જાતને માટે આશીશદાયક છે.

આ સધળું, ટુંકમાં લીધેલું હેવાથી દરેક બાબતોને પુરતો ઇન્સાફ આપી શકાયો નથી, છતાં વાંચક મિત્રોને વિનંતિ છે, કે આપણી દીનની મોટાઈ, અને તેની ખુલ્લું ખુશીઓ, ભાઈઓ કે મોને સમજાવવા માટે તેનો બની શકતો ઉપયોગ જરૂર કરે, અને તે કારણેજ સેવકને લાગે-

વળગે છે ત્યાં સુધી વિષયની બાધામાં સહેલા શબ્દોનો, અથવા હિંદુ શાસ્ત્રના કેટલાક શબ્દોનો ઉપયોગ કરેલો છે.

આ વિષયનો મુખ્ય આધાર “ઇલ્લે ક્રિસ્તમ્”ના સત્તા સમાન ગણાતા, વિદ્વાન પુરૂષ ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., ઓફ થેલ્મીક સરજનના “ક્લુમ નીકીઝે વેલ્દીન”, અને બીજાં પુસ્તકોનો લેવામાં આવ્યો છે, જે માટે, એ અન્નેડ બલા ગૃહસ્થનો આભારી છું.

આ વિષયની શરૂઆતથી છેવટ સુધી બારીક તપાસ લઈ તેમાં સુધારાવધારા કરવા માટે મારા વડીલ મિત્ર બાઈ દીનશાહ શાપુરજી મસાનીએ બહુ મહેનત લીધી છે તે માટે પણ એ બલા બાઈનો હું આભારી બન્યો છું.

આ અદના વિષય માટે કાળજીપૂર્વક મહેનત લેનાર અને આ વિષયનો “ફારવડ” લખનાર મારા માનવંત મિત્ર ડૉ. જેહાંગીર મેહેરવાનજી પાવરી M. B., B. S., નો હું ખરાં જીગરથી આભાર માનું છું. આ બલા અને વિદ્વાન ધર્મ અભ્યાસીથી વાંચક મિત્રો કદિ અગ્નિ ન હોય; કેમકે એમનાં વિદ્વતા લય્યાં બાપણો, આજે કામમાં એક અવાજે વખણાયાં અને માન પામ્યાં છે. એવા એક વિદ્વાન મિત્રે, આ વિષયને પોતાનો સહકાર અને ટેકો આપવામાં એક મોટું પુણ્ય હાંસીલ કર્યું છે. એઓ બાઈએ પોતાના “ફારવડ”માં મારે માટે જે વિશેષણો વાપર્યાં છે તેવી કાંઈ લાયકાત કે કાયનાત મારામાં નથી, પણ તેવી લાયકાત મેળવવા જેવી ખુદાપાક બુધ્ધિ અને શક્તિ આપે એવી પ્રાર્થના તો હું જરૂર કરીશ.

જરથોસ્તી દીનની શ્રેષ્ઠતા, અને મોહટાઈ વિષે પરકોમી વિદ્વાનોનાં ધણાં મતો એઓ બાઈએ ટાંકેલાં છે અને તે ઉપર વાંચક મિત્રો વિચાર કરે એવી વિનંતિ છે.

મહાન શાયરાંન શાયર “શીરદૌશી તુશી” તો એટલે સુધી આગળ વધીને કહે છે કે:-

“બ યઝદાં, કે હરગીઝ ન બીનદ બહેશ્ત,
હરઆં કે ન દારદ રહે ઝરદોહેશ્ત.”

યાને “ખુદાના કસમ સાથે કહું છું, કે જે કાંઈ શપ્થ ઝરથોસ્તની રાહ નહિં પાળતો હોય, તે કદિ પણ બહેશ્ત જોઈ શકનાર નથી.”

તે પાકઝાદ મહાન શાયરના આટલાજ શબ્દો યાદ રાખવામાં આવે,

તો એક પણ બસતે કુસ્તીઆન, જરથોસ્તી રાહ છોડીને આડે મારે જવા વિચાર પણ કરી શકે નહિં.

મહાનામી પેગમ્બર સાહેબ ઝરથુસ્ત્રની જીંદગીના બેદી બનાવેનો ગુપ્ત બેદ સહેલાઈથી સમજાવવા માટે, આજને કાલ તો આપણે એકજ અષો રહના આભારી છીએ, તે મરહુમ શેઠજી ગરોમાન બેહેસ્ત-બહેરેહ બેહરામશાહ ન. શરાફ છે, જેમનાં અષો રહ ઉપર સદ હઝાર આફીન હોજે !

“ઇદમે દ્દનૂમ”ના અમુક સવાલો સાથે કોઇ બાઇબલોને મતફેરી હોય તો પણ, એટલું તો તદન ખરૂં જ છે, કે આ જ્ઞાનમાંથી જરથોસ્તી દએન બાબે ધણું ધણું નવીન અને પહેલીજવાર જાણવાનું અને વિચાર કરવાનું મળી શકે છે. જે જ્ઞાન ખુદાઇ રાહ જતાવવા માટે ઉપયોગી હોય, તેનો અભ્યાસ કરવો અને તેમાંથી જે કંઇ બહુ અને આત્માની વૃદ્ધિને લાયકનું હોય, તે ગૃહણ કરવું, એ દરેક ઇન્સાનની દરજ ગણવી જોઇએ.

આ વિષય લખવા માટે મારાં મનમાં ઉમીદ હતી, અને તેટલાં મારા એક મિત્રે વિષય લખવાની મને અનાયક સુચના કરી, અને તે માટે ખાસ આગ્રહ કર્યો; અને એ બાઇબની સુચનાએ મારાં મન ઉપર પણ અસર કરી, અને ખુદાપાકનાં નામથી, આ વિષય લખવાનું શરૂં કર્યું. વાંચક મિત્રો જો કશુંલ રાખે તો એટલી વાત હું જાહેર કરી દેવા ઇચ્છું છું? જ્યારે જ્યારે, આ વિષયમાંની કોઇ બાબત મારી સમજમાં ન ઉતરતી, ત્યારે ત્યારે, મને કોઇ ગેગી શકિતએ તરફથી અચાનક પ્રેરણા મળી રહેતી, કે જે પવિત્ર યઝદી શકિતઓનાં ગુપ્ત કાર્યોમાં હું માનનારો છું. આથી મને પુરી શ્રદ્ધા છે, કે આ વિષય વાંચક મિત્રોની સમજમાં ઉતરવા માટે પણ તે પવિત્ર શકિતએ પ્રેરણા આપી રહેશે.

આ વિષયમાં જે અવસ્તાના ફકરાઓનો આધાર લેવામાં આવ્યો છે, તે મોટે ભાગે, મરહુમ એરવદ સાહેબ કાવસજી એદલજી કાંગાની અવસ્તા-બા-માયની, અને માનવંત ડો. સાહેબ ફરેદુન ફેરશારપજી દાદાયાનજી, સોલીસીટરની “અવસ્તાના ઝવાહીરો”વાળાં પુસ્તકોનો છે; અને તે માટે એ સહેઓનો હું આભારી છું.

વળી અમુક બાબતોમાં મારા વિદ્વાન મિત્ર અરદેશર ન. ખીલીમોયાઈ ‘ચેરાગ’ના અધીપતીનો પણ હું આભારી છું.

આ વિષયને પુસ્તક રૂપે છાપી પ્રગટ કરવા માટે “ધી પારસી વેજ-ટેરયન અને ટેમ્પરન્સ સોસાયટી”નો હું આભારી બન્યો છું. સોસાયટીના ઉત્સાહી બહા અને પરમાર્થિ ઑ. સેફેટરી, બાઇદીનશાહ શા. મસાનીએ મારા

આ વિષયને પ્રગટ કરવાનું કામ એકજ યોગે માથે ઉપાડી લીધું છે, અને એમનાં સિંધાંત મુજબ, કોઈ પણ જાતના સ્વાર્થ વગર એ જાણી બાંધએ બહુ મહેનત ઉઠાવી છે. વળી લગાઇ જેવા મોંઘવારીના સમયે છાપવામાં ઢીલ ન કરતાં, આ કામ સરળતાથી અને કુશળતાથી પાર પાડ્યું છે તે માટે એઓ બાંધનો હું ખરાં જીગરથી અત્યંત આભાર માનું છું.

આ પુસ્તક છપાવી જરથોસ્તી કામમાં નામની શીર્ષા બહોળી રીતે ફેલાવવા માટે સખળો ખર્ચ, સોસાયટીને જાણ અને પરમાર્થિ ગૃહસ્થ, ડૉ. કાવસજી નશરવાનજી સંઘાએ બાંધ દીનશાહ મસાની અને ડૉ. પાવરીની સુચનાથી એકે યોગે આપ્યો છે, જે જાણ ગૃહસ્થનું નામ અને કામ એટલું બધું તો કામમાં જાણીતું છે કે તે બાંધે વધુ જોલવાની કશી જરૂર નથી. તેવા મુગે મેંદે પરમાર્થ કરનારા આ જાણ પરગજી દીનદાર ગૃહસ્થનો હું દીક્ષાજનથી આભાર માનું છું, અને ખુદાપાક પાસે દુવા ગુઝરું છું, કે આ વિષયમાં એક અથવા બીજી રીતે મદદ કરનારા બાંધઓને તે સાહેબ, આત્માની વૃદ્ધિમાં તેનો જાણ બહોળો આપે. આમીન !

આ વિષયમાં જે કાંઈ જાણ અને જાણવા જોગ છે, તે જરથોસ્તી શાસ્ત્રો અને જરથોસ્તી સાહિત્યો રચનારા વિદ્વાન સાહેબોનું છે, અને જે કાંઈ જીલ્લયુક દેખાય તે સેવક તરફની સમજી લઈ વાંચક મિત્રો જાણ કરે એવી વિનંતિ છે.

આ કેતાબની સુંદરતામાં વધારો કરવા માટે એના ચોથા ભાગ તરીકે બાંધ કેખશરૂ ખરજોરજી જાણીના, “ જકેય ” ની કલમથી રચાયેલો એક સુંદર ખ્યાલ આપવામાં આવ્યો છે. બાંધ જાણીના “ ખ્યાલ ” ના શોખીન છે અને ધાર્મિક ગાયદોને લગતા ખાસ વીચારો ઇલ્મે ક્દૂમની લાઇનથી મઠી લઈને એવજી અત્યાર આગમજ અનેક જુદા જુદા ખ્યાલો તેમજ ગાયજી રચ્યાં છે. આ ૧૦૧ લાઇનના નવા ખ્યાલની અંદર એવજી પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની જીંદગીનો ક્દૂમીક ચિતાર ધણીજ કામેલીયતથી ગુંથી લીધો છે જે માટે એ બાંધને ખરજીતજ ધન્યવાદ ઘટે છે. વધુમાં આ ખ્યાલમાં આવેલી જુદી જુદી પચીસ ખ્યાલોની ક્દૂમને આધારે સમજણ આપનારી લંબાણ શરેહો પણ એ બાંધએ લખી છે, જેથી એ ખ્યાલ મોજ સાથે જ્ઞાન આપનારો થઈ પડે છે.

આ પુસ્તકમાં પેગમ્બર સાહેબનો ફોટો દાખલ કરવા માટે કેટલાક મિત્રોએ આગ્રહ કર્યો હતો પણ બાંધ દીનશાહ શાપુરજી મસાનીના શખ્દો સાથે હું તદ્દન એકમત છું, કે આ મહાન સાહેબનાં ખોરેહનાં બનેલાં જીર-માની નુરી શરીરનો ફોટો કદિ ઉતરી શકે નહિં, અને છે પણ નહિં, અને જે

હાથે હસ્તીમાં છે તે પણ છપાયા પછી ગમે ત્યાં જઈ પડે છે, અને તેની બરાબર જાળવણી થતી નથી. આ કારણે આ પુસ્તકમાં ફેટાં દાખલ થઈ શકાયો નથી. પણ પેગમ્બર સાહેબની જન્મજયંતી બતાવનારો ઇરાનનો નકશો દાખલ કરવા માટે બાઈ દીનશાહ શા. મસાનીએ કાળજી રાખી છે તે માટે આપણે એઓ બાઈના આભારી છીએ.

આ વિષય, બેલગામની ફરેહમેહેરના પાક કેબલા સાહેબને મેં ધણું ધણું માન અને પ્રેમ સાથે અર્પણ કર્યો છે, કેમકે એમની બાંદગી માર-ફતેજ, આ કામની શરૂઆત ઉપર મેં દાદાર અહુરમઝદના આશીરવાદો માંગ્યા હતા, અને તે આજે સફળ થાય છે. શુક્ર તે પરવરદીગારના !

વાંચક મિત્રોને મારી આગ્રહ બરી વિનંતિ છે, કે આ વિષય વાંચી, ખીજા બાઈઓને વાંચત્રા આપશો, અને, બાઈબિંધ કોમોમાં પણ એનું મહત્વ સમજાય એવી કોશીષ કરશો. આ વિષય હિંદી, મરાઠી, અંગ્રેજી વિગેરે ભાષાઓમાં પણ પ્રગટ થાય તે માટે, લેખકને જ્યાં સુધી લાગતું વળગતું હોય ત્યાં સુધી, એને પ્રગટ કરનાર પારસી વેબ્સ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીની પરવાનગી લીધા પછી એનો ઉપયોગ કરવાની તમામ છુટ રહેશે.

“અમર જ્યોતિ ઝરથુસ્ત્ર”ને ચરણે કરોડો કરોડો નમન સાથે એમનો તાબેદાર દાસ

શાવકદા માણેકજી ભાષા.

બેલગામ, તા. ૬-૨-૧૯૪૬.

“Should modern Science deem it worthy and be able to understand the real meaning of the spirit of the Avesta, it would soon find out that Zoroaster knew all the laws and operations of Nature, far better than all the philosophers, scientists, and astronmers of today. Galileo, Newton, and Keplar would have had to learn from their Master Astronomor. Darwin would be put to shame if he understood the theory of Evolution as taught by Zoroaster.

“Practically all the precepts of purity, all moral and religious exercises, all sacrifices and healings

were based upon the deepest and profoundest studies of Nature's laws in all domains, physical, spiritual, and intellectual."

Dr. David Ammann.

પ્રખ્યાત અમેરીકન માઝદસ્તાન ડૉ. ડેવીડ અમ્માન લખે છે કે:-

“આ દુનિયાના તમામ શીલસુરે સાયન્ટીસ્ટો કે ખગોળ શાસ્ત્રીઓ જે એટલું જાણી લીધે કે “અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર” કુલ સૃષ્ટી રચનાના કાયદા અને ક્રમ તેઓ કરતાં ઘણા ઉંચા પ્રકારનું જાણતા હતા અને આજકાલની આ દુનિયાની સાયત્સ પણ જે એ બાબત વિચાર કરવાનું વાજબી સમજે તો ગેલીબીઓ ન્યુટન અને કેપ્લર જેવાઓને પણ આ મહાન ગુરૂઓના ગુરૂ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પાસેથી ઘણું શીખવાનું મળી શકે.

ધર્મોદ્યુક્ત એટલે પ્રગટીકરણનાં સિધ્ધાંતનો સમજાવનાર ડારવીન પણ જે અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્રનું શિક્ષણ સમજ્યો હોતે તો ખરેખર શ્રદ્ધામયો હોતે.

આ મહાન જગતગુરૂએ ખરેખર દરેક નિતિજ્ઞાન અને ધર્મજ્ઞાનને લગતી વિધિઓ તથા દરેક જાતનાં પવિત્ર સિદ્ધાંતો જે બતાવ્યા છે તે બધાં ધણાંજ ઉંડાં મહાન અને દરેક જાતનાં શાસ્ત્રો શારીરીક, માનસિક, આત્મીક મીનોષ વિગેરે ક્ષેત્રોમાં કુદરતના કાયદા ઉપરજ રચાયલાં છે.”

સાં કે ડ્યું.

પાનું.

ભાગ પહેલો : પાનાં ૧ થી ૭૩

૦. આ કેતાળનું નામ “ અમર જ્યોતી ઝરથુસ્ત્ર ” આપવાનું
કારણ ૧
૧. ધર્તીમાતા ઉપર સેતાનના જુદા—પૃથ્વીના આત્માનો
કકળાટ—પેગામ્મરો આ જગત ઉપર કયારે ઉતરે છે?... ૧
૨. અવસ્તા પ્રમાણે “ ગેઉશ્શ ઉરવાન ” નો પોકાર ... ૨
૩. હિન્દુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે “ પૃથ્વી ” નો પોકાર ... ૨
૪. નવ પેઢી અગાઉથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મ માટે
ચાલેલી કુદરતની તૈયારી ૩
૫. નદીને કીનારે ઝરથુસ્ત્રના પીતાજી પોહિશસ્ત્રનું તલેસમાતીક ધર. ૩
૬. શાન્ત અને ખુશનુમા વાતાવરણ : પોહિશસ્ત્રની ૭
મુજારક ગાયો ૪
૭. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના “ ચીથ્ર ” અને “ ફરોહર ” ને આ
જગત ઉપર ઉતારવાનું મહાન યઝ્દી કાર્ય ૪
૮. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની આમદ માટેનાં અમૃત પીણાથી દેવ-
દૈત્યોની સેનાઓમાં ભારે ગભરાટ ૬
૯. માતાજી દોગદોને થયેલી વેદના—દેવો એટલે દૈત્યોએ તેનો
ગેરલાઝ લેવાના કરેલા પ્રયત્નો—કુદરતની બલી યઝ્દી
શકિતઓ તરફથી દક્ષીણ દીશામાં થયેલી આકાશવાણી ... ૬
૧૦. પેગામ્મર સાહેબના જન્મથી કુત્ર કુદરતની પેદાયશોમાં
ફેલાયેલી ખુશાલી ૮
૧૧. અવસ્તાનો ભેદી અને અત્રંકારી નાદ—“ ઉશ્તા નો ઝાતો
આથ્રવ યો સ્પીતામો ઝરથુસ્ત્ર ! ” તેનો ભેદ—આ શબ્દો,
આ નાદ. આજે પણ અવસ્તાની મારફતે કુદરતની બલી
પેદાયશોમાં જોડાયેલો છે, તે કેવી રીતે ? ૮
૧૨. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મની ત્રણ દીવસ અગાઉ સુર્યની
રાશની રાત દીવસ ચાલુ રહી હતી ૮
૧૩. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા તેનું કારણ ?— ૯
૧૪. જન્મ વેળા ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે મોઢેથી ઉચ્ચારેલા અવસ્તા
શબ્દો, અને તેનો મળેલો ગેળી જવાળ ૧૦

૧૫. દેવો-દૈત્યોના કાવાદાવા, “ દુરાસુખ ” જાદુગરના ફેરવા-
યલા હાથે। ... ૧૧
૧૬. દેવ-દૈત્યોએ બીજાવેલી પ્રપંચની જાળો, તેને તોડવા માટે
પોહિશ્શરપે શું શું કયું ? અરથુક્તને તેઓથી બચાવવા માટે
પીતા પોહિશ્શરપે અવલ અરથુક્ત સામે લીધેલી ઉલટી
વળણનો ભેદ ... ૧૨
૧૭. અરથુક્ત સાહેબને મારી નાખવા દૈત્યોએ આતશની ચેહ
બનાવી, જે બળતું લાઇ શકીજ નહિ, તેનો ભેદ ... ૧૩
૧૮. બાળક અરથુક્તનો ઘોડાના ટોળાંમાંથી થયેલો ગેળી બચાવ. ૧૪
૧૯. બાળક અરથુક્તનો બળદોના ટોળાંમાંથી થયેલો ગેળી બચાવ. ૧૫
૨૦. અરથુક્ત સાહેબની સરઆતની જીવાની—દેવ-દૈત્યોનું નબળું
પડેલું જોર—અરથુક્ત સાહેબની હીંમત, બુદ્ધીબળ અને શક્તિ. ૧૬
૨૧. નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીને અરથુક્ત સાહેબે પાણી લાવવું—
બેહમન અમશારપદનો મેળાપ—ખાકી હાલતને મીનોષ
હાલતમાં ફેરવવું ... ૧૭
૨૨. અરથુક્ત સાહેબનું ચમત્કારીક શરીર—અહુરમઝદ સાથે
એકતાન—એકવીસ નરક અને ગાથાઓની મીનોષ રચના—
અહુરમઝદની દુન્યામાંથી મીનોષ સંગીતનું ઉતરવું ... ૧૮
૨૩. અરથુક્ત સાહેબ માટે દેવ-દૈત્યોના વધુ પ્રપંચો—શાહ ગુસ્તારપ-
ના કાન બંધેરયા, જેથી અરથુક્ત સાહેબને પરહેજ કર્યા ૨૦
૨૪. ગુસ્તારપ પાદશાહના “ અરપે-સીહા ” ના પગો પેટમાં ધુસી
ગયા; અરથુક્ત સાહેબે તે બહાર કાઢી આપ્યા—અરથુક્ત
સાહેબનું કેદખાતું અને બીજાનામાં “ નસો ” એ હકીકતનો
ભેદી ખુલાસો ... ૨૧
૨૫. આગલા જમાનામાં “ અરપ ” શબ્દનો ઉપયોગ ... ૨૩
૨૬. ગુસ્તારપ શાહની દરબારમાં અરથુક્ત સાહેબનું આગમન—
દેવ-દૈત્યોની નાસલાગ અને શરણે આવવું—અમશારપદોનું
આકાશ માર્ગે ઉતરવું—અરથુક્તના ગાથાના સંગીત ઉપર
દીવાની બનેલી તમામ પેદાયશો ... ૨૪
૨૭. અરથુક્ત સાહેબના પ્રથમ ચેલાઓ—તેઓને આપેલી
ચમત્કારની ચાવી—ગુસ્તારપ શાહના ટા “ રૂપનતન

સાહિબ્યું.

પાનું.

- અસ્પંદ્યાર "નું" બનાવેલું પોલાદી શરીર—"અરથુસ્ત્રી દીન" નો થયેલો ઝડપી ફેલાવો. ... ૨૫
૨૮. ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં પૂર્ણ થયેલું અમશ્વાસ્પંદોનું વચન— ગુસ્તાસ્પ શાહના બેઠા દસ્તુર પેશોતનને અરથુસ્ત્ર સાહેબે અમર અને ઉંધ, બુખ કે તરસ વગરના બનાવ્યા ... ૨૬
૨૯. અરથુસ્ત્રના એક મહાન ચેલા અને શાહ ગુસ્તાસ્પના "વઝીર જમાસ્પ" ઉપર અરથુસ્ત્ર સાહેબે કરેલી બક્ષેશ ... ૨૭
૩૦. અરથુસ્ત્ર સાહેબના હાથમાં આતશ—કાષ્ટ પણ્ય જાતની કાઠી કે બળતણ વગર ઝળકતા રહેતા આતશબેહરામનું પરથવું; તેનો ભેદ ... ૨૭
૩૧. અરથુસ્ત્ર સાહેબે સ્થાપેલી મીનોષ્ટ સ્કુલો અને શિક્ષકો— અરથુસ્ત્ર સાહેબનું અદ્રશ્ય શરીર ... ૨૮
૩૨. અરથુસ્ત્ર સાહેબના તેજસ્વી શરીરનું અજ્ઞાનબીભયું બંધારણ—એમનો ઉંચ તોખમી ખોરાક ... ૨૮
૩૩. સર્વનું ઝાડ, નવગીરેહની લાકડી, એકવીસ નક્કની બનાવટ—"જામે જહાનુમા"—"પાવમહેલ;" દેવ-દેત્યોને મારવાના હથોડો—એ સધળાંનો ભેદ... ૨૯
૩૪. અરથુસ્ત્ર સાહેબની સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર પહેલવીમાં લખાયેલી ૨૧ લાખ બેતો લેમાં શું હતું અને તે ક્યાં છે ... ૩૨
૩૫. શું અરથુસ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન જેવા સંસારી પુરૂષ હતા? તેમનાં બેરી છોકરાં એ શું ચીજો છે? અરથુસ્ત્ર સાહેબ આ જગતના યજ્ઞ અને "અખંડ પ્રજાચારી" છે. શ્રી કૃષ્ણની ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ છતાં તેઓ "અખંડ પ્રજાચારી" કેમ? ... ૩૩
૩૬. અરથુસ્ત્ર સાહેબના "ત્રણ ધણીઆણી" તેનો અર્થસુચક ખુલાસો... ૩૪
૩૭. અરથુસ્ત્ર સાહેબ ગેતીના યજ્ઞ હતા: તેવણ ત્રણ બેરીના મોહ-પાસમાં ફસે એ વાત સાધારણ અક્ષલમાં પણ ઉતરી શકે નહિ ... ૩૫
૩૮. અરથુસ્ત્ર સાહેબની ત્રણ શીરેસ્તારૂપ દીકરીઓ—તેઓ કેમ પેદા થઈ? તેઓનું મહાન કાર્ય ... ૩૬

૩૬.	સાધારણ ધન્સાન માટે લગનની ફરજ—ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની “ ખેત્વોદય ” મીસાલની ધણીયાણીનો બેદ	૩૮
૪૦.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના ત્રણ શીરેસ્તારૂપ બેટાઓ : તેમને સોંપાયલાં મહાન કાર્યો	૩૯
૪૧.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને થઇ ગયાં કેટલાં વર્ષ થયાં ? ...	૪૦
૪૨.	“ ઝરથુસ્ત્ર ” નામનો અર્થ	૪૧
૪૩.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની જાંઘી કેટલી લાંબી હતી ? ...	૪૧
૪૪.	“ રમજ-ગો,” બેદમાં બોલનાર—અને બીજાં વીશેષણો... ..	૪૩
૪૫.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો મહાન દરજ્જો	૪૪
૪૬.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી “ વીખીઝ ” એટલે અદ્રબ્ય થવું કેટલા ઉંચા પ્રકારનું હતું ! જગતનાં તારણ અને બચાવ માટેનો એમનો અશ્વાધારણ મોટો ભોગ ...	૪૫
૪૭.	એમની ખુલ્લંદીની તીર યસ્તમાથી મળતી શાહદત ...	૪૬
૪૮.	“ તુરખરાતુર ” નો બેદ	૪૮
૪૯.	“ ધુમકેતુ ” વિશે ઇશારો	૫૦
૫૦.	ધરતીકંપ વિગેરે સાથે ધુમકેતુનો સંબંધ	૫૧
૫૧.	પયગામ્બર સાહેબનો કહેવાનો ખુતી “ તુરખરાતુર ” અને ધુમકેતુ વચ્ચે રહેલો સંબંધ—ધુમકેતુને ... .. લગતી ખરી ક્ષત્રીક સમજણ	૫૩
૫૨.	આજના ટેલીસ્કોપ (દુરગ્રીનો) માંથી દેખાતા ગ્રહોમાં દુન્યવી ચીજો અને પદાર્થો દેખાવાનું કારણ	૫૫
૫૩.	શરીર સાથે અદ્રબ્ય થયલા બીજા મહાત્માઓ અને સંતો. ...	૬૦
૫૪.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને ચરણે : ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના મહાન આત્મીક મરતયા વીષે ખુદ અવસ્તાની શાહદતો ...	૬૨
૫૫.	હિન્દુ ધર્મના મહાન સાહેબોનાં કાર્યો ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં કાર્યોના આવનો ખુલ્લંદ ખ્યાલ	૭૩

સાગ બીજો : પાનાં ૭૪ થી ૮૧.

૫૬.	ઝરથોસ્ત્રની ધર્મ રહસ્યનો હુંક સાર—પારસીઓ સૃષ્ટીના એકજ પેદા કરનાર અહુરમઝદને માનનારા યજ્ઞાં-પરસ્તો છે, તેઓને આતશ-પરસ્ત કહેવાની બૂલ : “ સૃષ્ટી- રચનામાં આતશનું મહાન કાર્ય ”	૭૪
-----	--	----

૫૭.	જરથોસ્તી ધર્મનાં મૂળ સિદ્ધાંતો	૭૭
૫૮.	દિવસની પાંચ વારની બંદગી	૭૭
૫૯.	જરથોસ્તી ધર્મનાં બીજાઓને વટલાવવાની મનાઇ ...	૭૭
૬૦.	જરથોસ્તી દીનની શીલસુરીઓ સામાન્ય મનુષ્ય જાતિના લાભ માટે છે : એ દીનના પરકામના અભ્યાસીઓ અને આશંકો	૭૯
૬૧.	જરથોસ્તી ધર્મ છવાયલાં શિતળ વૃક્ષ જેવો છે : બીજા ધર્મો ઉપર એનો પ્રભાવ	૭૯
૬૨.	જરથોસ્તી ધર્મના કેટલાક જાણવાજોગ શુભ નિયમો, ફરમાનો અને તરીકતો એટલે કુદરતાનુસાર જીવેલી ગુજારવાના કાયદાકાનુનોની ટુંક રૂપરેખા	૮૦
૬૩.	સૃષ્ટિમાં કામ કરતી બે સામસામી શક્તિઓ	૮૭
૬૪.	હિન્દુઓ અને પારસીઓમાં “દેવ” શબ્દનો અર્થ ...	૮૮
૬૫.	પારસીઓનું નિર્મળ ધર્માભિમાન	૮૯
૬૬.	જરથોસ્તી દીન પાળનારાઓની ચઢતી પડતી	૮૯

ભાગ ત્રીજો : પાનાં ૯૨ થી ૧૫૩.

૬૭.	જરથોસ્તી ધર્મના અસંખ્ય નીતી વચનોમાનાં થોડાં વચનો—“સત્ય”—વચન પાળનાર—વચન તોડનાર વિષે	૯૨
૬૮.	અમર જ્યોતિ ઝરથુસ્ત્ર પિતાને ચરણે—(દરતુર મુદ્દલાં-શીરોઝ સાહેબની મોનાજાત)	૧૧૬
૬૯.	એં શીરોઝ શાપુરજી મસાનીનું ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની સીફતમાં અંગ્રેજી લખાણ	૧૧૯

ભાગ ચોથો : પાનાં ૧૨૬ થી ૧૫૩.

૭૦.	ખ્યાલે-ઝરથુસ્ત્ર : ખ્યાલમાં આવેલી બાબદોની ક્ષુભીક સમજણ આપનારી શરેહો સાથે—(રચનાર :—મીં કબશાર બરજોરજી જામીના “જકેબ”)	૧૨૬
-----	---	-----

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર.*

ધર્તીમાતા ઉપર સેતાનના જુદાંમો.

પૃથ્વીના આત્માનો કકળાટ—પેગામ્બરો આ જગત
ઉપર કયારે ઉતરે છે ?

આ ધર્તી ઉપર જ્યારે જ્યારે પાપ, દુષ્ટ કર્મો, ચોરી, લુટફાટ, ખુન-વ્યભિચાર, લડાઇ, દગાબાઝી, જાદુગરી વીગેરે બદીઓ અસાધારણ હોય વધી જાય છે, દેવ-દૈત્યો અને દુર્જનનું જ સેતાની રાજ્ય થઇ પડે છે, મનુષ્યો તમામ પ્રકારની ઇન્સાન્યતને ભૂલી જાય છે, ખુદ ખુદાની હસ્તીને પણ માનવામાં આવતી નથી; દુઃખમાં માતા-પૂત્રની કે બહેન ભાઇની સગાઇનો પણ અંદાજ કે વિચાર રાખવામાં આવતો નથી, ત્યારે ત્યારે તે બધાં પાપોના ભયંકાર ગુબારો (હવામાં બંધાયેલા અણદ્રીઠ પડો) થી ધર્તીમાતાનો ભાર ધણોજ વધી જાય છે. તે વખતે ધર્તીમાતા કકળાટ કરે છે, પોકાર પાડે છે, અને પૃથ્વીનો આત્મા દાદાર અહુરમઝદને બંદગી કરતાં કહે છે કે “મને કેમ બનાવી? શા માટે બનાવી? દેવચરનીને જુદાં મારી ઉપર ધણો પડે છે, મારો નાશ થઇ જશે, શું જગતમાં મારે માટે નાશ જેવું કંઇ છે? બચાવ! મને બચાવવા માટે કોઇ મોટો

* આ વિષયનું નામ “અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર” એવું પસંદ કરવામાં આવ્યું છે.

‘જ્યોત’ નો અર્થ પ્રકાશ અને ‘જ્યોતિ’ પ્રકાશ આપનાર એવો થાય છે, જેથી અમર પ્રકાશ આપનાર ઝરથુશ્ત્ર અથવા પ્રકાશ આપનાર અમર ઝરથુશ્ત્ર એવા અર્થના હેતુથી આ નામ પસંદ કર્યું છે.

અવસ્તામાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને “જોતી” કહ્યા છે, અને જન્મની સાથેજ એવણુ સાહેબને “યથા અહુ વધયેઃ જુઓતા ફા મે ઝૂતે” થી ચક્ર સાહેબોએ સંબોધેલા છે. વળી દાદાર અહુરમઝદને પણ ‘જુઓતા’ તરીકે અવસ્તામાં કહેલા છે. ગુજરાતી શબ્દકોષમાં પણ ‘જોતા’ શબ્દને જ્યોતિ અર્થમાં મૂકેલો છે. આ બેવડાં કારણોથી આ નામ બંધવેલું થઇ પડશે એવું લેખકનું માનવું છે.

સત્તાધારી સરદાર મોકલી આપ, કે જે આ બધા બોલમાંથી મને છોડવે અને રાહત આપે.”

આ પ્રમાણે પૃથ્વીનો આત્મા પોકાર પાડે છે. મનુષ્યને જેમ આત્મા અને સારી માઠી લાગણીઓ છે તેમ કુદરતની તમામ પેદાયશોને તેમજ પ્રુદ પૃથ્વીને અને તેની રજેરજને પણ આત્મા અને લાગણી છે. એ વાત મહાન સાયનટીસ્ટોએ પણ હાલમાં પૂરવાર કરેલી છે. સર જગદીશ ચંદ્ર બોઝ અને “જેમ્સ જીન” જેવા આ જમાનાના મહાન વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓએ એ વાત પૂરવાર કરેલી છે.

અતિ પૂરાતન ગાથાના પવિત્ર અવસ્તામાં પણ એ બાબતનો પૂરાવો મળે છે.

અવસ્તા પ્રમાણે “ગેઉશ ઉરવાન” નો પોકાર.*

અવસ્તા સાહિત્યો અને ખીજી ગણતરી પ્રમાણે આજથી લગભગ ૧૧,૦૦૦ વર્ષ પહેલાં પૃથ્વી ઉપર એવું દ્રુજ શકિતઓનું જોર અસાધારણ હોઈ વધી ગયું, સારે દુનિયાની ઉપર સરદારી ભોગવતા યજ્ઞતી આત્મા (નામે ગેઉશ ઉરવાએ) ઉપર પ્રમાણે પોકાર કરી દાદાર અહુર-મઝ્દ પાસેથી દાદ માંગી અને દાદાર અહુરમઝ્દે “ગેઉશ ઉરવાન” ને એટલે ધરતિના રાહબર યજ્ઞતી રવાનને ધીરજ આપીને ઝરથુશ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબનું તેજસ્વી કેહપં બતાવ્યું કે “આ પવિત્ર સરદાર દુઠ્ઠ સમયમાં ઉતરશે અને તારે માથેનો બોજ ઓછો કરશે.”

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે “પૃથ્વી” નો પોકાર.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં પણ એ વાતની પૂરી સાબેતી મળે છે કે “ગર્વિષ્ઠ અને રાજ્યઓનો ડોળ ધાલનારા હજારો અને લાખો દૈત્યોની સેનાઓના ભારથી દબાઈ ગયલી આ પૃથ્વી ગાયનું ૩૫ ધારણ કરીને રૂદન કરતી ધધરને સ્પર્શે ગઈ. ધધરે તેનું દુઃખ સાંભળ્યું અને ભગવાને પૃથ્વી માતાને કહ્યું કે ભગવાન (શ્રી કૃષ્ણ) હવે જન્મ લેશે અને ધરતિ માતાનો બોજ હલકો કરશે માટે ધીરજ ધરો.”

આ પ્રમાણે પુરવાર થાય છે કે ધરતી ઉપર પાપોનો અસાધારણ બોજ વધી જાય છે સારેજ મહાન પેગામ્બરો જન્મ લે છે.

* આ બાબતની વધુ જાણ વીજત માટે જુઓ ડૉ૦ કુરામશૈઝ સોરાબજી યોનીવાલાની દૈન્ય-નીકૈઝ-વેહલીન વૉલ્યુમ ૧ કું, પાનાં ૨૩૪, ૨૩૮, ૨૭૬, ૩૦૨, ૪૨૧, ૫૩૮.

નવ પેહડી અગાઉથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ માટે ચાલેલી કુદરતની તૈયારી.*

“ઝરથુશ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબ” મહાન યજ્ઞની શક્તિઓ ધરાવનાર ગેતી જગતના ફીરેશતા હતા. તેઓનું આ જગત ઉપર ઉતરવું ધણું અસાધારણ કાર્ય માટે હતું. અને દાદાર અહુરમઝદે જમાનાઓ અગાઉથી તે વખત આવવાનો છે એવું જાણીનેજ નવ પેહડી અગાઉથી તેમને માટે બધી તૈયારીઓ કરવા માંડી હતી. આ જગત ઉપર ઇન્સાનનાં રૂપમાં એક મહાન યજ્ઞને ઉતારવા માટે જે પવિત્રાષ્ટ્ર, અષોષ્ટ્ર અને ખાનદાનીની ખારીક જાળવણી થતી જોઈએ તે સઘળી અમશ્વસ્પંદો મારફતે દાદાર અહુરમઝદ સાહેબે કરી રાખી હતી. “રૂપીતામ” નામના ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના છેક દશમી પહેડીના વડવાથીજ આ બધી તૈયારીઓ ચાલેલી હોવાથી પેગામ્બર સાહેબને “ઝરથુશ્ત્ર રૂપીતમાન” ના એલકાબથી ખાસ આપણે ઓળખ્યે છીએ, તે એજ કારણને લીધે છે, કે એવજીના દશમી પહેડીના વડવા “રૂપીતામ” થી કુદરતના રૂપીત=સફેદ અસર-રોશનીનાં મહાન કાર્યો કરવાની અને તેના મહાન ગુપ્તારો જગતનાં કદમાણુ અર્થે બાંધવાની ઉમદા “સફેદ” એટલે યજ્ઞ જેવી ખરલત ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં રૂવેરૂવામાં ઉતરી આવેલી હતી. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના નેક પીતાજીનું નામ તો પોઉરૂશસ્પ હતું, છતાં અવસ્તામાં એવજીને “રૂપીતમ ઝરથુશ્ત્ર” ના ઉંચ પ્રદકાખી સેફાતી નામથીજ હમેશાં ઓળખવામાં આવ્યા છે. નવ પેહડી આગમયથી એવજીની કુન્યત બાંધવાની શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેથી “રૂપીતામ” ની કુન્યત વડીલોના વારસા તરીકે એવજી સાહેબમાં સંપૂર્ણતામાં ઉતરી આવી હતી.

નદીને કિનારે ઝરથુશ્ત્રના પીતાજી પોઉરૂશસ્પનું તલેસમાતીક ઘર.†

જેમ એમના વડીલોમાં અષોષ્ટ્રની તૈયારીઓ ચાલતી રહી હતી, તેમ એમનાં જન્મ સ્થળને માટે પણ તેવીજ તૈયારીઓ કુદરત તરફથી થઈ રહી હતી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના અષો પીતાજી “પોઉરૂશસ્પ” નાં લગ્ન “દોગદો” સાથે કુદરતને કાયદે થયાં હતાં. ઇરાન વેજમાં “દરેજ જખાર” નામની સૌથી પવિત્ર અને મોટી ગણાયલી નદીને કિનારે ‘રૂએ’ શહેરમાં પોઉરૂશસ્પનું મુખ્યારક ઘર હતું. આ ઘર તલેસમાતીક અને કરામતથી ભરપૂર હતું એમ પહેલવી સાહિત્ય સાક્ષી આપે છે.

* વધુ માટે જુઓ નીકીઝ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૨૨-૫૨૪, ૫૩૩.

† વધુ માટે જુઓ નીકીઝ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૪૩-૫૫૧, ૬૬૪-૬૬૮.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે જેમ ગંગા અને જમના નદી પવિત્ર મનાય છે, તેમાં સ્નાન કરતાં પાપો ધોવાય એવી શ્રદ્ધા હિંદુઓમાં છે, તેવી આ “દરેણ” નદી પવિત્ર અને યજ્ઞદી પ્રવાહોથી ભરપૂર હતી, અને ત્યાં “જપ્તાર” નામનો યજ્ઞદી પ્રવાહો વાળો પહાડ હતો, કે જેમાંથી તે ‘દરેણ’ નદી નિરંતર વહેતી હતી.

શાંત અને ખુશનુમા વાતાવરણ : પોઉરશસ્પની

છ મુખારક ગાયો.*

આ કિનારા આગળ “જપ્તાર” પહાડની તળેટીમાં એક તલેસમી જગ્યા હતી જ્યાં પોઉરશસ્પ રહેતા હતા. આ ખાસ જગ્યા ઉપર કુદરતની બલીહારી અસાધારણ આકર્ષીત હતી. અષોષના ખોરેહનો પ્રકાશ (અલ્બો) ત્યાં હરહંમેશ પડતો હતો, અને આકાશી સંગીત સાથે વસંતનો બહાર પણ હરહંમેશ ચાલુ રહેતો હતો. આ જગ્યા ઉપર એક “દુઝ” યાને અષોષનાં વાતાવરણથી બાધવામાં આવેલો કીલ્લો હતો, તેમાં આ “દરેણ” નદીના યજ્ઞદી પ્રવાહો ઉતરતા હતા. તેની આસપાસ ગાયરણની જગ્યા હતી, અને ત્યાં પોઉરશસ્પ સાહેબની છ ગાયો નિરંતર ચરતી હતી. જેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ઉત્તમ યજ્ઞદી કેહર્પને ઉતારવા માટે નવ પહેડી અગાઉથી કુદરતે તૈયારીઓ કરી હતી, તેમ તેમનાં ખોરાકને માટે અને તેમનાં ચીથ્ર (ખીજ) ને તેસ્તર સેતારાની મારફતે ઉતારવા માટે આ છ ગાયોમાં પણ તેજ જાતની અષોષની તૈયારીઓ કરવામાં આવી હતી. આ છ ગાયોનો ખોરાક પણ તેવોજ ચોકખો અને નિર્મળ હતો, અને આસપાસ ઉગાડેલાં “હોમ” નાં પવિત્ર પાંદડાંઓથી આ ગાયો ખોરાક મેળવી તર થતી હતી, અને પવિત્ર તેટલાંજ શાંત વાતાવરણમાં ઉછરતી હતી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં “ચીથ્ર” અને “ફરોહર” ને આ જગત

ઉપર ઉતારવાનું મહાન યજ્ઞદી કાર્ય.†

જ્યારે પેગામ્મર ઝરથુશ્ત્રને આ જગત ઉપર ઉતારવાનો વખત પાકેલો થયો, દેવ-દૈત્યોનું જોર અસાધારણ હદે વધી ગયું, અષો લોકોની ઉપર દૈત્યોએ જીલમ ગુજારીને ‘ખુદા’ પાકની હસ્તી પણ બૂસાવી દેવા જેવો કંગાળ વખત આણી મૂક્યો, અને ધરતી માતાની સહનશક્તિની હદ પણ ખુટી ગઈ, ત્યારે દાદાર અહુરમઝદે અમશાસ્પદોને ફરમાવ્યું કે આ હોમનાં ઝાડમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં પવિત્ર ફરોહરને ઉતારવામાં આવે.

* વધુ માટે જુઓ નીકીએ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૩૬, ૫૪૨, ૫૫૪.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉલ ૧ હું, પાનાં, ૫૫૧-૫૫૬, ૭૩૧.

આ પ્રમાણે અમશારપદ સાહેબોએ અહુરમઝદના હોકમ મુજબ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં પ્રકાશિત ફરોહરને આ હોમનાં ઝાડમાં ઉતાયું. આ વખતે આકાશ ઉપર આ પવિત્ર ફરોહરનો પ્રકાશ થયો, અને ધરતી પણ એક અભયમય રોશનીથી પ્રકાશિ રહી. ત્યારે અષો લોકોએ આગાહી કીધી કે હવે જગત ઉપર કોઈ મહાન પુરુષ અવતાર લેશે.

જેમ બીજા ધર્મોમાંથી પણ એવી સાહદતો મળે છે કે અમુક પેગામ્બરોના જન્મ વેળા પૃથ્વી ઉપર અમુક જાતનો પ્રકાશ પડે છે, તેમ આપણા મહાનામી પેગામ્બર સાહેબનું અષો ફરોહર જ્યારે હોમનાં ઝાડમાં ઉતારવામાં આવ્યું ત્યારે અસાધારણ પ્રકાશ થયો હતો. આ તનનું પવિત્ર ગ્રીથ અને ફરોહર બેહમન અને અદ્વિતિય અમશારપદોએ તેસ્તર સીતારાની મારફતે વાદળોમાં દાખલ કરીને વરસાદ મારફતે પોઉશ્શરપનાં ધરતી આસપાસ ચરતી ગાયોના ચારામાં અને પવિત્ર હોમનાં ઝાડમાં ઉતાયું હતું, અને તે ધાસચારો તે અષો ગાયોના ખોરાકમાં ખાવામાં આવ્યો, અને ધર્મ સાહિયો પ્રમાણે તેમાં જલ્દયા વગરની જે બે ગાયો હતી તેમાં દુધ પેદા થયું. એ પણ એક આગાહી હતી. માતાજી “દોગદો” એ તે દુધ દોહવ્યું, અને પિતાજી પોઉશ્શરપે પેલાં પ્રકાશિત હોમનો પાલો લધને માંથ અને ક્રિયાઓથી તે હોમને કુટીને રસ કાઢ્યો, અને બન્નેને એકરસ કરીને તે અષો જોડું આ અમૃત પીણું પી ગયાં. આપણી મહાન ક્રિયાઓમાં પણ આજ સુધી દુધ અને હોમના રસને “હોમ જીવાંમ” ને ક્રિયાઓથી એકત્ર કરીને પીવામાં આવે છે. આ પવિત્ર અને અષોધનાં ગ્રીથ સાચનું અમૃત પીણું પીધા પછી માતા દોગદોને “હમેલ” રહ્યા.

અહીંયાં થોડા ખુલાસાની જરૂર છે કે આ જગતમાં ઇન્સાનો કે જાનવરો, જેમ હવસી સંબંધથી ઓલાદ પેદા કરી શકે છે, તેવો આ કોઈ પેગામ્બર માટેનો હવસી સંબંધ ન હતો પણ યજ્ઞ અમશારપદો જેમ “મીનોઈ ઇશ્ક” કે જે આપણી કલ્પનામાં ઉતરી શકે નહીં એવો છે તે ધરાવે છે, તેવા યજ્ઞી પ્રવાહોનઃ “મીનોઈ ઇશ્ક” થી માતા દોગદોને હમેલ રહ્યા હતા. અને તે પવિત્ર સાહેબનું ગ્રીથ-બીજ આ પ્રમાણે યજ્ઞોને મળતી “યજ્ઞને” જેવી પવિત્ર ક્રિયાઓની મારફતે દુધ અને હોમમાં કુટીને માતાનાં પવિત્ર ઓદાનમાં ઉતારવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન ન હતા. તેવજુ પૂરા પાકા આ જગતના યજ્ઞ-કીરેશ્તા હતા. તેમના સંબંધમાં દાદાર અહુરમઝદ તરફથી આવી અદભુત ગોઠવણો અને રચનાઓ થાય તે સાધારણ અક્ષત્રમાં પણ ઉતરી શકે એવી વાત છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની આમદ માટેનાં અમૃત પીણાંથી દેવ-દૈત્યોની
સેનાઓમાં ભારે ગભરાટ.*

ઉપર પ્રમાણે જ્યારે માતા દોગદોએ દોહેમાં દુધમાં તે પ્રકાશિત
“તનુ” ઉતર્યું, તથા પિતા પોઉરશ્વરપે કુટેલાં હોમમાં તેને એકત્ર
કરવામાં આવ્યું, ત્યારે આ મહાભારત ક્રિયાથી દેવ-દુગ્ધે યાને દૈત્યોના
ટોળાંઓમાં ભારે હોહોકાર મચી રહ્યો. દૈત્યોના સરદારે એક મોટી મીજ-
લસ ભેગી કરી અને તેમાં ભારે પ્રપંચ બચું બાપણુ આપ્યું કે, “ઝરથુ-
શ્ત્રને પેદા કરવા માટે પેલો હિંચો આત્મીક ખોરાક પોઉરશ્વરપે તૈયાર
કર્ચો છે. એ રવાન જો આ ધરતી ઉપર જન્મ લેશે તો આપણો નાશ
અને પાયમાલી નક્કી છે, માટે દોડો અને તે ખોરાકને બરબાદ કરી તેનો
નાશ કરી નાખો.” આથી તમામ દૈત્યો ભારે ગભરાટમાં પડ્યા, અને કોષ્ઠ
પણુ ભોમે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મને અટકાવવાના પ્રપંચો અને કાવાદાવા
કરવા પાછળ આકાશ અને પાતાળ એક કરવા લાગ્યા.

પોઉરશ્વરપતું ઘર ઉપર જણાવ્યા મુજબ એજમતી વાતાવરણથી
ખાંધી લીધેલા અખંડ કીદલાની અંદર આવેલું હોવાથી તથા ઝરથુશ્ત્ર
સાહેબનાં ફરોહરની પાસગાની કુદરત તરફથી નેમાયલા ખાસ યજ્ઞ સાહેબો
કરતા હોવાથી દૈત્યોના કાવાદાવા ત્યાં ઘીલકુલ ફાવી શક્યા નહિં.

અહીંયાં યાદ રાખવાની જરૂર છે કે તે વેળા પોઉરશ્વરપને મદદ
કરનારા તેમના કુટુંબીઓ અને ખેશીઓ જેઓને “પેશરવો” તરીકે
ઓળખાવવામાં આવ્યા છે તેઓ પણ હૈયાત હતા. પરંતુ દૈત્યોનાં અતિ-
ધણ્યાં જોર અને કાવત્રાંઓ સામે તેઓ ફાવી શકે તેમ ન હતું. અંદરથી
તેઓ પોઉરશ્વરના પૂરેપૂરા મદદગાર અને સલાહકાર હતા, અને ઝરથુશ્ત્રની
પધરામણી માટે તેઓ અતિધણ્યાં ઇતેજર અને તલબગાર હતા.

માતાજી દોગદોને થયલી વેદના—દૈત્યોએ તેનો ગરલાલ લેવાના

કરેલા પ્રપંચો—યજ્ઞ સાહેબો તરફથી દક્ષીણ

દીશામાં થયલી આકાશ વાણી.†

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબતું ફરોહર અને ચીથ્ર તેમના માદર દોગદોનાં પવિત્ર
ઓદાનમાં દાખલ થયું તે પહેલાં તેમનાં શરીરનું ખોરેહ ધણું પ્રકાશિત
થયું હતું. પેત્રાખરના જેવી તમામ ખાસ્યતો અને ચમત્કારીક ફેરફારો
તેમની જીંદગીમાં દાખલ થયા હતા. તેમનો મુખારક ચેહરો ખોરેહના

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું, પાનાં ૬૨૩-૬૨૮, ૬૪૨, ૫૭૫-૫૭૬.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું, પાનાં ૫૫૭-૫૫૯, ૫૬૫-૫૬૮, ૧૮૫, ૧૮૭.

પ્રકાશથી ઝળકતો હતો, અને આસપાસ અષોષનુંજ વાતાવરણ ઘરપા થયું હતું. આ બધું હોવા છતાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું અસાધારણ તનુ એટલું બધું જોરાવર રીતે પોખાતું ગયું કે વખત જતાં દોઢો માતાનાં પેટમાં તે સમાવું મુશ્કેલ થઇ પડ્યું. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું શરીર ખુદ ખોરેહ અને આતશી તેજવાળું હોવાથી તેનો પ્રકાશ ખમવાની તાકાત માતા દોઢોમાં હવે વખત જતાં રહી નહિ. એમને ભારે વેદનાઓ થવા લાગી. દેવ-દુન્નેએ પોતાની મેલી વિદ્યાઓનું જોર અજમાવવા માંડ્યું, અને ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું મોત તેમનાં માતાજીના હમેલમાંજ લાવવાના ભારેમાં ભારે પ્રયાસો કર્યાં. આવાં અસાધારણ દુઃખ અને વેદના વચ્ચે પણ માતાજીએ હિંમત છોડી નહિ. છેવટે વેદો અને હકીમોની મદદ લેવાનો વિચાર કરવામાં આવ્યો. દૈત્યોએ પોહિશ્વરપને વશ કરવાની કોશિશ કીધી, અને આ વેદના દુર કરવા માટેની દવાઓ આપવાનું જણાવ્યું. પોહિશ્વરપ પણ આ વેદના જોઇને અકળાટમાં પડેલા હોય તેમ દેખાવ કરી દૈત્યોની સલાહ પ્રમાણે કરવા તૈયાર થયા, કે જેથી દેવોની આખી ફન જાણી લઇને તેને છુપી રીતે પોતેજ ઉંધી વાળી શકે. જનદુગરોએ આ તકનો લાભ લઇ ઝેરી પદાર્થ આપીને બાળ-ઝરથુસ્ત્ર સાથે દોઢોને પણ મારી નાખવાનું નક્કી કર્યું. પણ જ્યાં યજ્ઞ સાહેબોની પાસખાની હતી ત્યાં આ અષો માતા-પૂત્રનો બાલ કોણ વાંકો કરી શકે ?

હજી તો આ જનદુગરોના ઉપાયો દોઢો અને પોહિશ્વરપની જાણમાં આવ્યા તેટલાં તો દક્ષીણ દીશાએથી (દાદારે ગેહાન તરફથી) યજ્ઞ સાહેબોએ આકાશ વાણી કીધી અને આ બચંકર કાવત્રાને નાશુદ કરવાની આ જોડાને તદખીર બતાવી. યજ્ઞ સાહેબોએ તેઓને કહ્યું કે “હે કન્યા ! જો તારે ઉપાયોજ કરવા હોય તો અમારી તરફ આવ. આ હકીમના વેશમાં જનદુગરો છે તે જનદુગરો તરફ ના જ, કારણ કે તેઓ જેથી કાંઇ કરશે તેમાં બચંકર ખાનાખરાળી સમાયલી છે. તારા ખેઉ હાથો પાક કર. તે પાવ હાથોથી સુકાં લાકડાં લાવ અને તારાં બાળકની સલામતી ખાતર આતશ સળગાવ અને ગાયનાં ધીમાં ‘ગવ’ નો સેરવો બનાવીને તે તું પી જ.”

યજ્ઞ સાહેબોની ઉપલી આકાશ વાણી પ્રમાણે દોઢોએ કીધું અને તેમની વેદના નાશુદ થઇ.

આ ઉપર જણાવેલા “ગવના સેરવા” ને કેટલાકો સાધારણ ગેસ્તના સેરવા તરીકે ઓળખાવે છે, પણ ‘ગવ’ તો એક જાતનું નુર છે જે શ્વાનમાં પડેલું હોય છે યા ખીલવવાનું હોય છે. કુદરતની બલી બહમનની

પેદાયશોમાં તે એક જીવીને જીવાડવાનો ઉમદા ગુણ છે, એ ‘પમુ-પમ’ ની આવી બેદી ક્રીયાથી રૂવાનના બધા છુટા પડેલા અંશોને એક કરવાની ખચેત્વદથીની ક્રીયા કરીને દોગદોએ પોતીકા રૂવાનનાં બળને બહુજ વધારી દીધું હતું, જેથી તેક પુત્ર જરથુસ્ત્રના રવાનનો ભારે પ્રકાશ તેઓ ખમવા શક્તીવાન થયા હતાં. બાકી, યઝદી શક્તિ ધરાવનાર નુરમંદ પેગામ્બરને માટે અમશાસ્પંદો ગોસ્તનેા સાધારણ સેરવો ફરમાવે એ સાધારણ અક્ષલમાં પણ નહિ ઉતરે તેવી વાત છે.

આખર કરેને માતા દોગદો કુદરતની બક્ષેશ પામેલાં છતાં એક ઇન્સાન હતાં, જ્યારે તેમનાં પેટમાંના પૂત્ર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ ઇન્સાનના લેબાસમાં યઝદ હતા. એવા એક મહાન યઝદનાં શરીરનું આતશી તેજ દોગદો જેવાં ઇન્સાન ન ખમી શકે એ સ્વભાવિક હતું; અને તેથી યઝદ સાહેબોએ આકાશ વાણીથી અમુક જાતનું ગવ નામનું મીનોષ ઔષધ ફરમાવ્યું, જેનાથી તેમનાં પેટમાંનો ભાર અને વેદના ઓછાં થયાં.

કુદરતની પેદાયશોમાં ફેલાયલી ખુશાલી.†

પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્રના જન્મનો દિવસ નઝદીક આવતો ગયો તેમ તેમ જગતની બધી પેદાયશોમાં ખુશાલી-આનંદનું વાતાવરણ અને વસંતની બધીદારી વધતાં ગયાં. ખુદાને માનનારા યઝદાં-પરસ્તોને બહુ ધીરજ આવતી ગઇ. જ્યાં જુઓ ત્યાં અવસ્તાનો બેદી અને અલંકારી એકજ નાદ સંભળાતો હતો કે “ઉશ્તા નો ઝાતો આથ્રવ યો રપીતામો ઝરથુસ્ત્ર.”

ગોયા આકાશવાણીમાં કુદરતની બધી પેદાયશો ગાતી હતી કે “નીસ્તીને ગોયા હરતીમાં ફેરવનાર, જગતના અંધકારને રોશનીમાં ફેરવનાર, યઝદી તન સાથના અય પવિત્ર આથ્રવન ઝરથુસ્ત્ર! રપીતામના ખાનદાનથી તમે બલે પધાર્યા; હવે અમને ઉશ્તા=અમર સુખના પ્રવાહો હાંસલ થશેજ.”

આ શબ્દો, આ નાદ, આજે પણ અવસ્તાની મારફતે કુદરતની બધી પેદાયશોમાં ગુંથાયલો જોડાયલો છે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મની ત્રણ દિવસ અગાઉ સુર્યની રોશની રાત દિન ચાલુ રહી હતી.†

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મનો દિવસ નઝદીક આવ્યો તેની ત્રણ દિવસ અગાઉ કુદરતે એક આગાહી રૂપ મોજેજો-અમકાર-આ જગત ઉપર

* ‘ગોશ્ત’ શબ્દ ‘ગવેશ્ત’ છે એટલે કે ઉત્તમમાં ઉત્તમ સંપુર્ણ ગજ (નુર) મેળવવી એમ અર્થ થાય છે.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ હું, પાનાં ૩૨૭, ૫૬૬-૫૭૧.

‡ વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ હું, પાનાં ૨૪૬, ૫૫૬, ૫૭૧.

ખતાઓ હતા કે ત્રણ દિવસ ને રાત, સુર્યની રોશની શહેરમાં એકસરખી રીતે ફેલાઈ રહી હતી. રાતનો અંધકાર ખીલકુલ દેખાયો ન હતો. આ અમત્કારથી કુદરતી રીતે દેત્યો અને દુનિયા બારે ગભરાટમાં પડ્યા હતા, અને તેઓએ અજ્ઞાન લોકોને ઉશ્કેરી મૂક્યા હતા, કે ઝરથુસ્ત્ર જન્મ પામનાર છે તે એક મોટો જાદુગર છે, અને તેનાથી આ શહેરોનો તમામ નાશ થશે, તેની આગાહી આકાશ મારફતે થઈ રહી છે. આથી અજ્ઞાન લોકો નાસભાગમાં પડ્યાં, અને શહેર છોડીને ચાલી જવા નીકળ્યાં. આ રીતે ત્રણ દિવસ અને રાત અનેક ગુચવણોમાં પૂરી થયા પછી, જગતના આ સાથી મહાન તારણહાર અષો ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો મુખારક જન્મ પોઉં-શરપનાં ધરમાં થયો.

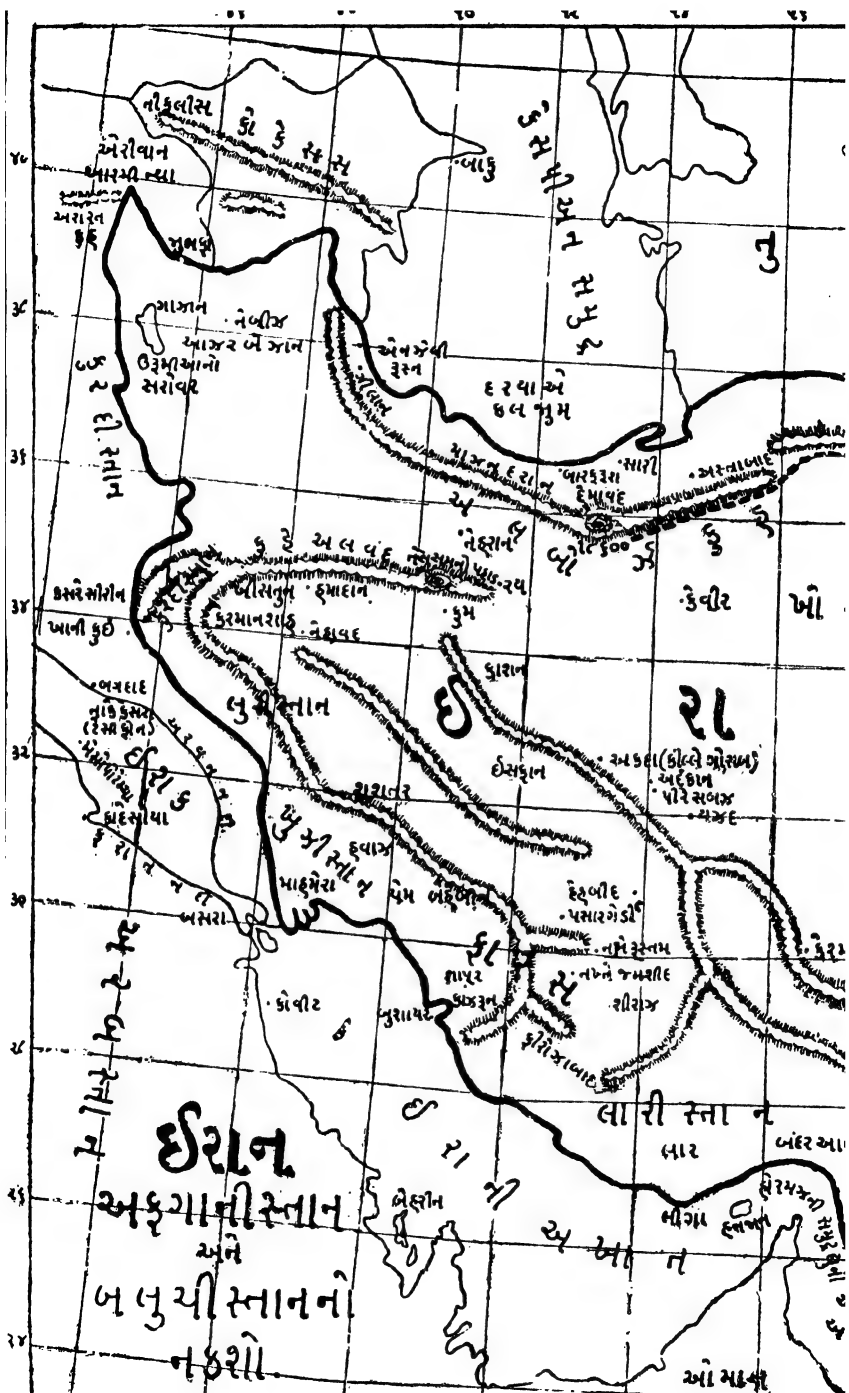
અવસ્તા અને સાહિત્યો કહે છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મ વેળા, ઉંચ આકાશી ભૂવનો ઉપર યજ્ઞ અમશાસ્પંદ સાહેબો મીથ્ર-માથ્ર અને યસ્નથી યજ્ઞસ્નેની ક્રિયાઓ કરતા હતા, અને તેના પ્રતાપે, આ જગત ઉપર ભલાં અષોધનાં ખીયાં (અપ-ચીથ્ર, વહુ-ચીથ્ર) નો વરસાદ વરસ્યો હતો.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા. તેનું કારણ ?

સાધારણ ઇન્સાનને રડવાનું કારણ ?*

સાધારણ ઇન્સાન હમેશાં જન્મ વેળા રડે છે, જ્યારે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા. આ એક અસાધારણ બનાવ જાણીતો છે. હસવાનું કારણ એજ હતું કે એમની પધરામણીથી દેત્યો અને જાદુગરો બારે ગભરાટમાં પડીને અનેક પ્રકારના કાવાદાવાઓ અને મેલી વિદ્યાઓ અજમાવવા મથી રહ્યા હતા; પણ એમના બચાવ માટે યજ્ઞ સાહેબો દાદાર અહુરમઝદ સાથે એકતાન થઈને યજ્ઞસ્નેની મહાન ક્રિયાઓ કરી રહ્યા હતા. આ બધું ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ પોતાની મીનોઇ નજરે જોઈ રહ્યા હતા. દરેક બાળકની જન્મ વેળા “મીનોઇ ચસ્મ” તો ખુલ્લીજ હોય છે, અને તે પોતાની આસપાસ આ જગતમાં ખાકી ઇન્સાનો કાણ છે, અને શું કરે છે, તે જાણતું નથી, પણ પોતાની આસપાસ જે ભેદી અને ગેબી અદ્રશ્ય શક્તિઓ કાર્ય કરે છે, તેઓને તો તે બાળક પોતાની નિર્દોષ નજરે જોઈ શકે છે. અને આ જગતના કાવાદાવા અને પ્રપંચોનું વાતાવરણ તેની આસપાસ ફરી વળે છે, ત્યારે સાધારણ રીતે તે હમેશાં રડે છે કે “આવાં જગતમાં રહીને હું ઉપરથી જે આશાઓ બાંધીને ઉતર્યો છું તે કેમ સફળ થશે ! અને મારી ફરજો હું કેમ પૂરી કરી શકીશ !” આવા

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું; પાનાં ૩૨૫, ૫૭૩-૫૭૪.

વિચારથી તે ઘેરાઈ જાય છે અને તેને રડવું આવે છે. જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ તો જગતના એવાં અનેક પ્રપંચો અને કાવાદાવાનાં વાતાવરણો છતાં હરયા હતા કે “યઝદ સાહેબોની મને પાસખાની છે, તેથી હું આ જગત પ્રત્યેની મારી તમામ ફરજો બજાવી શકીશ.” બીજાં બાળકોને આ જગતની મોહમાયા પોતા તરફ ખેંચીને ગભરાવી મારે છે, તેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જગતની મોહમાયામાં ખેંચાયા ન હતા. તેમને આ જગતની કોઈ પણ પ્રકારની ઇચ્છા વારના ઘેરી શકી નહિ, અને તેથી તેવણને ગમ કરીને રડવાનું કોઈ કારણ રહ્યું નહિ; તેથી ઉલટું દાદાર અહુરમઝદનાં દર્શન, અને યઝદ સાહેબોની રખેવાલીથી તેવણનું જીગર ખુશનુદ અને ખુશાલ શાદમાન બન્યું, જેથી તેવણ સાહેબ જન્મ વખતે હરયા.

સાધારણ રીતે ઇન્સાન જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે તેણે આખી જીંદગીમાં કરીધેલાં પાપનાં કે પુણ્યનાં કર્મો તેની આસપાસ ફરી વળે છે. અને સીનેમાનાં રૂપમાં તે પોતાની આખી હાલત જોઈ શકે છે. તેમ, દરેક ઇન્સાન જન્મ વખતે પણ પોતાનાં આગલા જન્મોનાં શું શું કર્મો આ જગત ઉપર ભોગવવાનાં છે અને લેણદેણ પુરું કરવાનું છે તે—બાળ નજરે—જોઈ શકે છે. જ્યારે તે આ જગતને મુશ્કેલી અને મુઝવણોથી ભરેલી, કાવાદાવા, ઇળકપટ અને અસલથી ભરપૂર, પુષ્કળ કષ્ટવાળી, જોય છે, કે જેની સુગંધમાંથી છટકવાનો તેને કોઈ ઉપાય દેખાતો નથી, ત્યારે તે રડે છે, જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને તો આ જગતમાં પોતાનાં કોઈ પણ આગલાં કર્મોનો ભોગવટો કરવાનો હતોજ નહિ, પોતાનાં આગલાં ભવોનું કોઈ પણ જાતનું લેણદેણ ચુકવવાનું હતુંજ નહિ, એટલે કુદરતી રીતે તેવણનું મોહકું સદા હરતું અને ખુશાલ રહ્યું. તેવણને તો ફક્ત દાદાર અહુરમઝદ તરફથી એક યઝદ તરીકેનું જે કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હતું, તે દ્રઢતા અને સંપૂર્ણતાથી બજાવવાનું હતું, એટલે યઝદને માટે રડવાપણું હોયજ શેનું ?

જન્મ વેળા ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે મોઢેથી ઉચ્ચારેલા અવસ્તા શબ્દો,
અને તેનો મળેલો ગેબી જવાબ.*

જેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો જન્મ વેળા હસવાનો બનાવ બાણીતો છે, તેમ હરતે મોઢે અવસ્તાના પવિત્ર કલામો બાણવાનો બનાવ પણ અગત્યનો છે.

જન્મ વેળા એવણ સાહેબ “યથા અહૂ વધયેઈ ઝઘોતા ફા મે ઝૂતે” એ શબ્દો બોલ્યા હતા. એનો ખુલાસો અને કારણ આ છે, કે

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાના ૨૪૬, ૨૫૦, ૫૭૦.

યઝ્ઞ અમશાસ્પદ સાહેબો એમનાં મહાન મીશનમાં મદદ કરવા માટે દાદાર અહુરમઝ્દ સાથે એકતાન થઇને યઝ્ઞસ્નેહી પવિત્ર ક્રિયા કરતા હતા, તે ક્રિયા મારફતે જન્મતાંની સાથેજ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે દાદાર અહુરમઝ્દ સાથે સત્તાજ જવાબ કર્યો કે “જેવી અદ્ભૂતની ઇચ્છા છે તે અને તેની હવા તું ઓ જોતી—અહુરા—મને ખુશંદીથી આપ.” આ માંથને તુરતજ ગેળી જવાબ મળ્યો કે “અથા રતુશ અષાત ચીત હય ” યાને ‘મારો હુકમ મારી માઝદયસ્ની દીન તું જાહેર કર. તે જાહેર કરવાની તારી ફરજ યાદ રાખ. તું અષો અને વિદ્રાન છે, તેથી તારે તે જાહેર કરવીજ જોઇએ,” આવા પવિત્ર કલામોથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ ખુશી થઇને હસ્યા હતા.

બીજી બાજુ, ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મની સાથેજ તેમને મોઢેથી “યથા” ની એજમતી નીરંગ નીકળી અને “અહુરમઝ્દની ઇચ્છા પ્રમાણે થાય” એવું જગતમાં જાહેર થઇ ગયું, જેથી આ “યથા”ના પવિત્ર કલામો અંત્રમેન્યુશની છાવણીમાં તીરની માફક લાગ્યા, અને તેઓ વધારે અકળાટમાં પડી ગયા. દેવો (દૈત્યો) ના સરદારે ધણાજ ગુસ્સા અને ગંભીરતાથી પોતાની સેનાને હુકમ કર્યો, કે આપણાં સઘળાં બળ સાથે ઝરથુસ્ત્ર તરફ હલ્લો લઇ જવો, અને તેમાં જો તમે નિષ્ફળ નીવડશો તો “યથા” ના આ એજમતી તીરોથી આપણી તમામ આલ-ઓલાદ નાશ પામશે. આથી દેવો (દૈત્યો) પૂરતાં જોર સાથે હુમલો લઇ ગયા, પણ યઝ્ઞ સાહેબોએ અવસ્તા કલામોથી તે હલ્લાને દાગી દીધો. દૈત્યોના કાવાદાવા “દુરાસ્તુ” જાદુગરના ફેરવાયલા હાથો.

ઉપર કહ્યું છે તેમ દેવો (દૈત્યો) જ્યારે સામટા હુમલાથી પણ શીકસ્ત પામ્યા, ત્યારે તેઓએ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને મારી નાખવા માટે અનેક જાતની બીજી તદ્દબીરો વાપરી.

“દુરાસ્તુ” નામે એક મોટો જાદુગર હતો, જે મેલી વિદ્યામાં અને સેતાનનાં કાર્યો કરવામાં પ્રતિષ્ઠિત હતો. ધણી બુદ્ધિ કરામતો તે કરી શકતો હતો, અને કાવાદાવાનો પહેલા નંબરનો સરદાર હતો. તેણે પિતા પોઝિશનરૂપને હાથમાં લીધા. તેવણને ખુબ લમારીને પોતે તેવણને ધણે ખેરખાહ અને જાતી નિત્ર હોય તેવો ઢોંગ કરીને તે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને જોવા અને તેવણને આશીરવાદ આપવાને બહાને તેવણને ધરે ગયો. તેનો મુળ કપડી હેતુ એજ હતો કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને પોતાના બોળામાં લઇને તેવણ સાહેબનું માથું કચડી નાખવું. પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું ખોરેહ એટલું તો તેજસ્વી હતું કે બુરો દેવ (દૈત્ય) તેવણને અડકી પણ શકે

તેમ ન હતું. દુરાસુએ પોઉરશ્વરપને ધરે જઇ તે બાળક અરથુશ્વરને જોવા મગયું, અને તેમની દ્રષ્ટી પડતાંજ આ યુરા જાદુગરના બન્ને હાથો એવી રીતે પાછળ ફરી ગયા કે તે આખી જાંઘી સુધી પોતાના હાથો વડે ખોરાક કે પાણી લઇ શક્યો નહિં. કહે છે કે સાર પછીથી તે યુરો દેવ (દૈત્ય) હમેશાં ઢોર જાનવરોની માફકજ ખોરાક પાણી લઇ શકતો હતો. મતલબ કે યુરાઇ અરથુશ્વર સાહેબની પહેલી નજરથીજ તેવણના દાખમાં આવતી ગઇ.

દૈત્યોએ બીજાવેલી પ્રપંચની જાળો, તેને તોડવા માટે પોઉરશ્વરે શું કર્યું ?*

આ પ્રમાણે દુરાસુએ તદન અશક્ત થઇ પડવાથી કુદરતી રીતે બારે ક્રોધાયમાન થયા, તેણે બીજા મોટા દૈત્યોને સાથે મેળવ્યા, અને તેઓ આગળ પોતાની હડીકતો રજુ કરી દુરાસુએ તેઓને કહ્યું કે “અરથુશ્વરની શક્તિ એટલી બધી બળવાન છે કે તે જરૂર આપણી તમામ સેનાઓ (લશ્કરો) અને સંસ્થાઓનો નાશ કરશે. તેવું ખોરેહતું તેજ શરીરથી તે છેક સુર્ય સુધી પૂગેલું છે. આવા શખ્સનો નાશ કરવાની આપણામાં તાકાત નથી તે છતાં હું બીજા બીજા યોજનાઓ ધડી રહ્યો છું, અને તેમાં તમે મદદ કરજો. આપણાં કોઇબી હથ્થારો એની ઉપર અસર કરી શકવાનાં નથી માટે આપણે હવે જુદીજ રીતે કામ લેવાની જરૂર છે.”

આ પ્રમાણે ગોઠવણો કરીને દુરાસુએ એક યોજના ધડી કાઢી; અને તેને અમલમાં મુકવા પહેલાં—યજ્ઞ સાહેબોની પ્રેરણાથી—પોઉરશ્વરપને પણ બધી બબરો પડી ગઇ હતી. કેમ કામ લેવું તે માટે માત-પિતાએ નક્કી કરી રાખ્યું હતું. તેઓને અચળ શ્રદ્ધા હતી કે દેવોના-દૈત્યોના ગમે તેવા કાવાદાવામાં આપણે અરથુશ્વરને મૂકીશું, તો પણ તેમનો ગેશી બચાવ થવાનોજ છે. દુરાસુએ પોતાના કાવાદાવા પોઉરશ્વર ઉપર પ્રથમ અજ-માવ્યા, તેમની ઉપર પોતાની મેલી વિદ્યાઓ પૂર જોશ સાથે વાપરી અને તેમને વશીકરણથી વશ કરવાની કોશિશ કીધી. આ વખતે પોઉરશ્વર પણ લાચાર બની ગયા હોય તેમજ દેખાવ કર્યો, કેમકે દૈત્યોનાં અસાધારણ જોર સામે બળતવારીથી લડવાની તેમનામાં શક્તિ ન હતી. આથી તેમણે દૈત્યોના ટોળામાં ભેળાઇનેજ તેઓના પ્રપંચોને જાણી લઇને તોડવાનો વિચાર કર્યો હતો. તેથી પોઉરશ્વરે તે જાદુગરના હાથમાં પૂરેપૂરા રમી

* વધુ માટે જુઓ નીં ૧૦ વૅ ૧૦ ૧ છું, પાના ૨૬૨-૨૬૫, ૫૭૫-૫૮૪.

ગયા હોય તેવો દેખાવ કર્યો. આ તેમની તાગતલાવટભરી રીતો કુદરતને કાયદે જુદી પડતી હતી, તો પણ “જ્યાં રથેસ્તારી ફાટી શકે તેમ ન હોય ત્યાં વાસ્તીયોશી કરવી જોઈએ,” (જ્યાં બળ ન ફાવે ત્યાં કળ-કુનેહ વાપરવી જોઈએ,) એ નિયમ મુજબ તેમને માટે કપરી પ્રપંચોની સામે નિર્દોષ કળ-તાળ (Tact) વાપરવા સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય ન હતો.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને મારી નાખવા દૈત્યોએ આતશની ચેહ બનાવી, જે બળતું લાઘ શકીજ નહિ.*

ઉપર પ્રમાણે દુરાસુએ પોઉરશ્વરપને હાથમાં આવેલા માતી લઈને તેમના કાનો ખુબ ભંભેરવા માંડ્યા, કે “આ તારે ત્યાં જન્મેલું બાળક પૂરેપૂરું જાદુગર છે, એવું હું મારા ઇદમનાં જોરે જોઈ શકું છું. એ જગતમાં બહુ નાશકારક નિવડશે અને તારાં કુટુંબ તથા ખાનદાનની પાય-માલી કરશે. માટે કોઈપણ બોગે એને મારી નાખવું જોઈએ.” પોઉરશ્વરે તે જાદુગરની આ વાતો સાથે જાણે એકમત થયા હોય તેવો ગંભીર દેખાવ કર્યો; અને કંઈ રીતે આ બાળકને મારી નાખવું તે પૂછ્યું. દુરાસુએ એક રસ્તો બતાવ્યો કે “લાકડાંની એક મોટી ચેહ બનાવ, તેમાં આ બાળકને મુક, અને પછી તે ચેહને સળગાવી દે.” આ ઉપાય અજ-માવવાતું પોઉરશ્વરે કબુલ કર્યું. તેઓ ધરે ગયા. યજ્ઞ સાહેબોની મદદથી પવીત્ર નીરંગના જોરે લાકડાંની મોટી ચેહ બંધી. પોઉરશ્વરે તે લાકડાં મિથ્ર અને માથિની અસરો સાથે એવી રીતે ગોઠવ્યાં હતાં, કે ગમે તેવી કાશીય છતાં કોઈ પણ રીતે સળગેજ નહિ. તે ચેહમાં બાળક ઝરથુસ્ત્રને સુવડાવ્યા અને ‘દુરાસુબ’ ની હાજરીમાં તે ચેહ સળગાવવાની સઘળા-ઓએ કાશીય કરી; પણ ગમે તેટલાં ફાંફાં મારવા છતાં તે લાકડાં ગમે તેવી રીતે પણ સળગી શક્યાંજ નહિ. દુરાસુએ તે સળગાવવા પોતાની જાદુઈનાં મંત્રો પણ વાપરી જોયાં; પણ તે લાકડાં બીલકુલ બળતું લાઘ શક્યાંજ નહિ. આ રીતે બનવાથી દુરાસુના અફસોસનો પાર રહ્યો નહિ. તે સાથે પોઉરશ્વરે પણ તેવોજ દીલગીરી અને અફસોસનો ભાગ લખ્યો, કેમકે જો દેવો (દૈત્યો) આગળ તેવજ ઝરથુસ્ત્રના દુશ્મન તરીકે પોતાને નહિં ઓળખાવે તો તેઓ પોઉરશ્વરને અલગ રાખીને છુપા કાવાદાવા કરે, અને તેથી પોઉરશ્વરને ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના બચાવ માટે થું કરવું તેની આગમચથી ખચર ન પડે.

હવે યજ્ઞોની પ્રેરણાથી પેગામ્બર સાહેબના માતાજી તે જગાએ પુગી ગયાં અને બાળ ઝરથુસ્ત્રને પોતાની જમણી કેડપર લઈને ધોરી સળંગ રસ્તે સહિસલામત ઉપાડી લાઈ ગયાં.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના-૫૭૯.

બાળક ઝરથુસ્ત્રનો ઘોડાનાં ટોળાંમાંથી થયેલો બચાવ.*

હવે દેત્યો અને જાદુગરો બીજા કેવા ઉપાયો અને કાવાદાવા અજમાવે છે તે જાણી લેવા માટે પોર્ટિશ્શરપ ફરીથી દુરાસુખ આગળ ઝરથુસ્ત્રના દુઃખનનો ભાગ ભજવતા ગયા. તેમણે અફસોસ કરવાના દેખાવો કરીને કહ્યું : “આતશની ચેહ પણ સળગી નથી અને ઝરથુસ્ત્ર જીવતા રહ્યા છે. હવે એને મારી નાખવા માટે બીજો શું ઉપાય કરવો ?” દુરાસુખે અગાઉથી રચી રાખેલો પોતાનો બીજો પ્લાન પોર્ટિશ્શરપ આગળ જાહેર કર્યો. તેણે જણાવ્યું કે “પાણીથી ભરેલી એક ઊંડી ખાડી અમૂક ઠેકાણે છે, તેનાં મુખ આગળ ઝરથુસ્ત્રને મૂકી દે, અને ત્યાંથી ઘોડાઓનાં ટોળાંને દોડાવી લઇ જા, કે ઝરથુસ્ત્ર કચડાઇ જશે અથવા પેલી પાણીની ખાડીમાં ગુંગળાઇ જશે.” પોર્ટિશ્શરપે તે પ્રમાણે કરવા કબુલ્યું. દેવોની નજરમાં તો પોર્ટિશ્શરપે આ કામ પોતે થઇને કરવાનું હતું, પણ તેમાંથી ઝરથુસ્ત્રનો બચાવ કરવા માટે પણ બીજા બાજુ પોતાને માથે જવાબદારી હતી તેનું તેમને ભાન હતું. તેઓએ જેમ—જાકડાં નહિં સળગે તેવી—હીકમત વાપડી હતી, તેમ ઘોડાનાં ટોળાં માટે પણ અગાઉથી બચાવ થાય એવો અંદોઅસ્ત રાખ્યો હતો.

મુકરર કીધેલા વખતે બાળક ઝરથુસ્ત્રને તે ખાડીનાં મુખ આગળ સુવાડવામાં આવ્યા, અને તે સાંકડા રસ્તા ઉપરથી કેળવેલા ઘોડાઓનાં ટોળાંને હંકારી જવામાં આવ્યું. આ વખતે પણ દેત્યોની હાજરીમાં એવો ચમત્કાર થયો કે ઘોડાઓમાંથી એક ધણો કદાવર ઘોડો આગળ દોડ્યો, અને બાળક ઝરથુસ્ત્રને પોતાના ચાર પગોની વચ્ચે ઘેરી લઇને મજબુતીથી ઉભો રહ્યો, અને બીજા ઘોડાઓ તેની આસપાસથી બહાર નીકળી ગયા. આ રીતે એક ઘોડાએજ બાળક ઝરથુસ્ત્રનું રક્ષણ કર્યું અને તેમને બાકી પણ વાંકો થયો નહિં. આ ઘોડા માટે કહે છે કે તે મજબુત ખરીવાળો અને પીળા કાનવાળો હતો; જેમાં તેની બુઝોર્ગી અને બુદ્ધિ વાપરવાની શક્તિ સમાયત્તાં હતાં.

ઝરથુસ્ત્રના અષો માતાજી દોગદો તેમને આતશની ચેહમાંથી પણ ઉઠાવીને જેમ છાતીએ ચાંપીને લઇ ગયાં હતાં, તેમ આ ઘોડાઓનાં ટોળાંમાંથી થયેલો બચાવ પછી પણ તેમણે મગર અને ઉછળતાં જીરે આ અષો પૂત્રને પોતાની જમણી કેડ પર ઉપાડી લઇ ગયાં હતાં, જેના ઇસારાઓ પહેલવી સાહિત્યોમાંથી મળી શકે છે, તેમાં ભરમ સમાયેલો છે.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેં ૧ હું, પાનાં, ૫૭૯-૫૮૦.

બળદોનાં ટોળાંમાંથી થયેલો ગેબી બચાવ.*

ઉપર પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો ઘેડાઓનાં ટોળાંમાંથી ગેબી બચાવ થયો હતો. ત્યાર પછી ‘દુરાસ્તુય’ ની ખાહેશથી પોઉરશસ્ત્રે તેમને બળદોનાં એક મોટાં ટોળાંમાં પણ મૂક્યા હતા, જેમાંથી પણ ઉપર પ્રમાણેજ તેમનો ગેબી બચાવ થયો હતો.

વિકાળ વરૂઓની ગુફામાં બાળક ઝરથુસ્ત્રનો થયેલો ગેબી બચાવ.†

આ રીતે બધી કાશીષો નિષ્ફળ ગયલી જોઈને દુરાસ્તુયના અફ-સોસનો પાર રહ્યો નહિં. તે રાત દિવસ મોટી શીકર ચિંતામાંજ ગુંટાઈ રહ્યો. તેણે એક વધુ હીકમત શોધી કાઢી અને પોઉરશસ્ત્રને તે પ્રમાણે કરવા જણાવ્યું. તેણે વિકાળ વરૂઓની એક ગુફા શોધી કાઢી, અને પોઉરશસ્ત્રને કહ્યું કે આ ગુફામાં બચ્ચાંવાળી વરૂ માતા છે તેનાં બધાં બચ્ચાંને મારી નાખ, અને તેની જગ્યાએ ઝરથુસ્ત્રને મૂકી આવ, જેથી તે વરૂની માતા પોતાનાં બચ્ચાંઓને મારી નાખેલાં જોઈને ઝરથુસ્ત્રને તુરતજ ફાડી ખાશે. આવાં વિકાળ પ્રાણીથી ઝરથુસ્ત્રનો બચાવ કરવાનું કામ પોઉરશસ્ત્ર માટે ભારે મુશ્કેલ હતું; તો પણ યજ્ઞ અમશાસ્ત્રદોની મદદ મેળવીને તેમણે ઝરથુસ્ત્રને તે વરૂની ગુફામાં મૂક્યા. આવખતે એક બહુ ગોસ્પંદ—ઘેટાંની માતા,—લાં જઈ પૂગી, અને તેણે આખી રાત ઝરથુ-સ્ત્રનો બચાવ કર્યો અને તેવજીને દુધ પાડ્યું. યજ્ઞ અમશાસ્ત્રદોની લાં રાહબરી હતી, અને પેલી વરૂની માતા તે ગુફામાં દાખલ થઈ કે તુરતજ તે મરેલાં બચ્ચાંઓને તેનું મોઢું લાગતાં તે સઘળાં તેણીનાં મોઢાંની આસપાસ વળગી ગયાં. આ રીતે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો અહીંયાં પણ ચમત્કારીક બચાવ થયો. યજ્ઞ સાહેબોની પ્રેરણાથી ઝરથુસ્ત્રનાં માતાજી તે ગુફા આગળ દોડી ગયાં, અને બચાવ પામેલા ઝરથુસ્ત્રને પોતાની જમણી કેડ ઉપર મારીને ઝડપથી ધરે લાવ્યાં. આ વખતે તેમણે જે શબ્દો ઉચ્ચાર્યા હતા તે હજી પણ અવસ્તામાં જળવાયેલા છે કે :—“મારા પ્યારા પૂત્ર ! હવે હું તને કહી પણ છુટો મૂકીશ નહિં. કદાવર પહેલવાનો રાગ અને નવદર સાથે મળીને આવે તો પણ નહિં.” પછી તેણીએ તે પાસખાની કરનારાં બલાં ગોસ્પંદનો પણ આભાર માન્યો, કે “પેલું વરૂ જેટલું મારા પૂત્ર તરફ બહુ છે તેટલું તું મારી તરફ બહુ થયું છે.”

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ લું; પાનાં ૫૭૭-૫૭૮.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ લું; પાનાં ૫૮૦-૫૮૧.

૧ ઉપર જે દ્રેજ-જખાર, છ ગાયો, તેમજ ગવ-બસરીયાં માટે ધરાશે ક્યાં છે તે ઉંડા ગુપ્ત રહસ્યો ધરાવે છે, જે માટેની ખરી સમજણ લેવા (કુટનોટ માટે જુઓ પાનું ૧૬ મું.)

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની શરૂઆતની જીવાની—દૈત્યોનું નબળું પડેલું
જેર—ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની હિંમત, બુદ્ધિબળ અને શક્તિ.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આવા ચમત્કારીક બચાવોથી દૈત્યો (દેવો†) ના સૈન્યોમાં ભારે તરખાત મચી રહ્યા. તેઓ હવે ઢીલા થતા આદ્યા, તેઓમાં અંદર અંદરના ઝઘડાઓ ઉત્પન્ન થયા, અને તેઓનું જેર જેટલું બળવાન બન્યું હતું તેટલું હવે ધીમે ધીમે નબળું પડતું આદ્યું. તે છતાં દૈત્યોના સરદારો તો પોતાના કાવાદાવા અને કાવત્રાઓ ચાલુજ રાખતા રહ્યા. તેમ બીજી બાજુ ઝરથુશ્ત્રની ઉમર વધતી ચાલી અને તેમનું ખોરેહ પણ તેજસ્વી બનતું આદ્યું. બચપણથીજ તેમની હિંમત, હુશ્યારી અને હીકમતો ભારે આશ્ચર્ય પમાડે એવાં હતાં. દૈત્યોનાં ટોળાંમાં તેવણ હિંમતથી ધુસી જતા, ધણી નત્રતાથી અને શબ્દબાણોથી તેઓને સમજાવીને પોતા તરફ ખેંચવાની કોશીષ કરતા. અહુરમઝદની હસ્તી જે દૈત્યો ભૂલી ગયા હતા અને પોતેજ ખુદા થઇ બેઠા હતા, તેઓને અહુરમઝદની હસ્તીનું જ્ઞાન કરાવવાની કોશીષો કરવા લાગ્યા. શહેરનાં અગ્નિ લોકો જેઓ દૈત્યો અને જાદુગરોનાં ફાંદામાં ફસીને સેતાનને ખુદા તરીકે માની બેઠાં હતાં, તેઓ પણ હવે ધીમે ધીમે ઝરથુશ્ત્રનાં પ્રતાપિ ખોરેહથી આકર્ષાઈને તેઓ તરફ ખેંચાવા લાગ્યાં. હવે લોકો સેતાનની વાતો સાંભળવાની છોડીને અહુરમઝદની વાતો સાંભળવા લાગ્યાં. ઝરથુશ્ત્રમાં જન્મથીજ જ્ઞાન હતું, બુદ્ધિ-બળ હતું, મિનોષ જગતની બેદી વાતો અને બેદી રચનાઓ તેવણ પોતાની ખાકી આંખોએ પણ જોઇ શકતા હતા. જન્મથીજ તેવણને “યથા” ના

પાને ૧૫ મે થી કુટનોટ ચાલુ.)

ચાહનારને ડાં ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલાની “ફ્રીમ-નીડીએ-વેહદીન” ભાગ ૧ લો જોઇ લેવા બહામણુ કરૂં છું. જુદી જુદી બાબતને લગતાં પાનાંઓનાં નંબરો આ ચોપડીમાં દરેક પાનાંની ઉપર કુટનોટમાં જણાવેલાં છે.

ઉપર જણાવેલા આતશની ચેહમાંથી, ઘોડાનાં અને બળદોનાં ટોળાંઓ-માંથી, તથા વડ્ડી ગુફામાંથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના યયલા બચાવની બાબતો પણ ધણી ઉંડી, ભારે ચમત્કારીક અને અર્થસૂચક છે. એ વિષે અહીંયાં ખુલાસાઓ લખવાથી લંબાણ થવાનો સંભવ છે. માટે જેઓએ આ ગ્રંથ બાબતની ચાવી જાણવી હોય તેઓએ કુટનોટમાં દેખાડેલાં ડાં ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલાની ઉપલી ફતાબના પાનાઓ જોઇ લેવાં એવી વીનંતી છે.

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦૦ ૧ છું, પાનાં ૫૮૬-૫૮૯.

† ધરાની શબ્દ દએવ અને હીંદુ શબ્દ દેવ એ બે વચ્ચેનો તફાવત સમજવા માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦૦ ૧ છું, પાનાં ૭૬-૮૪.

પવિત્ર કલામોનું એજમતી હથીયાર મળ્યું હતું; અને તેનાં બળથી તેઓ ગમે તેવી સેતાની અને ખદ્ગરી શક્તિઓને તોડીને વશ કરી શકતા હતા. આ રીતે તેમની ભર જીવાની ખુદાઈ સંદેષ પાછળજ વહેતી ચાલી.

નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પાણી

લાવવું—બેહુમન અમશાસ્પંદનો મેળાપ—ખાકી

હાલતને મીનોઇ હાલતમાં ફેરવવું.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાનું ખુદાઈ કાર્ય બખબા જતા હતા, તેમ દૈત્યોના સરદારો પણ ઝરથુશ્ત્રને લોકોમાં અળખામણા બનાવવા, અને તેમનો નાશ કરવા આકાશ અને પાતાળ એક કરતા હતા, પણ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું એજમતી હથીયાર “યથા” ના એજમતી કલામો હતા, જેનાથી દૈત્યો દિવસના દિવસો મુખી પોતાનું કાર્ય પણ ભૂલીને સુસ્ત થઈને પડી રહેતા હતા. અને તેવી તકનો લાભ ઝરથુશ્ત્ર લોકોને અહુર-મઝદની માન્યતા અને શ્રદ્ધા તરફ ખેંચવામાં લેતા હતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા યજ્ઞ સાહેબોની ક્રિયાનો જવાબ આપતાં જે શબ્દો બહુ હતા, તે વાત યાદ રાખવાની જરૂર છે, કે ત્યારથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ યજ્ઞ સાહેબોની મિનોઇ ક્રિયાઓ વિષે જાણતા હતા, અને હોમ કુટીને ખુદાઈ અસરો અને વાતાવરણો પેદા કરવાની ક્રિયાઓ અને બંદગીઓ “વંધહુ અને દંધહુ” નદીને કિનારે એકાંતમાં કરતા હતા.

લગભગ ત્રીસ વર્ષની ઉંમરે તેણે આ પ્રમાણે “વંધહુ દાઘત્ય નદી” ને કિનારે હોમ ગાળવાની ક્રિયા કરવા માટે ગયા ત્યારે અર્દી-બેહેસ્ત અને બેહુમન અમશાસ્પંદનો તેણે મેળાપ થયો હતો.

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વૅ ૧૦ ૧ છું, પાનાં ૫૬૨-૫૬૮.

૧ “વંધહુ અને દંધહુ” નદી તેમજ “હરબેરેજધતી” યાને અલબર્ઝ પહાડ, ઇત્યાદી શબ્દો ખાસ લોઘતીક સૈન્સમાં વપડાયલા છે, જે સઘળું બાતેન સુક્ષ્મ શરીર જેને અવસ્તામાં “કેહરપેમ” કરી ઓળખાવ્યું છે, જેને ખીજી રીલસુરીમાં Mental & Causal Body કહે છે, તેના અંગો માટેના ભેદી અલંકારીક ઇશારાઓ અત્રે કીધા છે, જે ભેદોનાં રહસ્ય સમજવા કાળે તેમજ સર્વે-કેશ્મર (સરોવરનાં બાડ)નો ભેદ ઉકેલવા કાળે પવીત્ર ફૂનૂમનાં જ્ઞાનની ખાસ જરૂર છે. આ “ફૂનૂમ” નાં જ્ઞાનની ચાવી વગર આ ભેદી શબ્દોનો ફક્ત શબ્દાર્થ અર્થ કરવાથી પાક મઝદયશની જરથોશ્તી દીન તેમજ તેના મહાન સ્થાપક પરમપુન્ય અશો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર કે જેણે “રઝ-ગુ” યાને ભેદમાં બોલનાર તરીકે ઓળખાવ્યા છે, તેની બુલંદી અને મહાભારત દરજ્જાનો સાચો ખ્યાલ આવી શકતો નથી. આ સળળ થકી ૩૦ ફ. સો. ચીનીવાલાની “નીકીજ” નાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવા ફરી અત્રે ખાસ અરજ કરે છું.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ મહાન યોગીઓના પણ યોગી હતા એ વાત યાદ રાખવાની જરૂર છે.

તેવણ હંમેશાં આ નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીનેજ ખીજે પાર જતા હતા, અને અમુક ઠેકાણેનુંજ પવિત્ર પાણી લાવીને હોમ ગાળવાની ક્રિયા કરતા હતા.

એક દિવસ આ પ્રમાણે તેવણ નદી ઉપરથી ચાલીને પાણી લાવતા હતા, ત્યારે કિનારેથી આવતાં એક અષો મરદ તેવણની નજરે પડ્યો. તેનું ખોરેહ પ્રકાષિત હતું, અને કોષ “ ખુદાના દૂત ” તરીકે તરતજ પિછાણી શકે તેમ હતું. તેમના હાથમાં એક મોટું “ સર્વ-ધ-કેશ્મર ” નું ઝાડ પકડેલું હતું. આ ઝાડ તેવણ એટલી સહેલાઈથી ઉપાડી લાવતા હતા કે ગોચા તે તેમની સાથે સાથે ચાલતું હોય એમ સામાની નજરે દેખાતું હતું. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ કિનારે આવ્યા ત્યારે તે અષો મરદ સાથે તેમનો મેળાપ થયો. તેમણે ઝરથુસ્ત્રને પૂછ્યું “ તું કોણ છે ? કોણનાં ખાન-દાનનો છે ? તું શા માટે જેહમત ઉઠાવે છે ? તારી ઇચ્છા શું છે ? ” આ સવાલો પૂછનાર અષો મરદ તે જેહમન અમશાસ્પંદ ઇશ્વરના પ્રતી-નીધી પોતે હતા, અને તેમને ઝરથુસ્ત્રની ઉલટ તપાસ માટે આવા સવાલો પૂછ્યા હતા. ઝરથુસ્ત્રે જવાબ આપ્યો “ હું સ્પીતામનાં ખાનદાનનો ઝરથુસ્ત્ર છું, હું પવિત્રાઈ અને અષોઈને ખાતર જેહમત ઉઠાવી રહ્યો છું. કુલ જગતનાં લોકોને અહુરમઝદનો પેગામ આપી અષોઈને માર્ગે વાળવાની એકજ માત્ર ઇચ્છા રાખું છું.”

જેહમન અમશાસ્પંદે ઝરથુસ્ત્રને શાખાશી અને મુખારકબાદી આપતાં કહ્યું : “ અએ સ્પીતામ ખાનદાનના ઝરથુસ્ત્ર ! તારૂં તેજ અને ખોરેહ પ્રકાષીત છે, છતાં આ માયાવી જગતમાં વસતાં તે જગતનો અનાસરી પાસ તને લાગ્યા વગર રહેતો નથી માટે તારી આ હાલતને “ કાંમ નેમોઈ ઝામ ” નાં માંધના કલામોથી હવે અહુરમઝદી નુરમાં બદલી નાખ. તને જે અષોઈની શક્તિ આપવામાં આવેલી છે અને તારામાં જે “ આરને વીર ” ની યજ્ઞતી અક્રત્ર અને યુદ્ધીબળ મુકવામાં આવ્યાં છે, તેને ખીલવવાની જરૂર છે તે ખીલવ. પછી આપણે બેઉ જણા વૃદ્ધી કરનાર મીનો—અહુરમઝદ—જેના પ્રતિનિધી તરીકે હું તારી આગળ આવ્યો છું તેની આગળ જઈએ.”

પછી જેહમન અમશાસ્પંદની યરકતથી, ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાની શક્તિઓને ખીલવી, અને તેઓ બન્ને સાથે આગળ ચાલ્યા, જેને માટે બેદમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુસ્ત્રે પોતાનાં (ખાકી) કપડાં ઉતારી બીજાં (મીનોઈ) કપડાં પહેરી લીધાં.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું ચમત્કારીક શરીર—અહુરમઝદ સાથે એકતાન—
એકત્રીસ નસ્ક અને ગાથાઓની મીનોષ રચના—અહુર-
મઝદની દુનિયામાંથી મીનોષ સંગીતનું ઉતારવું.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે ખેહમન અમશ્વાસ્પંદ પાસેથી અહુરમઝદની મીનોષ દીક્ષા લીધી હતી. પોતાનાં ખાડી તનને મીનોષ નુરમાજ ફેરવી નાખ્યું હતું. તેવણુમાં પાવરકુલ શક્તિ છતાં ઇન્સાનનું શરીર જે અત્યાર સુધી ધરાવતા હતા, તે શરીરનાં અનાસરી ખોલ્યાને બદલી નાખી મીનોષ ખોરેહવાળું રોશન સુક્ષ્મ શરીર (જેને ગાથાનું નુરનું શરીર કહે છે) ધારણ કર્યું. તેમનાં શરીરમાં એવા ચમત્કારીક ફેરફારો થઈ ગયા કે તેમની સામે અમુક કદમ દુર સુધી કાંઈ જઈ શકતું ન હતું. તેમનું શરીર પારદર્શક બની ગયું હતું. તેમના શરીરનો બીજકુલ ઓળો પડતો ન હતો. તેમનાં શરીરમાં મીનોષ આતશની એવી ગતીઓ ચાલુ થઈ હતી કે જેથી કાંઈ પણ તેમને અડકે તો તુરત ઇલેક્ટ્રીકના જેવો મજબુત ઝટકો (shock) લાગતો હતો. આવાં નુરમંદ શરીર સાથે એવણુ સાહેબ “હુરખેરેઝદતી” ના પહાડ ઉપર ગયા. ત્યાં તેવણુ અહુનું મનન કરી યોગથી આકાશ, પૃથ્વી અને પાતાળની તમામ પેદાયશો અને સાતે જમાનાઓને પોતાની પ્રલક્ષ નજરે જેવા લાગ્યા. પૃથ્વી ઉપરના જે જે બનાવો અને ઘટનાઓ તેવણુ જોઈ રહ્યા હતા, તેમાં દેવોએ (દેત્યોએ) અત્યાર સુધીમાં કીધેલાં સેતાની પ્રચાર-કાર્યોને તોડવા માટે શું શું ઉપાયો લેવા અને ક્યાં ખાસ હથિયારો અને મંત્રોનો ઉપયોગ કરવો, તેનું જ્ઞાન તેવણુ સાહેબ ખેહમન અમશ્વાસ્પંદ અને અર્દીખેહસ્ત અમશ્વાસ્પંદની મારફતે અહુરમઝદ સાથે એકતાન થઈને અહુરમઝદ પાસેથી સીધું મેળવવા લાગ્યા.

ઘણો લાંબો વખત સુધી એવણુ સાહેબે અહુરમઝદ તરફથી બહુ મીનોષ જ્ઞાન સંપાદન કર્યું, અને જગતનાં તારણ માટે હુરખેરેઝદતીના પહાડ ઉપરથી અવસ્તાના પવિત્ર અને એજમતી કલામો મારફતે ચમત્કારીક કાર્ય બજાવ્યું.

યઝદોની મીનોષ દુનિયામાં જે સુખશાંતિ અને સ્વચ્છ વાતાવરણ હોય છે, જેમાં દુઃખ દરદ કે મોત જીવતનું નામ પણ નથી, ત્યાં કેવી રચનાઓથી કાર્ય થઈ રહ્યું છે, ત્યાં સુખ અને શાંતિ અને અમર્ગી કેવી રીતે વ્યાપી રહે છે, અને તેના સાધનો શું છે, એ બધું એવણુ સાહેબે

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું, પાનાં ૬૦૦-૬૦૪, ૬૩૨, ૬૪૫-૬૪૮, ૬૬૩-૬૬૫, ૬૬૭-૬૬૯.

આ મીનોષ મેળાપ અને મનનથી જોઈ લીધું. તે ઉપરથી એવણે “યશ્ત-ફરોહર” કહ્યા છે. ત્યાં રમી રહેલા અવસ્તાના સ્તોતો અને મધુર મીનોષ નાદના સંગીતોને પોતે પકડી લીધાં, કે જેનાથી ત્યાં સુખ અને શાંતિ અને અમર આનંદ છવાઈ રહ્યાં હતાં. આ કુદરતમાં પડેલા યજ્ઞતી ઝ્યાન=અવસ્તાના સ્તોતોને એવણે સાહેબે “એકવીસ નસ્ક” નાં રૂપમાં જગતને બક્ષેશ કરેલાં છે, કે જેમાં જ્ઞાનોનું જ્ઞાન ભરેલું છે. સૃષ્ટી-રચનામાં એક પણ એવી વાત કે વિષય ન હશે કે જે આ ૨૧ નસ્કનાં મીનોષ જ્ઞાનચક્ર કહેા કે મહાન આત્મીક એનસાઇકલોપીડયા કહેા તેમાંથી ન મળે !

એવણે સાહેબે મૂખ્ય પાંચ ગાથાના એજમતી કલામો, કે જેનાથી યજ્ઞદો પોતાની દુનિયામાં સુખી હતા અને છે, તે કલામો ખુદ દાદર અહુરમઝદની જ્યાનથી સાંભળ્યા અને મેળવ્યા હતા. “અહુન” (તું જ સીવાય કોઈનો હોકમજ નહીં) ના પવિત્ર નાદ—સંગીત—માંથી તેમણે “અહુનવદ ગાથા મેળવ્યા, “ઉશ્તા” (મીનોષ આનંદ) ના પવિત્ર સંગિતમાંથી “ઉશ્તવદ ગાથા” પકડી લીધા, “રપેન્તી” (મીનોષ વૃદ્ધિ) ના પવિત્ર સંગિતમાંથી “રપેન્તોમદ ગાથા” ઉત્પન્ન કીધા, બહમન અમશાસ્પંદની “વોહુ” ની પવિત્ર ગતીઓ અને તેના અધીકારી નાદોને પકડીને “વોહુક્ષત્ર ગાથા” રચ્યા; અને છેલ્લે બહેસ્તની ઉત્તમમાં ઉત્તમ ઇચ્છાઓગ હાલત પાંચરનાર “વહીશ્તેમ અહુમ” ના નાદમાંથી “વહીશ્તોધશ્ત ગાથા” બનાવ્યા. આ રીતે ખુદ અહુર-મઝદની અમર દુનિયામાં જે ગાથાઓનું મીનોષ સંગિત યજ્ઞદો તરફથી ગવાઈ રહ્યું હતું તે ગાથાઓ, કે જે અશો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની મીનીટ મીનીટની ફરજયાત બંદગીજ હતી, તેવા ગાથાના મીનોષ નાદોને પોતે લલકારીને, તેની સાથે મનન અને ચિંતન કરીને તે નાદને, તે સુરને, અને તેજ અહુરમઝદી શબ્દોને આ જગતમાં સુખ અને શાંતિ પાંચરવા માટે કુદરતનીજ જ્યાનમાં યાને અવસ્તામાં ઉતાર્યા, અને રચીને જગતને ભેટ આપ્યા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ માટે દૈત્યોના વધુ પ્રપંચો—

શાહ ગુશ્તાર્પના કાન ભભેરવા.*

આ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની “આસ્તે વીર” ની શક્તિથી હરખેરેલા પહાડ ઉપર એકા એકા જગતનાં તમામ ભૂવનોમાં અને અણુદીઠ આલમોમાં શું ચાલી રહ્યું છે, તે સઘળું પોતાની રહાની આખોથી જોયું, અને મીનોષ ભૂવનો ઉપરથી અવસ્તાના પ્રવાહો ઉતારી

* વધુ માટે જુઓ નીં વે. વૉ. ૧ હું; પાનાં ૬૨૮.

તેને કલામોમાં મઢી કીધા. આ વખતે તેમનામાં શ્રદ્ધા રાખનારા પવિત્ર પુરૂષો તેમનાં આગમન માટે, અને તેમનાં પેગામને મદદગાર થવા માટે, વાતાવરણ સ્વચ્છ કરવાની કોશીષો કરી રહ્યા હતા, જ્યારે બીજા બાળ દેવ-કુળો અને દૈત્યોની કેમ્પમાં અસાધારણ તરખાટ મચી રહ્યા હતા. અદેખાઈ અંટસ અને કોધ સાથે તેઓ ઝરથુશ્ત્રનાં દરેક કાર્યોને તોડવા જીવ ઉપર આવી ગયા હતા. અનેક જાતના કાવાદાવાના પ્લાનો, જુઠા ફતવાઓ અને અફવાઓ (false propaganda) પાછળ તેઓ દિવસ અને રાત એક કરી રહ્યા હતા. ખરેખર કહીએ તો અહુરમઝદના સ્પેન્તે મેન્યુશ અને સેતાનના અંગ્રેમેન્યુશ વચ્ચેના ભારે યુદ્ધની તૈયારીઓ ચાલી રહી હતી. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને માટે અનેક જાતની પ્રપંચ જાળો બીછાવવામાં આવી હતી, અને દેવોએ (દૈત્યોએ) છેવટે “ગુસ્તાર્પ પાદશાહ” ની દરઆર સુધી લાગવગો વાપરીને અને ખુદ દરઆરમાં બેળાઈને શાહને વશ કરીને શાહના કાન બાંભેરી ઝરથુશ્ત્રને તેમના એક મોટા દુશ્મન તરીકે ચિતાર્યા હતા.

ગુસ્તાર્પ પાદશાહના “અસ્પે-સીહા” ના પગો પેટમાં ધુસી ગયા : ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે તે બહાર કાઢી આપ્યા—ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું કેદખાનું અને બીજાનામાં “નસો” એ હકીકતોનો ભેદી અલંકાર.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જીવન સાથે એક એવી દંતકથા જોડાયેલી છે કે ‘દેવોએ ગુસ્તાર્પના કાન બાંભેરી ઝરથુશ્ત્રને કેદમાં નખાવ્યા, તેમનાં બીજાનામાં બાલ નખ વિગેરે નાખીને, તેમને જાદુમર તરીકે ઓળખાવ્યા, અને જ્યારે ગુસ્તાર્પને “અરજાર્પ” સાથે લડાઈ જગી ત્યારે ગુસ્તાર્પના “અસ્પે-સીહા” નામના કાળા ઘોડાના પગો તેના પેટમાં ગળાઈ ગયા, તે ઝરથુશ્ત્રે કાઢી આપ્યા તેથી ઝરથુશ્ત્રની દીન ગુસ્તાર્પે કબુલી, અને જગતમાં ફેલાવી.’ આ દંતકથાની પાછળ રહેલો ગુપ્ત અર્થ સમજવાની અહીંયાં જરૂર છે, કેમકે ઝરથુશ્ત્ર કે જેવળુ નુરમંદ શરીર ધરાવતા હતા, જેમની નઝદીક જવાતું ન હતું, જેમનાં શરીરમાં આતશી ગતી હોવાથી ઝટકો લાગતો હતો, જેમનું શરીર પારદર્શક, અને ઓળા વગરનું હતું, જેમની પાસે ગાથાના ગીનોના કલામો અને સંગીત હતાં, જેમની પાસે અવસ્તાના એજમતી હથ્યારો હતાં, તેવા અષો ઝરથુશ્ત્રને

* વધુ માટે જુઓ નીચેના લેખો વાંચો : પાનાં ૩૮૧-૩૮૫, ૬૨૮-૬૩૨, ૬૩૭-૬૩૮.

કાણુ પકડી શકે ? કાણુ કેદ કરી શકે ? અને કાણુ મારી શકે ? પણ આપણા આગાહી જાણનારા વિદ્વાન વડીલોએ આ વાતોને ગુપ્ત અર્થમાં જોડીને હાલના જમાનાને માટે સાચવવા આપેલી છે. એનો અર્થ જાણવાની અત્રે કાશીય કરીશું.

દૈત્યોના ભમાવવાથી અને તેઓની વશીકરણુ વિદ્યાથી ગુસ્તાસપ પાદશાહ દોરવાઇ ગયા હતા, કેમકે તેમનામાં કાન (ચપ્પો) ની કસર હતી. તેવણુમાં “અરપે-સીહા” એટલે અમુક જાતની કસરો (Defects) હતી, તેથી તેવણુના દીલમાં ઝરથુશ્ત્રને માટે વસવસો અને વહેમ પેદા થયો. તે વહેમ—તે અરપે-સીહા—એટલો તો તેમનાં દીલમાં ઉડેા ગયો કે જેમ ઘોડાનાં પેટમાં ઘોડાના પગો ગળી જાય. આ હકીકતને દંતકથામાં જોડવામાં આવી. આગળ ચાલતાં આ અરપે-સીહાથી દોરવાઇને ગુસ્તાસપે ઝરથુશ્ત્રને કેદ કરવાનો હુકમ કર્યો. એનો અર્થ એજ કે ગુસ્તાસપે દૈત્યોને તેઓનું જોર અજમાવવા કહ્યું, અને હરજરેઝ પહાડ ઉપરથી તેવણુ ઉતરેજ નહિ, ત્યાંજ કેદ પડેલા રહે, એવી તદખીર કીધી અથવા કરાવી. દૈત્યોએ તેમના ખીજાનામાં બાલ અને નખ જેવા નસા નાખીને તેમને જાદુગર ગણાવ્યા એનો અર્થ એજ કે ઝરથુશ્ત્રનું ખીજાનું તે ગેતી જગત, કે જેમાં તેમણે શાંતિ પાંધરવાની હતી, આ શાંતિના ખીજાનામાં દૈત્યોએ જાદુગરી વિદ્યામાં કામ આવતી ચીજો જેવી કે, નખ, બાલ, માથાંની ખોપરી કે માણસોનાં મુરદાં, એ બધું નાખીને પોતાની મેલી વિદ્યાઓ પુર જોશ સાથે અજમાવી, કે જેથી તેના જોરે ઝરથુશ્ત્ર પાછળ હટે. આ વાતોને દંતકથામાં, અલ્પ-કારમાં ગોઠવવામાં આવી. હવે આગળ ચાલતાં જેમ દૈત્યો ઝરથુશ્ત્રને પાછળ હઠાવવા જેહમત ઉઠાવી રહ્યા હતા, તેમ ઝરથુશ્ત્રમાં શ્રદ્ધા રાખનારા “અધેા પેશરવેા” પણ ત્યાં રહેતા હતા. તેઓ આ બધાં ફંદોને તોડવા માટે કાશીયો કરી રહ્યા હતા. આ રીતે બન્ને પક્ષો વચ્ચે ભારે રસાકસી ચાલી રહી હતી, જેને લગાઇનું રૂપ આપવામાં આવ્યું, અને ખચીત તે એક ભારે લગાઇ જેવાંજ વાતાવરણુમાં ફેરવાઇ ગયું હતું. હવે આ લગાઇમાં ગુસ્તાસપને ઉતરવાની ફરજજ હતી, કેમકે આખાં રાજ્યમાં અંધાધુંધી ફેલાઇ ગઇ હતી. પણ ખેમાં કયા પક્ષને ન્યાય આપવો તે તેઓ સમજી શક્યા નહિં, અને ભારે ગુંચરાડામાં પડી ગયા, કેમકે તેવણુની અક્ષત્તનો ઘોડો “અરપે સીહા” ઉપર કહ્યું છે તે રીતે, વિટંબ-જાની પૃથ્વીમાં ગરક થઇ ગયો હતો. તેમણે ધણા દાનાવોની સલાહ લીધી કે ખરું શું છે તે કાઇ બતાવે, અને આ અરપે-સીહાના પગો પેટમાંથી બહાર કાઢે. પણ તેમને કાઇજી વૈદ યાને દાનાવ મળી શક્યો નહિં.

આવી અંધાધુંધી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે ત્યાંથી બેઠા બેઠા જોઇ, અને ગુસ્તાસ્પની અક્ષયના ‘અસ્પે-સીહા’ ના પગો પોતે બહાર કાઢશે યાને ખરી હકીકત પોતે પૂરવાર કરી આપશે એવું તેમણે જાહેર કીધું. આથી ઝરથુસ્ત્રને હરબેરેઝઇતીનાં કેદખાનામાંથી છોડીને શાહની દરબારમાં બોલાવવામાં આવ્યા. આ હકીકતોને આપણા વડીલોએ અલંકારમાં ગોઠવીને સાચવી રાખેલી છે તેઓનાં પવિત્ર રૂહો ઉપર સદ હઝાર આશ્રીન હોજો !

આગલા જમાનામાં “અસ્પ” શબ્દનો ઉપયોગ.

ગુસ્તાસ્પ શાહના અસ્પે-સિહાના પગો બહાર કાઢવાનો જે અલંકાર આપણે જોયો છે તે બાબે આ દલીલ સાચી છે કે આગલા જમાનામાં અમુક જાતની કે અમુક બળની શક્તિઓ બતાવવા માટે “અસ્પ” શબ્દ લાગુ પાડવામાં આવતો હતો. જેમ હાલે અમુક બળ બતાવવા માટે “હોર્સ પાવર” શબ્દ વપરાય છે તેમ આ અસ્પ—એટલે ઘોડો શબ્દ વપરાતો હતો. બળવાન પૂરેપૂરો નામની છેવટે પણ અસ્પ શબ્દ લાગુ પડતો હતો. જેમકે ગુસ્તાસ્પ, લોહોરાસ્પ, કેરશાસ્પ, પેઉરશસ્પ, પેતેરસ્પ, હેયતઅસ્પ, વિગેરે તે જમાનામાં “ઘોડા” નામને અને ઘોડા પ્રાણિઓને બારે વજન આપવામાં આવતું હતું, કેમકે તમામ લડાઇ-ઓનો, અને પેહેલવાનોનો પણ આધાર ઘોડાઓ ઉપરજ હતો. રસ્તમને તેના ‘રખશ’ વગર ચાલતું ન હતું, કેખશર અને બેજનના પ્રખ્યાત ઘોડાઓ હતા, અને શાહનામામાં પણ ઘોડાઓનાં વર્ણનો તેના સ્વારની સાથે સાથેજ લેવાયલાં જોવાય છે.

જરથોસ્તી ધર્મ શીલસુરી પ્રમાણે પુરશેદ યઝ્દ—સુર્ય—ને પણ “અઉર્વત અસ્પ” તેજ ઘોડાવાળા એવા શબ્દો લાગુ પાડેલા છે. આ રીતે ગુસ્તાસ્પ શાહનો ‘અસ્પે-સીહા’ તે સાધારણ ઘોડો નહિ, પણ તેમની બુદ્ધિનો અલંકારીક ઘોડો છે. આવીજ બેદી રીતે અવસ્તા સાહિત્યમાં ગવ, બરસમ, અનુમય ઇલાદી ખાસ “લોગતો” યાને deep technical terms વાપડ્યા છે, જેનો માત્ર શબ્દાર્થ અર્થ સમજવાથી અને તેઓમાં ગુપ્ત રહેલું રહસ્ય ન સમજી શકવાથી અવસ્તા સાહિત્યની ખુબી અને તેની એજમતી રચના તથા વીદ્યતાથી સાધારણ ઇનસાનો બેખબર છે. પવિત્ર દ્વંમનાં જ્ઞાનની રોશની વડે તેઓનું રહસ્ય સમજી શકાતું હોવાથી જ્ઞાસુઓને દ્વંમનું જ્ઞાન સંપાદન કરવા આ લખી વીનંતી કરું છું.

ગુસ્તાસ્પ શાહની દરબારમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું આગમન—
 દૈત્યોની નાશભાગ અને શરણે આવવું—અમશાસ્પદોનું
 આકાશ માર્ગે ઉતરવું—ઝરથુશ્ત્રના ગાથાનાં સંગીત
 ઉપર દીવાની બનેલી તમામ પેદાયશો.*

આ રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાનાં શરીરની આતશી ગતીઓને નરમ બનાવીને દરબારમાં હાજર થયા. તેમનાં પ્રતાપ અને પ્રભાવથી આખી દરબાર અંનન ગઈ. તેમનાં દર્શન માત્રથીજ સઘળે શાંતિનું વાતાવરણ પેદા થઈ ગયું. તેમનાં ચેહરા ઉપરનાં પ્રકાશિત નુરથી રાજ્યનાં તમામ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ પણ અંનન ગયાં. ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ પણ તેમનાં દર્શનથી પોતાની હાલત પણ ભૂલી ગયા; અને આ રીતે ફક્ત તેમનાં આગમનથીજ અહુરમઝદનો મીનોષ પેગામ મળી ગયો હોય તેમ સર્વત્ર શાંતિ અને આનંદ ફેલાઈ ગયો. સૌ કોઈ તેમનાં ફરમાનો ઝીલવાને ઇંતેજાર બની ગયાં. આ જોઈ દૈત્યોનું જોર તો અહીયાંજ તૂટી ગયું. તેઓ હવે ધબરાટના માર્યા નાશભાગમાં પડ્યા, કેમકે તેઓની ખાત્રી થઈ ગઈ કે ઝરથુશ્ત્રે ગુસ્તાસ્પ પાદશાહના ‘અસ્પે-સીહા’ ના પગે બહાર કાઢી નાખ્યા છે, અને હવે ગુસ્તાસ્પ દૈત્યોનો નાશ કરવાનું ફરમાન આપી તેઓને ત્યાંજ જમીનદોસ્ત કરશે. આવી હાલત જોઈને ધણાખરા દૈત્યો તો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને શરણે આવી ગયા, અને તેમના સંદેશનો અંગીકાર કર્યો.

આ વખતે એ તેજસ્વી પુરૂષો, જેઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ કરતાં પણ વધારે પ્રભાવશાળી દેખાતા હતા, તેઓ આકાશને માર્ગે દરબારમાં દાખલ થયા. તેઓએ ગુસ્તાસ્પને ધીરજ આપી કહ્યું “જેહાંના પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ! અમે દાદાર અહુરમઝદના અમશાસ્પદો બેહમન અને અર્દી-બેહસ્ત છીએ. આ ઝરથુશ્ત્ર જે પેગામ અને દીન લાવ્યા છે તે અહુરમઝદની પોતાની દીન છે, એ તું કબુલ કરજે, અને જગતમાં ફેલાવજે, તેના બદલામાં તને એક “પેશોતન” નામે અમર અને પ્રખ્યાત બેટાની બક્ષેશ કરવામાં આવશે. અગરજો તું તેમ નહિં કરે તો આક્રતનાં ભારે વાદળો તારે માથે ઘેરાશે.”

હવે ઝરથુશ્ત્રે પોતાના ગાથાના કલામો મીનોષ સંગિતનાં રૂપમાં દરબારમાં ગાયા. આ વખતે તમામ દરબારજ નહિં, પણ કુદરતની તમામ પેદાયશો જ્ઞાન ભૂલી ગઈ, અને આ મધુર અસરકારક અવસ્તા સંગીતની સાથે નાચવા લાગી.

હિંદુઓના પેગામ્બર શ્રી કૃષ્ણને માટે જેમ કહે છે કે તેવણુ જ્યાં મધુર સંગીત સાથની વાંસળી વગાડતા, ત્યારે તમામ જગત દીવાની બની તેમની વાંસળીની સાથે નાચવા લાગતી, પ્રાણીઓ અને ગાયોનાં ટોળાં તરફ ખેંચાઇ આવતાં, અને ગોપીઓ પોતાનું ધરખાર કે સંસાર પણ ભૂલી જતી. તે રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જ્યારે ગાથાનું મીનોષ સંગીત ગાત ત્યારે તમામ મનુષ્યોજ નહિં પણ પ્રાણી માત્ર, તથા બીજી સઘળી પેદાશો પોતાનું આ જગતનું ભાન ભૂલીને મીનોષ દુનિયા સાથે એકતા અને લીન થઇ જતાં.

આ રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના પ્રભાવથી, અને ગાથાનાં સંગીતથી તમામ જગતને આકર્ષીને પોતા તરફ ખેંચી લીધું. ગુસ્તાસ્પ શાહ પણ હા પોતાનાં કર્તવ્યો માટે પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યા, તેમને શાંતિ આપી ઝરથુશ્ત્ર અહુરમઝદી દીન સમજવી અને તમામ જગતમાં તે પેગામ પુગાડવું ફરમાવ્યું.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના પ્રથમ ચેલાઓ—તેઓને આપેલી ચમત્કારને ચાવી—“રૂઘનતન અસ્પંદયાર” નું બનાવેલું પોલાદી શરીર—

“ઝરથુશ્તી દીન” નો થયેલો ઝડપી ફેલાવો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની અહુરમઝદી દીન ફેલાવવા માટે અમુક પરહેજગાર અને દાનાવ પુરૂષોને તૈયાર કર્યા, તેઓને અવસ્તા અને નીર ગોત્રી બેદી ચાવીઓ બતાવી, જેના પ્રતાપથી તેઓનાં શરીર એટલે મજબુત અને તેજ બન્યાં કે તેમનાં શરીર ઉપર તાવેલી ધાતુ રેડવામાં આવે તો પણ જરા પણ હાની ન પહોંચે. એવા બીજા અનેક જાતના ચમત્કારો થઇ શકે એવી ચાવીઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના ચેલાઓ આપી, જેના પ્રતાપથી જગતનાં લોકો આશ્ચર્ય પામ્યાં, અને અહુરમઝદ ઝરથુશ્તી દીન રોજ-બ-રોજ ફેલાવા લાગી. એમના સૌથી પહેલા ચેલ તે એમના કાકાના દીકરા “મેદીઓમાહુ” ગણાયેલા છે. બીજા “અસ્મે બનવંત” છે.

ગુસ્તાસ્પના બહાદુર અને લડવૈયા બેટા “અસફંદયાર” ને અને લડાઇઓમાં ઉતરવું પડતું હતું અને લડાઇને લગતો તમામ વહીવટ તેમના હાથમાં હતો. તેમના પીતાજી ગુસ્તાસ્પે તેમને ફરમાવ્યું હતું ઝરથુશ્તી દીન જગતમાં આશકારા કરવી. જ્યાં લડાઇ લડવાની જરૂર પડ્યાં દુર્ગે અને દેત્રો સામે લડીને પણ આ પવિત્ર દીનનો પેગામ પુગાડવે આ કામ માટે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે અસફંદયાર ઉપર એક મોટી બક્ષેશ કરી

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના ૩૮૬, ૬૩૬-૬૪૨.

હતી. અરથુશ્ત્ર સાહેબે ચોક્કસ જાતનો “મીનાઇ દાડ” અવસ્તાની નીરંગોથી તૈયાર કર્યો અને તે અસફંદ્યારને પી જવા ફરમાવ્યું. આ દાડ તેવણ આંખો બંધ કરીને પી ગયા. આ દાડથી તેમનું આખું શરીર પોલાદી બની ગયું. તેમનાં શરીર ઉપર કોઇ પણ જાતનાં કાનિલ ઝેરી હથોળાઓની અસર થતી નહીં. તેમનું શરીર ગોયા પોલાદના પહાડ જેવું મજબુત બની ગયું હતું, અને તેથી તેવણ આજ સુધી તવારીખમાં “રૂઘનતન અસફંદ્યાર” તરીકે પ્રખ્યાત અને અમર છે. અરથુશ્ત્ર સાહેબે હદ અને ઇન્સાફની લગામ પોતાને હાથ રાખી હતી. એમણે અસફંદ્યારનું આખું શરીર “કાંસા” જેવું કોઇની ઝેર સામે ટકે તેવું બનાવ્યું હતું, પણ આંખો બંધ કરીને દાડ પીવાથી તેમની આંખો નાજુકજ રહેવા પામી હતી. આમાં તેવણ સાહેબનો હેતુ હદ અને ઇન્સાફની નેમ જાળવવાનો હતો. જ્યારે નિર્માણ થયેલો વખત અને પ્રસંગ આવ્યો, ત્યારે અસફંદ્યાર જેહાં પહેલવાન રૂસ્તમના હાથે આ નાજુક આંખોથીજ માર્યા ગયા હતા. અરથુશ્ત્ર સાહેબે કુદરતના “ઇન્સાફ અને હદ” ની નેમ ધ્યાનમાં રાખીનેજ અસફંદ્યારને “રૂઘનતન” બનાવ્યા હતા.

ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં પૂર્ણ થયેલું અમશારપંદોનું વચન—
દરતુર પેશોતનને અરથુશ્ત્ર સાહેબે અમર અને ઉંઘ ભૂખ
કે તરસ વગરના બનાવ્યા.*

જ્યારે ગુસ્તાસ્પની દરબારમાં અમશારપંદો ઉતર્યા હતા ત્યારે તેઓએ ગુસ્તાસ્પને વચન આપ્યું હતું, કે તારે ત્યાં આ દીન ફેલાવવાના બદલામાં એક અમર પૂત્રની બક્ષેશ થશે. આ વચન પરિપૂર્ણ થયું. ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં એક નુરમંદ પૂત્ર પેદા થયો. અરથુશ્ત્ર સાહેબે અમુક અવસ્તાની નીરંગોથી “આખે-હયાત” અમર પીણું બનાવ્યું અને તે ગુસ્તાસ્પના આ બેટા “પેશુતન” ને પાયું; જેનાથી અમશારપંદ સાહેબોના વચન પ્રમાણે આ નુરમંદ “પેશુતન” અમર અને ઉંઘ ભૂખ કે તરસ વગરના બન્યા. આજે પણ તેવણ કુદરતના અમુક મરકઝ યાને જીવન ઉપર હૈયાત અને અમર છે, અને ગુજર પામેલાં અરથુશ્ત્રી રવાનો માટે અમુક કાર્ય—મહાન પરમાર્થ—બજાવી રહ્યા છે. ત્યાંની તમામ સત્તા અને વહીવટ કુદરતે એમનાં હાથોમાં આપેલી છે, અને તંદુરસ્તીના બાજુતરમાં આજે પણ દરેક અરથેશ્તીઓ “દરતુર પેશોતન રા” એમ ક્રુવા ગુજરીને, આ અમર નરની યાદ કરે છે. આગાહી કરનારા પવિત્ર આબેહ સાહેબો કહી ગયા છે કે “એહુરામ વરઝાવંદ” અરથુશ્ત્રી દીન સુધારવા ઉતરશે,

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ હું, પાના ૩૮૬, ૧૩૬, ૭૦૬-૭૧૦.

તેમની સાથે દરતુર પેશોતન પણ જાહેર દેખાવ દેશે. ખુદા પાક તે દિવસ જાલદી લાવે.

“વઝીર જમારુપ” ઉપર ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે કરેલી બક્ષેશ.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતે તો “આસ્ને વીર” ની શક્તિ ધરાવતા હતા. આ શક્તિ એવી હતી કે તેવયુ સ્વર્ગ-મૃત્યુ કે પાનાળ—ની તમામ દુનિયાઓમાં શું બની ગયું છે, શું બને છે, અને હવે પછી શું બનશે એ તમામ કાળોની હકીકતોની આગાહી જાણુના હતા. નાનામાં નાની વાતથી તે મોટામાં મોટા વિષય સુધીની તમામ હકીકતો એમની નજરમાં રમી રહેતી હતી. જમાનાઓ સુધીના ધણાં દુરનાં ભવિષ્યની હકીકતો પણ એમની નજર સામે હતી. આ શક્તિ જેવી થોડી શક્તિની બક્ષેશ એમણે શુક્તારુપના વઝીર “જમારુપ” ઉપર કરી હતી. અમુક નીરંગોથી ઇન્જેલું ‘અનાર’ એમણે જમારુપને ખવડાવ્યું હતું અને તેની બરકતથી જમારુપ સાત કાળના જાણુનાર થયા હતા. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની એક કેહપૃં રૂપી શક્તિ “જમારુપ હકીમ” ને આપી હતી જેનાથી તેઓ ‘ફી’ યાને આગાહી જાણુનાર બન્યા. એમનાં નામ સાથે જોડાયેલાં એક પ્રખ્યાત પુસ્તકને પણ “જમારુપી” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તેમાં ગમે તેટલી ભાંગીતૂટી હકીકતો જળવાયતી છે, તે છતાં તેમની ભવિષ્ય વાણીઓ આજે શબ્દે શબ્દ ખરી પડતી આપણે જોઈએ છીએ, જેથી એવણુ સાહેબની ‘ફી’ યાને આગાહી કરવાની શક્તિનો આપણને અંખો ખ્યાલ આવી શકે છે.

આ રીતે જમારુપ સાહેબને અમુક કેહપૃં રૂપ શક્તિ આપવાથી એવું કહેવાયું છે કે ઝરથુશ્ત્રે પોતાની “પોઉર-ચીસ્તી” નામની દીકરી એવણુ સાથે પરણાવી હતી. આ દીકરી તે કંઈ લોહી માસનું જન્મેલું કોઈ બાળક ન હતું, પણ તે તેવણુના રવાનની એક મીનોષ શક્તિ હતી જે વિષે આગળ ચાલતાં જોઈશું.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના હાથમાંના આતશ—કોઈ પણ જાતની કાઠી કે બળતણ વગર ઝળકતા રહેતા આતશખેહરામનું પરથવું.†

હવે એમના બીજા ચમત્કારો વિષે જોઈશું.

એવણુ સાહેબ પોતાની સાથે આતશનો એક ગોળો હાથમાં પકડીને બહેસ્તમાંથી લાવ્યા હતા. આ હકીકત જાણીતી છે. એનો ભેદ એવો છે કે એવણુ સાહેબના હાથની હથેલીમાંથી કુદરતનાં મરકજ ઉપરના ખુર-

* વધુ માટે જુઓ નીં. વેં. વૉ. ૧ છું, પાના ૨૫૫, ૩૮૫, ૭૨૫-૭૨૬.

† વધુ માટે જુઓ નીં. વેં. વૉ. ૧ છું, પાના ૭૧-૭૨, ૬૪૫-૬૫૮.

શેઠના આસ્માનને લગતા એજમતી આતશ “આદરે ધુરજીન મહેર” નો પ્રવાહ ચાલુ નીકળતો હતો, અને તેથી સામાની નજરે એવું જ દેખાતું હતું કે એમણે તે આતશ પોતાના હાથોમાં જ પકડેલો છે. આ આતશને પ્રવાહ એમની હથેલીમાંથી ચાલુ વહવાજ કરતો, અને તેના તાપથી કોઇ પણ પ્રકારની દુજી કે દેવચસ્તી એમની સામે ચાલી શકતી ન હતી.

કહે છે કે આ પવિત્ર આતશના પ્રવાહમાંથી એવણુ સાહેબે એક પહેલું આતશબેહરામ પરંથું હતું. તેમાંના આતશ હમેશાં કોઇ પણ જાતની કાઠી કે બળતાણ વગર હમેશ રોશન રહેતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે સ્થાપેલી સ્કુલો અને શિક્ષકો—

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું અદ્ર્વ્ય શરીર.*

એવણુ સાહેબે પોતાની માઝદયસ્તી દીનના પ્રચાર માટે જગતમાં કેટલીક સ્કુલો—મદરેસાઓ સ્થાપી હતી, અને કેટલાક ચેલાઓને શિક્ષકો તરીકે નેમ્યા હતા જેને સોંપ્યો અને “મગવ મંડળ” તરીકે ઓળખાવેલું છે. તે શિક્ષકોને ગુપ્ત જ્ઞાનની ચાવીઓ આપી હતી. અને તેનાથી તેઓ દીની બેદી જ્ઞાન સહેલાઈથી આપી શકતા હતા. પોતાની દીનના ફેલાવા માટે એવણુ સાહેબને જાતે કાર્ય કરવાનું થોડું જ રહેતું, કેમકે ચેલાઓ અને બીજા સરદારો તે કામ પુર ઉલટથી બજાવતા હતા. એવણુ સાહેબ જાહેર દેખાવમાં હવે ઝાઝા રહેતા ન હતા. અદ્ર્વ્ય શરીર ધારણ કરીને ગમે ત્યાં રહેતા હતા. એમનું મૂખ્ય કાર્ય એકાંતવાસમાં ઉંચ ક્રિયાઓ (યરનો) મારફતે જગતમાં લલાઇ અને શાંતિ અને આનંદના પ્રવાહો ફેલાવવાનું હતું. જ્યારે જ્યારે ચેલાઓને—શિક્ષકોને—કોઇ સલાહમાં એવણુની રાહબરીની જરૂર પડતી, ત્યારે એવણુ જાહેરમાં દેખાવ દેતા, અને પાછા અદ્ર્વ્ય થઇ જતા. એવણુ નજદીક હોય છતાં કોઇ જોઇ શકે નહિં એવું એવણુ અદ્ર્વ્ય (invisible) શરીર બનાવતા, ધારણ કરતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં તેજસ્વી શરીરનું અજાયબીભર્યું બંધારણ—
એમનો ઉંચ તોખમી ખોરાક.†

એવણુ સાહેબ જ્યારે જાહેર થતા ત્યારે એમનાં તેજસ્વી ખોરેહનો પ્રકાશ એટલો બધો પડતો હતો, કે અમુક કદમ સુધી નજદીકમાં કોઇ આવી શકતું ન હતું. કોઇનેયી નજદીક આવવાની જરૂર પડતી ત્યારે તેવણુ

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેં વાં ૧ છું, પાના ૪૧, ૪૬, ૭૦, ૨૫૧, ૪૪૧, ૪૬૬-૪૬૮, ૪૯૬, ૬૭૪, ૬૯૦, ૭૯૮-૮૦૦.

† વધુ માટે જુઓ નીચે વેં વાં ૧ છું, પાના ૪૭૦-૪૭૫, ૫૭૪, ૫૮૦, ૬૪૬-૬૪૮.

પોતાનાં આ તેજ ઉપર અમુક જાતનો ઓળો નાખી તેને ઝાંખી રોશનીમાં ફેરવતા.

એમનાં શરીરને કદી અડકી શકાતું ન હતું કેમકે તેમાં એટલો બધો ખોરેહનો જલવો યાને ધક્કેત્રો-મેગનેટીક પાવર હતો કે તેનો સ્પર્શ થતાંજ મજબુત ઝટકો (shock) લાગતો.

એમનું શરીર જેમ અદ્રવ્ય હતું, તેમ તે પારદર્શક હતું. કોઈ પણ જાતનું હથીઆર એમનાં શરીરની આસપાસ પસાર થઈ જતું કે જેમ પાણીમાં હથીઆર ફેરવો અને તેનો કાંઈ પણ ધ્વા થતો નથી કે નિર્શાણી રહેતી નથી અથવા હવામાં હથીઆર ફરી ગયું હોય તેવોજ ભાસ થતો હતો. એવું એમનું પારદર્શક પાણી કે ઇથર જેવું નિર્મળ શરીર હતું.

એમનાં શરીરનો ઓળો પણ પડતો ન હતો કેમકે એમનું શરીર ખોરેહનુંજ બનેલું હોવાથી ખોરેહ પોતેજ પ્રકાશ છે, અને તેથી બીજો કોઈ પણ પ્રકાશ એમનો ઓળો પાડી શકે તેમ ન હતું.

આવાં તેજસ્વી શરીરને ખોરાક કે પાણીની પણ જરૂર શી હોય ? પરંતુ જ્યારે તેવલુ આ ગેતી જગત ઉપર જાહેર થતા ત્યારે જગતની આક્રમક પાસ એવલુને પણ લાગુ પડતો, અને તેથી એવલુ થોડા પ્રમાણમાં ગાયનું દુધ પીતા હતા. આ ગાય તે પણ સાધારણ ન હતી, પણ હિંચ ખવાસની પહેલા નંબરનો ખોરાક ખાનારી હતી. જીવતાં કે ઉપયોગી ઝાડપાનો, કે ધાસચારો તે ખાતી ન હતી પણ ઝાડ ઉપરથી પાકીને ખરી પડેલાં નિર્દોષ પાંદડાંજ ફક્ત ખાઈને તે ગાય અરથુશ્ત્ર સાહેબને માટે દુધ પેદા કરતી.

આવું યઝ્ઘી શરીર ધરાવનારા પરમ પૂજ્ય પેગમ્બરના પવિત્ર રૂહ ઉપર સદ હજાર આક્રીન હોજો !

સર્વનું ઝાડ, નવગીરેહની લાકડી, એકવીસ નરકની બનાવટ—

“જમે જહાનુમા” “પાવમેહેલ” દ્વૈત્યોને મારવાનાં

હથીઆરો—એ સઘળાંનો ભેદ.*

અરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાની સાથે શું શું ચીજો લાવ્યા હતા તે દંતકથા રૂપમાં આપણી પાસે સચવાયલી છે, જેમાં હાથમાંના આતશની બાજત

* સર્વ-કેશ્મરના ઝાડના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં. વેં વાં. ૧ હું, પાનાં ૩૮, ૪૨, ૭૩-૭૫, ૬૩૪-૬૩૮, ૬૭૫-૬૭૬.

નવગીરેહની લાકડીના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં. વેં વાં. ૧ હું, પાના ૨૩૬, ૨૪૨, ૨૪૬-૨૫૨, ૨૭૮.

(ચાહુકુટનોટ માટે જુઓ પાનું ૩૦ મું.)

આપણે જોઈ લીધી છે. બીજું “સરવતું ઝાડ,” “નવાગીરેહની લાકડી” અને “૨૧ નસ્ક” વિષે આપણે જોઈશું.

ઋથુસ્ત્ર સાહેબના મોજેજ અને ચમત્કારો તે તેવણુ સાહેબની જીવતી જગતી ફેરફારોના રૂપમાં હતા, જેમાં “સરવ-ઇ કેશ્મર” નામની એક ફેરફારરૂપ શક્તિ પણ સમાઈ જાય છે. આ ફેરફાર તે “સરવ-ઇ કેશ્મર” નાં ઝાડનાં રૂપમાં હતી. આ ઝાડ ગુસ્તારપતી દરબારમાં અમશ્વા-સ્પંદોએ બતાવ્યું હતું. ગુસ્તારપતી અથવાન—આગ—માં તેને રોપવામાં આવ્યું હતું. તેની રચના અને ખુબી ધણી આકર્ષક હતી, તે સીધું સત્યની ગવાહી આપતું હતું. તેનાં પાંદડાં બેશુમાર હતાં અને તે દરેકની ઉપર લખેલું હતું કે “બેપઝીર દીને બેહી” એટલે સૌથી શ્રેષ્ઠ દીન કબુલ કર. આ “સર્વે કેશ્મર” વિશાળ રૂપે વધતું હતું અને તેનાં દરેક પાંદડાં ઉપર એવાજ શબ્દો લખેલા રહેતા હતા. ઋથુસ્તી દીન બેપઝીર અને સર્વે ધર્મોને ઊંચડો—આસરો—આપનારી વિશાળ ઝાડ રૂપે છે, એવો એનો અર્થ અને બેદ હતો. આ ઝાડની ઉપરના લેખથી ગુસ્તારપ શાહની પૂરી ખાત્રી થઈ હતી. ત્યાર પછી આ ઝાડને આ આમંત્રિતના છોડવાને આતશબેહરામમાં રોપવામાં આવ્યો, તેની આસપાસ મેહેલ બાંધવામાં આવ્યો. આ મેહેલ તે ઊંચ મટાડાંનો નહિ, પણ ૩૩ આલાનોનો “પાવમહેલ,” જે યજ્ઞ સાહેબોના પંચેવંદમાં છે, તે બાંધવામાં આવ્યો. અને તેમાંથી બીજાં અનેક આતશબેહરામો, અને ધર્મ સંસ્થાઓની સ્થાપના થઈ. આ રીતે દીન વધુ અને વધુ ફેલાતી ગઈ.

સર્વનાં ઝાડની સાથે ઋથુસ્ત્ર સાહેબે “જામે જહાનુમા” નામની એક તલેસમાતીક કીતાબ ગુસ્તારપ શાહને આપી હતી. આ “જામે જહાનુમા” ની અંદરથી સાત કાગિતું તમામ જ્ઞાન નજરે દેખાતું હતું. જમીનમાં દટાયલું, કે આકાશ ઉપર ધણે ઉંચે હોય, એવું તમામ જ્ઞાન, આ “જહાનુમા” માં જોઈ શકાતું હતું. આની મારફતેજ દીનને આરાસ્તે કરી શકાતી હતી. નીરંગો, તલેસમો, વરો, કે દડો, (મીનોઈ કીલ્લાઓ)

(પાને ૨૬ મે થી કુટનોટ ચાલુ.)

એકવીસ નસ્કોની ખનાવટની વધુ વીગત માટે જુઓ નીં વેં ૫૧૦ ૧ છું, પાના ૧૮, ૪૧, ૩૩૩, ૪૬૭, ૬૭૬.

જામે-જેહાનુમાના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં વેં ૫૧૦ ૧ છું, પાના ૩૬, ૪૨-૪૩, ૬૩૮, ૬૭૫-૬૭૬.

પાવમહેલ અને દેવાને મારવાના હથેયોની વધુ વીગત માટે જુઓ નીં વેં ૫૧૦ ૧ છું, પાના ૬૭, ૬૫૨, ૬૬૩-૬૬૬, ૬૭૪, ૭૬૨-૭૬૩.

બાધવા માટે આનો ઉપયોગ થઇ શકતો હતો. આ “જમે જહાનુમા” નું જ્ઞાન અત્યારે તો ગુપ્ત થઇ ગયું છે, છતાં તે શક્તિ મહાન આબેદ સાહેબો આજે પણ ખીસવી શકે છે, અને સાતે કાળના બનાવોની તાસીર તેમાં જોઇને મેળવી શકે છે. જે ખુદાનું ચાહવું હશે તો વખત પાકે થતાં, કામ ઉપર તે માલેકની મેહેર થતાં, આપણી દીનને ફરીથી આરાસ્તે કરવા માટે તે સાહેબો જરૂર તેનો ઉપયોગ કરશે, એવી દરેક શ્રદ્ધા છે.

જેમ “સર્વ કેશ્મર” નું ઝાડ કેરદાર રૂપે હતું તેમ “નવગીરેહની લાકડી” પણ એવણુ સાહેબના ખોરેહની શક્તિમાંથી ઉત્પન્ન થયેલી “અષ” ની શક્તિ રૂપ હતી. આ ‘અષ’ નું તેજસ્વી ખોરેહ એમનાં શરીરની આસપાસ, હમેશાં છત્રનાં રૂપમાં વિંટળાયેલું રહેતું હતું. તેવણુ જ્યાં જાય ત્યાં આ “અષ” અથવા “નવગીરેહની આસાની લાકડી” પ્રકાશ તરીકે તેમની સાથેની સાથેજ જતી હતી, કમકે તે તેમનાં શરીર-માંથી નીકળતો એક પ્રકાશજ હતો. અને સામાની નજરે એમજ દેખાતું કે તેમણે નવ વિભાગોવાળી એક લાકડી પોતાની સાથે રાખેલી હોય. આ નવ વિભાગોમાંજ એમનો આખો સુક્ષ્મ સંસાર હતો, જેને ઐરી છોકરાંના રૂપમાં દંતકથામાં જોડેલો છે, જે આગળ ચાલતાં જોઇશું. વળી નવ ગીરેહની આ આસા-લાકડીના પ્રવાહમાંથીજ ૨૧ નસ્કો પણ પેદા કર્યાં હતાં, જે હસ્તી અને નીસ્તી સાથે સંબંધ ધરાવતાં હતાં.

આ નવગીરેહની લાકડી એવણુ સાહેબે પોતાના પિતાજી પોહિશ્શરૂપનાં ધરમાં બનાવી હતી, તેમજ દેવાને મારવાના હથીઆરો પણ એમણે ત્યાંજ બનાવ્યાં હતાં; એનો અર્થ એજ છે કે પોહિશ્શરૂપનાં ધરમાં એવણુ સાહેબે પોતાની ‘અષ’ ની શક્તિને સંપૂર્ણતામાં ખીળવીને આ લાકડીરૂપ ખોરેહ તેજસ્વી બનાવ્યું હતું, જે પથ્થર કે લોખંડ કરતાં પણ સખત હતું, એટલે કે દેવાને (દેત્યોને) મારવામાં એવાં હથીઆરો જે કામ ન કરે તે કરતાં વધારે ઉંચકા કાર્ય આ નવગીરેહનો પ્રકાશ બજાવતું હતું. વળી પોતાનાં પિતાજીનાં ધરમાં હથીઆરો બનાવવાનો પણ એજ અર્થ છે, કે ત્યાં એમણે માંત્ર અને યસ્નની મહાન ક્રિયાઓ આ ‘અષ’ મારફતે કરી હતી, અને તે ક્રિયાઓ અને માંત્રીક કલામે દેત્યોને મારવાનાં હથીઆર રૂપ બની હતી. એવણુ સાહેબને લોખંડી કે પોલાદી હથીઆરોની જરૂર હતીજ નહિ. એવણુ દેવાને પણ પોતાની અશોધ અને ખોરેહનાં બળે પોતાના પક્ષમાં જીતી લઇ, તેઓ પાસેથી ખુદાઇ કાર્યો કરાવતા. તેઓની ગતી અને મતી તદ્દન ફેરવી નાખીને સુધારતા, અને ખુદાઇ રાહ ઉપર મૂકતા. જેઓ સમજાવટથી નહીં સુધરતા તેઓને ઇચ્છવા જોગ સત્તા અને મીનોઇ બળ પણ વાપરીને ઠેકાણે લાવતા.

એવણુનો મૂખ્ય સિદ્ધાંતજ એ હતો, કે અંધકારને રાશ્નનીમાં, અજ્ઞાનતાને જ્ઞાનમાં ફેરવી નાખવાં; ધુરને બલમાં ફેરવી નાખવાં. અને તેજ સિદ્ધાંત ઉપર એમણે પોતાના મહાન ધર્મની તરીકતો અને રીવાજો સાયન્ડીરીક રીતી ગોઠવેલા છે

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર લખાયલી

૨૧ લાખ બેતો—તેમાં શું હતું અને ક્યાં છે ?*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જે અવસ્થા ૨૧ નરક લાવ્યા હતા તેને ૨૧ લાખ બેતોમાં પણ ઉતારવામાં આવી હતી. તવારીખ પ્રમાણે આ ૨૧ લાખ બેતો પહેલવી બાષામાં લખાયલી હતી. કહે છે કે કેખશરૂએ—શાવકજ્ઞાનના વખતના આતશબેહરામમાં આ ૨૧ લાખ બેતો સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર લખીને રાખવામાં આવી હતી. આ બેતો આજે પણ હૈયાત છે, અને પહાડોની તળેટીમાં ચમત્કારીક બાંધેલા તલેસમમાં તે રાખવામાં આવેલી છે, જે ખુદા પાકની ઝરથુશ્તી દીન ઉપર ફરી એક વાર રહેમ થશે ત્યારે જરૂરજ જાહેરમાં આવશેજ, અને તે વખતને માટેજ હજી તે સચવાયલાં છે. જે કાંઈ નાશ પામ્યું છે તે તો પાછળથી થયલી નકલો છે. કેમ શ્રદ્ધા રાખે કે એ અસલ જળવાયલું છે, અને તે તેનો નિર્માણ થયેલો વખત આવતાં જરૂર જાહેર થશેજ.

આ ૨૧ લાખ બેતોમાં સાતે કાળનું તમામ જ્ઞાન અને બાબતો ભરેલાં હતાં, જેમાં ઝરથુશ્તી દીનની ક્રિયાઓ, મિથ્રો, માંથ્રો, નિરંગો, તાવીજો, રીવાજો, તરીકતો, તવારીખ, ભુત વર્તમાન ભવિષ્ય, જ્યોતિષ વિદ્યા, આકાશી વિદ્યા, બૂગોળ શાસ્ત્ર, ખગોળ શાસ્ત્ર, સાયન્સને લગતી તમામ શૌધખોલો, બીજા ધર્મોનાં વર્ણનો, વૈદક શાસ્ત્ર, દવા દારૂ, જન્મ મરણની બાબતો, ઉપલાં કે નીચલાં જીવનોનાં વર્ણનો, ઢુંકમાં જે કહેા તે સઘળું તમામે તમામ આ ૨૧ લાખ બેતોમાં સમાયલું હતું. આજની સાયન્સના પ્રયોગોથી લોકો અજાણ થાય છે, પણ આ મહાન મિનોષ સાયન્ડીરીકે એટલું મહાભારત સાયન્સ આ બધામાં ભરેલું હતું કે જેની કલ્પના પણ આવવી મુશ્કેલ છે. આજનું સાયન્સ તો જગતના નાશ પાછળ મડેલું છે, પણ તે પવિત્ર સાયન્સ—મિનોષ જ્ઞાન—તો જગતના ઉદ્ધાર માટેજ રચાયલું હતું. આ ૨૧ લાખ બેતોમાંની કેટલીક નકલો આરખોના હાથમાં ગઈ હતી, અને જાંગીતુટી હાલતમાં તેઓ પાસે હોવી જોઈએ, કેમકે કેટલાક “આરખ લખનારાઓ” એના અર્થના અનર્થ કરી ગયા છે.

* વધુ માટે જુઓ નીચેનાં વૉલ ૧ છું, પાના ૫૬૬, ૫૬૦-૫૬૨.

શું ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન જેવા સંસારી પુરૂષ હતા? તેમનાં ઐરી છોકરાં એ શું ચીજો છે? ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ જગતના યજ્ઞ અને “અખંડ બ્રહ્મચારી” છે—શ્રી કૃષ્ણની ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ છતાં તેઓ “અખંડ બ્રહ્મચારી” કેમ?*

દંતકથાઓમાં કેટલેક ઠેકાણે એવું બતાવવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ત્રણ ધણીઆણી હતા, ત્રણ દીકરા, અને ત્રણ દીકરીઓ હતી. આ દંતકથાનો ખરો ભેદ અને ખરો અર્થ અંધારામાં રહેવા પામ્યો છે તેથી સાદી નજરે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને એક સંસારી ઇન્સાન ગણીને, સાધારણ પંકતિ ઉપર મૂકી દેવામાં આવે છે. ખરી રીતે તેણીને લોહી માસનાં ઉત્પન્ન થયેલાં ઇન્સાન રૂપ બાળકો પણ ન હતાં, અને ઇન્સાન રૂપ ધણીઆણી પણ ન હતાં. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ગાથામાં દાદાર અહુરમઝદે “અએવો” કહેલા છે. એનો અર્થજ એ છે કે તેઓ જગતમાં જોડી વગરના છે. એમની સાથે કોઈ બીજા ઇન્સાનનું જોડાણજ નથી. ત્યારે ઐરી અને છોકરાં ખરા અર્થમાં શું ચીજો છે તે જાણવાની જરૂર છે.

એવણુ સાહેબ તો સંપૂર્ણ અને વિચારવાણી અને કર્તવ્યથી “મગવાન-મગવ” યાને જન્મથીજ “અખંડ બ્રહ્મચારી” હતા. જેમનું શરીર પારદર્શક, જેનો ઓળો નહિં, જેમનું શરીર ઇલેક્ટ્રીસીટીથી ભરપૂર, જેમનું ખોરેહ અને તેજ એટલાં બધાં પ્રકાશિત કે જેથી પાસે પણ જઈ શકાય નહિં; જેમનાં કાર્યો, મહાન દેવો-દૈત્યો અને રાક્ષસોને માંથના કલામોથીજ તોડવાના, જે આ જગતના યજ્ઞ જેવા, જેમને દાદાર અહુરમઝદે પોતાની સાથના તરીકે ગણેલા, તેવા એક યજ્ઞ આ ગેતી ઉપર ખાકી ઇન્સાન સાથે લગ્ન કરે, સંસારનો ભોગવટો કરે, બાળબચ્ચાંના મોહ પાછળ ફરી પડે એ વાત શું સાધારણ ભેજાંમાં પણ ઉતરી શકે તેવી છે? ત્યારે આ ઐરી અને છોકરાં એ શું ચીજો છે તે જાણવાની દરેક જરથોસ્તીની ગંભીર ફરજ છે.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં “શ્રી કૃષ્ણ” ને ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓના પતિ તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યા છે, જ્યારે બીજા બાળુ તેમને “અખંડ બ્રહ્મચારી” કહેવામાં આવ્યા છે. આ ઉપરથી જણાશે કે તેમની આ ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ તે ખરેખર પત્નીઓ ન હતી પણ એમાં બીજો ગુપ્ત અર્થ સમાયેલો છે. “ગીતા” માં તો તેમને અખંડ બ્રહ્મચારી તરીકે ઠોકી

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના ૧૨૬-૧૩૦, ૨૫૧, ૬૭૮, ૭૨૫-૭૨૮, ૭૬૮-૮૦૩.

ઠાકીને કહેવામાં આવ્યું છે. આ રીતે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ પણ સૌથી વધારે અખંડ પ્રજાચારી હતા. તેમનાં પત્ની અને બાળકો તે તેમની મીનોષ કેરદાર રૂપ બનેલી જીવતી જાગતી રહ્યાની શકિતઓ હતી.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં “ત્રણ ધણીઆંણી” : તેનો

અર્થસુચક ખુલાસો.*

જેમ એવણુ સાહેબના હાથમાંનો આતશનો અલંકાર છે, જેમ સરવના ઝાડનો, અને નવગીરેહની લાકડીનો અલંકાર આપણે જોયો છે તેમ આ ધૈરી છોકરાનો પણ અલંકાર જોવાની જરૂર છે. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ પોતાની “અષ” ની લાકડી મારફતે, જે જે મિનોષ કાર્યો કરતા હતા તે દરેક કાર્યો જીવતાં કેહપ રૂપના થતાં હતાં, અને તે કેહપો એમના દરેક હુકમની બજાવણી કરી શકતાં, જેઓને “અફ્રદી” અથવા “જીવતી વ્યક્તી રૂપ કેહપ” (ઉડતા ધોડાઓ) કહેવામાં આવે છે. આ શકિત દરેક ધનસાન ઓછાં વધતાં પ્રમાણમાં ધરાવી શકે છે. દાખલા તરીકે ધનસાન જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે મરણ પ્રસંગે, તેનાં જીવતી જીંદગીમાં કાંધેલાં વીચાર આવ્યારો અને કાર્યોની ‘કેરદાર’ જે અત્યાર સુધી અદ્રશ્ય હતી તે જીવતાં જાગતાં રૂપમાં તેની સામે ખડી થઇને ઉભી રહે છે. એ વાત જાણીતી છે કે આપણામાં એવી મક્કમ માન્યતા ચાલતી આવી છે કે મરણ પછી જો બહેસ્તમાં જવાનું હોય તો ખુબસુરત સ્ત્રી સામી લેવા આવે છે, અને દોજખમાં જવાનું હોય તો બદસુરત ઓરત સામે મળીને હેરાંત પરેશાંત કરી નાખે છે. આ સ્ત્રી તેજ મરનારનાં તમામ કર્મોની કેરદાર-મુર્તી (image) છે, કે જે જીવતી જીંદગીમાં અણુદીઠ વાતાવરણમાં ચાલુ બંધાતી રહે છે અને મરણ પછી તેને અવશ્ય આવીને જીવતાં જાગતાં રૂપમાં સામે મળે છે. જ્યાં સુધી આ ખાકી શરીર ધુરા વાતાવરણમાં ઘેરાયલું છે ત્યાં સુધી આપણે તેને નરી આંખોએ જોઇ શકતા નથી, પણ જેમની મિનોષ ચશમ ખીજેલી અને ખુદ્દી હોય છે, તે તો જરૂર આ કેરદારોને નરી આંખોએ જોઇ અને પીછાણી શકે છે, અને તેની દેરવણી જીવતાં જીવત કરી શકે છે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ કરતાં ઉતરતા દરજ્જાના મહાન આખેદ સાહેબો, અને પરહેજગાર પૂરપો આ રીતે જે જે લલાઇનાં કામો અને ઉંચ મીથ્ર-માંથ સાથની ક્રિયાઓ (યરનો) કરતા હતા તેની “અફ્રદી” યાને કેહપ રૂપ દરેકસ્તાઇ વ્યક્તી થતી હતી, અને આ કેહપની શકિત પાસે તેઓ કામ-

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ છું, પાના ૨૪૬-૨૪૭.

કાર્ય કરાવી શકતા હતા, અને તેની મારફતેજ તેઓ જાતજાતના ચમત્કારો અને મોજેજાઓ પણ કરતા હતા, અને તેથી સાધારણ ઇન્સાનોને અજાણ્યી લાગતી. આખેદ સાહેબોનાં ક્રિયાકામથી બેસી આવી કહેવું ૩૫ શકિતઓ ખુદ આતશખેદરામની ખોય દેતી, આતશખેદરામ સાહેબની રખેવાલી અને પાસખાની કરતી, એ બધી વાતો આજ સુધી જાણીતી છે.

જેમ બધાં ધાર્મિક કાર્યોની આવી બધી ખુબસુરત ફેરફારો અને છે, તેમ પાપી કાર્યોની પણ બદસુરત ફેરફારો અણદીઠ વાતાવરણમાં અને છે. મેથી વિદ્યા જાણનારા લોકો આવી ઘુરી શકિતઓને હાથ કરીને નાના નાના જાદુખના ચમત્કારો કરી શકે છે, તેનાથી લોકો અંજાઈ જાય છે અને તેવાઓના ફાદમાં ફસી પડે છે. પણ આવી મેલી વિદ્યાની શકિતઓ ઝડપથી તેવાઓના હાથમાં દોડી આવે છે, જ્યારે બધી શકિતઓ એમ સહેલાઈથી અપોષનાં બળ વગર આવતી નથી, અને પરહેજગાર પૂરેપો જ્યારે અપોષથી તેવી શકિતઓને મેળવી શકે છે ત્યારે તેઓ હમેશાં સ્વાર્થ રહીત બલાખનાં અને મિનોષ કાર્યોજ તેની મારફતે કરે છે.

ત્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની આ બધી અપો અને ખુબસુરત કાર્ય ૩૫ ફેરફારો હતી જે જીવતાં જગતાં સ્વરૂપમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો હુકમ બળ લાવતી હતી, જેને અલંકારમાં “ઝરથુશ્ત્રના ઉડતા ઘોડાઓ” પણ કહેવામાં આવ્યા છે. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ત્રણ બૈરીઓ હતી એમ સાધારણ રીતે કહેવું અને માનવું, એ ૪ તેમનું મોટું અપમાન અને આપણી અઘોર અજ્ઞાનતા બતાવે છે. આ ત્રણ બૈરીઓ જે અલંકારિક શબ્દોમાં પહેલવામાં જણાવેલી છે તે તેમનાં ખોરેહમાંથી અશોષનાં સૌથી ઉંચ બળે ઉપર જણાવ્યું તેવી ક્રિયા અને કાર્યોમાંથી ઉત્પન્ન કીધેલી જીવતી જાગતી ફેરફારો હતી, જેઓનું બંધારણ હસ્તીના નવ ભાગોનું ચઝતી તોરનું રવાન-અઓદાંગ-ફવથી સાથનું હોવાથી તેઓને છુટાં છુટાં રવાનો તરીકેજ યાદ કરવામાં આવે છે, જે ફેરફારો તેમને એટલી બધી ઉપયોગી વફાદાર અને તાખેદાર હતી, કે તેઓને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં તેવાં વફાદાર અને તાખેદાર ધણીઆણીઓના ૩૫માં બતાવેલી છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ગેતીના ચઝદ હતા—તેવણ ત્રણ બૈરીના મોહ-પાસમાં ફસે એ વાત સાધારણ અક્ષલમાં પણ ઉતરી શકે નહિ.*

અહિં યાદ રાખવાની જરૂર છે કે તે સોનેરી ચમત્કારીક જમાનામાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે બનાવેલી આ ત્રણ મિનોષ ફેરફારો જીવતાં જાગતાં ઇન્સાનનાં ૩૫માં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સાથેની સાથેજ રહીને મીનોષ કાર્યોમાં

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ હું, પાના ૨૪૧-૨૪૨, ૨૫૨-૨૫૩, ૭૬૮-૮૦૩.

મદદગાર બની, અને ખુદ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે તેઓને જગતના ઉદ્ધાર માટે કામે લગાડી; તેઓને જુદા જુદા પ્રકારનાં કાર્યો સોંપવામાં આવ્યાં. આ રીતે “હુવેવી,” “ઉરવીજ” અને “ઝોરનેજ ખરદાય” એમ ખુદ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં રવાનનીજ ત્રણ પ્રકારની શક્તિઓને ત્રણ બૈરીઓ તરીકે અલંકારમાં ઓળખાવવામાં આવેલી છે.

જે યજ્ઞ છે, તેને સાધારણ ધન્સાન જેવો હવસી ભોગવટો કદીબી હોઈજ ન શકે, એ સાદી અઙ્ગલમાં ઉતરે તેવી વાત છે. સેતાનનાં કાર્યોમાં હવસ ઉત્પન્ન કરવાનું કાર્ય પણ એક અંગ તરીકે સમાયલું છે. આવાં સેતાન્યત અંગોને તોડવા જેમણે જન્મ લીધો તેવણુ શું તેજ મોહ-પાસમાં સપડાઈ જાય? દરેક ધન્સાનને આ જગતનો મોહપાસ લાગુ પડે છે, જમાનો અને વાતાવરણુ તેઓની ઉપર ફાવી શકે છે, પણ આવા યજ્ઞોની ઉપર તે કદી ફાવી શકતો નથી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની ત્રણ શીરેસ્તારૂપ દીકરીઓ—તેઓ કેમ પેદા થઈ હતી? તેઓનું મહાન કાર્ય.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ અને તેમનાં આ ત્રણ મિનોષ અલંકારીક ધણી-આણીઓનાં ભેગાં કાર્યોથી ઉત્પન્ન કરવામાં આવેલી બીજી ત્રણ ફેરદાર રૂપ શક્તિઓ, તે તેમની ત્રણ દીકરીઓ હતી. અહીંયાં યાદ રાખવાની જરૂર છે, કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ગેતીને ફ્રોશ-ગર્ડ તરફ લઈ જવાનું પોતાનું મહાન મીશન આ જગત ઉપર પાર પાડવા માટે અહુરમઝદ સાહેબ તરફથી મીનોષ અધિકારો—સત્તાઓ અને શક્તિઓ આપવામાં આવી હતી, અને આ સત્તાનો ઉપયોગ જરૂર પડતાં કરીને તેઓ આવાં ફેરદાર રૂપ મીનોષ ફેરેસ્તાષ શક્તિઓ પેદા કરીને તેમાં તેઓ ચેતનાત્મક શક્તિઓ મૂકી શકતા હતા અને મહાન ચેલાઓને એનાયત કરતા હતા. જેમ ધન્સાનો કે જનવરો હવસી ધરુકથી પેદા થાય છે તેમ મિનોષ શીરેસ્તાઓ મિનોષ ધરુકથી મિનોષ યસ્ન ક્રિયાઓથી એકમેકમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેજ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આ આલા યજ્ઞતી દરજ્જાનાં શીરેસ્તા રૂપ ફરઝંદો તે તેમની ત્રણ દીકરી અને ત્રણ દીકરાઓ હતા, જેઓને અવસ્તામાં “પિથ્રે વા પુથ્રાધ આથ્રે વા હુદો જાતાધ” એવી ઉંચ ધર્મારતમાં યતાવેલા છે.

એમની આ ત્રણ દીકરીઓ તે પણ ફેરદારની—કાર્ય રૂપ ધોરેહની—બનેલી શીરેસ્તા જેવી અશોષની નુરમંદ પુતળીઓ હતી. આ ખચીત

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાના ૨૫૪-૨૫૫, ૭૬૬.

જીવતી જગતી દીકરીઓ સમાનજ હતી, અને તેઓને પણ જગતના ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે પેદા કરવામાં આવી હતી. આ મહાન શક્તિઓમાં એક “પોઉરૂચીસ્તી” જે ‘ચીસ્તી’ એટલે મીનોષ અહુરમઝદી ઉદાપણનો સંપુર્ણ ભંડાર રાખનારી હતી, જે ઉદાપણ અથવા મહા જ્ઞાનનો ભંડાર ધરાવતી હતી, જેનાથી આ જગતનાં ઉદ્ધારનાં કાર્યો કરવાનાં હતાં, તેણી મહા જ્ઞાનનું ઉદાપણ પુરું પાડનારી અને દરેક ઇન્સાનોને ખુદાઈ રાહ ઉપર ચાલવા માટેનું ઉદાપણ અને જ્ઞાન પ્રજ્ઞનારી હતી. તેણી સાતેસાત કાળની જાણનાર અને આગાહી કરનાર એક રહાની શક્તિ અથવા ઝર-થુસ્ત્ર સાહેબની મીનોષ ફેરદાર હતી જેને “પોઉરૂચીસ્તી પૂત્રી” તરીકે અલંકારમાં સાચવી રાખવામાં આવેલી છે.

“બીજી પૂત્રી ફ્રેની” જે પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની અશોષની એક ફેરદાર રૂપ શક્તિ હતી, જે દરેક જાતના બાતેની યાને છુપા કે જાહેર તથા ઇન્સાનોમાં રહેલા અમુક જાતના મિનોષ આતશોની ગતિઓને ઉભરાવવાનું, મીનોષ ઇશ્ક લગાડવાનું અને તેની મારફતે ઇન્સાનો પાસે ખુદાઈ કાર્યો કરાવવાનું મહાન કાર્ય બજાવતી હતી, અને જગતની દરેકે દરેક ધુળની રજમાંથી પણ અહુરાનો નાદ કઢાવવાનું કાર્ય બજાવતી હતી.

“ત્રીજી પૂત્રી શ્રીતી” જે દરેક ઇન્સાનોને સુધારવાનું, ગુનેહગારોને રાહ ઉપર લાવવાનું અને દરેક પ્રકારનું જન સેવાનું કાર્ય બજાવવા માટે—મીનોષ દાષ યાને નર્સ તરીકે—ઓળખાતી હતી, જે પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની ફેરદાર રૂપ મિનોષ શક્તિ હતી.

આવી મહાન શક્તિઓ ધરાવનાર ફેરદારો તે શું સાધારણ ઇન્સાન જેવાં લોહી માસનું શરીર ધરાવનારાં કદિ પણ હોષ શકે? આ ત્રણે દીકરીઓ યાને શક્તિઓ ઝરથુસ્ત્રના મહાન ચેત્તાઓને સ્વાધીન આપવામાં આવી હતી, જેથી તેણીઓને તેઓ સાથે પરણાવી એમ અલંકારમાં કહેવામાં આવ્યું છે. આ રીતે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાની અપની ત્રણ ગતીઓને પોતાની ત્રણ દીકરીઓના રૂપમાં ઉભી કીધી; રૂવાન, બઓદ, અને ફવષીવાળી તેઓને બનાવી. આ ગતી અતિ ખુબસુરત અને રચોમંદ તનની પુર આકર્ષણ શક્તિવાળી, મીનોષ કાર્યોનું ભાન કરાવનારી ફેરેસ્તા રૂપ પુતલીઓ—રૂપ-સુંદરીઓ—કન્યાઓ હતી.

સાધારણ ઇન્સાન માટે લગ્નની ફરજ—ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની “ ખેત્વોદ્ધ ” મિસાલની ધણીઆણી.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ત્રણ ધણીઆણીઓ માટે અહીંયાં થોડા વધુ ખુલાસાની જરૂર છે. એમનાં મૂખ્ય ધણીઆણી તે “ હવોવી ” ગણાયલાં છે. સાધારણ ઇન્સાનને આ જગતમાં લગ્નની અને એવી બીજી ફરજો માથે નાખવામાં આવેલી છે, કેમકે તે આ જગત ઉપર પોતાનાં કર્મનો બાકી રહેલો ભોગવટો કરવા માટેજ ઉતરે છે, અને તેનાં કર્મોનાં પરિણામ રૂપે તેની સરજતમાં જે સ્ત્રી લખાયેલી હોય તેની સાથે તેનું લગ્ન થાય છે. આપણે જોઈએ છીએ કે હજારો માઇલ દુર પડેલાં સ્ત્રી પૂરૂષો અન્યથા જેવા સંજોગોમાં એકત્ર થાય છે અને પરણે છે. એ કાંઈજ નહિં પણ તેનું કર્મ જ્યાં જોડાયલું હોય ત્યાંજ તેને તે લાઇ જાય છે. યજ્ઞદાની દુનિયામાં સ્ત્રી-પૂરૂષો જેવો ભેદભાવ નથી, કેમકે તેઓનાં રવાનનાં મરદ-ઓરત મીસાલ કદીની પહેલેથી ભાગલા થતાજ નથી. તેઓનું રવાન સદા કાળ માટે અખંડ રહે છે. જ્યારે આ જગતનાં સાધારણ ઇન્સાનોના બાળમાં રવાનના ભાગલા થાય છે, જેને સાધારણ રીતે મરદ-ઓરત તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું રવાનની પહેલેથીજ અખંડ—ભાગલા થયા વગર યજ્ઞદી તોરનું ઉતરેલું હતું. તેવણનાં કર્મનો કોઇ જાતનો ભોગવટો ગેતી જગતમાં કશી રીતનો પહેલેથીજ હતોજ નહિ તો પછી તેવણને આપણી માફક લગ્નની કે સંસારની ફરજ કે બાધ હોયજ ક્યાંથી ?

તેમના ધણીઆણી “ હવોવી ” તે તેમની “ ખેત્વોદ્ધ ” મીસાલ બનેલી અવ્વલ નંબરની અષોઘની શક્તિ હતી,† જે ઝરથુશ્ત્રનાંજ ખોરેહમાંથી ઉભી થયેલી હતી જેથી હવોવી મૂખ્ય ધણી-આણી ગણાયાં, અને તેવાજ ઝરથુશ્ત્રની સાથે લગોલગ રહીને ઝરથોશ્તી દીનને આરાસ્તે કરવાનું કામ કરવા લાગ્યાં, જ્યારે બીજી બે શક્તિઓ તે “ ઉરવીજ ” અને “ ઓરનેજ-અરદાય ” હતી, જેઓમાં “ ઉતયુષ્તી ” અને “ ઝરઝદાષ્તી ”ની (યાને છેક ઉપરથી સીધો સીલસીલો રાખનારી અને અંતઃકરણની શીદાગીરી રાખનારી) શક્તિઓ સમાયેલી હતી, જેઓને ઝરથુશ્તી દીનથી ઉતરતા પ્રકારની બીજી જીરોની દીનો બાને કોમોને દોરવવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની આ ત્રણે

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું, પાના ૨૭૬-૨૮૬, ૩૨૧-૩૨૫.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું, પાનાં, ૭૬૮-૮૦૩.

અપની શક્તિઓ આજે પણ જગત ઉપર ગુપ્ત રીતે કાર્ય બજાવી રહી છે, અને અમર છે. આજે પણ દંતકથામાં એવી હકીકતો જોડાયલી છે કે “હોશેદર માહ” “હોશેદર બામ” અને “સોશ્યોશ” આ જગતમાં ઝરથુશ્ત્રની ભવીશ્યની અલંકારીક બધરીઓનાં પેટેજ પેદા થશે.” એનો અર્થ એજ છે કે આ શક્તિઓ હૈયાત અને અમર છે, અને તેઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની દીનને નિર્માણ થયેલા શુભ બર વખતે સુધારવા માટે એવા મહાન પૂરૂષોને ઉભા કરશે કે જેઓ જગત ઉપર આવીને ઝરથુશ્ત્રી દીનને ફરીફરીથી સજીવન કરી અસલ સ્થિતિ ઉપર મુકી આપશે. ખુદ પાકના હુકમથી તે દિવસ જલદી આવે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ત્રણ ફીરેસ્તારૂપ બેટાઓ—

તેમને સોંપાયેલાં મહાન કાર્યો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની “અપ” ની ફેરદારોમાં જેમ તેમની ધણીઆણીઓ અને દીકરીઓ વિષે આપણે જોયું તેમ એવણુ સાહેબની અપની પવિત્ર ફેરદારો ત્રણ છોકરાઓના રૂપમાં પણ હતી, જેમનાં નામ “ઇસ્તવાસ્ત્ર” “ઉર્વતત નર” અને “હુવરે યીથ્ર” હતાં. આ ત્રણ ફેરદારો તે જીવતી જાગતી વ્યક્તિરૂપ હતા. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને મળેલી ખુદ અહુરમઝદ સાહેબ તરફની સત્તાની રૂએ તેઓને જગતના ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા હતા. આ પણ લોહી માસનાં સાધારણ ઇન્સાનરૂપ પૂત્રો ન હતા પણ પોતાના જેવાજ યજ્ઞદી તોરના શીરેસ્તારૂપ પુત્રો હતા, જેઓને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના તાબેદાર ફરમાનબરદાર અને અષો પૂત્રો તરીકે જગતમાં જાહેર કર્યા હતા.

આ ત્રણ પૂત્રોમાં વડા “ઇસ્તવાસ્ત્ર” ને આબેદોના આબેદ દસ્તુરાંન દસ્તુરનો ફરજજો આપવામાં આવ્યો હતો, માઝદયસ્ની દીનને લગતા તમામ સવાલોનું નિરાકરણ કરવાની અને જરથોશ્ત્રી મીથ્ર-માંથ્ર અને યસ્ન (ક્રિયા માર્ગો) ને ૮૧,૦૦૦ વરસના અયામ સુધી “રાહુ ઝરથુશ્ત્ર” ઉપર ચલાવવાની શક્તિ અને સત્તા એમના હાથમાં હતી.

બીજા “ઉર્વતત નર” હતા, જેમને જમાનાની આખેરીએ થનારી ‘જગ રેલ’ Deluge) જેવી પાયમાલીઓ વખતે દીન, અને ધર્મેનાં રક્ષણ માટે અગાઉથી મુકરર કરી અમુક કાર્યો સોંપવામાં આવ્યાં છે. યીમે ક્ષએતે એટલે સોશ્યોસે તેમજ શાહ જમશેદે બાધેલા અદ્રબ્ય અને

* વધુ માટે જુઓ નીં ૧૦ લેં ૧ હું, પાનાં ૨૫૫-૨૫૬, ૪૬૮-૪૬૯, ૭૬૬-૮૦૨.

તલેસમાતીક “વર” (યુક્તઓ) નાં રક્ષણ અને પાસખાની એમને સ્વાધીન રાખવામાં આવેલી છે. ગમે તેવા જગતના નાશ કહો, કે આખર હઝારામાં પણ ઝરથોસ્તી દીનને, કે ઝરથોસ્તી કોમને કશી અલવલ આવવાની નથી તેનું આ મુખ્ય કારણ છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું ત્યાં રક્ષણ મૂકેલું છે.

ત્રીજા “હવરે ચીથ્ર” હતા જેવણને “ક્ષથ્ર”—યાને કુદરતની મરજી પ્રમાણે કામ કરવાની શક્તિ અને સત્તા—ના સરદાર તરીકે નેમવામાં આવેલા છે. દરેક જીવ-કોમના મનુષ્યોને જેઓ ન સુધરતાં હોય તેઓને પણ આ ક્ષથ્રથી સુધારવાની એમનામાં શક્તિ અને સત્તા મૂકેલાં છે. પારકાના બલાનું કાર્ય એમને સોંપવામાં આવેલું છે. અમર પેશોતન દસ્તુરના લશ્કરની સરદારી—રથેસ્તારી—નું કાર્ય એમને સોંપાયલું છે, જે કુદરતનાં અમુક ભૂવન ઉપર એવણુ સાહેબ પોતાનું મુકરર કરેલું કાર્ય બજાવી રહ્યા છે.

આ બધા ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના ખરાં જીવતાં જગતાં ફરજંદો હતાં એ વાત ખરીજ છે. પણ તેઓ અપવાદ ૩૫ મીનોઘ ભોગવટાનાં, કહો કે મીનોઘ કેરદાર ૩૫નાં હતાં. તે જમાનો સોનેરી હતો, ઝરથુસ્ત્ર જેવા મહાન ચમત્કારીક યજ્ઞ ધરતીના તટ ઉપર ઉતરેલા હતા; દૈત્યો અને સેતાનો જેમના તાપથી નાસબાગમાં પડ્યા હતા, જેમનાં આક્રમણથી બલ-બલાઓ અંબાઇને શરણ થયા હતા, તેવા મહા જ્ઞાની, મહા શક્તિવાન સાહેબનાં આવાં તેજસ્વી અને મીનોઘ ભોગવટાનાં ફરજંદો હોય એમાં જરા પણ અભયબીની કે નહિં માની શકાય એવી વાત નથી.

આતશને અવસ્તામાં “અહુરમઝદના પુત્ર આતશ” તરીકે વર્ણવેલા છે, એ પવિત્ર આતશ તે આ જગતના આતશોમાં સર્વથી બળવાન અને સત્તાધારી મીનોઘ આતશ છે તેજ પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં પુત્રો અને પુત્રીઓ મીનોઘ તેજ—પ્રકાશ—ના જેવી આતશી શક્તિઓ હતી. અહુર-મઝદના પુત્ર આતશની કલ્પના જે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો ઝરથુસ્ત્ર જેવા યજ્ઞ સાહેબના પુત્ર પુત્રીઓ કેવાં હતાં અને કેમ ઉત્પન્ન થયાં હશે તેનો ઝંખો ખ્યાલ આવી શકશે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને થઈ ગયાને કેટલાં વર્ષો થયાં ?*

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ કયા સાલમાં અને કેટલાં વર્ષો ઉપર થઈ ગયા તેનો અંદાજ કાઢવાનું કામ ધણું મુશ્કેલ છે, કેમકે જે વાતને હજારો વર્ષ વહી ગયાં છે, તે વાતની ગણતરી કરવી તેટલીજ કઠણ ગણી શકાય.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વે. વૈ. ૧ છું, પાનાં ૬૫૮-૬૬૧.

આગલા જમાનામાં સને અને સાલો ધણી રીતે ગણવામાં આવતાં હતાં. સુર્યની ચાલ ઉપર, ચંદ્રની ચાલ ઉપર, કે ગૃહ સીતારાશીની ચાલ ઉપર પણ મહિનાઓ અને વર્ષોની ગણતરીઓ થતી હતી, એવા અનેક જમાનાઓ પસાર થઇ ગયા છે છતાં આપણાં જળવાઇ રહેલાં પુરાતન પુસ્તકો આપણને અમુક અંદાજ કાઢવામાં તો જરૂર મદદગાર થઇ શકે છે. કેટલાંક પુરાતન પુસ્તકો અમુક જાતની નિશાણીઓ બતાવે છે, દાખલા તરીકે “સીકંદર” ની અમુક વર્ષો અગાઉ, અથવા “યઝ્દેગર્દ” ની અમુક વર્ષો અગાઉ અથવા ફલાણા શેહેનશાહની અમુક વર્ષો અગાઉ. આ જાતની નિશાણીઓ ઉપરથી એટલું તો અનુમાન નીકળી શકે છે, કે ગુસ્તાસ્પ પાદશાહને થઇ ગયાને નવ હજાર વર્ષથી ઓછો વખત થયો નથી. “દીન-કર્દ, બુનદહેસ્ત, અરદાવીરાઝ નામે” વિગેરે પુરાતન કેતામો પણ એટલા જમાનાની ગવાહી પુરે છે. ઓછામાં ઓછી ગણતરી કરનારાઓ આઠ હજાર વર્ષની ગણતરી કરે છે, છતાં એટલું તો ચોક્કસ છે કે ગુસ્તાસ્પ શાહનો જમાનો નવ હજાર વર્ષ ઉપર મૂકવો બરાબર બંધબેસતું થઇ પડે તેમ છે. ગમે તેમ હોય, પણ વર્ષોની ગણતરી અને મતફેરીઓ પાછળ બીજી અગત્યની બાબતોને છોડી દેવી જોઇતી નથી.

“ઝરથુશ્ત્ર” નામનો અર્થ.*

આગલા જમાનામાં બાળકોનાં નામ પાડવા માટે અમુક સંજ્ઞા રાખવામાં આવતી હતી. ઘણે ભાગે બાળકના બંધબેસતા ગૃહો અને રાશીઓને, તથા તેને લગતા ગુણોને અનુકૂળ થતાં નામો પાડવામાં આવતાં હતાં.

“ઝરથુશ્ત્ર” એ મુખ્યત્વે નામનો અર્થ “જગતનો ઝળકતો સીતારો” એવું પણ થઇ શકે છે તેમ “બુદું ઉંટ રાખનાર” એટલે કે “મીનોઇ ઇલમ રાખનાર દાનાવ” એવો થઇ શકે છે. એ અર્થના ઉંડાણમાં ઉતરવાની જરૂર નથી, પણ એટલું તો કહી દેવું જોઇએ કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ઝળકતા સીતારા સમાન મીનોઇ દુનિયાનું મહાન જ્ઞાન ધરાવનારા દાનાવ યજ્ઞ હતા અને તે ઉપરથી તેમનું નામ પાડવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર એટલેજ કહીરને સુન્નામાં ફેરવનાર એવો બુલંદ ભાવાર્થ એ નામમાં છે અને એ નામના સ્મરણથી પાપી ધનસાન પણ પવીત્ર બની જાય છે.

“ઝરથુશ્ત્ર” સાહેબની જીંદગી કેટલી લાંબી હતી?†

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ ગેતી જગત ઉપર ૭૭ વર્ષ અને ૪૦ દીવસ

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું, પાનાં ૬૮૦-૬૮૧.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું, પાના ૬૬૨-૬૭૦.

રહ્યા હતા એવી દંતકથા છે. ખરી હકીકત એ છે કે એવણુ સાહેબની જીંદગી તો ઘણી લાંબી હતી. એ ૭૭ વરસો માહનાં કર સાલની ગણતરીનાં હતાં તેથી એને ૨૭ થી ગુણીએ તો આપણી ગણતરીના ૨,૦૭૬ વરસો આવે છે. હરખેરેઝ ઉપર અહુરમઝદનાં મનનમાં ૩૦ વર્ષ અને તે પછી જાહેરમાં એવણુ સાહેબ દેખાવ દેતા તેના ૪૭ વર્ષ એમ ૩૦+૪૭=૭૭ વર્ષ (માહનાં કર સાલના) ગણવામાં આવ્યાં છે. બાકીની મુદત એવણુ સાહેબે અહુરમઝદ સાથે એકતાન થવામાં—સવાલ જવાબો કરવામાં—યોગમાં, અને જગતના ઉદ્ધાર માટે યત્ન ક્રિયાઓ કરવા માટે અદ્રશ્ય રહેવામાં ગુજર્યાં હતાં. એવણુ સાહેબે કુલે ૨,૦૭૬ વર્ષની લાંબી જીંદગી ગુજારી હતી, જેમાં ઉપર કહ્યું તેમ ગેતીનાં જાહેર જીવનમાં ૭૭ વર્ષ પસાર કરેલાં હોવાથી એમની ઉંમર દંતકથામાં ફક્ત ૭૭ વર્ષની જ ગણાતી રહી છે. આટલી લાંબી જીંદગી માટે અન્યથા થવા જેવું કાંઈ જ નથી. હીમાલયન રૂપી મુનીઓ આજે પણ ૩૦૦ થી ૭૦૦ વર્ષ જેટલી લાંબી જીંદગીના હૈયાત હોવાનું જણાયું છે. ટીબેટ અને ચીનના મુલકોમાં સાધારણ જીંદગી ગુજારનારાં ઇન્સાનો ૨૫૦ થી ૨૦૦ વર્ષની જીંદગી બોગવે છે એવું જણાયલું છે. અને ખરેખર તો તે જમાનામાં સાધારણ ઇન્સાનો પણ એટલી લાંબી જીંદગી તો સહેજે બોગવતા હતા. “ શાહ જમશેદ ” કે જેવણુ પણ એક મોટા “યોગી” મહાત્મા કહો કે સૌરયન્ત થઈ ગયા છે, તેવણુ તો પોતાનાં વખતમાં મોતના દૈત્યને જ બંધ કર્યો હતો. તો ઝરથુષ્ટ્ર જેવા મહાન યજ્ઞ પોતાનાં આવાં મોટાં ‘મીશન’ ને પાર પાડવા માટે આટલી જીંદગી ગુજારે એ સહેજે સમજી શકાય એવી વાત છે.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં અનેક રૂપી મુનીઓની, અને સંત મહાત્માઓની સેંકડો વર્ષોની લાંબી જીંદગી બતાવેલી છે. વળી શ્રી રામે તો દસ હજાર વર્ષ સુધી રાજ્ય કર્યાનું બતાવેલું છે.

અવસ્તામાં પણ વર્ષની ગણતરી જુદી જુદી રીતે બતાવેલી છે. વંદીદાદની ૨ જી પરગદમાં જમશેદ પાદશાહે બતાવેલા એક ખંડ (વર) માટે ત્યાં લખેલું છે કે :—

“ તેઓ—આ વરમાં વસનારાંઓ—એક વર્ષને એક દિવસ ગણે છે. ચાલીસ શિયાળાઓ એટલે ચાલીસ વર્ષે તેઓમાં એક સ્ત્રી અને એક પુરુષ ઉત્તમ પ્રકારના પેદા થાય છે. અને એજ પ્રમાણે ઢોરની જાતમાં પણ નિયમ છે.”

(વંદીદાદ પરગદ ૨ જી.)

ઉપલા વર=ગ્રહ જે છેક ઉત્તર ધ્રુવ તરફ પૃથ્વીના એક ભાગ જેવા

છે, અને તે આજે પણ પામરનાં નામે છુપા હસ્તીમાં છે જ્યાં જરથોસ્તી દીન, તેનો ધર્મ અને અમલ તેના પૂર બહારમાં જળવાયેલી છે. અને સ્થાના જરથોસ્તીઓ, આખેદો—દસ્તુરો પણ મોટી ઊંમર ભોગવનારા છે. આપણે અગાઉ જોયું છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના બીજા પૂત્ર “ ઉર્વતતનર ” ને આ “ વર ” ની સરદારી સોંપવામાં આવેલી છે, અને તેવણ સાહેબ તેનું રક્ષણ અને પાસપાની કરી રહ્યા છે, જેથી જરથોસ્તી દીન ગમે તેવા દુરના જમાનામાં પણ હયાત અને અમરજ રહેવાની છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો પેગામ આખાં જગતને માટે હતો—એમનો ધર્મ માનનારાઓની અસાધારણ સંખ્યા.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ધરાનમાં જન્મ્યા પણ તેવણ સાહેબનું કાર્ય આખાં જગતના ઉદ્ધાર માટે હતું. તેવણ સાહેબે પોતાનો અહુરમઝદી પેગામ ફક્ત ધરાનનેજ નહિ પણ આખાં જગતને આપ્યો હતો. તેવણ સાહેબના તેજસ્વી ખોરેહના પ્રતાપથીજ તે વેળાનું આખું જગત આકર્ષાઈને શરણે ગયું હતું. એમણે વીસ વર્ષમાં પોતાના અનુયાયી—ધર્મ માનનારાઓની—સંખ્યા ૩૫ કરોડની ઉપર મૂકી હતી. જમાનાની ગીરદેશ કોઈને છોડ્યા નથી, એકવારના આ પવિત્ર મહાજન માનનારા ૩૫ કરોડ જરથોસ્તીઓ આજે એક લાખની સંખ્યામાં છતાં હિંદુસ્તાનમાં એક આગેવાન કોમ તરીકે વસી રહ્યા છે જે આ પવિત્ર મહાજનના પ્રતાપેજ છે. અગાઉ જણાવી જવામાં આવ્યું છે તેમ જરથોસ્તી કોમ કે જરથોસ્તી ધર્મનો ગમે તેવા જગરેલ કે આખર હજારમાં કદી નાશ થવાનો નથી તેનો આ એક પૂરાવો છે. હવે વખત ખુદા પાકતી મેહેરથી નજદીક આવતો જાય છે કે જ્યારે આ એક લાખની વસ્તી, પાછી લખખો ઉપર મુકાયેલી આપણે નહિં તો આપણાં વંશજો જરૂર જોવાનાં છે.

“ રમજ-ગો,” ભેદમાં બોલનાર—અને બીજાં વિશેષણો.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને “ આસ્તે વીર ” કહ્યા છે એટલે તમામ કાળોના જાણકાર આગાહી કરનાર અને તમામ કાળોને પોતાની નરી આંખોએ જોનાર યાને યઝદી હોશ ધરાવનાર.

એવણ સાહેબ દરેક બાબતો ભેદમાં બોલનારા અને તે ભેદની ચાવીઓ ઉકેલનારા હતા. ખુદ એમના અવસ્થા પણ ભેદમાં રચાયેલા છે, જેની ગુપ્ત ચાવી આજના જમાનાને માટે મોહોરજંદ કાઢેલી હોવાથી કોઈ તેને ઉકેલી શકતું નથી. ફક્ત તેના લાપાને આધારે અર્થો કરવા પાછળ અને લુખખા તરબુમાઓ જાણવા પાછળ આપણે ફેકટનાં ફાંફાં માર્યે છીએ, જ્યારે

* વધુ માટે જુઓ નીચેના વૉલ ૧ છું; પાના ૪૫-૪૬, ૭૧.

એના ગુપ્ત બેઠો, અને એની બેઠી તલેસમાતીક અસરોનો આપણને વિચાર પણ આવતો નથી. અને તેથીજ સમગ્રતી બાષામાં બંદગી કરવાના મૂર્ખાઈબર્યા ફતવાઓ બહાર પાડવામાં આવે છે. એવણુ સાહેબના આવા બેઠી અવસ્તા રચવાનાં કારણેજ એમને “રમ્મ-ગો ઝરથુશ્ત્ર” યાને “ભેદમાં બોલનાર” તરીકે ઓળખવામાં આવેલા છે.

બીજાં ધણાં ધણાં વિશેષણો એવણુ સાહેબને માટે વપરાયલાં છે જેમાં રતુ અને રતુગીરી કરનાર=યાને આ જગતના સરદાર અને પ્રધાન-પણું ભોગવનાર.

રથોમંદ=મીનોષ અંતરજ્ઞાનવાળા, “વીર તન કહ્” ની શક્તિ ધરાવનાર યાને નુર—ખોરૈહ—માંથી ઇન્સાનરૂપ કાપા ઉભી કરીને તેની પાસેથી કામ લેનાર કે જેમ એમના સંસારી વિભાગમાં જોયું છે.

વીરીઆવી=આરને વીરની ઉપર જણાવેલી શક્તિ ધરાવનાર.

“સલીમ તોર”=ઉંચામાં ઉંચો દરજ્જે ધરાવનાર.

“હુક્ષત્ર” ધરાવનાર=ખરી અહુરમઝદ તરફની સત્તા ધરાવનાર.

“અએવો”=જોડી વગરના.

“અસર રોશની”=ચઝદોની રોશની.

“અષોતુમ”=અષોનો અષો. વીગેરે, વીગેરે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો મહાન દરજ્જો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને અહુરાના ઝરથુશ્ત્ર તરીકેનો સૌથી મહાન દરજ્જો મળેલો છે. અવસ્તામાં અહુરમઝદ સાહેબ પછી અહુરમઝદની ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની યજ્ઞતી શક્તિની આરાધના મૂકેલી છે, જે ગાથાની યજ્ઞતી શક્તિ-માંથી દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ફરોહરને તેવાંજ નામ-કામ અને મીશન સાથે આ જગત ઉપર ઉતાર્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની આરાધના પછી બીજા યજ્ઞદ અમશાસ્પંદ સાહેબોને મૂકેલા છે.

“અહુરેમ મજદાંમ અષવર્નેમ અષહે રતુમ યજમઘદે, ઝરથુશ્ત્રેમ અષવર્નેમ અષહે રતુમ યજમઘદે, ઝરથુશ્ત્રહે અષ-ઓનો ક્રવષીમ યજમઘદે, અમેષે સ્પેન્તે અષઓનાંમ યજમઘદે.....” (પાંચે ગેહ.)

એ ઉપરાંત ઝરથુશ્ત્ર સ્પીતમાન સાહેબની પોતીકા ખાસ અવસ્તા ક્ષુદ્રમન બનેલી છે કે જેમ યજ્ઞદ અમશાસ્પંદ સાહેબોની અને દાદાર અહુરમઝદની ક્ષુદ્રમન અવસ્તામાં છે. એજ એવણુ સાહેબનો ગેતીના મહાન યજ્ઞ તરીકેનો દરજ્જો પુરવાર કરે છે.

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૫૧૦ ૧ હું, પાનાં ૨૩૩-૨૪૮, ૩૪૦, ૫૦૫-૫૦૬, ૫૨૨.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે ‘શ્રી રામચંદ્રજી’ ને તથા ‘શ્રી કૃષ્ણ’ વિગેરેને ભગવાનના અવતાર માનવામાં આવે છે તેમ પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને અહુરાના અવતાર માનવામાં આવતા નથી. પણ એટલું તો નક્કીજ છે કે અહુરમઝદની ઇચ્છાને આધીન ઝરથુસ્ત્ર ગાયાનું રવાન અહુરામાંથીજ બહાર પડેલો એક રોશનીરૂપ અંશ છે, કે જે ઝરથુસ્ત્ર ગાયાની શક્તિ સાથે ઝરથુસ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબના રવાનને ઘાડો સંબંધ છે. અને તેઓ સાહેબ આવી રીતે અહુરાના સિદ્ધા સંબંધના અને યજ્ઞદ અમશારપંદ સાહેબો મારફતેજ આ જગત ઉપર ઉતર્યા હતા.

અહુરમઝદની ઇચ્છાને આધીનજ અને અહુરમઝદની ગાયાની અંગત શક્તિ માફકજ તેવણુ સાહેબ કુલ આદમ જાતનાં રવાનોને દોરવવાનું પોતાનું મહાન મીશન પાર પાડવા માટે આ જગત ઉપર ઉતર્યા હતા જેથી તેવણુ સાહેબ અહુરમઝદની સૈથી નજદીકનાજ ગણાયલા છે.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે પણ ઇશ્વર જે સર્વવ્યાપક અને સર્વશક્તિવાન છે, તે જે ચાહે તે અને ચાહે સારે કરી શકે છે, તો પછી તેને પોતાને આ ખામીવાળી જગત ઉપર ઉતરવાની અને તકલીદી કાયા ધારણ કરવાની કશી જરૂર રહેતી નથી. પણ તે પવિત્ર સાહેબ જરૂર પડે સારે પોતાનીજ શક્તિઓમાંના એક અંશને આ જગત ઉપર ઉતારે છે અને તેની મારફતે જગતનું કલ્યાણ કરે છે. એવી મહાન શક્તિ ધરાવનારા સાહેબોને ઇશ્વરને નામે બોલવાનો અધીકાર પ્રપ્ત થતો હોવાથી જગતના લોકો ભૂલથીજ તેમને ઇશ્વરના અવતાર અથવા ખુદ ઇશ્વર તરીકે માની લેય છે.

હોશિયામની બંદગીમાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને “આહૂદરીશ ઝરથુશરીશ” એટલે ઝરથુસ્ત્ર ગાયાને લગતા અહુરમઝદની લગોલગના ગણેલા છે. દાદાર અહુરમઝદ પોતાની “વીત” ની શક્તિથી બધેબધ પહોંચી શકે છે અને તેથી તે પવિત્ર સાહેબ સર્વવ્યાપક છે. બાકી, દાદાર અહુરમઝદ કાંઈ તમારાં-મારાં શરીરની અંદર તેમ કુલ જગતની રજેરજની અંદર પેઠેલા નથીજ. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી “વીખીઝ”—અર્થાત—થવું

કેટલા ઉંચા પ્રકારનું હતું! જગતના તારણ અને બચાવ માટેનો એમનો અસાધારણ મોટો ભોગ.*

“તિશરીમ સ્તારેમ રએવન્તેમ ખરેનંઘઉહન્તેમ યજ્ઞમધદે.
યિમ રતૂમ પધતી દએમ્ય, વીરપેપાંમ સ્તારાંમ, ફદથત અહુરે.

* ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું તુરબરાતુરને મારી, આ ગેતીમાંથી નફસે-મવાલીદા કરી, વીખીઝ થઇ, પાહલુમ-અહુવાનમાં જવું, એ બાબેના સંપુર્ણ ખુલાસા માટે જુઓ નીચે વેળે વેળે ૧ છું, પાનાં ૩૧૪-૩૧૫, ૬૬૫-૬૬૬, ૬૮૨, ૬૭૧, ૬૮૦, ૬૬૨-૬૬૭, ૭૨૩-૭૨૬.

મજ્જદાઓ, યથ નરાંમ જરથુશ્ત્રીમ યિમ નોધત મેરેઘેન્તે અંઘરો મધન્યુશ, નોધત યાતવો પધરીકાઓસ્થ, નોધત યાતવો મધ્યાનાંમ નએદ વીરપે હુથ દએવ, મહરકથાધ ઉપ દેઝનવન્તી.”

યાને “ચળકાટવાળા તથા ખોરેહવાળા તેસ્તર સીતારાને અમે યાદ કર્યે છીએ. જેમ દાદાર અહુરમઝદે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને માણસોનો સરદાર ઠેરવ્યો, તેમ તેસ્તરને તમામ સીતારાઓના સરદાર તથા નીગેહ્યાની રાખનાર તરીકે મૂકરર કીધા. પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને એહેરેમન, અથવા જાદુગર પરીઓ, અથવા જાદુગર માણસો, તે સાથે તમામ દેવો લેગા મળીને પણ મારી શકતા નથી અથવા મારી નાખવાની હિંમત કરી શકતા નથી.”

(તીર યસ્ત.)

(મરહુમ કાવસજી કાંગા સાહેબની અવસ્તા બા માયનીમાંથી.)

પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આ જગતમાં પોતાનું મહાન મીશન ફત્તેહમંદી સાથે પાર પાડ્યા પછી જગતથી પોતાનો શારીરીક સંબંધ છુટો કરવા વિષે આપણા લોકોમાં અનેક જાતની વાતો અને દંતકથાઓ ચાલી આવેલી છે, જેમાંની એક મૂખ્ય દંતકથા એવી છે કે “ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ એક આતશબેહરામમાં બંદગી કરતા હતા ત્યાં તુરબરાતુર નામનો એક તુરાની શખ્સ ધસી આવ્યો અને તેમની પીઠ પાછળ ધા કરીને તેમનું ખુન કર્યું, અને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે મરતાં મરતાં પોતાના હાથમાંની તરખીહ (હાદી) તે તુરબરાતુર તરફ ફેંકીને તેને પણ મારી નાખ્યો.”

આ દંતકથાનો ખરો માર્મિક અર્થ સમજવાની કોશીષ કર્યા વગર કે તેનો ભેદ ઉકેલ્યા વગર ઝરથુશ્ત્ર જેવા તેજસ્વી ખોરેહના ચમત્કારીક યઝદ માટે ગમે તેવો વિચાર બાંધી લેવો અથવા તેવા વિચારોનો પ્રચાર કરવો એ તેવણની છાંદગી માટેનું અજ્ઞાનપણુંજ ગણી શકાય અને તેવણના દરજ્જાને માટે અતી અપમાનકારક લેખ.ય.

આ લેખની શરૂઆતમાં ટાંકેલા “ તીર યસ્ત ” ના અતિ પુરાતન અવસ્તા ખુદ્દી અને મુસ્તકીમ સહાદત પુરી પાડે છે કે “ પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને ગમે તેવા દેવો=ખુરી શક્તિઓ સાથે મળીને પણ મારી શકતા નથી અથવા મારવાની હિંમત કરી શકતા નથી.”

તીર યસ્ત ઉપરાંત અવસ્તાના બીજા ફકરાઓ પણ સત્તાવાર રીતે કહે છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ મરણ પામ્યા નથી અને એમને માટે સાધારણ મરણ સરખાવુંજ નથી.

ઉપર જણાવેલી દત્તકથા માત્ર આપણા પૂર્વજોએ એક મહાન બનાવની જળવણી તરીકે અલંકારીક રસીલાં રૂપમાં ગોઠવી આપેલી છે. એનો ભેદ ઉકેલીને જોઈશું તો જણાશે કે અરથુશ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી રહેલત થવું એક ઉંચામાં ઉંચા પ્રકારનું અને ચમત્કારીક હતું.

અરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન ન હતા પણ આ ગેતી જગતના યજ્ઞ અને રતુ=સરદાર હતા. એટલે કે અરથુશ્ત્ર ગાથાના તેમજ સરોશ યજ્ઞના નાયબ હતા. કુદરતે એવણુ સાહેબને મોટી સત્તાઓ અને શક્તિઓ આપીને આ જગત ઉપર ઉતાર્યા હતા. એવણુ સાહેબ ગમે તેવાં દૂર દૂરનાં ભૂત, વર્તમાન, અને ભવિષ્ય કાળોનાં જાણુકાર અને મહાન આગાહી કરનારા નજીમી હતા. શાસ્ત્રોમાં જણાવેલા તમામે તમામ યુગો—જમાનાઓ—સાતેસાત ઝરવાને અકરને કે જોનો એક “યવ્યએચ” અનેલો છે તેના બનાવો એમની આરને વીરનો શક્તિથી એટલે કે બહુમન અમશા-રપંદને પુગવાની અક્કલ શક્તિથી એમની નજર સામેજ રમી રહેતા હતા. “જમારપ” જેવા પોતાના અનેક ચેલાઓને એવણુ સાહેબે અનેક કાળોના જાણુકાર નજીમી બનાવ્યા હતા, તેવા “નજીમીઓના મહા ગુર” અરથુશ્ત્ર શું પોતાનાં મોતને માટે જાણુકાર ન હોય? અરથુશ્ત્ર સાહેબનાં અનેક બીકટમાં બીકટ કાર્યો અને પ્રસંગોએ દાદાર અહુરમઝદના યજ્ઞ અમશારપંદ સાહેબોએ પ્રત્યક્ષ હાજર થઈને મદદો અને રાહબરી આલુ કરી હતી, તો શું એમનાં મોત જેવા ગંભીર પ્રસંગે તે પવિત્ર સાહેબો બેદરકાર બની જાય?

અરથુશ્ત્ર સાહેબને તીશ્તર સીતારાની બરોબરના ગણેલાં છે. જેમ તીશ્તર તીર યજ્ઞ આ જગતની તમામ પેદાયશોને ચિત્ર—બીજ—ના રૂપમાં વરસાદની મારફતે આ જગત ઉપર ઉતારે છે. અને જગતની તમામ ઉત્પત્તિને ઉતારવાનાં મહાન કાર્યની શક્તિ અને સત્તા એવણુ સાહેબ ધરાવે છે, તેટલીજ શક્તિ અને સત્તા અરથુશ્ત્ર સાહેબને આ ગેતી જગતના અહુ=શાહ અને રતુ=સરદાર તરીકે દાદાર અહુરમઝદ તરફથી મળેલી હોવાથીજ એવણુ સાહેબની સરખામણી તીશ્તર તીર યજ્ઞની સાથે સરોબર મૂકેલી છે. આવી સત્તા અને શક્તિ ધરાવનાર યજ્ઞ અરથુશ્ત્રને કોણુ મારી શકે? કયું હથિયાર લાગી શકે? કોઈજ નહીં.

અરથુશ્ત્ર સાહેબની શક્તિ અસાધારણ અને અપાર હતી. એમની સામે કોઈ જઈ શકતું ન હતું, એમના શરીરમાંથી નીકળતા એજમતી પ્રકાશિત પ્રવાહોનો મજબુત ઝટકો લાગતો હતો, એમનું શરીર નક્કર ખોરેહનું બનેલું પ્રકાશિત અને પારદર્શક હતું, કોઈ પણ જાતનું હથીઆર એમનાં શરીર ઉપર અસર કરી શકતું ન હતું. ઉલટું એમનાં શરીરને

ટય થતાં મળ્યુત ઝટકો લાગતો હતો. ટુંકમાં એમનું શરીર સાધારણ લોહી માસ કે હાડકાનું બનેલું ન હતું. આ બધી એમનાં શરીરની શક્તિ-એને જે ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે તો સહેલાઈથી સમજી શકાશે કે એવણુ સાહેબને કોઈ અડી કે મારી શકે નહિં અને એમનું સાધારણ રીતનું મૃત્યુ પણ હોષ શકેજ નહિ. મહા બચકર દૈત્યરૂપી દેવો એમના પ્રકાશિત પ્રભાવથી ખાખ રાખ થઈ ગયા હતા તો કહેવાતા તુરખરાતુરના શા ભાર !

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને કોઈએ માર્યા નથી તેમ એવણુ સાહેબનું સાધારણ ઇન્સાન પેઠે મરણુ પણ થયુંજ નથી. જે તેમ હતો તો આવી મોટી જાહોજલાલી ભોગવતી ઇરાની શેહેનશાહત તેમનાં મરણુની યાદગારીમાં મોટી મળ્યુત ઇમારતો ઉભી કરતે, અને કાંઈજ નહિં તો આજે તેવું કાંઈ પણ ખાંધકામ ખાંડીએરના રૂપમાં માનથી જળવાયલું રહેતે; એટલુંજ નહિં પણ કાષ્ટર, મહમુદ અને બીજા પેગમ્બર સાહેબોની મરણુભૂમીએ જેમ તિર્થ યાત્રાના ધામ જેવી થઈ પડેલી છે તેમ તે ભૂમી જરૂર યાદગાર અને યાત્રાના ધામ જેવી થઈ પડી હતે. વળી તેમનાં મરણુનાં બનાવોનું વર્ણન, તેમની પાયદસ્ત ક્રિયાનું વર્ણન, તેમાં હાજરી આપનારા રાજા પાદશાહોના નામો, તેમાં થયેલાં યાદગાર વિવેચનો એ બધું આજે અવસ્તા પહેલવીનાં રૂપમાં જળવાયલું હતે, અને તેવાં પુસ્તકો કે “નસ્કો” આજે કોમમાં મોટાં માન સાથે જેવામાં આવતે પણ તેવું કશું છેજ નહિં. તેથી ઉલટું અવસ્તામાં એવણુ સાહેબનાં અદ્રવ્ય થવાની આડકત્રી સાહદતો મળી આવે છે. વળી મરહુમ ખ. રૂ. કામાજી જેવા દ્રઢ વિચારના, ચિત્તવટ શોધખોળ કરનારા અઠંગ અભ્યાસીએ એમના જીવનના પૂજ્ઞ અભ્યાસ અને શોધખોળ પછી ખુદલું જણાવેલું છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં મરણુ વિષે એવી કોઈજ હકીકત હસ્તીમાં નથી. અલબત્ત આ દંતકથા છે પણ તે અલંકારમાં ગોઠવાયલી છે, કે જેમ ખુદ અવસ્તાના પુસ્તકોમાં અને ક્રીયા બાજુતરોમાં એવા અલંકારો છે કે જે સાદી નજરે આપણે માનવા પણ ના પાડી શક્યે. ખુદ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને પોતાને પણ “રમ્જ-ગો” એટલે બેદમાં—અલંકારમાં—બોલનાર તરીકે ઓળખાવેલા છે. માંઝવાણી એ તલેસમરૂપી અલંકાર-વાણી છે કે જેમાં દાદાર અહુર-મઝદે—કુલ સૃષ્ટિ-રચનામાં કાંધેલી કાદેરી-કારીગરીનું બ્યાન છે.

હવે ત્યારે આ દંતકથાનો ખરો બેદ શું છે તે આપણે જોઈશું.

“તુરખરાતુર” એ કોઈ ઇન્સાન કે સાધારણ દેવ-દેવ ન હતો પણ અંત્રમંત્રન્યુશની દુનિયામાં મહા ભુરી દુજી શક્તિઓના એક મોટા બંધાયેલા ગુબાર યાને અણુદોહ વાદળાનું આ એક જાતનું ઉભાણુ-કેહપું હતું. તે જમા-

નામાં સેતાનના આ દુશ્મના ગુનારો એટલા તો મજબુત અને વિષાળ બની ગયા હતા કે તેના ધુરા પ્રવાહોથી આ જગતના ઇન્સાનો ખુદાનો માર્ગ ભૂલીને સેતાનને માર્ગે વળી ગયા હતાં. વળી કુદરતની તમામ ભક્તી પેદાશોનો એનાથી નાશ થઇ રહ્યો હતો, જગત ઉપર મોટી મોટી ભેદી આફતો વરસી રહી હતી. સેતાનની શક્તિઓએ ઇન્સાનનાં શરીર અને આત્માનો કબજો મેળવી લીધો હતો. આ અંધકારરૂપ ગુનારોમાંથી નીકળતા “અસરે-તારીફી” ના જલેમ પ્રવાહોથી જગત ઉપર મરકી, કાલેરા, અનીતીઓ, દુકાળ, રેલ, લડાઇ, લુટફાટ, જાદુગરી, ખુનામરકી, ધરતિકંપો વિગેરે જેવા ભયંકર અસાધ્યારો અને આફતો વરસી રહી હતી, અને ધરતીમાતા કમ-કમીને પોકાર કરતી હતી કે “મને બચાવનાર કોઇ મહાન શક્તિવાન સરદારને મોકલ.” આ સ્થિતિ એટલી બધી હદની બહાર ગઇ હતી કે જેમ કુવો, તળાવ-નદી કે સમુદ્ર ભરાઇને પાણીને રહેવાનો માર્ગ ન હોવાથી પાણી બહાર પડે અને ભયંકર રેલોની આફત આવે તેમ આ દુશ્મનું ઉભાણુ હદની બહાર ગયું હતું. તમામ બનીઓના આ ભયંકર ઉભાણુ-નેજ—સેતાન્યત-અહીરીમનીની ટોંચનેજ “તુરઅરાતુર” ના અલંકારીક નામથી ઓળખાવેલું છે. તુર=સૈથી બળવાન, અરા=છટ્ટી વિભક્તી : એ ઉપરથી સૈથી બળવાનોનો બળવાન એટલે કે “બદીનું” સૈથી વધુ ઉભાણુ” એવાજ અર્થ તુરઅરાતુરનો થાય છે.

તુરઅરાતુરની મહા ભયંકરતાનો ખ્યાલ આપણી સાધારણ બુદ્ધિમાં ઉતરી શકે એવો નથી. અંગ્રમઇન્યુશનો આ એક મોટામાં મોટો “વર”—કિદનો—હતો. જેમ જમશેદ, હોશંગ વિગેરે પાદશાહો અને પેહેલવાનોએ તલેસમાતીક છુપા વરો—ગુફાઓ—ખાંખ્યા હતા, અને જે આજે પણ અદ્રબ્ય જગતમાં કુદરતના અમુક મરકજો ઉપર હસ્તીમાં છે; દેમાવન્દ, પછરીદઝ, બહમનદઝ, પામર, સીરાઝ, શીરદોશ, ગંગદઝ, કંગદઝ, વરજમ કર્દ, ચીમ કર્દ—વર વીગેરે વરો મોટા આત્મિક શક્તિવાળા પાદશાહ પેહેલવાનોએ ખાંખ્યા હતા, જેમાંથી ભક્તી, શાંતિભરેલી અને કુદરતની પેદાશોને મદદ કરી તેઓનાં રવાનને આગળ વધારનારી ગુપ્ત આશીશવાળી અસરો ઉતરતી રહે છે, તેજ પ્રમાણે કુદયાતી સેતાને પણ (કે જેને અવસ્થામાં કાળા ઢેરેસાની તરીકે ઓળખાવેલો છે) એટલે કે તમામ આદમીઓની હોવીયતના જગીલાએ બનામીનની ફન-પુરજાવટથી એથી ઉલટા બદીથી ભરેલા મહા ભયંકર ખરાબી કરનારા પ્રવાહો ઉતારનારા મેલી વિદ્યાના વરો—ગુનારો—ખાંખ્યા છે, અને તે બધા વરોનું કુદરતના અણુદીઠ મરકજ ઉપર ઉભું થતું સામદું ઉભાણુ તે આ “તુરઅરાતુર” છે. કહો

કે આ બધા ગુપ્તારોનું તે એક મોટામાં મોટું “બુદ્ધ કેહુર્પ” હતું, જેને તોડનાર ગતી જગત ઉપર ફક્ત ઝરથુશ્ત્ર સિવાય બીજો કોઈ પણ થયો નથી અને થશે પણ નહિજ, કારણકે તેમના રવાનમાં અહુરાની પોતીકી મીનોષ ગાથા ઝરથુશ્ત્ર નામની શક્તિનો સિધ્ધો સંબંધ હતો.

આ જગત ઉપર અણદીઠ ગ્રહો જુદી જુદી જાતની અસરો ઉતારે છે, તેમાં કેતુ, રાહુ વિગેરે ગ્રહો પણ જગતની તમામ પેદાયશો ઉપર માઠી અસરો ઉપજાવે છે. આ બધું અંત્રમધન્યુશના ગુપ્તારોનું કાર્ય છે. ‘ધુમકેતુ’* આ જગત ઉપર મહા ભુરી અસરો ઉતારે છે અને એનું નામ સાંભળતાંજ ગભરાટ છુટે છે. આ ધુમકેતુ તે કોઈજ નહિ પણ “તુરખરાતુર” ને મરતાં જે તેની સહેજ પણ અસર વાતાવરણમાં રહી ગયલી તેમાંથી પેદા થયેલા એક ગુપ્તારનો માત્ર નાનો અંશ છે. જેમ સાંપ ચાલી જાય પણ તેના લીસોટા તો રહી જાય છે, તેમ તુરખરાતુર એક મહા ભયંકર સાંપ સમાન છે, અને તેના ફક્ત લીસોટા, તે આ ધુમકેતુ અને તેને મળતા બીજા બદ ગુપ્તારોના પડછાયા છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે ધુમકેતુની અસર આજે પણ આટલી બધી છે. તો પછી તેના દાદા-ઓના દાદા જેવા તુરખરાતુરની અસર અને બળ કેટલું જોરાવર હશે ! આ ધુમકેતુ એ પણ માત્ર એક નાનો પડછાયો અથવા આક્રમક નિશાણીજ છે જે આગળ ચાલતાં જોઈશું.

તા. ૧૨ મી જુલાઈ ૧૯૩૯ ના અરસામાંજ કેનેડામાં ધુમકેતુનો માત્ર પડછાયો દેખાયો હતો, અને તેનાથી ભારે અકળાટ ગભરાટ ફેલાઈ ગયો હતો, તે વિષે વર્તમાન પત્રોમાં નીચલી હકીકત છપાયેલી છે.

“એક ભારે ઝળકાટવાળા ધુમકેતુથી આકાશ માંડ્યો સુધી ઝગ-ઝગતું દેખાય છે, ઓનટેરીઓની દક્ષીણ પશ્ચિમે જમીનથી ફક્ત પા માંડલની ઉંચાઈએજ તેની રેખા દેખાય છે, સધળો વહેવાર બંધ થઈ ગયો છે, અને લોકો ભયભિત બની ગયાં છે.

પાછળથી ધુમકેતુ અદ્રશ્ય થઈ ગયો છે, પણ આકાશમાં તેને રથાને ધુમાડાના ગોટગોટા ચાલુ દેખાયા કરે છે,” વિગેરે.

“ચૈરાગ” ના ૧૯૩૫ ના કેટલાક અંકોમાં તેના વિદ્વાન અભ્યાસી અધીપતી મી. એ. ન. બીલીમોરિએ “ધરતિકંપ” નાં મથાળાં હેઠળ કેટલાક અગત્યનું અજવાળું પાડનારા લેખો લખેલા છે. આ લેખો-માંથી કેટલીક જરૂરી વિગતો આપણે અહીંયાં જોઈશું.

પૃથ્વી ઉપર થતા કેટલાક અગત્યના ફેરફારો આકાશમાં રહેલા સુર્ય મંડળ કે ગ્રહ મંડળને આધારે થાય છે જેમાં રતુના ફેરફારો તથા ભરતી

* વધુ માટે જુઓ ની. વે. વૉ. ૧ છું, પા. ૧૬૩.

ઓટ, વરસાદ, ધરતિકંપ, રેસ, દુકાળ અને મરણી, કાલેરા જેવા ખીજ બચંકર રોગો વિગેરે અમુક જાતના ગૃહો ઉપર આધાર રાખે છે. આ બધાનું મૂળ પૃથ્વીમાંજ નથી પણ મોટે ભાગે આકાશમાં છે. એવું ‘કેમીન્સ બોમન્ટ’ નામના સાયન્ડીસ્ટે “બેટી ધુમકેતુ” (The Mysterious Comet) નામના પુસ્તકમાં દાખલા દલીલો સાથે સાબીત કરેલું છે.

આ લેખક પોતાનાં પુસ્તકમાં ચિત્રો અને પુરાવા સાથે સાબેત કરે છે કે પૃથ્વી ઉપર આવી પડતી આકૃતિનાં સધળાં મૂળ કારણો ધુમકેતુ, ખરતા તારા, નવા તારા, વિગેરે છે. જગતમાં જ્યારેખી ધરતીકંપ, જ્વાલા-મૂખીઓનું ફાટવું, મોટી રેલો, કે ગજબનાક આકૃતો વર્ષાં છે ત્યારે દરેક વખત એવા બનાવોની થોડો વખત અગાઉ ‘ધુમકેતુ’ નો ચમકાટ દેખાયલો નોંધાયલો છે. આ વાતોને ખીજ મોટા સાયન્ડીસ્ટો પણ ટેકા આપે છે અને ધરતિકંપ વિગેરે સાથે ધુમકેતુનો સંબંધ પુરવાર કરે છે. આ ધુમકેતુ અને ખરતા તારાઓ પુછડીના આકારમાં પણ દેખાય છે અને તેથી તેને પુછડીઆ તારા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. આ તારાઓ કોઈ શુદ્ધ સફેદ, કોઈ લાલ, લીલા, પીળા, વિગેરે રંગના; કોઈ પુછડી સાથના, કોઈ ગોળ, કોઈ શિંગડાંવાળા, કોઈ પંખા કે તલવારના આકારના હોય છે. એ બધાનું ખારીક અવલોકન ખગોળ શાસ્ત્રને આધારેજ થઈ શકે તેમ છે.

આ તારાઓમાં અને તેની ઓપોઝીટ (સામેના) પૃથ્વીના દરેક ભાગમાં મેગ્નેટીક પ્રવાહો ચાલુ વહેવાથી તે એકખીજ તરફ ખેંચાય છે અને તેનાથી જગત ઉપર બચંકર ઉચ્છ્રાપાયલો થાય છે.

આવા ‘ધુમકેતુ’ વિષે મૅડમ બ્રાવાટસ્કી એક મોટા સાયન્ડીસ્ટના શબ્દો ટાંકે છે કે :—

“કનેક્ટીકટમાં એક ગજવર કદનો ૧૮૦૦ ફીટની મધ્ય રેખા સાથનો—ખરતો તારો એક આખા અમેરીકન પ્રાંતનો નાશ કરતો જણાયો હતો અને પછી તે હવામાં જ્યાંથી આવ્યો હતો ત્યાં પાછો ઉચકાઈ ગયો હતો.” આ બાબે મૅડમ બ્રાવાટસ્કી કહે છે કે કુદરતના ચમત્કારો અખ-યય છે, તેમાં નહિં માનવા જેવું કે અશક્ય જેવું કંઈ હોતું નથી. આવો એક ખરતો તારો પૃથ્વીને અઠડીને પાછો હવામાં ઉચકાઈ ગયો; અગરજો તે પૃથ્વી ઉપર પડ્યો હતો તો જરૂર અમેરીકાના મોટા પ્રાંતનો નાશ કરતો.

આ દાખલા ઉપરથી ખુલ્લું માની શકાશે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તુર-
બરાતુર જેવા ભયંકર 'ધુમકેતુ' ઓના સરદારનો પ્રસાધાત આ જગત
ઉપર—ઉપર પ્રમાણે—પડવા ન દેતાં પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલી લીધો
અને જગતનાં તારણને માટે પોતાનાં સર્વસ્વનો ભોગ આપ્યો.

અમેરીકાના ઍરીમોના પ્રગણામાં એક ધણો ગંજવર કદનો
ખરતો તારો પડ્યો હતો તે આજે પણ “કુનખટ” ને નામે
ઓળખાતો ત્યાં પહોંચે મોજુદ છે અને તેનું વજન એક લાખ
ટનનું જણાવવામાં આવે છે. આવા ગંજવર કદના પહોડો ખરતા
તારાના રૂપમાં પૃથ્વી ઉપર આવી પડે છે અને ત્યારે કેવી અને કેટલી પાય-
માલી થઇ શકે તે સહેજે કદખી શકાશે. આ પત્થરમાંથી ધણી જાતની
ધાતુઓ, હીરા, અને રસાયણો મળી આવ્યાં હતાં. “સર રીચર્ડ ગ્રેગરી”
કહે છે કે આ ખરતો તારો જો લાંડન ઉપર પડ્યો હતો તો આખું લાંડન
તારાજ કરી નાખતે. આવી વાતો જો વાર્તાના રૂપમાં હોત તો તેને કદખીત
ગણી કાઢવામાં આવતે, પણ આ તો સાયન્ટીસ્ટોની શોધખોળો અને
અભ્યાસના પરિણામે સત્તાવાર જાહેર થયેલી ખીના છે.

‘ધુમકેતુ’ એ માત્ર આક્રમકોનો પડછાયો જેવો છે, જેને અંગ્રેજ
કવીઓએ “બટકતો પરોણો” ગણેલો છે. પ્રખ્યાત કવી શેક્સપીયર
કહે છે કે :—

“જ્યારે બીખારીઓ મરણ પામે છે ત્યારે ધુમકેતુ દેખાતા નથી,
પણ મહાન પુરૂષો—રાજાઓ—નાં મરણ વખતે ધુમકેતુ દેખાય છે.”

મીલ્ટન કહે છે કે “ધુમકેતુ મરકી અને લડાઇ જેવા ભયંકર
રોગોની નીશાણી છે.”

સીલ્વેસ્ટર કહે છે કે :—

“તે ગંજવર બહુકો, તે જાણવાળો ધુમકેતુ, તે લાંબો ફેલાયેલો તારો,
જે પૃથ્વી ઉપર દુકાળ, મરકી અને લડાઇનો ભય ફેલાવે છે.”

પ્રખ્યાત જ્યોતિષી “ઝેડકીલ” પોતાની “ટેકસ્ટ બુક ઓફ એસ્ટ્રો-
લોજી” માં ધુમકેતુ, ધરતિકંપ, ગ્રહણો વિગેરે માટે અગત્યનાં પ્રકરણો
લખે છે.

‘ઓમન્ટ’ કહે છે કે ‘ધુમકેતુ’ ની પૂછડીના ભાગમાંથી ઝેરી ગેસો
વિગેરે બહાર પડતી હોવાથી તે મરકી જેવા રોગોનો પૃથ્વી ઉપર ફેલાવો
કરે છે.” અને આ જાતના ધુમકેતુથી મરકી જેવા રોગોની રફર યાદી,
૩૦ ટી. ફોસ્ટરે પ્રગટ કરીધેલી છે.

કવેટાના છેલ્લા ધરતીકંપ વખતે પણ એવા બનાવો કેટલાકોએ નજરે જોયા હતા કે જેનાથી સાયન્ડીસ્ટો અને ખગોળશાસ્ત્રીઓએ અનેક જાતની શોધો કરી છે.

આવા બનાવોની આગાહી પવિત્ર પૂરૂષોને અને પશુપક્ષીઓને અગાઉથી થાય છે.

કવેટાના ધરતીકંપ વેળા એક ફકીરે ખેત્રાતના ખાનને અગાઉથી તેનો મેહેલ ખાલી કરી જવાનું કહ્યું હતું અને તે પ્રમાણે ખાન પોતાનાં કુટુંબ અને રસાલા સાથે ખાલી કરી ગયો હતો, તે પછી ધરતીકંપમાં તેનો આખો મેહેલ તારાજ થયો હતો. જો આ ફકીરે ચેતવણી ન આપી હોતે તો સેંકડો માણસો વધારામાં માર્યા ગયાં હોતે.

કૃષ્ણીજ—માસાન્યુસેત્સ—ના સાયન્ડીસ્ટોની ગણતરી મુજબ તા. ૨૬ મી મે (૧૯૩૫) ને દીને પશ્ચિમ માસાન્યુસેત્સની ઉપર પંદર માઇલને છેટે આકાશમાં એક રાક્ષશી કદનો તારો ફાટયો હતો અને તે પછી ઘણી ઝડપથી તે આકાશ તરફજ અદ્રશ્ય થયો હતો. તેઓના જણાવ્યા મુજબ ફક્ત એક સેકન્ડના ગાળાથી દુનિયા એક મોટી આફત-માંથી બચી જવા પામી હતી. પૃથ્વીનાં વાતાવરણમાંથી તે તારો પસાર થયો ત્યારે જે ભયંકર ધડાકો થયો હતો તે સંખ્યાબંધ માઇલો સુધી સંભળાયો હતો.

આવા અનેક દાખલાઓ આજનાં સાયન્ડીસ્ટીક સાહિત્યને પાને પડેલા છે પણ તે લંબાણ કરવાની જરૂર નથી. આટલા દાખલાઓ આપવાનું એકજ કારણ છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે “તુરખરાતુર” નામના અંત્ર-મધન્યુશના ભયંકર ગુનારોનાં ઉભાણુનાં કેદપંને તોડી તેના વળના પ્રત્યાઘાતને રોશનીના રૂપમાં ફેરવીને પોતાની પીઠ ઉપર ઝીલી લીધો અને પોતે અદ્રશ્ય થયા. આ પ્રત્યાઘાત કેટલો જાગરદસ્ત હશે તેનો ફક્ત ઝાંખો ખ્યાલ આપવા માટે ઉપલા “ધુમકેતુ” ના ઘણા નાના અને નજીવા દાખલાઓ રજુ કરેલા છે.

પેગામ્બર સાહેબનો કહેવાતો ખુની તુરખરાતુર,—એની વચ્ચે અને ધુમકેતુ વચ્ચે રહેલો સંબંધ—ધુમકેતુને લગતી

ખરી કિનૂમીક સમજણ.

તુરખરાતુરને આદમી તરીકે લેવામાં ભુલ છે. અશો ઝરથુસ્ત્રની પાસે દેવો આવી શકતા નહીં, તેવણનાં ખોરેહથી આંધલા થતા, તો પછી આદમી કેમજ આવી શકે ? પણ આ તુર-ખ-ગરાતરવક્ષ આદમી નથી

એ તો આખી ઝામની અંદર પંથરાયલું કેહપ' છે જેનો કર્તા કેરેસાની છે. ઝામ અને અસ્મની વચમાં તીરે-ગોહર પંથરાય છે, જેની અંદર કેરેસાનીએ ક્ષફન (અંધકાર) પાંચરીને જપ્તર Volcanio ગતી રાખતું કેહપ' કીધું છે, જે જમીનથી અદધરી દખ્યુ લગી પુગી શક્યું છે, જેની મતલબ ગેડેશ ઉરવા અને ગેડેશ તપાને જુદા રાખી, એકખીજથી મદદ નહિ લઇ શકે એમ કરી તેઓનો તેમજ ગાળ્યોદાદનો નાશ કરી, ઉરવ-નનો નાશ કરી હોરમઝદની ઉપર હલ્લો કરવાની છે માટે એને કરપ કહ્યું છે, જે અહુ-પરસ્તીને માનવું નથી.

આ તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષને જે અશો ઝરથુસ્ત્રે તોડવું હતું નહિ, તો ખરેજ ઝામ અને અસ્મ વચ્ચે અકુ=ગેરવ્યવસ્થા જામતે અને ગેડેશ ઉરવા મરી જતે અને કુદરતી કાર Phenomena noumena કંઇખી ચાલી શકતે નહિ. અશો ઝરથુસ્ત્રે સારે આ મોટામાં મોડું કામ કીધું છે. આ કેહપ'ની ગતી શું હશે તેનો કંઇક ખ્યાલ Comets ધુમકેતુની ગતી ઉપરથી આવશે. આ Comets ની ઉત્પત્તી તીરેહ-ગોહરની જડ થતી ગતીની ઉપર રહી છે. જે કે તીરેહ-ગોહરમાં ધુરં કરપતું કેહપ' જે તુર-અરાતુર હતું તે હવે ગયું છે અને તીરે-ગોહર હવે સુક્ષ્મ થઇ છે, છતાં તે છેજ, જેમાં જમાનાના દોરને લીધે જ્યારે સીદાઇ (કાલાશ-ધુરાઇ) વધે છે સારે તે સીદાઇમાંથી આવા કેતુઓ જન્મે છે. જેમ સાંપ જાય અને લીસોટા રહી જાય, તેમ તુરઅરાતુરનો સાંપ તો ગયો પણ તેના લીસોટા તીરે ગોહરમાં રહી જાય છે, જે લીસોટા ઝામ અને અસ્મની વચમાં છે. તે કાળા લીસોટાની trail mark ના અપન્તમાં જ્યારે ધનસાનોની ધુરી કરણીથી વધુ સીદાઇ જામે છે સારે તે લીસોટો ઉડે થાય છે અને આવા દેખાવે (Comets વીગેરે) નજરે પડે છે. સારે કેતુ એ પેલા તુરઅરાતુરનાં મોટા લીસોટાનો નાનો ભાગ છે, જેની ક્ષફન વધવે તે ગતી પકડે છે, જે ગતી તેની પુછડીમાં છે તે જે ગેતી સાથે અઠડે તો ગેતીનો ભુકો થઇ જાય. આમ તે મોટા લીસોટાના નાના ભાગમાં જોર છે તો તે લીસોટાને જન્મ આપનાર બાપ=તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષનું શું જેમ હશે તેનો કંઇક ખ્યાલ હવે આવી શકશે. જ્યાં લગી આ માર=સાંપ માર્યો જાય નહિ ત્યાં લગી ઝામ અને અસ્મ ફરી શકે નહિ અને ઉરવીશનો ભલો ઉપર લઇ, તે કરપના ધુરા ઉરવીશના ઉપર ને ફેરવીને એટલે ધુરા કેહપ'ને તોડીને ફરશો-કેરેતી તરફ જવાય નહિ. સારે અશો ઝરથુસ્ત્રે પોતાની અમશારપંદીની અઓજને જોરે, પોતામાં રહેલા જોરને જોરે આ મારને આ તુરઅરાતરવક્ષને ઘેર્યો અને અમર્ગીના જોરે હોનવરના;

હથ્થાર અને નવગરેહની તલેસમથી તે કરપ કેહપ'ને તે તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષને તોડયું.

ટેલીસ્કોપમાંથી દેખાતા ગ્રહોમાં દુન્યવી ચીજો દેખાવાનું કારણ.

ઉપધરી-દખ્યુની ઉપર જે તીરે-ગોહર છે તે કાય કરતાંબી પારદર્શક છે, ખુદ ગોહર છે, પણ તેમાં તીરેહગી છે એટલે રેપેન્તી કરવાનો ગુણ નથી પણ અજ્ઞાનતાની કાળી સીદાઇમાં લઇ જવાનો ગુણ છે. ઉપધરી-દખ્યુ પછીથી તીરે-ગોહર એટલે ક્ષત્રનની ગતી ઓછી પારદર્શક થતી આવે છે. છેલ્લે આ તીરે ગોહર કાળી થઇ જાય છે. ત્યારે ઉપરના દેખીતા આસ્માનની રચના, જે ગવ-ચીથના સ્તોતોની છે, જે અધવી-અનતર, આ દખ્યુની ઉપર છે, તેઓ અદ્રશ્ય છે, કેમકે ત્યાંની ઓછી અને કમજોર તીરે-ગોહર એવો છાપ પાડી શકતી નથી, કે જે છાપ ટેલીસ્કોપ પકડી શકે, આપણી આંખ લઇ શકે. પણ ઉપધરી-દખ્યુની આગળની તીરે ગોહર તે બધા છાપોના ઓળા પાડીને ઉભા કરે છે જે આપણી આંખ કે ટેલીસ્કોપ લઇ શકે છે. ત્યારે ઉપર જે જોઇએ છીએ તે તીરે-ગોહરના પરદાની ઉપરના છાપો, ઓળાઓ જોઇએ છીએ, ખરી ગવ-ચીથની ચીજો જોતા નથી. વળી આપણી આંખ ગેતીની અંદરથી ઉપર આસ્માન તરફ જાય છે અથવા ટેલીસ્કોપમાંથી ઉપર આસ્માન તરફ જાય છે ત્યારે આપણી નજર રવીના સ્વા મારફતે દોરવાય છે. રવીના સ્વાઓ (અણુદીઠ કીરણો) બધેબધે વસી રહેલી તીરે-ગોહરમાંથી પસાર થાય છે, એટલે તીરે ગોહર જે ઘટ અને કાળાં વાદળાં રૂપની છે તેમાંથી પસાર થતા રવીના સ્વા મારફતે ટેલીસ્કોપમાંની આપણી નજર ઉપર જોઇ શકે છે, એટલે ગેતીની તીરે ગોહર તેથી ઉપરની વધુ સુક્ષ્મ તીરે ગોહર અને ઉપધરી-દખ્યુની તેથી વધુ સુક્ષ્મ તીરે-ગોહર એમ બધી ઓછી વધતી જડતાની તીરે ગોહરમાંથી પસાર થતા સ્વામાંથી આપણી નજર પસાર થાય છે, એટલેજ આસ્માન ઉપર જોવા ધારેલી ચીજોમાં તે તે તીરે-ગોહરની ગતીમાંની ગતીઓની દેખાવા કરશે, એટલે તે બધા સૈયારા (ગ્રહો) માં આપણી ધરતીની ચીજો દેખાશે, કેમકે ધરતીની રજકણ ઉપર હવામાં જઇને તીરે ગોહરના પરદામાં વાદળાં રૂપ બંધાય છે કે જેમાંથી રવીના સ્વા પસાર થાય છે. જે સ્વાથી આપણી બીનાઇ કે ટેલીસ્કોપ જોશે. માટે તે બધી આપણી ધરતીની રજો આપણને પેલા ઓળાના છાપો ટેલીસ્કોપથી દેખાતા ગ્રહોમાં રહી છે એમ દેખાવ આપશે.

ખીઝાને કાયદે દુન્યા ઉપરની નકામી થયેલી ચીજોની રજકણો રવીની મારફતે ઉપર ખેંચાઇને વાદળાં રૂપ બંધાય છે. બંધ ઓરડાની બારીના

એક કાણુમાંથી સુરજના કીરણો પસાર થતાં જે રજકણોની રમતી ગતી દેખાય છે તે તીરે-ગોહરના પ્રભાવથી છે. વળી દુન્યાની તમામ ચીજોનો ઉઝઘાવ વરાળ રૂપ થઇને ઉપર ખેંચાતા જવું, *evaporations* જાત-જાતની રીતે થયા કરે છે. ધાતુ, ઉપ ધાતુ, ખારો, નખાતાતની રજકણ, હેવાનાતના અનુઓની રજકણો, તેઓના દમ, તેઓના વીચારોના ગુચારો તેમાં રહેલી ખાસ્તરો ગતીઓ અને ખીજ અનેક વીજળીક ગતીઓ વીગેરે બધું સ્વીના સ્વાથી અને પેદાયશોના ઉક્તાનોથી ઉપર ખેંચાઇને વાદળાં રૂપમાં બંધાઇ રહે છે. મહેરના સ્વાઓ તેઓમાંથી નીરંતર આવજાવ કર્યા કરે છે એટલે તેઓમાંથી જાતજાતના ઓળાઓના દેખાવો હર રીતે દેખાવ દેયા કરે છે. કેતુ-ધુમકેતુ વીગેરે ગતીઓખી તીરે-ગોહરનીજ બલીહારી છે. મહણોખી તીરે-ગોહરની અંદરના ઓળાઓની અઠડામણનું પરીણામ છે, અને તે વખતે તીરે-ગોહરની અંદરના ધુરા માનસિક વીચારના ધુરી તબઇના ગુચારોમાંથી ધુરં વરસીને કંઇક નવું જીવું દુન્યા ઉપર થાય એ સંભવીક છે. ત્યારે ટેલીસ્કોપથી દેખાતા ઉપરના અહોના દેખાવો ભુક્ષાવો ખવાડનારા છે અને તેથીજ આજના સાયન્ટીસ્ટો કહે છે કે અહોની અંદર પણ માણસ જાતની વસ્તી, ધુંળ પથ્થર ગેસ વીગેરે છે, જે જરથોસ્તી ધર્મની સાયન્સથી જોતાં ખોટું છે, કારણ અહોમાં તો નુરજ હોય ત્યાં કંઇ અનાસર હોઇ શકે નહિ, જેનો ખુલાસો નીચે આપેલો છે.

પોતીકી મેળે પડતી કુદરતી વીજળી કેમ ઉત્પન્ન થાય છે તે બાબદ સમજાવતાં જરથોસ્તી ઇદમે-ક્ષત્રમનું જ્ઞાન શીખાડે છે કે નીસ્તીએ-મ્યાનાની અણુદીઠ (અરવાહી) આલમ જે ચાર સુક્ષ્મ અનાસરી કુરરાઓ યાને વિભાગોની બનેલી છે જે આતશી, બાદી, આખી, અને ખાકી તરીકે ઓળખાય છે. તે કુરરાઓની વચગાળેના તબક્કાઓ *transition stages* “ઝમરીર” ને નામે ઓળખાય છે. આ ઝમરીરમાં ફ્રીક્શન થાને ધસારો થતાં વીજળી *Lightnings* ઉત્પન્ન થાય છે, જેના પડવાથી જંગલમાં ઝાડપાન સળગી ઉઠે છે, તે વીજળીનો આતશ કહેવાય છે.

વળી કુદરતને અચુક કાયદે રાત ને દહાડો એક પળખી થોભ્યા વગર જે ગીરદ (રજકણો) અહીંથી ઉપર જાય છે (*Evaporate*) તે ગીરદને ઉપલી વીજળી સમેત કરે છે, અને જો તે ગીરદ બરોબર કમાલ્યત તોરપર (યાને પુરેપુરા બહારમાં) સમેત થાય છે તો તે “ ખરતા તારા ” *Meteors* બને છે, જે જ્યારે અહીં પડે છે ત્યારે તેનો આતશ પણ ઝાડપાનને સળગાવી મુકે છે. તેટલા માટે એ આતશ પણ કુદરતી પડતી વીજળીનો આતશ ગણાય છે.

અહીં નોંધવું ઠીક થઈ પડશે કે આજની સાયન્સ “ખરતા તારા” નું ઉત્પત્તિ (origin) સમજવી શકતી નથી, અને જે આકાશમાં આસ્માન ઉપર સેતારાઓ છે તેને આ દુન્યાની અનાસરી ગીરદથી બનતા “ખરતા તારાઓ” સાથે ભેળી નાંખે છે, કે જે ખરા સેતારાઓ (stars) ના બંધારણમાં નુર સીવાય અનાસરનું એક રજકણુથી આવતું નથી. હવેજ આપણે સમજી શક્યે છીએ કે ‘ખરતા તારાઓ’ માંથી મરી, પથર, ધાતુ કાંચ મળી આવે છે, તેનું કારણ પણ ખરતા તારાઓનું અનાસરી બંધારણ હોવાને લીધે છે, અને આવી રીતે કહેવાતા “ખરતા તારા”ને ખરા સેતારાઓ સાથે કશું લાગતુંવળગતું નથી.

વળી, બાજે વખત પથરા કે રેતીનો વરસાદ વરસવાની વાતો આપણે સાંભળ્યે છીએ, તે પણ અહીંથી ઉપર પળેપળ ખેંચાતી ગીરદ-થીજ બને છે, જે ગીરદ હવાની વીજળીથી બરોબર નહીં સમેતાવાનાં સખમે આખા “ખરતા તારા” માં નહીં ફેરવાતાં પથર કે રેતી-કાંકરાના વરસાદ રૂપે અહીં-પાછી આવે છે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે આ જગતનાં મનુષ્યોમાંથી અધર્મિપણું અને નારતિકતા નાબુદ કર્યાં પછી અને આખાં જગતમાં મનુષ્ય રૂપમાં ફેલાઈ ગયલા સેતાનના દૈત્યોનો પરાજય કર્યા પછી એવણુ સાહેબનું મોટાંમાં મોટું કાર્ય તે આ તુરબરાતુરના ગુબારોને તોડી નાખીને, જગતને આદ્યતોમાંથી ઉગારી લેવાનું હતું. આ માટેનો સમય આવી પુગતાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતે સ્થાપેલાં “આતશબેહરામ” માં દીનદારોની મોટી સભા મેળવી, ત્યાં છેવટનો ઉપદેશ દીધા પછી, એવણુ સાહેબે મિથ્ર અને માંથ્રની બદગીઓ ચાલુ કરી, અને પોતાની તમામ શક્તિઓનું મહાન બળ વાપરીને માંથ્રની “તસ્ખીહ” જે પ્રકાશિત ખોરેહના રૂપમાં હતી તે “ચક્ર” આ તુરબરાતુરના ઉભાણુની ગતી તરફ તેનાં મરકજ ઉપર ફેંકી. આ ચક્ર ફેંકતી વેળા એવણુ સાહેબે ફેટલી મહાન શક્તિ અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હશે તેનો ખ્યાલ ‘તુરબરાતુર’ ની બચંકારતાના વિચારથી કદપી શકાય તેમ છે. આ વખતે એવણુ સાહેબે “અષ” નાં બાણો અને ઉંચી “અષ” ની શક્તિઓ મોટાં પ્રમાણમાં વાપરી હતી. આ વિશાળ શક્તિ અને ચક્ર—તસ્ખીહ—થી તુરબરાતુરના ગુબારો બચંકર ધડાકા અને કડાકા સાથે તુટી ગયા. આ વાતને સાચ્યા અલંકારમાં મૂકેલી છે કે તુરબરાતુર (સેતાનીક કેહપ) તરફ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તસ્ખીહ ફેંકી તેને મારી નાખ્યો.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ સાધારણુ ઇન્સાને હાથે પોતાનું ખુન થવા દે, અને વળી જે દીનમાં કીનાને માટે આટલા બધા ગુનાહો ગણેલા છે તે

દીનના સ્થાપક પોતાના ખુની ઉપર કીનો લધને આતશબેહરામ જેવા પવીત્ર મકાનમાં વળતું ખુન કરી તે પાક મકાનને અવાવ કરવા જેવો જખુન ગુનાહ કરે! એ વાત માનવી, વિચારવી, અને મોઢેથી બોલવી એ તે મહાપ્રતાપિ ખોરેહમંદ સાહેબનું બય કરમાં બયંકર અપમાન છે.

હાલે આતશબેહરામનાં મકાનો ઉપર એટલી બધી ખારીક તકેદારીઓ રખાય છે, કે કેાઇ જુદીન તેમાં દાખલ થઇ શકતો નથી તો પછી અરથુસ્ત્ર સાહેબના સોનેરી જમાનામાં અને તેમની પોતાની હાજરીમાં એક જુદીન તુરાની ખુની આતશબેહરામમાં દાખલ થવા હિંમતજ કેમ કરી શકે? પણ અરથુસ્ત્ર સાહેબે આ આતશબેહરામમાં બંદગી કરીને ત્યાંથી ચક્ર ફેંકી આ તુરખરાતુરને માર્યો—તોડી નાખ્યો—આ કારણે તે અલંકારમાં ગોઠવાયું છે.

હિંદુ શાસ્ત્રોમાં જેમ શ્રી કૃષ્ણ અને શ્રી રામચંદ્રજી વિગેરે મહાન સાહેબોનાં—દેત્યો અને રાક્ષસોને મારવા માટે વપરાયલા—ચક્ર, ગદા, શંખ વિગેરેનાં વર્ણનો મળે છે તેમ અરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ ચક્ર તે પ્રકાશીત ખોરેહની તસ્ખીહ રૂપ હતું.

હવે અરથુસ્ત્ર સાહેબનાં કહેવાતાં “ખુન” ના અલંકાર ઉપર આવ્યે.

અરથુસ્ત્ર સાહેબે “તુરખરાતુર” ના ગુખારોનાં બયંકર ઉભાણુને તોડ્યું અને તે તોડવા માટે જે “અઓજ” શક્તિ વપરાઇ હતી તે બહુ બળવાન હતી, જેનાથીજ તુરખરાતુર તુડી શક્યો. આ ફેંકેલા મજબુત ધાના પ્રસાધાતનો જેશ force એટલો બધો બળવાન હતો, કે તે જો જગત ઉપર પડે તો આખાં જગતનો નાશ કરી નાખે. આ પ્રસાધાતમાંથી જાતજાતની તાત્કાલીક આફતો ઉતરી પડે, અને જગતની હસ્તી બયમાં આવી પડે તેમ હતું, જેથી આ બયંકર ફટકો જગત ઉપર પડવા ન દેતાં, અરથુસ્ત્ર સાહેબે આ પ્રસાધાતને રોશનીનાં રૂપમાં ફેરવીને પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલી લીધો, અને તેની મદદથી પોતાનાં પ્રકાશીત શરીરનાં અનાસરોને છુટાં પાડીને એવણુ સાહેબ આ જગતથી અદ્રબ્ય થઇ ગયા. આ વાતને પુરાતન કેતાબોમાં “અરથુસ્ત્ર સાહેબ વીખીઝ થયા” એટલે કે ઉંચે ઉડી ગયા એવા શબ્દોમાં ખુલ્લી રીતે લખેલી છે. આ રીતે અરથુસ્ત્ર સાહેબ તુરખરાતુરના વળતા પ્રસાધાતથી પોતાનો શારીરીક સંબંધ આ જગતથી છુટો કરી ગયા. આ વાતને અલંકારમાં કહ્યું છે કે “તુરખરાતુરે એમનું ખુન કયું.” આ રીતે અરથુસ્ત્ર સાહેબે જગતનાં તારણ માટે કેટલો મહાનમાં મહાન બોગ આપ્યો છે અને કેવી ન કદખી શકાય એવી મહાભારત સેવા બજાવી છે તેનો જો ઝાંખો પણ ખ્યાલ કરવામાં

આવે તો હૃદયનાં ઉંડાણમાંથી એકજ શબ્દ નીકળે કે “ઓ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! તારાં અષો રહ ઉપર સદ હઝાર આફ્રીન હોજો. તારાં અષો રહને અસંખ્ય નેમાજ હોજો !”

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ રીતે સાધારણ ખુનીના ભોગ ગન્યા નથી, એમનું ખુન કે મરણ થયુંજ નથી, પણ એવણુ સાહેબ શરીરને અદ્રબ્ય કરી પહેલા નંખરે “નફ્સે-મવાલીદા” પામ્યા છે. “નફ્સે-મવાલીદા” ૩૩ રીતે થઈ શકાય છે, અને તેમાંની ઉંચામાં ઉંચી રીત જે અશોષના બળની છે તે વડે એવણુ સાહેબ અદ્રબ્ય થયા હતા. આ માટે શરીર રચનાનાં શાસ્ત્રનો—તેનાં તત્વોનો—અભ્યાસ જો કરવામાં આવે તો “સ્થુળ શરીર” અને “સુક્ષ્મ શરીર” ની ગતીઓથી આ બધી વાતો સહેલાઈથી સમજી શકાય તેવી છે. બીજા જરથોસ્તી મહાત્માઓ અને બીજી કામના સંત પુરૂષો પણ ૩૩ ભતની રીતોમાંની કોઈ પણ એક રીતથી અદ્રબ્ય થવાના દાખલાઓ તવારીખમાં મોજુદ છે, જે આગલ આલતાં જોઈશું.

કેપશર પાદશાહ તથા ફસ્તુર પેશોતનને અવસ્તામાં અમર પુરૂષો કહ્યા છે, તેઓ પણ આ જગતથી અદ્રબ્ય થયા હતા. તેજ પ્રમાણે બીજા જરથોસ્તી યોગી મહાત્માઓ પણ અદ્રબ્ય થયા હતા જેવા કે “ગોપતશાહ,” ગોસ્તફ્રીયાન, વને-ઝરીત-ગીશ, ચિત્રોકમ્યાન, વિગેરે નામે અવસ્તા પૂસ્તકોમાંથી મળી શકે છે. શાહનામાંનાં જે ગોફેનશીન થવાનાં ખ્યાનો છે ત્યાં “નફ્સે-મવાલીદા” થવાનો ગુપ્ત ભેદ છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાનાં ચમત્કારીક મહાન કાર્યોથી આ જગતને ભારે એહશાન ફેલગ મૂકેલું છે.

અવસ્તામાં કહ્યું છે કે “ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે દાદાર અહુરમઝદને કહ્યું કે મને આ જગતમાં અમર બનાવ.” દાદાર અહુરમઝદે જવાબ આપ્યો કે ‘ઓ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! જો આ જગતમાં તને અમર બનાવવામાં આવે તો “તુરબરાતુર” પણ અમર બને છે. માટે તારું કામ તો આ જગતમાંથી તેનો નાશ કરીને વીખીઝ થવાનુંજ છે.’ આ રીતે દાદાર અહુરમઝદે તુરબરાતુર નામના કોઈ તુર્કિ કે તુરાની માટે કહેતા નથી પણ એક મહા ભુરી અને બળવાન ગતીની વાત કરે છે એમ સહેલાઈથી સમજી શકાશે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આ જગતથી વીખીઝ થવાના બનાવને આપણા મહાન આખેદ નબુખી પૂર્વજોએ દંતકથાના અલંકારમાં ગોઠવેલી છે અને તેથીજ તે હજારો વર્ષ થવા છતાં આ કળીયુગના જમાના માટે જગત્રાષ્ટ રહી છે.

શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયલા બીજા મહાત્માઓ અને સંતો.

મહાશુર અષો ઝરથુષ્ટ્ર સ્પીતમાન સાહેબે પોતાની ઉંચ પ્રકારની મીનોષ શક્તિથી “તુરયરાતુર” ના બદ ગુનાર (બૂવન) ને તોડીને—ખીમળારીને—તેનો વળતો ધા જગત ઉપર પડવા ન દેતાં પોતે પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલીને પોતાનાં શરીરનાં તત્ત્વોને અદ્રશ્ય બનાવી દીધાં, અને જીવતાં જગતાં શરીર સાથેજ આ જગતમાંથી અદ્રશ્ય થયા હતા. એજ પ્રમાણે બીજા સંત મહાત્માઓ પણ તેમનાથી ઉતરતી પ્રકારની શક્તિનાં જોરે શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયાના દાખલાઓ હિંદુ શાસ્ત્રોમાંથી મળી શકે છે.

સંવત ૧૭૦૬ ના ફાગણ મહિનામાં “સંત તુકારામ” પોતાનાં જીવતાં જગતાં શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયા હતા. તેમણે સેંકડો લોકોની હાજરીમાં ભક્તિ અને કિર્તન કર્યાં, અને પ્રજાને બાવપૂર્વક વિનંતિ કરી કે “મારે માટે હવે સવારી મોકલો.” લોકોની આગળ તેમણે જાહેર કર્યું કે હવે તેઓ વૈકુંઠે (બેદેશ્તમાં) જાય છે, અને જોતજોતામાં લોકોની હાજરીમાં તેવણુ અદ્રશ્ય થયા હતા. આ બનાવ ઘણા નજદીકના બૂત-કાળનો છે, અને એને માટે જરા પણ શંકા રાખવાનું કારણ નથી, કેમકે આ બનાવ પ્રસંગે હાજર રહેલા લોકોએ અને સંત તુકારામના પૂત્ર નારાયણ જીવાએ પણ એ વાત હાથેજાતે લખેલી છે. એવણુ અદ્રશ્ય થયાના બનાવની યાદ “પ્રયાણ મહોત્સવ” ને નામે આજે પણ “દેહૂ” ગામમાં લોકો દર વર્ષે ઉજવતાં રહેલાં છે. અનેક લેખકોની પુરતી સાબેતી મારી પાસે પડેલી છે પણ તે સઘળું લંબાણ કરવાની જરૂર ના.

હિંદુ શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે કે “કોશિકની બહેન સત્યવતી પણ પોતાનાં શરીર સાથેજ સ્વર્ગમાં ગઈ હતી.”

“બાલકાંડ” શાસ્ત્રમાં એક સત્ય કથા છે કે “ત્રિશંકુ” ની એવી પ્રબળ ઇચ્છા હતી કે આ શરીર સાથેજ સ્વર્ગે જવાય એવો યત્ન કરવો. પરંતુ “વસિષ્ઠ રૂપીએ” એ વાતનો વિરોધ કરી શ્રાપ આપ્યા. આથી ત્રિશંકુ વિશ્વામિત્ર રૂપીને શરણે ગયો, અને વિશ્વામિત્રે બધા બ્રાહ્મણોને બોલાવી મહા યજ્ઞ કરવાની ગોઠવણ કરી. યજ્ઞ શરૂ થયો, બધી રિધિસિદ્ધી પુરી થઈ, પણ તેનું કાંઈ પરિણામ ન આવ્યું, કેમકે તસિષ્ઠ રૂપીના શ્રાપ હતા. આથી વિશ્વામિત્રે પ્રાર્થના કરી કે “મારું બધું તપ હું આપી દઉં છું પણ આ યજ્ઞનું શુભ પરિણામ આપો.” વિશ્વામિત્ર મહા તપેશ્વરી હોવાથી તેમનાં વચનો પૂર્ણ થયાં, અને “રાજા ત્રિશંકુ” પોતાનાં શરીર સાથેજ સ્વર્ગે જવા અદ્રશ્ય થયા. આ વાત હિંદુ શાસ્ત્રોમાં અનેક ઠેકાણે વર્ણવેલી જોવાય છે.

“શ્રી રામચંદ્ર” જેવા હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબને માટે પણ શાસ્ત્રો કહે છે કે શ્રી રામચંદ્રજી પોતેજ પોતાનાં શરીર તથા બાહ્યો સાથે વૈષ્ણવ તેજમાં પ્રકાશ્યા—સ્વર્ગ પ્રયાણ કર્યું.”

મહાભારતમાં વર્ણન છે કે “ધર્મ રાજ યુધિષ્ઠિરે” માનવ દેહનો ત્યાગ કરી દિવ્ય શરીર ધારણ કર્યું, અને દેવતાઓની સાથે સ્વર્ગ ધામે ગયા.”

“બળદેવ” પણ સમુદ્ર કીનારે યોગ વિદ્યાથી પરમાત્માનું ધ્યાન ધરતા મનુષ્ય દેહ ત્યાગીને અદ્રવ્ય થયા હતા.

“શ્રી કૃષ્ણ” પણ પીપળાનાં ઝાડ હેઠળ સમાધિ લઇ તેજસ્વી સ્વરૂપ ધારણ કરી સદેહે સ્વર્ગે પહોંચ્યા હતા.

૪૦ સં ૧૨૯૬ નાં સાલમાં મોટાં હિંદુ સાધવી “મૂકતાઆઇ” મહત્તનગર—માલેગાંવથી બે માઇલ દૂર—ખીજ સંતોની હાજરીમાં પોતીકાં શરીર સાથે અદ્રવ્ય થયાં હતાં. આજે પણ તેમના અદ્રવ્ય થવાની જગ્યાથી બે માઇલ દૂર તેમનું દેવાલય હસ્તીમાં છે. તેમની સાથે ચાલનારા સંતોએ જાતે નજરે જોયેલી આ વાત લખેલી છે કે “પહોર સુધી ત્રણે ભૂવનો ઝગમગી રહ્યાં હતાં. વાદળ વીજળી થઇ રહી હતી, મૂકતાઆઇનું શરીર તેજસ્વી થયું હતું, આ આંખોથી તેમનાં શરીરને હમણાજ જોયું હતું તે મૂકતાઆઇ નિરંજનમાં અદ્રવ્ય થઇ ગયાં.”

“સંત કબીરજી” ની વાત પણ તવારીખમાં બહુ જણીતી છે કે કબીર સાહેબે ૧૦૨ વર્ષની ઉંમરે એક દિવસ પોતાના શિષ્યોને ગુલાબની પથારી તૈયાર કરવા કહ્યું. તે પથારીમાં કબીર સાહેબ શાલ ઓઢીને સુતા. થોડા સમયે શિષ્યોએ શાલ ઉપાડીને જોયું તો કબીર સાહેબ શરીર સાથેજ અદ્રવ્ય થઇ ગયા હતા.” આ ખીના અનેક હિંદુ મુસલમાન લેખકોએ નજરે જોઇને લખી રાખેલી છે.

“શીખ ગુરૂ નાનક” માટે પણ એવીજ કથા પ્રખ્યાત છે કે ૭૦ વર્ષની ઉંમરે તેમની જીંદગી પુરી થઇ. તેમના શિષ્યોમાં તકરાર ઉઠી કે હિંદુ વિધી પ્રમાણે કે મુસલમાન વિધી પ્રમાણે તેમના છેલ્લા સંસ્કાર કરવા? આ અધડો અને વાદવીવાદ ચાલે તેટલાં તો ચાદર ઉપાડીને જોતાં તેમનું શરીર અદ્રવ્ય થઇ ગયું હતું. (ઉપલા બન્ને દાખલા મરહુમ યોગીની ડાં એની પ્રિસેન્ટે પણ લખેલા છે.)

દ્રાવિડ દેશના “સંત તિરુપત્ત-અલવર”—અને “શૈવ સાધુ માણિક્ય” પણ પોતાનાં શરીર સાથે અદ્રવ્ય થવાના દાખલાઓ મળે છે. ખ્રીસ્તી ધર્મના બાઇબલ પુસ્તકમાં “પ્રેરિતોનાં કૃત્યો” વાળ

આખાં પ્રકરણુમાંથી એવા પ્રકારનાં ભેદી વર્ણનો મળી આવે છે.

“મહાત્મા શ્રી એકનાથ” ના દેહ-લાગનો પ્રસંગ પણ આવેજ છે. સર્વંત ૧૬૫૬ માં એમણે હજારો મનુષ્યોની હાજરીમાં ભજન કિર્તન કર્યું, લોકોને બોધ દીધો અને હવે પોતે સ્વર્ગે જાય છે એમ જાહેર કરીને નદીમાં સ્નાન કર્યું અને બહાર આવીને ‘હરી નામ’ નો જપ લગાવી પરમાનંદમાં લીન થઇ ગયા.

અદ્રશ્ય થયલા પેગમ્બરો, મહાત્માઓ, સંતો વિગેરેનાં આ થોડાં દ્રષ્ટાંતો અત્રે રજુ કરવામાં આવ્યાં છે જેમાંના કેટલાંક ફક્ત ૧૫૦ થી ૪૦૦ વર્ષની અંદરનાં હોવાથી વાંચકોની ખાત્રી થશે કે આત્મિક બળમાં આગળ વધેલા આત્માઓ આ રીતે પોતાનાં શરીરની પોતાને હાથે જતેજ વ્યવસ્થા કરી શકે છે. એ ઉપરાંત બીજા ઘણા હિંદુ મુસલીમ મહાત્માઓનાં દ્રષ્ટાંતો મારી પાસે મોજુદ છે પણ તે લંબાણ કરવાની હવે વધારે જરૂર નથી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ચરણે :

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના મહાન આત્મીક મરતબા વિષે

ખુદ અવસ્તાની શાહુદતો.

“સ્પીતમાન અષો ઝરથુશ્ત્રનાં ફરોહરને આ બંદગીની ભેટો અમે માન સહિત અર્પણ કર્યે છીએ. તેમની આરાધના કરવાને, તેમની ખુશીઓનું કિર્તન ગાવાને, અને તેમની બલી વખાણો કરવાને અમે એ અર્પણ કર્યે છીએ.”

—યજ્ઞશ્ને, હા ૨૪, ફ. ૫.

“પેગમ્બર ઝરથુશ્ત્રને ખુરશેદ યજ્ઞની સાથે એકજ મરજી રાખનારા સધળા અમશાસ્પદોએ હાલની સર્વે દીનોમાંની સર્વોત્તમ દીનના સમજવનાર તરીકે સ્વીકાર્યો છે.”

—ફરહીન યશત, ફ. ૯૨.

“જે કોઇ હું ઝરથુશ્ત્રને માટે ખરેખર અપોષથી તથા પોતાનાં ખરાં જીવનની ઇચ્છાથી કાર્ય કરશે તે નર આ ફરતી પૃથ્વી ઉપર સંપૂર્ણ આગ્રહની દોલત સાથે બેહેસ્તમાં બદલો મેળવવાને અધિકારી ગણાશે, એ સર્વસ અહુરમઝ્દનું શિક્ષણ છે.”

—યજ્ઞશ્ને, હા ૪૬, ફ. ૧૯.

“અષો લોકોનાં બલાં શૂરાં તથા દુનિયાની આબાદી કરનારાં ફરોહરોને (સ્વર્ગના ઉચ્ચ આત્માઓને) અમે માન સાથે યાદ કર્યે છીએ જે

ફરોહરો ૯૯, ૯૯૯ ની સંખ્યામાં સ્પીતમાન અષો ઝરથુસ્ત્રના આ બીજને* સંભાળે છે.”

—ફરહદીન યસ્ત, ફ. ૬૨.

“ત્યારે તે સર્વથી પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તે અંત્રમધન્યુશ દેવને પાછું બુરસાથી કહ્યું કે અગરજો મારાં હાડકાં અને મારો જીવ તથા મારી ખુદ્દિ બુદ્ધિ પડે, તો પણ તે માયા ભરેલાં રાજ્યના લોકને ખાતર હું બલી માઝદયસ્ની દીનને કદી છોડીશ નહિં.”†

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૯, ફ. ૭.

“હાવન ગેહમાં હોમ (પેગામ્પર) યઝદ ઝરથુસ્ત્રની પાસે આવ્યા કે જ્યારે ઝરથુસ્ત્ર આતશને આસપાસથી પવિત્ર કરતા હતા, અને ગાથા ગાઇને બાણતા હતા.”

—હોમ યસ્ત, ફ. ૧.

“જેનો અવાજ મેં કદાચજ સાંભળ્યો હોય એવા મધુર અવાજથી યાદ કરી મને મદદ માટે બોલાવનાર અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર છે.”

—અશીષવંધ યસ્ત, ફ. ૧૭.

“અહુરમઝદનાં પવિત્ર મૂખમાંથી નીકળેલાં અવસ્તાનાં વચનોની યરકતથી હાવનીમ, તસ્ત, અને હોમ જેવાં (પાવમેહેલનાં) હથ્યારોથી, ઓ બુરં કરનારા દુષ્ટ અંત્રમધન્યુશ! હું ઝરથુસ્ત્ર તને મારીશ, હું તારો નાશ કરીશ, કે જે હથ્યારો ઝરવાને અકરનેના હદ વિનાના કાળમાં સ્પેન્તા-મધન્યુશે આપ્યાં છે, અને અમશાસ્પંદ સાહેબોએ તે ફેલાવ્યાં—પ્રગટ કર્યાં—છે.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૯, ફ. ૯.

“હે અષો ઝરથુસ્ત્ર! ખુબસુરત અને ભારે જહોજલાલીવાળા જમશેદ પાદશાહને મેં—અહુરમઝદે—અહુરમઝદી તથા જરથોસ્તી દીન શીખાડી હતી. તું ઝરથુસ્ત્ર સિવાય માણસોમાં પહેલીવાર હું જે અહુર-મઝદ તેણે જમશેદની સાથે વાતચીત કરી અને આ અહુરમઝદી દીન તેને મેં શીખાડી હતી.”‡

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૨, ફ. ૧-૨.

* આ બીજનો ઇશારો તે અલંકારમાં હવે પછી જન્મ પામનારા સોશીયંત સાહેબો વિષે છે; જે બાળે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના અલંકારીક ધણીઆણી-ઓના વિષયમાં ઇશારો કરી જવામાં આવ્યો છે.

† અંત્રમધન્યુશના મોટા મોટા દેત્યોએ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને પોતા તરફ ખેંચવા માટે અનેક ભતની સરદારીઓ અને રાજ્યોના લોક અને લાલચો બતાવ્યા છતાં આ યઝદી શક્તિ ધરાવનાર પવિત્ર સાહેબે તે સઘળાને થોકરે મારી પોતાની દીનનેજ પ્યારી ગણી હતી તેનો આ ઇશારો છે.

‡ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જમાનાની પણ અગાઉ માઝદયસ્ની દીન હસ્તીમાં હતી, જે પહેલપહેલી જમશેદ પાદશાહે શરૂ કરી હતી, તે બાળેના આ ઇશારો ઉપરથી માઝદયસ્ની જરથોસ્તી દીનનું પૂરાતનપણું સહેલાઈથી પૂરવાર થાય છે.

“જે ઝરથુશ્ત્રના જન્મવા તથા વધવાથી પાણી તથા વનસ્પતિ અત્યંત પુષ્કલ થયાં.”
—કવરદિન યશત, ક. ૯૩.

“અએ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! તું ઘણો પુત્રસુરત છે. અએ સ્પીતમ ખાનદાનના ઝરથુશ્ત્ર ! તારું રૂપ સુંદર છે, તું મજબુત ટેટાંવાળો, લાંબી મજબુત બાજુવાળો છે. તારાં તનને માટે પ્રકાશિત ખોરેહ તથા તારાં રવાંનને માટે લાંબા કાળો સુધીની સુખાકારી નિર્માણ થયેલી છે.”*

—અશીશ્વંઘ યશત, ક. ૨૨.

“જુરાં મનુષ્યોએ મારા કામમાં નડતળ નાખવા અહુરમઝદની સ્તુતી કરી પણ અહુરમઝદ તો મારા આનંદમાંજ સાથે જોડાયેલા છે.”

—યજ્ઞશને, હા ૩૨, ક. ૧.

“માણસોમાંથી જે કોઈ માણસ સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રને સુખથી ખુશી કરશે તે માણસ પોતે દીનતાં ફરમાનો જાહેર કરવાને યોગ્ય ગણાશે. તે માણસને અહુરમઝદ મીનોષ જેહાનમાં—સ્વર્ગનું—સુખ આપશે, તથા તેની નેક મનસ્વીને લીધે તેનાં ફરજંદો તેમજ ગવની શક્તિઓ (પશુ, ઢોર) વિગેરેને આપાદ કરશે.
—યજ્ઞશને, હા ૪૬, ક. ૧૩.

“અએ અષો ઝરથુશ્ત્ર ! તે—અવસ્તાનાં—વચનો તારે માટે છે કે જે પાપી માયાને પવિત્ર કરે છે; અને મારવાને માટે ઉંચે ધરેલાં—ઉગામેલાં—હથ્થારને પાછું હઠાવી અસર વિનાતું કરી નાખે છે.”

—જેહુરામ યશત.

“અએ અષો ઝરથુશ્ત્ર ! સમ્રાજા જુરા દેત્યો જે આ ધરતિ ઉપર અસાર સુધી માણસના રૂપમાં દોડતા હતા તેઓને તેં ભૂમીની તળે ઢાંકેલા બનાવ્યા.”
—મોટી હોમ યશત, ક. ૧, ક. ૧૫.

“અંગ્રમીનો—દેત્યો—એકરાર ઝરે છે કે “અહુન-વધયે” જે અમુક માપનાં પથર જેવું કાતિલ હથ્થાર (એટલે અવસ્તાનાં વચનો) છે, તેની મારફતે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્ર મને મારે છે. ધાતુને જેમ પીગળાવી નાખે તેમ “અર્ષેમ વૉદૂ” ની બંદગીથી તેમને બાળી નાખે છે. આ પૃથ્વિ ઉપરથી મને મારીને હઠાવી કાઢનાર માત્ર એક ઝરથુશ્ત્ર એકલોજ છે.”

—અશીશ્વંઘ યશત, ક. ૨૦.

* આ ફકરા ઉપરથી સહેલાઈથી જોઈ શકાશે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું સોહા-મણું અને મજબુત શરીર પ્રકાશિત ખોરેહનું બનેલું હતું, અને તેમનું રવાન કેટલું બહુ પવિત્ર અને હંચ પંકિતનું હતું કે જેને માટે અમર સુખ નિર્માણ થયેલું બતાવેલું છે.

“જે પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે દૈત્યોની સરદારી અને રાજખાટને તુચ્છકારી કાઢ્યા હતાં, તે જ પ્રમાણે હું માઝદયસ્ત્રી જરથોસ્ત્રી તેવી સરદારીને તુચ્છકારી કાઢું છું.”

—યશજને, હા ૧૨, ફ. ૬.

(એ હા અવસ્તાનો દીનનો કલમો તરીકે ઓળખાય છે.)

“દૈત્યોએ પોતાના અંગ્રમઇન્યુશ સરદારને ચીરકાપને ફરીથી કહ્યું કે અમે સમજમાં આંધળા બનેલા અંગ્રમઇન્યુશ ! ઝરથુસ્ત્ર સર્વથી પવિત્ર છે, તેને માટે તેનું મોત અમે આજ્ઞાપાસ કેથે પણ બેધ શકતા નથી.* અપો ઝરથુસ્ત્ર પૂર પ્રકાશિત છે.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૬, ફ. ૩.

“યથાના પવિત્ર કલામો જે ગોફળુમાંના કાતિલ અને જાનર-દસ્ત પતથરો કરતાં વધારે અસરકારક હતા, જે ઝરથુસ્ત્રને અહુરમઝદ તરફથી “જાન્યાર પહાડ” ની પડોશમાં આવેલી “દરેજ” નામની નદીની નજદીકનાં પોહિરશસ્ત્રપનાં ધરમાંથી મળેલા હયા.”†

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૮, ફ. ૪.

“પેગામ્યર ઝરથુસ્ત્ર પ્રથમ પંક્તિનો અધોરનાન (કુલ દુન્યાના ૧૬ આતશોની વૃદ્ધિ કરાવનાર), સર્વથી પહેલો રથેસ્તાર (દેવોનાં દેવોને માહત કરવામાં એકકો), તથા સર્વથી પ્રથમ (કુલ વિશ્વ જગતની) આખાદી કરનાર મીનોઇ ખેડુત હતો. જેણે સર્વથી પહેલાં દીનનું જ્ઞાન સંપાદન કર્યું, અને બીજાઓને શિખવ્યું.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૮૮.

“જેના જન્મમાં તથા વૃદ્ધિમાં પાણી, વનસ્પતિ, ખુશાળ થયાં એટલે મીનોઇ ગોહરો અને યજ્ઞતી પ્રવાહો વરસ્યા લાગ્યાં અને વધવા લાગ્યાં, જેના જન્મથી દાદાર અહુરમઝદની પેદા કીધેલી સકળ સૃષ્ટિ ધન્ય પોકારવા લાગી.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૯૩.

“શુકાના આપણે માટે ઝરથુસ્ત્ર જેવો મહાન અધોરનાન પેદા થયો છે. હવે ઝરથુસ્ત્ર અમને (કુદરતની સકળ સૃષ્ટિને) ક્રિયાની ભેટોથી ભજશે. હવે ભલી માઝદયસ્ત્રી દીન હકતકેશર (સાતે કેશરોની બનેલી નીસ્તીની જગતમાં) ફેલાવો પામશે.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૯૪.

* આ ઉપરથી પણ સાબીત થાય છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું મોત કેથે પણ હવું જ નહિં.

† દૈત્યોને મારવાનાં હથ્થારો તે અવસ્તાની તલેસ્માતીક એજમતી નીરંગો હતી, કે જેનાં બળથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાના નેક પિતાજી પોહિરશસ્ત્રનાં ધરમાં ક્રિયાઓ કરીને પોતાના કેહર્પ શરીર (માને ખાતેન સુક્ષ્મ શરીર) નાં ચપ્રોને અરોહના અમલથી ખીળ્યાં હતાં તે માટેનો ભેદી ઇસારો છે.

“સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રની સર્વોત્તમ મુરદ પાર પડી અને અહુરમઝદે તેની અપોષને લીધે હુમેશ સુધીની—અમર—સારી જીંદગીની બક્ષેશ કીધી.”

—ગાથા વહીશ્તોધશ્ત, હા. ૫૩, ક્ર. ૧.

“જેમ અહુરમઝદે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને માણસોનો સરદાર તથા રશીક ઠેરવ્યો તેમ તેજસ્વી સીતારાને સર્વ તારાઓના સરદાર તથા રશીક તરીકે સ્થાપ્યા.

“જે ઝરથુશ્ત્ર પેગામ્બરને અહીરીમન—સેતાન—અથવા જાદુગર પરીઓ, અથવા જાદુગર માણસો, અને તેઓ ભેગા સઘળા દૈત્યો સાથે મળીને પણ મારી શકતા નથી; અથવા મારી નાખવાને હાથ લીડી શકતા નથી.”

—તીર યશ્ત, ક્ર. ૪૪.

નોંધ :—ઉપલા બંને ફકરાઓ ઉપરથી સ્પષ્ટ રીતે પુરવાર થાય છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સર્વોત્તમ મુરદ તુરબરાતુરના ભયંકર ભૂવનનો નાશ કરવાની હતી તે મુરદ પાર પડી, અને તેના બદલામાં તેવણુ સાહેબને દાદાર અહુરમઝદે અમર જીવન બક્ષેશ કર્યું. વળી ખુદ્દુ જણાવવામાં આવે છે કે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને પરીઓ, જાદુગરો, સેતાનો, દૈત્યો, એ બધા ભેગા મળીને પણ મારી શકતા નથી એટલે એવણુ સાહેબનું કોઈને પણ હાથે મોતજ નથી. એવણુ આપણી માફક મરણુ પામ્યાજ નથી, પણ ઉત્તમ પ્રકારની અપોષની શક્તિથી આ જગતથી અલગ થઈ અદ્રબ્ય થયા હતા.

ફરવરદીન યશ્તમાં પણ એવણુ સાહેબને હૈયાત માણસોમાં સર્વથી કીર્તિવાન, સર્વથી અપો, અને સર્વથી વધારે આરાધના અને સ્તુતિને પાત્ર મીનોષમાં હસ્તીમાં સદા વાસો કરનાર ગણેલા છે.

“જે પ્રમાણે મહાન પુરુષ અપો ઝરથુશ્ત્ર જે આ જગતનો સરદાર તથા તમામ મનુષ્યોનો વડો છે તેણે તે ફરોહરને ઇજ્યા.”

—ફરવરદીન યશ્ત, ક્ર. ૪૧.

“જે ઝરથુશ્ત્રે માંઝ રપેન્તને* આ જડ જગતમાં પોતાની અંતઃ કરણની નજરે નીહાવ્યો.”

—ફરવરદીન યશ્ત, ક્ર. ૧૪૬.

* ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે ગાથા અને બીજા અવસ્તા, ઉપરની મીનોષ દુનિયામાં થાલી રહેલા મીનોષ સંગિત રૂપ નાદ ઉપરથી તેની બંધાવના રચેલા છે એમ આ વિષયમાં આગળ આપણે જોયું છે, તેનો આ અવસ્તામાં પૂરાવો છે કે ઝરથુશ્ત્રે “માંઝ રપેન્ત” ને પોતાની ખરી નજરે નિહાવ્યો અને સાંભળ્યો હતો.

“ઝરથુસ્ત્ર જે આ ખનીરથાખીનો (ગેતીનો) અહુ અને રતુ એટલે જગતના કુલ મુખનાર પતિ તથા વળી સરોશ યજ્ઞ અને ગાથા ઝરથુસ્ત્રના નામથી છે તથા “પઓષર્થોત્કેશ” છે તેની અમે સ્તુતિ અને ભજન કર્યે છીએ.

“હસ્તીમાં આગળ વધનારાં રવાનોમાં સર્વથી વધુ ડહાપણુવાળા, સર્વથી અધિક મહાપ્રતાપી, સર્વથી વધુ ખોરેહવાળા, સર્વથી અધિક આરાધનાને લાયક, સર્વથી વધુ માનને પાત્ર, સર્વથી અધિક ખુશી કરવા યોગ્ય તથા હસ્તીમાં આગળ વધનારાંઓમાં સર્વથી વધુ કિર્તિવાન, એવા અષો ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ અમારા ંહાલ, સ્તુતિ તથા સત્કારને લાયક અમુને જણાયલા છે.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૧૫૨.

અંત્રમર્ષન્યુશ્ચ એકરાર કરીને કહે છે કે “તમામ યજ્ઞો મારી મરજી વિરૂદ્ધ મને તોડી શક્યા નથી પણ ઝરથુસ્ત્ર એકલો મારી મરજી વિરૂદ્ધ મને પહોંચી વળી શક્યો; અને મને તોડી શક્યો. મારી ઉપર ફાવીને મારો પરાજય કર્યો. આ ધરનિ ઉપરથી માત્ર સ્પીનમાન ઝરથુસ્ત્ર મને મારીને દૂર કરી શક્યો.”*

—અશીશ્વંઘ યશત, ફ. ૧૯-૨૦.

“જે ખોરેહના તેજથી અષો ઝરથુસ્ત્ર આ જગતમાં અષોષમાં સર્વથી વધુ અષો, સત્તામાં સર્વથી વધુ સત્તાવાળો, તેજમાં સર્વથી મહાન તેજસ્વી, ખુરેહમાં સર્વથી વધુ પક શિન ખુરેહવાળો, તથા જયમાં સર્વથી વધુ વિજયી હતો.”†

—જમ્યાદ યશત, ફ. ૭૯.

“અએ ઝરથુસ્ત્ર! તું બન્ને ગીનોની સૃષ્ટિમાં સર્વથી વધુ બળવાન, સર્વથી વધુ દ્રઢ, સર્વથી વધુ ચાલાક, સર્વથી વધુ ઝડપવાળો, સર્વથી વધુ ફતેહમાંદ છે. સઘળા દેત્યોને તેં આ પૃથ્વીમાં ઢાંકેલા બનાવ્યા.”‡

—મોદી હોમ યશત, ક. ૧, ફ. ૧૫.

દાદાર અહુરમઝદ કહે છે કે :—

“આખરવાળા અષો માણસોની ઉત્પત્તિને માટે હસ્તી તરફ આગળ વધેલાંઓમાં તે ઝરથુસ્ત્ર સર્વથી વધુ બળવાન છે, જેથી તેના મદદગારો તેના હુકમને માન આપે છે.*

* ઉપરો અવસ્તાનો ફકરો પણ તુરબરાતુરને તોડવાના બનાવનો પૂરાવો આપે છે.

† આ બન્ને ફકરાઓ ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની યજ્ઞી શક્તિઓ, તેમનું બળ અને તેમનાં તેજસ્વી ખોરેહનો પ્રકાશ તથા તેમનું ‘ખોરેહનું’ બનેલું શરીર એ બધાંનો મજબુત પૂરાવો મળી શકે છે.

“અપોષ ધરાવવાને લીધે અએ અપો ઝરથુશ્ત્ર ! તારા સિવાય નથી જાણાયેલો મને ખીજો કોઈ અહુ કે નથી જાણાયેલો ખીજો કોઈ રતુ—સરદાર—એટલા માટે મેં જગતકર્તાએ ખચીત તને દુનિયાની આપાદી કરનાર તથા દીનને માટે મહેનત કરનાર તરીકે ઠરાવ્યો.”*

—ગાથા અહુનવદ, હા ૨૯, ફ. ૩-૬.

“વજશુરે-વજશુરાંન અપો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર પોતાનાં તનનો જાન તથા પવિત્ર મનશનીની ઉત્તમતા અહુરમઝદને કાજે અર્પણ કરે છે. પોતાનાં કાર્યોની સત્તા, તથા દીનના કલામો માટેની તાજેદારી અપોષને માટે શીદા કરે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા ૩૩, ફ. ૧૪.

“પેગામ્પર અપો ઝરથુશ્ત્ર પોતાના સાંભળનારાઓને કહે છે કે તમે કે જેઓ નજદીકથી તથા દૂરથી જાણુવા ઇચ્છો છો તેઓને હું કહું છું, કે તમે મારાં શિક્ષણો ઉપર જ્ઞાન ધરો તથા હવે ધ્યાન આપીને સાંભળો, જરૂર આ વેળાએ તમે મારા સધળા વિષયો ઉપર યોગ્ય રીતે મનન ચિંતન કરી તેનું તોલ કરો,† જેથી ખોટો રસ્તો બતાવનારાઓ તમારાં જીવનને ખરાબ ન કરે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા ૪૫, ફ. ૧.

“પેગામ્પર ઝરથુશ્ત્ર જ્ઞાનનો બંડાર તથા નિત્ય પોતાની ઝયાનને સીધે માર્ગે દોરવનારો છે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા ૫૦, ફ. ૬.

“સરોશ્ચ યઝદ તારો—અહુરમઝદનો—પેગામ લખને મારી નજદીક આવે તે પહેલાં તારી પેગામ્પરીનાં કાર્ય માટે હું તૈયારી કરું છું.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા ૪૩, ફ. ૧૨.

(આ ઉપરથી ખુદહું જાણાય છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પેગામ્પરી માટેની તૈયારીઓ પોતાની આગાહીથી જન્મથીજ કરી રાખી હતી, અને સરોશ્ચ યઝદનો મેલાપ થયો તે પહેલાંથીજ તેઓ જગતનાં ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે ક્રિયાઓ કરી રહ્યા હતા.)

* ઉપલા ગાથાના પવિત્ર કલામો પણ દાદાર અહુરમઝદના પવિત્ર મુખે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની યજ્ઞતી શક્તિ બતાવે છે.

† ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ફરમાવે છે કે એમના દરેક વિષયો ઉપર પુખ્ત વિચાર કરો અને શ્રદ્ધાપૂર્વક તેને તમારાં જીવનમાં ઉતારો.

“જેઓ ઝરથુસ્ત્રને દુઃખ દેતા હતા તેઓ તેના ભક્ષા ધર્મની વખાણ કરી તેના ધર્મનાં વચનો તથા કાર્યો જાણવાની ઇતેઝારી કરવા લાગ્યા.”*

—ગાથા વહીશ્તોઘશ્ત, હા ૫૩, ફ. ૧.

“અએ અહુરમઝદ ! જ્યારે તારો પવિત્ર સંદેશો લાવનાર સરોષ યજ્ઞ મારી પાસે આવ્યા અને મને પૂછ્યું કે તું કોણના ખાનદાનનો છે ? અને તારી શી ઇચ્છા છે ?”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા ૪૩, ફ. ૭.

જરથોશ્તી-માઝદયસ્ની દીનની ઉત્તમતા માટે અવસ્તાનાં વચનો.

“ભલી માઝદયસ્ની દીનનું ખુરેહ તથા પ્રતાપ વૃદ્ધિમાં રહેા ! ભલી, સાચી, તથા વાજળી દીન જે પેદા પડેલાંઓ માટે ખુદા તરફથી મોકલવામાં આવી છે, તે એ છે કે જે ઝરથોશ્ત સાહેબ લાવેલા છે. એ દીન તે જરથોશ્તી દીન છે,—અહુરમઝદી કાયદો છે, અને તેજ ઝરથોશ્તનો કાયદો છે. તે રાસ્ત જરથોશ્ત સ્પીતમાનની દીન ઉપર બી-શક્ર અને બી-ગુમાન છું.

“અય યજ્ઞદાન ! તારી હઝુરમાં લાખો અને કરોડો શુક્ર ગુજરે છું કે મને જરથોશ્તની દીનમાં પેદા કીધો ! તેની દીનની યરકતથી હું ખચીતજ ગરોથમાનમાં—સ્વર્ગ—માં અંતે પુગીશ. હું દુવા ગુજરે છું કે હકતકેશ્વર જમીનના તમામ નેક કેરદારવાળાં યસ્તેકૃસ્તીઆનો અમારી સાથે હમશરીક થાવ ! અમારી તરફનું એક મુરાદનું ચાહવું હઝાર ઘણું હોજો ! અમારી અરજ પૂરેપૂરી તુંને કબુલ હોજો ! અમારી મારીની અરજ તારી દર્યારમાં પહોંચે ! ગુનાહ ઓછો થાઓ ! સવાગ વધારે થાઓ ! તમામ સ્તોતની વૃદ્ધિ થાઓ !

—પાજંદ દીનનો કલમો :—તરબુમો કર્તા, એં શીરોઝ શાપુરજી મસાની.

“તારે અહુરમઝદે કહ્યું, કે અએ ખાલેસ સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર ! પુષ્કળ ખોરેહવાળી પવિત્ર માંથ્રવાણી છે. પવિત્ર માંથ્રવાણીનો તે ભાગ અષો ખનાવેલો છે. તે આખાદી કરનારો, ખરેખર પારખનારો, તથા બીજી સૃષ્ટીના કરતાં વધારે ચઢીઆતો પેદા કરેલો છે.”

—રશ્ને યશ્ત, ફ. ૨.

“માઝદયસ્ની દીનનાં સર્વથી ચઢતે દરજ્જેનાં વિજ્ઞાન—સાયન્સ—ષદમને તથા તે વિજ્ઞાન શિખાડનારાઓને તથા આશ્રવનના સરદારને હું યાદ કરું છું”

—યજ્ઞશ્ને, હા ૧૩, ફ. ૩.

* આગળ જણાવી જવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં આગમનથી તેવણના તેજસ્વી ખોરેહથી ખેંચાઇને દેત્યો (દેવો) સુધરી જઈ તેવણને શરણે આવ્યા હતા, આ વાતનો આ ફકરાથી પુરાવો મળે છે.

“ઝરથુસ્ત્ર કહે છે કે અમે અહુરમઝદ ! તેં મને જે શિખાડ્યું તે સર્વોત્તમ છે. તે માણુસોમાં જાહેર કરવું—ફેલાવવું બહુ મુશ્કેલ કાર્ય છે છતાં પણ હું તે જરૂર કરીશ.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા ૪૩, ફ. ૧૧.

“અહુરમઝદી દીનને લગતા સવાલો કરનારને હું આમંત્રણ કરું છું અને આદરમાન આપું છું.”

—વીરપરદ, ક. ૧, ફ. ૯.

ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ.

“બળવાન માંથ્રના તનવાળા, મજબુત હથીઆરવાળા, અહુરમઝદના કાયદા પ્રમાણે ચાલનાર, કયાની વંશના અષો કય ગુસ્તાસ્પનાં ફરોહરને અમે યાદ કર્યે છીએ, જેણે બળવંત લાલાથી અષોષને માટે વૃદ્ધિ આપ્યાદીનો માર્ગ મોકળો કર્યો; જે બળવંત લાલાથી અષોષને કાળે વૃદ્ધિ સાફ દેખાડી; જે ગુસ્તાસ્પ આ અહુરમઝદી ઝરથુસ્તી ધર્મની બાબુ તથા સ્તુતિ-ટેકા જેવો બની ગયો; જેણે તે મક્કમ ચાલુ પવિત્ર દીનને દૂષ્ટ માનવીઓથી બચાવી છુટી પાડી અને તેને ઉંચ રાજ્ય કરતી ચોતરફ ફેલાવી, નૈનિક હુકમવાળી, અને વચમાં ખીરાજતી બનાવી, ગાય ઢોર ઘાસ ચારાથી ભરપૂર કરનારી (એટલે જીવજન અને જનને પોષણ મળતી તથા જનની શક્તિઓ ખીજવનારી) તથા પ્રાણીઓ અને ઘાસ ચારાને (ગવના ધરાવનારાઓને અને ગવની શક્તિઓને) પણ પ્યારી મુકરર કીધી.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૯૯-૧૦૦.

“ઓ દાદાર અહુરમઝદ ! તું મારી મદદે પહોંચ ! હું માઝદયસ્તી છું, માઝદયસ્તી જરથોસ્તી તરીકે તારી દીનની વખાણ કરનારો છું, તથા તેની ઉપર યકીન લાવનાર તરીકે થવાનુંજ હું પસંદ કરું છું. નેક (યઝતી) વિચારોને, નેક વચનોને, અને નેક કાર્યોપર હું બહુ આશક થયો છું.”

“લલી માઝદયસ્તી દીન જે અંતર યુદ્ધ મટાડનારી, હથીઆર (જે ગવની અંતર જગતરૂપ આ તનમાં છે તેને) છોડવનારી (એટલે કે નાઝી કરાવનારી) દુર્જથી સ્વતંત્રપણું આપનારી અને ખેતવદ્ય કરાવી રવાનને અખંડ કરનારી તથા જે અશોષમાં વધારનારી છે તેને હું વખાણું છું. મીનોષ હસ્તી તરફ આગળ વધારનારી તથા મીનોષ હસ્તીનીથી પેલીમેર પુગાડનારી દીનોમાં સૌથી સરસ તથા સૌથી શ્રેષ્ઠ જે દીન તે અહુરમઝદી જરથોસ્તી દીન છે. તમામ વહુચીઘની અક્ષેશે અહુરમઝદ તરફથી છે એમ હું કબુલ કરું છું, અને માઝદયસ્તી જરથોસ્તી દીનની હું વખાણુ-પ્રસંશા કરું છું.”

—જસમે અવંધહે મઝદ તેમજ યઝશને હા ૧૨, ફ. ૮-૯.

નોંધ :—દરેક પારસી જરથોશ્તીઓ ઉપલી અંદગી દીવસમાં ધણી વાર ભણે છે, જેને અવરતામાં દીનનું એકરારનામું ગણેલું છે. એમાં આપણી દીનને જે હથ્યાર છોડવનારી ચીતારી છે તે હથ્યારો શરીરમાં પડેલી ગવની યજ્ઞતી ગતી રૂપી હથ્યાર છે, જે મુકિત મળવે છુટી જાય છે. વળી સ્વતંત્રપણું આપનારી દીન કહી છે તેનો એ અર્થ છે કે દુર્ગુણ-રૂપી તમામ ખરલતો છોડાવીને આત્માને મોક્ષ માટે આઝાદ બનાવનારી દીન છે કે જેથી રવાન પોતાની અસલ અખંડતાએ પુગે છે.

“સૌથી પહેલા દરજ્જાની દીન તે પાક જરથોસ્તી દીન છે.”

—અર્દાબેહેશ્ત યશ્તની નીરંગ.

“માઝદયસ્તી દીન તેમજ જરથોસ્તી કાયદો સધળી બલી પેદા-યશોમાં સર્વ અષોષનાં બીજવાળી વસ્તુઓમાં સત્યતાને વધુ પુણી આપનાર છે.”

—સરોશ યશ્ત હાદોખ્ત, ક્ર. ૩.

“અએ હોમ ! અહુરમઝદ તારાઓથી શૃણુગારેલી તથા મીનોની બનાવેલી કુશ્તી* તથા બલી માઝદયસ્તી દ્યેન પ્રથમ તારે માટે લાવ્યા.”

—મોટી હોમ યશ્ત, ક્ર. ૨૬.

“સદગુણી માણસની માઝદયસ્તી દીન સાથની મીત્રતા દશ હજાર ગણી હોય છે, કારણકે તે માઝદયસ્તી દીન શર તથા જયનું જોર પોતાની સાથે લાવે છે.”

—મેહર યશ્ત, ક્ર. ૧૧૭.

“સફેદ વસ્ત્ર (સુદરેહ) એ માઝદયસ્તી દીનની નીશાન અચુક ગવાહી છે.”

મેહર યશ્ત, ક્ર. ૧૨૬.

“પવિત્ર મનસ્વીને સદા હૈયે ધરીને દીનના નિયમોને ખરી દોલત સમાન ગણીને સુખ તેમજ દુઃખના વખતમાં પૂરતી હુશીઆરીથી પાળો.

“અહુરમઝદી દીનના નિયમોનો અનાદર કરનાર માનવી પોતા કરતાં વધારે નખળા અથવા કંગાળ મનુષ્ય ઉપર કદાચ ફાવી શકે.”

—યઝને, હા ૩૪, ક્ર. ૮.

* પારસી જરથોશ્તીઓ કમર પર જે કુશ્તી બાંધે છે તે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જમાનાની અગાઉની છે એ વાત આ ફકરાથી પૂરવાર થાય છે. વળી આ કુશ્તી તે કાંઈ સાધારણ ઉનની દોરી તરીકે, પણ દાદાર અહુરમઝદની મીનોઈ દુનિયાને જે પવિત્ર “અધવીઆઝોંધહન” ની મીનોઈ અરોધની કુશ્તીથી બાંધેલી-ઘેરેલી રાખવામાં આવેલી છે તે મીનોઈ કુશ્તીની આ કુશ્તી નકલ છે, જેનાથી એક પારસી જરથોશ્તી પોતાનું શરીર દૂજના હુમલાઓથી સદા બચાવેલું અને બાંધેલું-ઘેરેલું રાખી શકે છે. કુશ્તીનો બરાબર ઉપયોગ કરનાર ભૂત પીશાયના કે જીવ પરીયાંના હુમલામાં કહી સપડાતો નથી તેનું આ કારણ છે.

“અએ પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર ! માઝદયસ્ની દીન ઉપર વિશ્વાસ રાખનારા માણસની ગુપ્ત બેડીને એ દીન કાઢી નાંખે છે, દગાઇને હરી લે છે, જાદુ ચલાવવાનાં કાર્યને હરી લે છે, અષોને દુઃખ દેવાનાં કાર્યને હરી લે છે, નસો દાટવાનું કાઢી નાંખે છે, ચીનવત પુલની પેલે પાર જવાય એવાં પાપોનાં કાર્યોને દૂર કરે છે, મુશ્કેલીથી દૂર થઇ શકે એવા સંજોગોને નષ્ટ કરે છે, તથા સર્વ પાપી કાર્યો જે કોઇ કરે છે તેને દૂર રાખે છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૩, ફ. ૪૧.

“માઝદયસ્ની દીનનાં ફરમાન પ્રમાણે માત્ર એક અહુરમઝદ ઉપરજ વિશ્વાસ રાખું છું.”

—વીસ્પરદ, ક. ૫, ફ. ૩.

“દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુસ્ત્ર સ્પીતમાનને કહ્યું કે હે સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર ! જો આ જડ જગતમાં તારી ઉપર ધારતીભરેલા, આગતીડા, બ્યાનક રસ્તાઓનો ડર આવી પડે, તથા જો હે ઝરથુસ્ત્ર ! તારાં તનની ઉપર આક્રમક શીકર આવી પડે, તો અવસ્તાના માંથ્ર તું બાણજે, હે ઝરથુસ્ત્ર ! આ ક્રોધ આપનારા, આક્રમક દુર કરનારા અવસ્તાના માંથ્ર તુ મોટે અવાજે શ્રદ્ધાપૂર્વક અચીત્તજ બાણજે.”

—ફરવરદીન યસ્ત, ફ. ૨૦.

“જે પ્રમાણે આશ ગમે તેવી મજબુત સુકી કાઠીના કકડે કકડા કરી નાખી તેને બાળીને બળ્મ કરી નાખે છે, તેજ પ્રમાણે અવસ્તાન પાક વચ્ચેના સઘળા દુષ્ટ વિચારો, દુષ્ટ વચ્ચેનો, અને દુષ્ટ કાર્યોને જડ મૂળથી નાશ કરી નાંખે છે, તમામ આક્રમકોને દૂર કરી આગાદી ફેલાવે છે. સર્વ અવસ્તાનાં પાક વચ્ચેની તેવી ખુશી, વિજય ખોરેહ તથા અસરકારક શક્તિને અમે વંદન કર્યે છીએ.”

યઝસ્ને હા ૭૧, ફ. ૫-૮

“દાદાર અહુરમઝદ કહે છે કે, હે પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર ! જે પ્રમાણે ઘણું પાણી થોડાં પાણીના કરતાં વધારે આગળ દોડે છે, તેમ જરથોસ્ત્ર માઝદયસ્ની દીન બધી દીનો કરતાં મોટાઇમાં આગળ દોડે છે. જે પ્રમાણે વધારે મોટું ઝાડ બીજાં ઘણાં નાનાં ઝાડોને ઢાંકી નાંખે છે તે પ્રમાણે અ દીન બીજા બધા સખુનોને મોટાઇની બાબતમાં ઢાંકી નાખે છે. જે પ્રમાણે આકાશ આ જમીનને આસપાસથી ઘેરી લે છે, તે પ્રમાણે બીજા મંત્રોન કરતાં, બીજા દીનોનાં કરતાં મોટાઇની બાબતમાં, ખુશીની બાબતમાં, તથા શોભાની બાબતમાં આ દીન વધારે ચઢતી, વધારે સારી અને વધારે સોહામણી એટલે રવાનની ઝડપી મુક્તિ કરાવનારી છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૫, ફ. ૨૪

હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબોનાં કાર્યો ઉપરથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં કાર્યોનાં આવતો બુલંદ ખ્યાલ.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે આ જગતમાં મોટા દેત્યો અને સેતાનોનો પરાજય કરવાનું મહા બીકટ કાર્ય બજાવ્યું હતું, જે વિષે આપણે આ વિષયમાં જોયું છે. તેજ પ્રમાણે હિંદુઓના મહાન સાહેબ ગણાયલા “શ્રી રામે” પણ રાવણનાં રાજ્યમાં કેવાં કેવાં પરાક્રમો કરીને ભયંકર રાક્ષસોને હરાવ્યા હતા, વાલી, કુંભકર્ણ, મેઘનાદ, લમણાસુર વિગેરેને મારી નાંખ્યા હતા તેના જે વર્ણનો રામાયણ ગ્રંથમાં મળે છે તે આપણી કલ્પનામાં ઉતરી શકે તેમ નથી. વળી હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબ “શ્રી કૃષ્ણે” પણ રાક્ષસી રાજા કંસ, ઝહરી દુધવાળી પૂતના રાક્ષસ, તથા વત્સાસૂર, બકાસૂર, અધાસૂર, ઘેનુકાસૂર, પ્રલંભાસૂર, નરકાસૂર, બાણાસૂર, જરાસંધ, શિશુપાલ નામના મોટા રાક્ષસો તથા કાલીય નામના અપૂર્વ ઝહરી નાગ વિગેરેનો વધ કરી જગતની પ્રજાને બુલંદોમાંથી છોડવી હતી. તેમજ કૌરવ પાંડવો, બીમ, અર્જુન, સહદેવ, નકુળ, કર્ણ, વિગેરેનાં અસાધારણ શરીર બળનાં વર્ણનો પણ મળી આવે છે. એ બધા દાખલાઓને ધ્યાનમાં લઈએ તો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના દએવો (દૈત્યો અને રાક્ષસો) ને મારવાનાં અને સુધારવાનાં કાર્યોનો આપણને ઝટ ખ્યાલ આવી શકે તેમ છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું જીવન એક યજ્ઞને (Angel ને) મળતું હોવાથી એમનાં જીવનના અનેક બનાવો આપણી મનુષ્ય નજરે કલ્પનામાં ઉતરી શકે નહિં એ બનવાખોગ છે, પણ આપણી તેવી ખાત્રીનાં કારણે એમનાં જીવનના દૈવો બનાવો માટે શક લાવવો એ આપણી નયનાઈ ગણાવી જોઈશે.

શ્રી કૃષ્ણે મારેલા રાક્ષસી સૂરો—બકાસૂર, અધાસૂર—વિગેરે “આસૂર” એટલે આસુરી દુર્યુણી શક્તિઓ છે, જેઓ રાક્ષસી મનુષ્યના રૂપમાં જગતની ખરાબી કરતા હતા, તેજ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે મારેલા દએવો (દૈત્યો) પણ દુર્યુણી બળવાન શક્તિઓ અને તેના ભૂવનો—કહો કે રાજ્યો—હતાં, કે જેમ રાવણના રાજ્યનો રામે નાશ કર્યો હતો.

ભાગ બીજો.

જરથોસ્તી ધર્મ રહસ્યનો ટુંક સાર.

પારસીઓ સૃષ્ટીના એકજ પેદા કરનાર અહુરમઝદને માનનારા
યઝદાન-પરસ્તો છે, તેઓને આતશ-પરસ્ત કહેવાની ભૂલ—
સૃષ્ટી-રચનામાં આતશનું મહાન કાર્ય.

જરથોસ્તી ધર્મ એકજ પેદા કરનારને માનનારો ધર્મ છે, અને
તેથી એને “માઝદયસ્તી ધર્મ” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. દાદાર
અહુરમઝદ તરફનો એ સંદેશો—પેગામ—હોવાથી અને દાદાર અહુર-
મઝદનેજ માનનારો એ ધર્મ હોવાથી એને “માઝદયસ્તી દીન” કહેવામાં
આવી છે, જ્યારે એ પેગામ જગતને આપનાર અષો ઝંથુસ્ત્ર સાહેબ
હોવાથી એ “ઝરથોસ્તી દીન” તરીકે ઓળખાય છે. આ રીતે પારસીઓ
યઝદાન-પરસ્ત યાને એકજ પેદા કરનારને માનનારી ધર્મી કામ છે. કેટ-
લાકો ભૂલથી પારસીઓને “આતશ-પરસ્ત” હોવાનું માની એકા છે, પણ
તેમ નથી. આતશ એ આ જગતની એક પ્રલક્ષ તુરી વસ્તુ છે, અને
તેને પોતાનાં આતશકદેહો—ધર્મદિયોમાં કેબલા તરીકે પરચાવીને, તેની
સનમૂખ પારસીઓ એકલા અહુરમઝદનીજ બંદગી કરે છે. જ્યારે
હિંદુઓ અમુક પ્રકારની કુદરતની રોશન (સફેદ) બાજુની મુર્તિ કરીને
તેની તરફ ભક્તિભાવ બતાવે છે ત્યારે ધર્મરત્ન શકતીઓની તેઓ પણ
પ્રાર્થના કરે છે, પણ તેમ કરતાં તેઓ મુર્તિપૂજન તરફ ઢળી જાય છે તેમ
પારસીઓ અમુક કુદરતની રોશન બાજુની મુર્તિ કરીને કદી પુજતા તથી,
કે રોશન બાજુની મુર્તિ પૂજન તરફ માન કે અપમાનની નજરે જોતા નથી.
પરંતુ આવી રોશન બાજુની મુર્તિ સમક્ષ હોવાથી પ્રાર્થના કરનારના
અંતર આત્મામાં ધર્મ તરફનો જે પ્રેમ-ભક્તિભાવ ઉત્પન્ન થાય છે, તેનાં
કરતાં વધારે સારો અને ઉડો પ્રેમ-ભક્તિભાવ અગ્નિ-આતશને પ્રલક્ષ
રાખીને ભક્તિ કરવાથી ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. અને અગ્નિ-આતશ તે
પણ સાધારણ ચીજ નથી, પરંતુ ઘણી મોટી યરન એટલે કુદરતની બાનદાર
શક્તિઓ સાથે એકતાન થવાની મહાન જરથોસ્તી ક્રિયાઓ કરીને તેને
પરહાવવામાં અને તપ્તનશીન કરવામાં આવે છે. વળી મૂખ્ય વસ્તુ તો
એ છે, કે પારસીઓનાં ધર્મ રચણોમાં જે આતશનો કેબલો (બંધાર
ગુપ્તજૂપી રચણ altar for fire) હોય છે તેના કેબલોગાહમાં આતશ

કદી પણ ભુખવા દેતા નથી. ધર્મગુરુઓ તેની જાળવણી માટે રાત દીન અથાક શ્રમ ઉઠાવે છે, તેને ચાલુ રાત અને દીવસ કાઠી અને બળતણ અર્પણ કરવામાં આવે છે. કેટલીક પ્રશ્નોદ્ધાર વસ્તુઓ જેવી કે સુખડ, લોખાન, અગર, વિગેરે તેની ઉપર મુકીને મીનોષ ભુવનનાં ઉચ્ચ પ્રવાહોને ખેંચીને વીચારની વાતાવરણને સદાસ્વચ્છ રાખવામાં આવે છે, અને તેથી ધાર્મિક જીવનના ગમે એવાં સુખ કે દુઃખના પ્રસંગે પણ સદા જાગૃત રહે છે. ખરેખર આતશ, એ ખુદ આ જગત ઉપરના ઇશ્વરના પ્રતિનિધીજ (“ આતશ વોઇ મઝદાઓ અહુરહા અહી ”—અએ આતશ તું અહુરા મઝદાની જાહેર નિશાનરૂપ છે,) અને તે જગીન, હવા, પાણી વિગેરે દરેક દરેક વસ્તુઓમાં, કે જાનવરો અને મનુષ્યોમાં, કે કુલ જગતમાં સર્વત્ર ગરમી તેજ અને જાન-જાનનાં મુળ રૂપે પોતાનું મહાન અને બેહી કાર્ય જાળવ્યાજ કરે છે. દ્રવ્ય કે અદ્રવ્ય અગ્નિ-આતશ વગર કોઇ પણ વસ્તુ કે કોઇ પણ જીવ આ જગતમાં હોવાતીજ ધરાવી ન શકે. મનુસ્થનાં શરીરમાં કામ કરતી આતશી ગતીઓ, અને બીજા અનેક પ્રકારના નુરરૂપ સકળ સૃષ્ટીના આતશોના ૧૬ પ્રકારનાં જરથોસ્તી ધર્મમાં બારીક વર્ણનો છે, એટલુંજ નહિ, પણ આતશનો સંબંધ છેક ખુદ જગતકર્તા દાદાર અહુરમઝદ—પરમેશ્વર—સાથે સીધો દોડે છે, એમ હોવાથીજ ઋતુચક્ર સાહેબે અગ્નિ-આતશને “ બંદગીને પ્રભુની દરબારમાં હજુરમાં પુગાડનાર એક મહાન નુરમંદ શક્તિ-આદર યજ્ઞ ” તરીકે બતાવીને એની સમક્ષ બંદગી કરવાનું ફરમાન આપેલું છે. ઉપરનાં ભૂવનોનો પણ અમુક જગતના અદ્રશ્ય આતશો અને આતશી ગતીઓ સાથે સંબંધ છે. આમ હોવાથીજ એને મોટી મોટી ખર્ચાળ ક્રિયા તૈયાર કરી પારસી અગીઆરી—ધર્મ સ્થળો—માં તખ્તનશીન કરવામાં આવે છે, અને તેની પાછળ પારસીઓ દર વર્ષે હજારો રૂપિયા ખર્ચ કરીને પૂર જાવના અને બકિતથી તેને નિભાવે છે. આટલી બધી આતશ તરફની પારસીઓની શીદાગીરી અને જાન-કુરબાનીને લીધેજ તેઓને ખોટી રીતે ‘આતશ પરસ્ત’ કહેવામાં આવે છે, પણ તેઓ ખરેખર તો “ યઝ્દાન-પરસ્ત ”* યાને કે ‘યઝ્દાન’ એટલે બેશુમાર ‘અસર રોશની’ (અનમ્ રઝાંચ) ધરાવનારા અને ૧૬ આતશો મારફતે કુલ જગતમાં તેને ફેલાવનારા તે એક મહાજ્ઞાની સાહેબ દાદાર અહુરમઝદને

* જુઓ શાહનામું :

મગુઈ કે આતશ-પરસ્તાંન યુદન્દ,

પરસ્તન્દેહ-ઇ પાક્ક યઝ્દાંન યુદન્દ.

માનનારા છે અને આતશની મારફતે તેનીજ ખરેખર તો સેતાયશ કરનારા છે.

પારસીઓ હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા પછી, સંજ્ઞાનુના હીંદુ રાજ “ભદ્દી રાણા” ના વખતમાં તેઓએ એક મોટા “આતશબહેરામ” બનાવ્યા હતા. આ આતશબહેરામમાં ૧૬ જાતના (જુદા જુદા ધંધાદારીઓ વીગેરેના) આતશોને ફીયાથી પવિત્ર કરીને જતનથી લેવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એક કુદરતી વીજળીના આતશનો પણ સમાવેશ થાય છે. આ વીજળી માટે ધર્મગુરુઓએ સુકકાં કાઠીના લાકડાંની ચાકી ગોઠવીને ખુલ્લાં મેદાનમાં અહુરમઝદની બંદગી અવસ્થા માંથોની નીરંગથી કરી હતી, અને તેના પ્રતાપથી આકાશ માર્ગે આ કાઠીનાં લાકડાંની ચાકીમાં વીજળીનો આતશ (‘આતશે વાઝીસ્ત’) દાખલ થઈ તે ચાકી આપમેળે સળગી ઉઠી હતી. આ વીજળીના આતશ પણ તે આતશબહેરામમાં બીજા આતશો ભેગા દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. આ આતશબહેરામ “ઉદ્દવાડા” ગામે “ધરાનશાહુ આતશબહેરામ” તરીકે આજે પણ ઓળખાય છે, અને ૧,૧૦૦ ઉપર વર્ષ થયાં તેજ આતશ રાત અને દિવસ તેના ધર્મગુરુ વર્ગેએ અનેક આફતો છતાં સદા જળતા જગૃત અને બળતા રાખ્યા છે. અને દર વર્ષે હજારો પારસી દીનદારો તેનાં દર્શન માટે જાય છે અને હજારો રૂપીઆનું ચંદન—(સુખડ)—અગર વીગેરે સુગંધી ચીજો અર્પણ કરે છે. પારસીઓ જેમ આતશને એક નુરમંદ વસ્તુ તરીકે માને છે, તેમ સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા વિગેરેને પણ તેઓ નમન અને બંદગી કરે છે. કારણકે તેમાંથી ચહુડતા પ્રકારના અદ્રશ્ય આતશોજ કાર્ય કરી રહ્યા છે. તેમજ ઝડપાન, પાણી, ખનીજ, પર્વત, ગાય ગોસ્પંદ વિગેરે ઉપયોગી વસ્તુઓની પણ તેઓ યાદ અને નમન કરે છે, કારણકે તેમાંથી અણુદીઠ આતશો—નુરોની હાજરી રહેલી છે. આ બધાં પાછળ હેતુ તો મુખ્ય એકજ છે, કે મનુષ્યના આત્માને મુક્તિમાં મદદ આપનારી ખાસ ઉપયોગી આવી જરૂરી પેદાયશો, અને નુરમંદ પ્રકાશિત ચીજોને હસ્તીમાં લાવનાર, તે પવિત્ર પિતા, એકજ અહુરમઝદ—એકજ ખુદા—કે એકજ હશ્વર તે તે વસ્તુઓના બીતરમાં પડેલા બીજા બીજા પ્રકારના અણુદીઠ આતશો અને આત્મીક ચીંગારીઓ મારફતે અસર રોશનીનો સંબંધ ધરાવી કુળ વિશ્વ જગતમાં વીત થઈને વ્યાપી રહ્યા છે તેનો ખ્યાલ આપવા ઉપરાંત એ અન્ય પ્રકારોના દેખીત તેમજ અણુદીઠ આતશો મારફતે વીશ્વ જગતનાં તમામ ઉત્કલનોની સાચી બાબતથી Cosmic-white Brotherhood જેને “અરદા-ફરશની અનજુમન” થઈને બનવાનું છે, તેનો મહા અકલ-પસંદ ચિતાર આતશને જેતાં અને નમતાં હમેશાં રજુ થાય છે.

જરથોશ્તી ધર્મનાં મુળ સિદ્ધાંતો.

જરથોશ્તી ધર્મનો મુળ પાયો તે “અષોષ” યાને સસતા અથવા પવિત્રાષ છે, અને તે અષોષ હુમત-દૂખત-હવસ્ત મુજબનીજ “મનશની” (Thinking power), “ગવશની” (Speaking power) અને “કુનશની” (Action power) માં સમાયલી છે, એટલે કે ગમે તે ભોગે ભલા સત્ય (કુદરતમાં સાચ્યા) વિચારોજ કરવા, ગમે તે ભોગે ભલાં સત્ય (કુદરતને-ઇશ્વરને વહાલાં એવાંજ) વચનોજ બોલવા, ગમે તે ભોગે ભલાં સત્ય (જગતકર્તાને પસંદ એવાંજ) કાર્યોજ કરવા, આ ત્રણ મુખ્ય સિધ્ધાંતોમાં આપું જરથોશ્તી શાસ્ત્ર સમાવી દેવામાં આવ્યું છે.

આમાં મન, વચન, અને કર્મને લગતી તમામ પવીત્રાષ, અશોષ, રાસ્તી, સત્ય અહિંસા, ધનસાધી દયા, ઉદારતા, પરોપકાર, પરમાર્થ, ભક્તિ, નિડરતા, નિર્ભયતા, જે કહો તે સધળું સમાઇ જાય છે.

દિવસની પાંચવારની બંદગી.

જરથોશ્તી ધર્મ પ્રમાણે દિવસના પાંચ ભાગો પાડવામાં આવેલા છે તેને “પાંચ ગેહુ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ પાંચે વેળા અહુરમઝદની બંદગી કરવાનું ફરમાન અપાયલું છે. સુર્યની ચાલ પ્રમાણે એના વખતો ગોઠવાયલા છે, અને તે દરેક વખતને અનુકુળ થતી પ્રાર્થનાઓ પણ ગોઠવવામાં આવેલી છે. આ દિવસનાં પાંચે ભાગોને હિંગામ તહેવાર જેટલાજ પવીત્ર ગણી ચોવીસે ચોવીસ કલાક ભક્તિ અને નિતીમાન સારી બંદગી ગુજારવાનું જરથોશ્તીને ફરમાન છે.

જરથોશ્તી ધર્મમાં બીજાઓને વટલાવવાની મનાઇ.

જરથોશ્તી ધર્મમાં બીજા ધર્મવાળાઓને વટલાવવામાં આવતા નથી. બીજા ધર્મો રાજ્ય સત્તાનાં જોરે, કે તરવારનાં જોરે, બીજાઓને વટલાવીને પોતાનો ધર્મ અને પોતાની કામ વધારીને મોટી બનાવે છે. તેમ જરથોશ્તી ધર્મે પોતાની બળવાન શેહેનશાહતના વખતમાં પણ કદી કીધું નથી અને કદી કરશે નહીં. અને તેથીજ એક વખતની ડર કરોડની જરથોશ્તી પ્રજા આજે એક લાખના નાના આંકડા ઉપર ઉભેલી હોવા છતાં તે એક મહાન સાહસીક, અને આગેવાન પ્રજા તરીકે ઉંચો દરજ્જો ધરાવે છે, અને પોતે સંખ્યામાં નાની અને નાનીજ રહી છે. પારસી કામ પોતાનાં અસલ “કયાની ખોરેહુ” અને “કયાની લોહી”ને સદા વફાદાર રહી છે અને પોતાની જાતને સાચવી પોતાનાં

શુન અને લોહીમાંથી વસ્તીનું ધીમું છતાં-થોડીક ચોરીછુપીના અપવાદ ધઉંના કાંકરા મીસાલ બાદ કરી-નિર્મળ પ્રમાણ જાહેર રીતે સદા વધાર-નારી તરીકે કુલ આલમમાં મશહૂર થઇ છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં બીજી દીનવાળાઓને દાખલ કરવામાં આવતા નથી એટલુંજ નહિ, પણ જેમ ગમે તેમ તેઓ સાથે કુછંદી જીંદગી ગુજરી તેને દાખલ કરવાની તો સખત મનાઇ ફરમાવવામાં આવેલી છે કારણ કે તેથી વર્ણુશંકર હલકી નીચ ખાસ્પતની ઓલાદ ઉતરે છે. વળી તેઓનું મક્કમ માનવું છે કે જે મનુષ્ય પોતાનો જન્મનો બાપીકા ધર્મ છોડીને તેના તરફ જોવકા થઇને બીજા ધર્મમાં જાય છે તે કાઇ પણ દિવસે તે અંગીકાર કરેલા ધર્મને પણ દગો દેનાર નિવડશે. વળી જરથોસ્તી દીનમાં “જરમ” યાને કુદરત તરફથી જુદા જુદા ગૃહ-સીતારાઓના પ્રવાહો પ્રમાણે આત્માઓનું વર્ગીકરણ થઇ તે તે ગૃહોને અનુકુળ થયલા ધર્મો અને તેને લગતાં મનુષ્યો-કોમો-નો કાયદો શીખવવામાં આવ્યો છે. જે ધર્મમાં જન્મ થયો, તેજ ધર્મને અનુસરતું જીવન ગુજરી પોતાનું કર્મફળ ભોગવી લેવું જોઇએ અને તેમાંથીજ મુક્તિ મળી શકશે એ નિયમ કુદરતમાં ચાલતો આવેલો છે, અને કુદરત તેની આત્મીક લાયકાત જોઇને ચહુડયાતી જરમમાં તેને હવે પછીનો જન્મ આપશે.

અહીંયા યાદ રાખવાની જરૂર છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ અને તેમની પછીના મહાન આગેદોષે પોતાની દીનમાં જે ઇન્સાનોને દાખલ કીધાં હતાં તે જરમને કાયદે આત્માની લાયકાત રહાની ચરમથી જોઇને દીન અને ધર્મને અનુકુળ જોઇને અનેક ઘટતી કસોટીમાંથી પસાર કરીને દાખલ કીધા હતા, અને હવે પછી પણ જ્યારે તેવા મહાન આત્મજ્ઞાની જરથોસ્તી મહા પુરૂષો-રાઇનીદારો જમાને જમાને પેદા થશે ત્યારે તેઓ પોતાનાં આત્મજ્ઞાનથી અને મીનોઇ રહાની નજરે (બાતેન ચક્ષુએ) જોઇને, જરથોસ્તી દીનમાં દાખલ કરવા લાયક ઇન્સાનોને એજ જરમને કાયદે જરૂર પડવે દાખલ કરશે. પરંતુ હાલ તો, તેવું કાઇ મીનોઇ જ્ઞાન કે કુદરતની સત્તા ધરાવનારો પુરૂષ જાહેરમાં પારસી કોમમાં જન્મ્યો નથી ત્યાં સુધી તો, જરથોસ્તી દીનમાં બીજી દીનવાળાઓને દાખલ કરી શકાય તેમ નથી. પારસી કોમનાં પોતાનાં તાત્યાંમાંજ જોર હોય નહીં અને દીવસે દીવસે કુટેવોને આધીન થતા હોય, તો તેવા બીકટ જમાનમાં બીજી દીનવાળાઓને સખી ઘોડે બારે ટકેના હિસાબે લેવાની હિમાયત કોમની ને ધર્મની પુરી નાશુદી ધણી ઝડપી તોરે લાવવાનીજ કમનસીબી સમજવી.

જરથોસ્તી દીનની ફીલસુફીઓ સામાન્ય મનુષ્ય જાતિના લાભ માટે છે. એ દીનના બીજા અભ્યાસીઓ અને આશંકો.

અલખત જરથોસ્તી દીનનો પેગમ-સંદેશો-સામાન્ય મનુષ્ય જાતી-કુલ આદમજાતને માટે છે અને તેનાં ભક્ષાં નિતિવચનો અને ભલા સાયન્ડીશીક રીતરીવાજો અને શુભ આચારવિચારો-રહેણીકરણી કોષ્ટ પણ દીનવાળાઓ પોતાની રાજપ્રુશીથી ગૃહણ કરે, અને પોતાની રોજીંદી જીંદગીની રહેણીકરણીમાં ગુંથી લે, પણ આપણી કોમમાં બેળાવા એક થવા નહીં માંગે તો તેમાં કોષ્ટ પણ મનાઈ કરી શકતું નથી.

હિંદુસ્તાનમાં પણ ધણાક બીજા કોમના સ્ત્રી પુરૂષો જરથોસ્તી દીનના રીતરીવાજો પોતાનાં ઘરમાં પાળી રહ્યાં છે, ગાથાની બંદગી કરી રહ્યા છે. તેજ પ્રમાણે યુરોપ, અને અમેરીકામાં પણ ખ્રીસ્તી લોકોમાં “માઝદયસ્તાન” નામનો એક પંથ માઝદયસ્તી દીનના રીતરીવાજો અને બંદગીઓ પાળી રહ્યો છે જેઓની સંખ્યા લાખોની ગણાય છે. “રેવ. ડો. ઓટોમન ઝરદોસ્ત હાનીશ” એ પંથના સ્થાપક અને ગુરૂ ગણાય છે, અને કેટલાક માઝદયસ્તાન લોકોએ હમણા થોડા વખત ઉપરજ હિંદની મુલાકાત લઈ મુંબઈમાં પણ જરથોસ્તી દીન ઉપર ભાષણો આપ્યાં હતાં.

એ ઉપરાંત યુરોપ, અમેરીકા, વિગેરેના ધણાં નામાંકીત અને માન પામેલા પુરૂષોએ જરથોસ્તી દીનનો અભ્યાસ કરીને મોટાં મોટાં અગત્યનાં પુસ્તકો પોતાની ભાષાઓમાં રચેલાં છે, ગ્રીક, અને આરબ લેખકો અને અભ્યાસીઓએ પણ એ ધર્મ ઉપર પુસ્તકો રચેલાં છે, મુસ્લીમ ઓદમાઓ અને કવીઓ શીરદૌસી અને હાશીઝ જેવા મહાન પુરૂષોએ પણ જરથોસ્તી દીન તરફ જનકુરબાન કીધેલો છે. હિંદમાં પણ હાલમાં બંગાલી અને બીજા હિંદુ લેખકોએ એ ધર્મના અભ્યાસ પાછળ પોતાનું જીવન અપેલું છે. આ રીતે આ ધર્મના જુદા જુદા આશંકો જુદી જુદી રીતે તેની સેવા બજાવી શકે છે પરંતુ તેઓ જાહેર રીતે તો આ ધર્મમાં પારસી જરથોસ્તી કોમના સલાસદો તરીકે હાલને કાળે દાખલ થઈ શકતા નથી.

જરથોસ્તી ધર્મ છવાયલાં શિતળ વૃક્ષ જેવો છે: બીજાં ધર્મો ઉપર એનો પ્રભાવ.

જરથોસ્તી ધર્મ એક મોટા શીતળ વૃક્ષ જેવો ગણાયેલો છે અને ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે “સરવ-ધ-કેશ્મર”નાં ઝાડના બેઢમાં એજ અલંકાર

અને સુચના આપેલી છે કે જરથોસ્તી દીન સીધી સત્યનાં વૃક્ષ જેવી બધેબધે છવાયેલી છે એની નીચે બીજી કોઇ પણ દીન કે ધર્મને આશરે મળવોજ નોંધ્યો. એ દીન બીજા ધર્મો અને “જરમો”ને મદદરૂપ થવાનું સુચવે છે. કુદરતની રોશન બાજુના કોઇ પણ ધર્મ તરફ ધોક્કાર કે તીરસ્કાર બતાવવાની સાફ સખ્ત મનાઇ છે. સૌને પોતાપોતાનાં ધર્મો અને કોમ મુખારક ગણેલી છે અને એજ દીનનાં એજ વૃક્ષના બીજા અનેક ફાંટાઓ પુટશે અને બીજા અનુકુળ ધર્મો સ્થપાશે એવી આગાહી કરેલી છે.

યાહુદી ધર્મ ઉપર પણ એની ઘણી મોટી અસર થયેલી છે.

ખ્રીસ્તી ધર્મમાં પણ જણાયલું છે કે મહાત્મા ક્રાઇસ્ટ પેદા થવાની આગાહી મગવ લોકો તે જરથોસ્તી આખેદ સાહેબોએ કરી હતી અને તેમને આત્મીક જ્ઞાનમાં પ્રેરણા આપી હતી. જે વિષે જાણીતા વિદ્વાનોએ પુષ્કળ સાહિત્ય પ્રગટ કર્યું છે.

મુસ્લીમ ધર્મ ઉપર પણ એ દીનનો પ્રભાવ અને અસર પડેલાં ખુદલાં જોવાય છે અને તેની નોંધ વિદ્વાનોએ લીધેલી છે. “સલેમાને ફારસી” (એ તખ્તસુસ છે, જેનો અર્થ “ઉન્મતને ઉભી કરી આપનાર” થાય છે.) જેને શાહ નોશરવાન આદેલના વખતના જાણીતા દસ્તુર દીનીઆર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તેણે મુસ્લીમ ધર્મના મહાન સ્થાપક મહમુદ નબી સાહેબના ‘અહેલેમેત’ તરીકે ‘કુરાને શરીફ’માં જણાવેલા છે. આ રીતે જરથોસ્તી ધર્મ બીજા ધર્મોને મદદરૂપ થવામાં પોતાની ફરજ અને સેવા સમજે છે.

જરથોસ્તી ધર્મનાં કેટલાંક જાણવા જોગ શુભ નિયમો ફરમાનો અને તરીકતો એટલે કુદરતાનુસાર જીંદગી ગુજરવાના કાયદા કાનુનોની ઢુંક રૂપરેખા.

જરથોસ્તી ધર્મમાં અમુક પ્રકારની “તરીકતો” યાને સુખી જીંદગી ગુજરવાના કુદરતી કાયદા કાનુનો ધડી આપવામાં આવેલા છે. આ કાયદા કાનુનો અથવા નિયમો મનુષ્ય જાતીનાં અને કુદરતની તમામ પેદાયશોની તન્દુરસ્તી મનદુરસ્તી અને આત્મીક દુરસ્તીના અચળ ધોરણ ઉપર રચાયેલાં છે, જેમાંનાં થોડાંક અહીંયાં જોઇશું.

દરેક જરથોસ્તીએ સહવારનાં ઉઠતાંની સાથેજ બીજાના પાસે કુદરતની યાદ કરવાના અમુક માંથ્રો-શ્લોકો-જાણવાના હોય છે.

સહવારના ઉઠ્યા પછી બળદનો “ગૌમુત” જેને તરો અથવા નીરંગ કહેવામાં આવે છે, તે અમુક અનુક્રમે હાથ મોઢાં પગ ઉપર લગાડવાનો હોય છે. તેને માટે પણ બદ સેતાનનાં વિચારો કાર્યોને તોડનારા અમુક કલામો લખવાના હોય છે. “ગૌમુત” જે તાજો વાપરવામાં આવે છે, તેને પવિત્ર માનવામાં આવે છે, જેમકે જરથોસ્તી ઇશ્વરના આધારે ગૌમુતમાં ગોધો જે બહુમન અમશાસ્પદને તાલુકેનું ઉત્તમ પ્રાણી છે, તેની ઉત્તમ બલાઈવાળી મેગ્નેટીઝમની ખાસ્તર (વીજળીક પ્રવાહ) તેમાં કુદરતે છલાછલ ભરેલો હોય છે, અને સાયન્ટીફીક રીઝર્ચ-દ્રષ્ટિએ-એ વસ્તુ શરીરમાંની દરેક રોગ પેદા કરનારી પ્રવાહીઓ અને પ્રવાહોને ખેંચી કાઢે છે, અને તેથી આખી રાતનું સુસ્ત પડેલું અને રાતના અંધકારમાં શેતાની શક્તિઓને અને અંધકારી જંતુઓને વશ બનેલું શરીર રોગથી મુક્ત થાય છે, અને દરેક દુઃખ યાને બદ મેગ્નેટીઝમના પ્રવાહો બહાર ખેંચાઈ આવે છે. આ ખેંચાયેલા અદ્રશ્ય રોગી જંતુકારક પ્રવાહોને ત્યાર પછી પાણીથી ઘોષ સાફ કરી નાંખવામાં આવે છે, જેથી શરીર તન્દુરસ્ત અને ઉદ્યોગી બને છે. “ગૌમુત” બીજા અનેક દ્રષ્ટિએ પણ ઉપયોગી અને વૈદક વસ્તુ છે અને આજની સાયન્સે પણ એ વાત કબુલ કરેલી છે, કે જે હજારો વર્ષ ઉપર આપણા પુજ્ય પેગામ્બર સાહેબ જગતને ફાહેશ કરી ગયા છે.

આ તો “ગૌમુત”ના સાધારણ ઉપયોગની વાત થઈ, પરંતુ જરથોસ્તી ધર્મમાં “નીરંગદીન”ને નામે એક મોટી ખર્ચાળ ક્રિયા કરવામાં આવે છે. આ ક્રિયા વખતે શુદ્ધ સફેદ ગોધાઓનું ગૌમુત બહુજ પવિત્રાઈ અને સાવચેતીથી ભેગું કરીને ઇજવામાં આવે છે. આ ક્રિયાથી બનાવેલા ગૌમુતની ખુબી એ છે કે તે ૨૫ કે ૫૦ વર્ષ સુધી બાટલીઓમાં ભરીને જળવી રાખવામાં આવે છે છતાં, તે બીલકુલ બગડતો નથી કે કોઈ પણ રીતે ખરાબ થતો નથી. આ તૈયાર કરેલો પવિત્ર ગૌમુત-નીરંગ અમુક અમુક પ્રસંગોએ પીવાના ઉપયોગમાં લેવાનો હુકમ છે અને તેથી આત્મશુદ્ધી કરી શકાય છે.

વળી દરરોજ સહવારના પોહોરમાં સૈથી પહેલી ચીજ તરીકે પોતાનાં રહેવાનાં મકાનના બાથરૂમમાં આખાં આંગ પરથી તમામ કપડાં ઉતારી પછી અમુક કલામ અને તરતીબથી આખાં આંગ પર ગૌમુતનો પાસ લગાડી પછી પાણીથી નાહી લેવાનું સુંદર ફરમાન છે. નાહ્યા વગર કોઈની કામેકાજે જવાનું અવર ગણેલું છે.

ખાવાપીવા અગાઉ અહુરમઝદ સાહેબની બક્ષેશના શુક શુભરવા-

(Saying grace)માં આવે છે અને તેને માટેની અમુક “જમ-વાની બાબત” વિગેરે મુકરર કરવામાં આવેલી છે.

ઉઘાડે માથે ફરવાની મનાઈ કરવામાં આવેલી છે, કેમકે માથાનાં તાલકમાં પહેલું અષ્ટ્ર-લહયાન (અહમરઘ) આવેલું છે, જ્યાં આગલ મનુષ્યનું સૈથી ઉંચ તત્વ ફરોહર અને ખુદા વસી રહ્યાં છે જેઓનાં માનમાં ને હેફાઝતમાં માથે ટોપી મુકવાનું ફરમાન છે, જ્યારે હિંદુઓ માથે ચોટલી રાખે છે. વળી માથાના બાલમાંથી નીકળતો અમુક જાતનો “મેગ્નેટીક પ્રવાહ” મનુષ્યની શારીરીક તનદુરસ્તીને તેમજ માનસીક અને આત્મીક દુરસ્તીને નુકસાનકર્તા છે. તેજ પ્રમાણે ઉઘાડા પગે જોડા વગર ફરવાની પણ સખત મનાઈ છે, કારણ કે Terrestrial magnetism યાને ધરતીના મેગ્નેટીઝમના સિધા સંબંધમાં પગના તળીયાં આવે તબ્બાંપર કાર્ય કરતાં ૧૬ મા અષ્ટ્ર મારફતે તે પ્રવાહ જરડાની કરોડની જ્ઞાનતાંત્ર ઉપર અસર કરી શરીરની જડતા અને જરડતામાં ઉમેરો થાય છે જેથી જન્મ મરણનો ચક્રાવો વધે છે, જે કે સીરફ શારીરીક દ્રષ્ટીથી જોતાં ઉઘાડે પગે ચાલનારને તનદુરસ્તીમાં ફાયદો થાય છે. પણ જરથોસ્તી દીન તો આત્મીક દુરસ્તીપરજ બાર મુકે છે.

એકનાં મોઢાંને લાગેલું એકું બીજા કોઇનેથી ખાવાપીવાની મનાઈ છે, કેમકે મોઢાંની “લખ” બીજાની તનદુરસ્તી ઉપરાંત મન અને રવાનને નુકશાનકર્તા થાય છે. મુખ્ય કરીને ખાતી વેળા પણ તેની સંભાળ લેવાની જરૂર જતાવેલી છે. આજની સાયન્સે મોઢાંની લખમાં અસંખ્ય જાતનાં રોગોનાં જંતુઓનું જ્ઞાન પ્રસિધ્ધ કરેલું છે, તેજ ફક્ત જોતાં આ અજીઠ વટારની ગંદકીથી દુર રહેવાનું જરથોસ્તી ફરમાન કુલ દુન્યાને પાળવા લાયક અને મુખ્યારક થઇ પડે છે. દાંતે પોતીકાં નખ કરડવાની કે પોતીકાં આગળાં મોઢાંમાં ઘાલવાનીથી એજ કારણે સખત મનાઈ કરેલી છે, અને જાણુઅજાણુ આગળાં મોઢાંની અંદર લેવાય તો તુરતજ પાણીથી સાફ કરી નાખવાનું ફરમાન આપેલું છે.

નાહવાને માટેનાં, હાજતે જવા માટેનાં, દાતન પાણી કરવાનાં, કપડાં ધોવાનાં તેમજ કપડાંની સ્વચ્છતાના, ધરની મોહલ્લાની તથા શહેરની દેશ તથા જગતની સફાઈ સુધરાઈના આરોગ્યતાના અને બીજા એક હઝાર ને એક નિયમો નક્કી કરવામાં આવેલા છે. તમામ મનુષ્યો જો એકમતે એવા જગ-કલ્યાણના નિયમોનું પાલણુ કરે અને સાથે સાથે વિચાર-વાણી અને વતનમાં સદગતી આણે, તો દુઃખ દરદ કે માંદગી જેવી ચીજોનું નામનિશાન પણ દુન્યામાં રહેવા ન પામે અને આ ધરતી સ્વર્ગમાં ફેરવાઈ જાય, એવા સાદા સુંદર ઉંચ નિયમો (Noble living &

Hight thinking) આ ધર્મે મુકરર કરેલા છે. પણ આખા સરકલમાં એક પણ મનુષ્ય તે નિયમોથી ઉલટો આવે તો પછી એકનાં કર્મે સો મરે છે.

નખ અને બાલ કાપવા માટે અને તેને એકાંત જમીનના ખાકામાં દાટી વ્યવસ્થા કરવા માટેનાં ફરમાનો આપેલાં છે, જેથી જનવર-મનુષ્યોનાં ખાધામાં તે ન આવે તેમજ હવા-પાણી નહીં બગાડે અને તેમાંથી ઉત્પન્ન થતા ધીમા રોગો બીજાની તંદુરસ્તીને તથા મનદુરસ્તી અને આત્મીક વૃદ્ધીને નુકસાન ન કરે. વળી નખ બાલ કાપ્યા પછી નાહવાની સખત તાકીદ ફરમાવવામાં આવેલી છે, કેમકે તેનાથી શરીર તનદુરસ્ત રહે છે એટલુંજ નહિ પણ મેગ્નેટીક વાતાવરણ (અછપિ) સાફ રહી આત્મીક બાબતમાં પણ ખલલ પહોંચતી નથી.

બાનુઓ માટે માસીક માંદગી (menstrual cycle) તથા સુવાવડ વખતના (Segregation)ના એકાંતવાસના અતી ચુલ્લવંતા ઉપયોગી નિયમો નક્કી કરવામાં આવેલા છે, કેમકે સાયન્સની દ્રષ્ટિએ પણ એનાથી અણુદીઠ મેગ્નેટીક વાતાવરણમાં ભારે નુકસાન પહોંચે છે અને કુદરતનાં ગેબી કાર્યોમાં જે ભારે હરકતો આવવા પામે છે તેની જવાબદારી અને ગુનેહગારી મોટી ગણેલી છે. આ માટેના નિયમો, હિંદુ તથા બીજા કેમોમાં પણ અમુક દરજ્જે પળાતા જોવામાં આવે છે અને સાયન્ડીસ્ટો પણ એની ગંભીરતા ઉપર ભાર મેલે છે.

જરથોસ્ત્રની ધર્મમાં આપઘાત કરવાની પ્રથાને ભારપુર્વક વખોડી કાઢવામાં આવેલી છે અને તેવાં મનુષ્યોની કમનસીબી કેટલી હદે વધી જાય છે તેનાં કંઈજ વર્ણનો આપવામાં આવેલાં છે.

શયતાનને લગતી મેલી વિદ્યાની ધુતમધાતમની પ્રથાઓને-જેવી કે સ્પીરીચ્યુઅલ સીયાંસ (Seance)ની રૂઠી વીગેરેને પણ વખોડેલી છે. એનાથી મનુષ્યો પોતાનુંજ નુકસાન કરે છે, એટલુંજ નથી, પણ કુદરતની વિરૂધ્ધ આચરણ કરીને કુદરતના આપ પણ પોતાને માથે વહોરી લે છે અને કુદરતની અણુદીઠ બદ શક્તિ જીન-પરીઆઓ-દૈત્યોના સમાગમમાં અને કબજામાં વટીક આવે છે.

ઉપલી ત્રણ ચીજો માસીક માંદગી, આપઘાત અને જીદુગરીની મેલી વિદ્યા એ ત્રણે માટે મરણ પછી સખત શિક્ષાઓ ફરમાવાયેલી છે અને તેનાં વર્ણનો ધર્મ પુસ્તકોમાં કરવામાં આવેલાં છે.

દરેક મનુષ્યે પોતાનાં પાપકર્મોના “પશ્ચાત્તાપ” કરવાનો એટલે

દુષ્ટ કર્મેણિ ઝોળખતાં શીખી તેનાથી દુર રહેવાનો નિશ્ચય કરવાનો હોય છે અને તે માટે “પતેત” નામે ઉમઠાં બહુતરો યનાવવામાં આવેલાં છે, જેનાથી પાપનો પસ્તાવો અને પશ્ચાતાપ કરી શકાય છે કે જેથી તે પાપોની પુરેપુરી શિક્ષા બાન સહિત રાજપુશીથી ખમી લઈ ફરીથી તેવાં દુષ્ટ વીચારો કર્મો નહીં જ થાય તેની તકેદારી રાખવાની અત્યંત કાળજી પેદા થાય છે. એ માટે હિંદુ અને અન્ય ધર્મોમાં પણ પ્રાયશ્ચિત કરવાની-રાજ-પુશીથી ગુનાહોની સજા ખમવાની ને તે ફરી નહીં કરવાની રીઠીઓ આખે સખતપણે કહેવામાં આવેલું છે.

મરણ પછીની પણ અમુક ક્રિયાઓ મુકરર કરવામાં આવેલી છે, અને તેમાં પહેલાં ચાર દિવસની ક્રિયા ધણું મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. મરણ પામેલા રવાન એટલે આત્માની શાંતિ માટે આ ક્રિયાઓ ગમે તે ભોગે કરવામાં આવે છે. એ માટેનાં ખાસ ફંડો પણ હોય છે. જેઓની શક્તિ ન હોય તેઓનું એ ક્રિયાકામ ફંડો તરફથી પણ જરૂર કરવામાં આવે છે. શક્તિવાળાઓ પોતાનાં ઠહાલાં મરણ પામેલાં આત્માઓની શાંતિ અને વૃદ્ધિ માટે આખું વર્ષ અનેક નાની મોટી ક્રિયાઓ કરાવે છે, અને મોટી રંજ ખેંચીને ખુશીથી ખર્ચો કરીને પોતાનાં દીલને પણ શાંતિ આપે છે.

એ ઉપરાંત પારસી ધર્મ સ્થળોમાં બીજી અનેક જાતની નાની મોટી ક્રિયાઓ ચાલુ થતી રહે છે, અને જેમ હિંદુઓ, બજન, પુજન, અર્ચન કે આરતી વિગેરેમાં મોટી સંખ્યામાં હાજર રહી પોતાની આત્મીક જીખ તૃપ્ત કરે છે, તેમ પારસીઓ પણ આવી ક્રિયાઓમાં હાજર થઈને પેદા કરનાર દાદાર અહુરમઝદ (પરમેશ્વર) તરફની પોતાની ફરજો ખખવે છે, અને ત્યાં પોતે પણ પ્રાર્થનાઓ કરે છે.

વર્ષની આખેરીએ દસ દિવસ અને તેની પછીના સાત દીવસોને “ફરવરદેગાનના અને મુકતાદના દિવસો” તરીકે પારસીઓ ધણા ઉત્સાહ અને માન સાથે ઉજવે છે. આ દિવસો ધણા ધાર્મિક અને મહત્વના ગણાય છે. જરથોસ્તી ધર્મ મત પ્રમાણે આ દસ દિવસ મરણ પામેલાં તમામ આત્માઓ મુક્તિ પામે છે, અને તેઓની વૃદ્ધી શાંતિ અને આનંદને માટે એ દસ દિવસ મહત્વની ક્રિયાઓ કરવામાં આવે છે. હિંદુઓમાં “સરાધ”ના કે “ગણપતી”ના અમુક દિવસો ઉત્સાહથી ઉજવાય છે તેમ પારસીઓના આ મુકતાદના દિવસો મોટા ઉત્સાહથી ઉજવવામાં આવે છે, અને તેની પાછળ મોટા ખર્ચો ખુશીથી કરી લેવામાં આવે છે.

કુદરતમાં કામ કરી રહેલા ગ્રહો, રાશીઓ, કે સીતારાઓની ચાલ પ્રમાણે જ્યોતિષ દ્રષ્ટિએ ભણવાનાં મંત્રો મુકરર કરવામાં આવેલાં છે, અને અમુક ગ્રહ રાશીઓની સારી માઠી અસરો ઉપર અનુકુળ થાય તેમ તે નક્કી કરી આપવામાં આવેલાં છે. જરથોસ્તી ધર્મમાં “જ્યોતિષ શાસ્ત્ર”ને પણ સ્થાન આપવામાં આવેલું છે અને તેની ગણતરીઓ નક્કી કરવામાં આવેલી છે.

હિંદુ ધર્મમાં જેમ અમુક જાતની પકાવેલી પ્રસાદીઓ અને ખોરાક દેવતાઓને અર્પણ કરવામાં આવે છે, તેમ જરથોસ્તી ધર્મમાં પણ ફળ, પુલ, દુધ, સરખત, તથા શાકભાજીનું પકાવેલું ખાણું “સતુમ”ને નામે અર્પણ કરવામાં આવે છે, અને તેને માટે મુકરર કરેલાં મંત્રો ભણવામાં આવે છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં મરણ પામેલાં શરીરને દાટવાની, બાળવાની, કે પાણીમાં નાખવાની સખત મનાઈ કરવામાં આવેલી છે. જરથોસ્તી સ્ત્રી પુરૂષો કે બાળકો, ગરીબો કે તવંગરો—એ બધાનાં મરણ પામેલાં શરીરો “દોખમા”ને નામે બાંધેલા બંધ કીદલા રૂપ સ્થાનમાં એકજ ઠેકાણે સાથે મળે છે. આ “દોખમા”—કહો કે કીદલાની બાંધણી ધણી સાયન્ડી-ફીક અને ગુચવણ ભરેલી છે. આજના મોટા મોટા સાયન્ડીસ્ટો, અને મહાન ઇજનેરો આ રૂઠી અને બનાવટ જોઈને બારે આશ્ચર્ય પામ્યા છે, અને જમનની બધી રૂઠીઓ કરતાં આ દોખમાની રૂઠીને સૌથી ઉચ્ચ સ્થાન આપેલું છે. આ દોખમાના કીદલાના બાંધકામ અને રચનાનો ખ્યાલ સાદી નજરે આવી શકે તેમ નથી માટે જેઓની ખાહેશ હોય તેઓ એને માટેનું સાહિત્ય વાંચીને તે જાણી લે એવી પ્રાર્થના છે. આ દોખમામાં મરણ પામેલાં શરીરને ગીધ પક્ષીઓ પાસે ભક્ષ કરાવવામાં આવે છે, અને શરીર ઝડપથી બવાઇને ખાક થઇ જવાથી આત્માની વૃદ્ધીનો માર્ગ પણ ધણો સરળ બને છે.

જરથોસ્તી ધર્મનું મુખ્ય બખ્તરરૂપ પહેરણુ તે “સુદરેહ અને કુશ્તી છે.” એ પહેરણુ વગરનો કોઇ પણ પારસી જરથોસ્તી ધર્મમાં જરથોસ્તી ગણાતો નથી.

આ સુદરેહ અને કુશ્તી પહેરવાનો રીવાજ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જમાનાની અગાઉનો ગણવામાં આવે છે.

“સુદરેહ” તે કપાસ-રૂ-માંથી બનાવેલું એક પહેરણુ છે. એ

ખાસ મુકરર કરેલા ધાટનો નવ સાંધાનો બનાવવામાં આવે છે. આ નવ સાંધામાં જુદી જુદી ફીલસુફીઓ અને આત્મીક રચનાઓ સમાયલી છે. દરેક પારસીઓ આ પેહેરણુ ફરજિયાત પેહેરવાનું હોય છે.

“કુસ્તી” તે આ પેહેરણુ ઉપર કમરે ઉત્તરમાંથી વણીને બનાવેલી “આત્મીક દોરી” જેવું ત્રણ આંટાથી બાંધવામાં આવે છે. આ કુસ્તી ઘેટાંનાં ઉત્તરમાંથી ખાસ અમુકજ બેવડા ૭૨ તારની અને અમુકજ પ્રકારની જરથોસ્તીને હાથે કાંતીને હાથેજ વણવામાં આવે છે. એમાં પણ ધણી આત્મીક ફીલસુફીઓ અને ખુબીઓ સમાયલી છે. હિંદુઓ “જનોષ્ઠ”ને જે મહત્વ આપે છે તેમ પારસીઓ આ કુસ્તી ને મહત્વ આપે છે. વળી આ કુસ્તી તે કાંઈ દોરી માફક સાધારણ રીતે બાંધવામાં આવતી નથી, પણ તેને માટે અમુક બહુતરો નક્કી કરવામાં આવેલાં છે, અને અમુક તરતીબથી તેના ગાંઠ વાળવામાં આવે છે. વળી અમુક અમુક સંજોગમાં દિવસમાં ધણીવાર તે બહુતર બહુની બાંધવામાં આવે છે. એની મુખ્ય ખુબી એ છે કે આ બખ્તર જે અધ્યાપુર્વક બહુતર સાથે હંમેશા બરાબર કાળ-જીથી બાંધવામાં આવે, તો તે બાંધનાર જરથોસ્તીને મેલી વિદ્યાની, જાદુની, કે બીજી કોઈ પણ નુકસાન કરનારી કુદરતની કાળી બાજુની શક્તિ લાગુ પડી શકતી નથી.

આ સુદરેહ કુસ્તીનું પેહેરણુ સાત અથવા નવ વર્ષનાં બાળકથી શરૂ કરવામાં આવે છે અને તે માટે “નવજોત” નામે મહત્વની ક્રિયા (Initiation ceremony) બહુ આનંદ સાથે ઉજવવામાં આવે છે કે જેમ હિંદુઓ “ઉપવીત” કે “જનોષ્ઠ” દેવાની ક્રિયા કરે છે.

સુદરેહ અને કુસ્તી કમર ઉપર રાખનારા દરેક પારસી જરથોસ્તી-ઓને “બસ્તે કુસ્તીઆન” એટલે કુસ્તીનો કમરબંદ રાખનારાઓ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. દરેક પારસીઓ આ કુસ્તી કમર ઉપરજ બાંધેલીજ રાખે છે. પરંતુ દિવસમાં ધણીવાર તેનાં અમુક મંથ્રો=મંત્રો સાથે તેને ઓડીને ફરીથી બાંધવાની ફરજ હોય છે. આ મંત્રોની અસર તેની ‘અધપી’ એટલે અણુદીઠ વીચાર-વાતાવરણની આસપાસ હંમેશાજ રહે છે, જેથી કોઈ પણ પારસી જરથોસ્તી-એ રીતે વર્તનાર હોય તેને-જાદુ મેલી વિદ્યા, કે કોઈ પણ બુરી શક્તિ કદિ પોતાનો ભોગ બનાવી શકતી નથી તેમજ હવસોથી આઝાદગી=મુક્તિ મેળવવાનાં મુશ્કેલ કામમાં તેને અતી મોટી સવળતા તેનાથી થાય છે.

આ કુસ્તીના બે આગળ અને બે પાછળ એવા ગાંઠો વાળવામાં

આવે છે, અને તે વખતે અનુક્રમે એવા મજબુત વિચારોનો પ્રવાહ ઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે કે (૧) “દાદાર અહુરમઝદ એકજ અને એકલો સરજનહાર જગતપતિ છે.” (૨) “ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ તેનો મોકલેલો સાચો અને મહાન પેગામ્બર છે.” (૩) “ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની દીન સાચી અને અહુરમઝદની છે તેને હું જીંદગીના છેડા સુધી ગમે તે ભોગે વળગી રહીશ.” (૪) “હું જીવીશ ત્યાં સુધી આ જગતમાં નેકીનાં બધાં અને સત્ય કાર્યો કરીશ અને કુલ જગતને માટે મારા પવિત્ર આત્માનો મોક્ષ હું મેળવીશ.”

અને તે પછી જરથોસ્તી દીનનું એકરારનામું લખાવામાં આવે છે, જેમાં એ દીન ઉપર મુસ્તાક ઉસ્તવાર રહેવાની ગંભીર કથુલાતો અપાય છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં “લગ્ન ક્રિયા”ને પણ ધણું મહત્વનું સ્થાન અપાયલું છે. દરેક જરથોસ્તીને માથે લગ્નની પત્રીત ફરજ નાંખવામાં આવેલી છે અને તેનાં નિયમો, આશીરવાદો, અને પાલણો નક્કી કરવામાં આવેલાં છે. સાધારણ ધન્સાનો “અલ્લઅર્ય” પાળી શકતાં નથી, પણ જે ધણુજ થોડા આત્મજ્ઞાની સંતો વિચાર, અને કર્મથી અખંડ અલ્લઅર્યને લાયક કુદરતી રીતે જન્મેલાં હોય છે, તેઓને માટે અપવાદો રખાયેલા છે, જેઓની જીંદગીનું એકલું કાર્ય જગતનાં તારણ માટે ખુદા સાથે એકતાન થવાનું હોય છે. તેઓને “મગ્ગો” (Magi) તરીકે બહુજ ઉંચકાટીનાં ઉરવાનો-મહાત્માઓ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. પણ સાધારણ ધન્સાન જે આમવર્ગનો હોય કે ખાસ વર્ગનો હોય તે દરેકને માટે “લગ્નની ક્રિયા” અને ફરજો માથે નખાયેલી છે, અને તે સાથે પરણતાં જોડાંને માટે સંસારના વહેવારના કે જગત સેવાના દરેક નિયમો મુકરર કરી આપવામાં આવેલા છે. સંસારમાં સરસા રહી, દરેક નીતીરીતી બહુજ સખ્તાઇથી પાળી, નેક ફરજો પેદા કરી, છેલ્લે વાનગ્રસ્થ (બધા સંસારમાંથી પાડીઝગીથી પસાર થઇને તરી નીકળેલા સાધુ ‘મરતાઝી’) કેમ થવાય તેની બારીક વિગતો ક્રમવાર જરથોસ્તી ધર્મમાં વર્ણવેલી છે.

સૃષ્ટિમાં કાર્ય કરતી બે સામસામી શક્તિઓ.

જરથોસ્તી ફીલસુફી પ્રમાણે આ જગત ઉપર શરૂઆતથીજ બે મહાન શક્તિઓ-બે “મીનો”-કાર્ય કરી રહ્યા છે; એક “રપેના-મીનો,” બીજી “અઘ્રમીનો”ઃ એમાં રપેનામીનોનું કાર્ય દાદાર અહુરમઝદનો તમામ બધી પેદાયશોની વૃદ્ધિ કરવાનું અને હસ્તીના માર્ગ તરફ

લઈ જવાનું છે, જ્યારે અંગ્રમીનોનું કાર્ય દાદાર અહુરમઝદની બહી પેદાયશોનો નાશ (ફેરફાર) કરી તેને નિસ્તીના માર્ગ તરફ પાછળ હટાવવાનું છે. આ બંને મીનો પોતપોતાનું નિયમીત કાર્ય તો કર્યા જાય છે. પણ જરથોશ્તી ધર્મ એજ શિક્ષણ આપે છે, કે રપેનામીનોનાં કાર્યને સદા મદદ કરે, કુદરતમાં બહા વિચાર, બહા વચન, અને બહાં કાર્યોથી બહી સૃષ્ટિને હસ્તીનાં સુંદર માર્ગ તરફ આગળ વધારવાની કેશીષ કરે, અને અંગ્રમીનોનાં કાર્ય સામે બાથોબાથ લડી તેની મોહજળમાં ફસાતાં સદા બચી જાય.

આ જગતમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં બે-પણાનો કાયદો Law of Duality and Polarity તો ચાલુ છે, અને રહેવાનોજઃ હસ્તી અને નિસ્તી, જ્ઞાન અને અજ્ઞાનતા, વૃદ્ધિ અને નાશ, રોશની અને અંધકાર, ભરતી અને ઓટ, દીવસ અને રાત. એ વિષે હિંદુ ધર્મમાં ગીતા (૭) માં પણ વિવેચન કરેલું છે, કે જ્યાં પુરૂષ અને પ્રકૃતિ જેમાં દૈવિક શક્તિ અને આસુરી (હોવીયત=મીનોષ અંધકારરૂપી) સ્વભાવો અથવા શક્તિ વિષેનાં વર્ણનો મળી શકે છે, તેમજ ગીતા (૧૫-૧૬)માં તો ખુલ્લું કહે છે કે “આ જગતમાં બે પુરૂષો-પુરૂષ અને પ્રકૃતિ-છે. એક નાશવંત અને બીજો અમર. સધળાં પ્રાણિઓ નષ્ટ થાય છે, જ્યારે જે અવિકારી છે તેને અક્ષર અમર કહે છે.”

આજ બે મીનો છે: રપેનામીનો, અને અંગ્રમીનો; ફક્ત શબ્દોમાંજ ફેર છે: પુરૂષ અને પ્રકૃતિ.

હિંદુઓ અને પારસીઓનો “દેવ” શબ્દનો અર્થ.

હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે ‘દેવ’નો અર્થ રતુ-ફરેસ્તાને કંઈક મળતી આવતી કુદરતની બળવાન શક્તિઓ દેવતાઓને લાગુ પાડવામાં આવે છે. જ્યારે જરથોશ્તી ધર્મ પ્રમાણે “દેવ” એટલે દૈત્યો, રાક્ષસો ખુરા સ્વભાવનાં લોકો, અને રોગચારો વિગેરે નાશકારક વાતાવરણ કેલાવનારી ખુરી દુષ્ટ શક્તિઓને માટે લખાયેલો છે. આ બે વચ્ચે શબ્દોની તકરારમાં ઉત્તરવાની જરૂર નથી, એટલુંજ કે જ્યારે હિંદુઓ સંસ્કૃતનો “દેવ” દેવતા શબ્દ બોલે ત્યારે ખુદાઈ ફરેસ્તાઈ શક્તિ (angels) સમજવી, અને પારસીઓ ‘દેવ’ શબ્દ પોતા માટે બોલે ત્યારે બદ શેતાની શક્તિઓની કલ્પના કરી લેવી.

એકમેકના બિતરમાં તો બંને ધર્મોનાં મુળ તત્ત્વો નીતિ, બજન, ધુજન,

અર્ચન, યજ્ઞ, જન્મ લગ્ન, મરણ વિગેરે ક્રિયાઓ અને તેના હેતુઓ આજે પણ એકબીજાને કંઈક હદે મળતાં આવે એવાં છે.

પારસીઓનું નિર્મળ ધર્માભિમાન.

જરથોસ્તી ધર્મનાં નિયમો અને સિધ્ધાંતોનો આ તો તદ્દન ઝાંખો ખ્યાલ છે, પણ એની શીલસુશી અને ખુબીઓનાં વર્ણનો તો પુસ્તકો ભરાતાં પણ પુર્ણ થાય એમ નથી. એ દરેક નિયમો કુલ ઇન્સાન જાતનાં ભલાંને માટે નક્કી કરવામાં આવેલા છે, પણ કમનસીબે હાલે તે કાળજી-પુર્વક પળાતા ભાગ્યેજ જોવામાં આવશે. હાલમાં આખું જગતજ ધર્મ અને નીતિના માર્ગથી વિમુખ થતું ચાલ્યું છે, તો આ ધર્મના પાલનારાઓ ઉપર પણ તેની માઠી અસર થાય એ સ્વભાવિક છે, તે છતાં એકંદરે લેતાં એક લાખની પારસી કોમ પોતાના ધર્મ માટે જે નિર્મળ અભિમાન, લાગણી, અને ઉત્સાહ બતાવે છે, એ તેને માટે મગરૂરી લેવા જોગ તો છે. આજના અધર્મિ જમાનામાં પણ પારસી કોમ પોતાના ધર્મની જળવણી ગમે તે ભોગે અને ગમે તે ખર્ચે કરી રહી છે, એ તેને માટે ધન્યવાદ લેવા જેવુંજ છે, કરોડોની સંખ્યા ધરાવતા ખ્રીસ્ત ધર્મોની સરખામણીમાં એક લાખની પારસી કોમ ધર્મિપણુનું પ્રમાણ ધણું મોટું ધરાવે છે.

જરથોસ્તી દીન પાળનારાઓની ચઢતીપડતી.

જરથોસ્તી દીન ઘણા પુરાતન જમાનાથી ચાલી આવેલી છે. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ, આ ગેતી જગતમાં પધાર્યા તેની ઘણા જમાનાઓ અગાઉ આ દીન માઝદયસ્ત્રની દીન તરીકે પ્રખ્યાત હતી, અને તેના પાલનારાઓ “પઓઘર્યોત્કએષો” “યઝદા-પરસ્તો”ને નામે ઓળખાતા હતા. અવસ્તાની શાહદત ઉપરથી ખુદલું જણાય છે કે જમશીદ પાદશાહને દાદાર અહુર-મઝ્દે આ દીન પ્રથમ આપી હતી, અને તે પછી એમાં જ્યારે જ્યારે ખામીઓ આવતી ગઇ, ત્યારે ખ્રીસ્ત જરથોસ્તી મહાત્માઓ અને યોગી-ઓએ આ દીનને વખતોવખત સુધારી હતી. અવસ્તામાં એવાં નવ નામો મુખ્ય જણાયેલાં છે અને તે ઉપરથી તો ખુદલું દેખાઇ આવે છે કે જગતની ઉત્પત્તિની સાથેજ આ માઝદયસ્ત્રની દીન પણ હસ્તીમાં આવી હતી. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની અગાઉ માઝદયસ્ત્રની દીન આદમનો પ્રચાર કરનારાઓમાં મુખ્ય ગયોમર્દ, હોશંગ, તેહમુરસ્પ, જમશીદ, ફરેદુન, કાઉસ, કએખુશરૂ, વીશકરીપ્ત, અને હોમ, એવા નવ શ્રોધ્યંતો (મહાન સંત પુરૂષો) થઇ ગયેલા જણાવવામાં આવ્યા છે.

અને તેઓ પછી અરથુસ્ટ્ર સાહેબ તો એવા કટોકટ વખતે મહા બળવાન શક્તિ સાથે ઉતર્યા હતા, કે જ્યારે આખાં જગતનું રાજ્ય ગોચા અહી-રીમને-શેતાને-એક હાથ કરી લીધું હતું, અને દાદાર અહુરમઝદની સત્તાને ગોચા એલેન્જ કરી હતી. આવા મહા મુશ્કેલ સમયે અરથુસ્ટ્ર સાહેબે જન્મ લઇ પોતાનું મહાન મીશન પાર ઉતાર્યું હતું.

વળી આ જગત ઉપરથી દૈત્યોના મોટા મોટા યુરાધના તલેસમોને તોડવા માટે, અસાધારણ અને કલ્પનામાં પણ ન ઉતરી શકે એવું શારીરિક આત્મીક વીર્યતા-બળ ધરાવનારા મહા પેહેલવાનો, જેવા કે જાલ, સામ, નરીમાન, રૂસ્તમ, કેરશાસ્પ, ગીવ, ગોદરેજ અને ખીખ શાહના મામાં જણાવેલા અનેક બળવાન વીર-પુરૂષોને પણ એજ અસલ માઝદ-યસ્ત્રી દીનનાં રક્ષણ માટે દાદાર અહુરમઝદે આ ધરતિ ઉપર ઉતાર્યા હતા. અને તેઓના મહાન પરાક્રમોનાં દીલ ઉસ્કેરનારાં વર્ણનો, આજે પણ “ફીરદૌશી તુસી” જેવા મહાન શાયરાંન શાયરે અમર શાહનામાનાં કાવ્યમાં તાજાં રાખેલાં છે.

જરથોસ્તી દીન ધરાની શેહેનશાહતમાં ધણી દીપી, ઝળખી, અને આગળ વધી, પણ કમનસીબે એ દીન ઉપર પણ કુદરતનો ચઢતી-પડ-તીનો અચુક કાયદો લાગુ પડ્યો હતો. ધરાની શેહેનશાહતના ધણાક બખેડા પ્રસંગે એ દીન ઉપર ભારી આફતો વર્ષી હતી, અને સીકંદર રૂમીએ તો એ દીનના ધર્મ પુસ્તકોનો પણ નાશ કર્યો હતો, અને છેલ્લા શેહેનશાહ યઝ્દેઝ્દની ત્રીજાની હાર પછી, આરય લોકોના જીલમનો પણ જરથોસ્તીઓ મોટા ભોગ થઇ પડ્યા હતા. છતાં મગરૂરી લેવા જોગ વાત તો એ છે, કે ગમે તેવા કટોકટ સંજોગો છતાં આ પવિત્ર અને માહુ પૂરાતન જરથોસ્તી દીન તેના અસલ જુસ્સા સાથેજ હજીખી આજે પણ હૈયાત અને હુસ્તીમાં છે. ખરી રીતે જોશો તો કાંઈ પણ સંજોગોમાં દીનની પડતી નથી આવી, દીન તો હજીખી અખંડ હાલતમાં દેમાવંદના સાહેબ દેલાન સાહેબો અને ચએચએસ્તના સાહેબો વચ્ચે હૈયાત છે. પણ તેના પાલનારાઓની કર્મ અને નસીબ સંજોગે આસ્માની-સુલતાનીનાં સબબે એક યા ખીખ કારણે પડતી દશા આવવાથી દીન પાલનારાઓની જાહેર સંખ્યા ઓછી થઇ ગઇ.

છેલ્લા શેહેનશાહ યઝ્દેઝ્દની હાર પછી આ પવિત્ર દીનના રક્ષણ અને બચાવ અર્થે ધણા જરથોસ્તીઓ ધરાના છુપા ગુફાઓમાં જઇ વસ્યા હતા, અને તેઓએ આજની ધડી સુધી આ પવિત્ર દીનને પુરતી

અપોષ સાથે જળવી રાખેલી છે અને આજે પણ તેવા છુપા ટોળાઓ હસ્તીમાં છે એ વાત વગર શકે પુરવાર થયેલી છે અને તે દેશપત સાહેબ દેલાંન સાહેબોજ કુલ જગતનાં ઉદ્ધારમાં જરથોસ્તી દીનની મારફતે મોટો ફાલો આપી રહેલા છે.

ધરાનની છેવટની અંધાધુંધી પછી કેટલાક જરથોસ્તી કાફલાઓ પોતાનો જન અચાવવાને નહિં, પણ પોતાની દીન ધર્મના રક્ષણ માટે ખાખસુસ હિંદુસ્તાન તરફ પોતાના રદ સરદાર સાહેબ દસ્તુરાંન દસ્તુર નૈરયોસંધ ધવ્વલની આગેવાની હેઠળ આવ્યા હતા. અને સંજલુના દયાળુ અને ધર્મી રાજા “જાદી રાણા”નાં જલાં રાજ્યમાં આશરો મેળવ્યો હતો, અને પોતાની દીન અને ધર્મના અનેક ચમત્કારો પણ કરી બતાવ્યા હતા. વળી પોતાનું શુરાતનપણું રાજ્ય સામેની અનેક લડાઈઓ પ્રસંગે બતાવી પોતા ઉપેર કરેલા અહેશાનનો બદલો પોતાનાં લોહીનાં બળીદાનથી અચુક રીતે વફાદારીથી વાળી આપ્યો હતો.

હિંદુસ્તાનમાં એક લાખની સંખ્યામાં આજે વસી રહેલી આ એક-વારની જાહોજલાલ રાજવંશી કોમ છે, કે જે પોતાનો ધર્મ, પોતાનું પારસીપણું, અને પોતાના સદગુણોથી કરોડોની પ્રજાઓમાં એક આગેવાન કોમ તરીકે મગફરી સાથે જીવી અને વસી રહી છે.

જરથોસ્તી ધર્મના અસંખ્ય નિતિ વચનોમાંના થોડાં વચનો.

“સત્ય”-વચન પાળનાર-વચન તોડનાર વિષે.

“વચન તોડનાર ઘાટકી મનુષ્ય સર્વ દેશ (આ દેશો તે મેહર-યઝદના સાત દખ્યુઓ છે જેનાથી આખી નીસ્તીની જગત બનેલી છે. તે) ને ખરાબ કરે છે. સો દુષ્ટ મનુષ્યોના જેટલી ખરાબી એક અસત્ય મનુષ્ય ઉપજાવે છે, તું વચનભંગ કરતો ના. ધુરા માણસ સાથે કે બલ્લા માણસ સાથે તેં વચન કરાર કર્યા હોય તો પણ તે તોડતો ના, કારણ કે ધુરા માણસ સાથેના કે બલ્લા માણસ સાથેના કરાર એક સરખોજ છે.”

મેહર યસ્ત ફ. ૨.

“જેઓ કોલ-વચન-નથી તોડતા તેને મેહર યઝદ (પ્રીરેસ્તા) તેજસ્વી ઘોડાઓ (ની શક્તિઓ) આપે છે, અહુરમઝદના આતશ સર્વથી અધો (સ્વર્ગના) માર્ગ આપે છે અને બધાં શુરાં જગતમાં કિર્તિવંત એવાં આત્મીક સંતાનો તેઓને ધન્ય આપે છે.” મેહર યસ્ત ફ. ૩.

“વચન તોડનારોને મેહર યઝદ કોઈ પણ જાતની મદદ આપતા નથી અને તેઓ તરફ ક્રોધાયમાન અને દુઃખી બને છે. દૈત્યો તેઓને હેરાન કરી શિક્ષા આપે છે.”

“વચન તોડનારોના ઘોડાઓ (માનસિક શક્તિ) જખમાયલાં હોય છે. તેઓ ધારેલે મુકામે કદિ પહોંચી શકતા નથી. તેઓ જે અસત્યના ભાલાઓ ફેંકે છે તે પાછા આવીને તેઓનેજ જખમી કરે છે.”

“વચન તોડનારો મેહર યઝદને કદિ ઠગી શકતા નથી તેઓનાં હૈયામાં ધાસ્તી પેદા થાય છે. અસત્યને માટે તેઓના બન્ને હાથોનું જોર, બન્ને આંખોનો પ્રકાશ અને બન્ને કાનોની સાંભળવાની શક્તિ લઈ લેવામાં આવે છે.”

“જે ઠેકાણે વચન તોડનારા અને અસત્ય બોલનારાં મનુષ્યો હોય છે તે જગ્યાઓ ધાસ્તી ભરેલી છે. તે જગ્યાઓ આખાદ થઈ શકતી નથી.

ખડી ઉપર ચાલનાર બગદ (ઇનસાનની ગવ-જીવનની શક્તિ) નિરાશ થઇને ધાર્તી બરેલા આડા રસ્તા ઉપર ભુલો પડે છે, જે રસ્તો વચન તોડનારા મનુષ્યોની સાંકડી જગ્યાઓ હોય છે. વળી તે બગદ વચન તોડનારાઓની ગાડીમાં આંસુ પાડતો ઉભો રહે છે અને તે આંસુ તેનાં મોઢાં ઉપર ટપકે છે.”*

—મેહેર યશત ફ. ૩૮.

“સત્ય વચન બોલનારાઓનાં મુકામોનું રક્ષણ મેહેરચઝદ કરે છે. સત્યવાદીઓનાં કારખાનાંની સંભાળ મેહેર ચઝદ લે છે. અને તેમની સાથે બેહરામ ચઝદે અને રસ્તે ચઝદે મિત્રતા રાખેલી હોવાથી છુપી રીતે અસત્યવાદીઓ (જુઠાઓ)નો તે પરાજય (નાશ) કરે છે, અને સત્ય વાદીની જય કરે છે.”

—મેહેર યશત ફ. ૮૦.

“સત્યવાદીઓને મેહેર ચઝદ પોતાની લાંબી બાબુ મદદમાં આપે છે. સત્યવાદી પુર્વ દીશાએ હિંદુસ્તાન તરફ હોય અથવા નીનવે સુધી હોય, અથવા તાઇમીસ (રંધહ) નદી સુધી હોય અથવા પૃથ્વીના કોઇ પણ છેડા તરફ હોય તો પણ ત્યાં મેહેર ચઝદ મદદે દોડી પુગે છે.”

—મેહેર યશત ફ. ૧૦૪-૧૦૫.

“જે મિત્રો પવિત્ર વિચાર-વચન અને કાર્ય કરનારા છે, તેઓમાંથી કોઇની પણ જીભે અસત્ય શબ્દ ઉચ્ચારતો નથી તેમની આગળ ભયંકર હથિયારવાળા દૈત્યો પણ નીચા પડીને નમે છે.”

“જુઠો અસત્યથી જગતમાં ખરાબી કરશે પણ આખરે સત્ય તેને હરાવશે.”

—જમ્યાદ યશત ફ. ૯૫-૯૬.

વિચાર, વચન અને કાર્ય શુદ્ધ રાખો.

જેણે પોતાનું ચિત્ત પવિત્ર વિચારો તરફ ચોંટાડેલું છે, જેણે પવિત્ર વચનો માટે પોતાની જુગ્માન રોકેલી છે, અને જેણે પવિત્ર ભક્તિ કાર્યો કરવા પાછળ પોતાનો સમય અને લક્ષ રોકી રાખ્યાં છે, તેઓએ સ્વર્ગ તરફ પોતાનું લક્ષ રોકવા ખરાબર છે. —ફરવરદીન યશત ફ. ૮૪.

* આ ફકરો અર્થસુચક મેદોથી બરપુર છે. ગવની એટલે બગદ નહીં પણ જનવરોની જન અને જીવજનની છ શક્તિઓ (શક્ષ જોરાને જન મન-શને-ગવશને-કુનશને-વીર-હોરા-ખેરદ) કાર્ય કરી શક્તી નથી અને ખોટા ભ્રમમાં ભુલવામાં પડે છે અને જીવજન વિલાપ કરે છે કે મને આ જુઠો શખ્સ કાંય આડે માર્ગે દોરવે છે.

“જે મિત્રો પવિત્ર મીઠા અને સત્ય વચનો બોલનારા છે તેમની જીભે કદિ પશુ અસત્ય વચન નીકળતું નથી, અને તેઓ આગળ ભયંકર હથીઆર સાથેના ક્રોધ (એશમ)નો દેત્ય નમે છે.”

“જીઠાં વચનો ખરાબી કરનારાં છે છતાં સત્યની આગળ તેનો પરાજય થવાનોજ છે. ખોરદાદ અને અમરદાદ (નામની ઇશ્વરી શક્તિઓ) જીખ અને તૃષા બન્નેને મારશે. ધુરાં કાર્યો કરનાર એહરેમન-સેતાન-બળહિન થઈને (સત્યને) નમશે.”

—જમ્બ્યાદ યશત ફ. ૯૫-૯૬.

“તમામ બલાં કાર્યો જે કરવામાં આવ્યાં છે અને હવે પછી કરવામાં આવશે તેને નમન હોજો.”

—સરેશ યશત હાદોખત ફ. ૯;—યજશને હા. ૫૭-ફ. ૪.

“બલાં કામના કરનારા જેઓ થઈ ગયા છે, જેઓ હાલે છે અને હવે પછી થશે તેઓનાં નામને હું નમું છું અને તેઓની મિત્રતાને પહોંચવા ઇચ્છું છું.”

યજશને, હા. ૬૮, ફ. ૧.

પરમાર્થ:

“હે ઝરથુસ્ત્રી માઝદયસ્નાનો! લાયક વખતસરનાં બલાં કાર્યો કરવાને તમો જાગૃત બનો. કવખતનાં દુષ્ટ કાર્યો તજી દેવાને તમારા હાથ પગ અને અકકલને દ્રઢ બનાવો. આ જગતમાં તમે સારા રોશન ઉદયોગ કરો (જેથી રવાનની વૃદ્ધિ થાય). ગરીબોને, આત્મીક તંગીમાં સપડાયલાઓને મદદ કરી તંગીમાંથી મુક્ત કરો.”

—વીસ્પરદ, ક. ૧૫, ફ. ૧

સ્વર્ગ ક્યારે?

“એક સંતોષી વિચાર સર્વથી શ્રેષ્ઠ ગુણ છે.”

“હે અહુરમઝદ! અપોષ સાયની સંપુર્ણ નમ્રતા અને ભક્તિ અમને ક્યારે પ્રાપ્ત થશે! આબાદીવાળુ-સ્વર્ગનું-મુકામ અમને ક્યારે મળશે?

“સત્ય કાર્ય કરનારાઓની-એવી-ખાહેશ જગતનો સરજનહાર અહુરમઝદ તે કાર્ય કરનારાઓની નેક મનસ્વીને લીધે પાર પાડે છે.”

ગાથા સ્પેન્તોમદ-યજશને હા. ૪૮ ફ. ૧૧; હા. ૫૦ ફ. ૧૨.

નેક ભલી બાનુ-સ્રી.

“જે દીકરી પવિત્ર રહીને પોતાના આપને, પોતાના પતિને, પોતાનાં માણસોને, અને પોતાનાં સગાં વાહલાંને નમ્ર અને વફાદાર રહેશે, તેણીની સ્વચ્છ અને ભલી મુરદો પુરતી રીતે પાર પડશે. અહુરમઝદ તેણીને હંમેશનું સુખ અને સ્વર્ગ અર્પણ કરશે.”

—ગાથા વહીરતોઽશ્ત-યઝ્દને હા. ૫૩ ફ. ૪.

ગરીબોને મદદ.

“જે મનુષ્ય અશોષની કમ આયપત ધરાવનારા દ્રેગુઓને મદદ કરે છે તે અહુરમઝદની સકળ સૃષ્ટિની સત્તા-યઝ્દ જેવી સત્તા તેને હાંસલ થાય છે. અહુરમઝદનો વહાલો તે બને છે.”

યથા આહુ વધર્યો.

અષો-સત્ય-મનુષ્ય.

“શરૂઆતમાં જ મન, વચન અને કર્મથી અષો હોય એવાં મનુષ્યને હું પસંદ કરું છું કેમકે તે જુરા દૈત્યોથી બચાવ પામે છે અને બીજાઓને બચાવે છે.”

—ખોરદાદ યશ્ત ફ. ૩.

ગરીબાધ.

“અષો સરોશ યઝ્દ દ્રીગુ એટલે આગલ વધવા માંગતા પણ અશોષમાં પુરા નહીં એવા ભકત સંતોનું સર્વથી વધારે પોષણ કરનાર છે.”
“યાને જે આત્મીક વૃદ્ધિના માર્ગ પર શરૂઆતી પગઠયાં મુકે છે તેઓના બેલી સરોશ થાય છે.

—સરોશ યશ્ત હાદોખ્ત ફ. ૩.

“સરોશ યઝ્દ એવા દ્રીગુ ભકત તેમજ ભકતાણીનું મજબુત બાંધણું ધરસમાન છત્રપતિ છે.”

સરોશ યશ્ત વડી ફ. ૧૦.

ભકિત.

“જે ભકિત પવિત્ર વિચાર, પાવત્ર વચન અને પવિત્ર કર્મ ઉપર રચાયેલી છે તે ભકિત દૈત્યો અથવા જુરાં મનુષ્યોનાં ગમે તેવાં નુકસાનથી બચાવ કરે છે.”

“આત્માનાં રક્ષણ, અચાવ, પાલણ, કે સંભાળને માટે તમામ ધન, દોહત, કે શરીર અહુરમઝદને અર્પણ કરી તે પિતાને લાયકનાં માનથી નમું.”

—યઝસ્ને, હા. ૫૮, કં. ૧-૩.

ભક્ષાં મનુષ્યો.

“જેઓએ આ જગતને રિધ્ધી સિધ્ધીવાળી બનાવી તેઓનાં જેવાં અમે અવશ્ય થઈએ. જેઓ ભલી કિર્તિમાં જન્મેલા છે તેઓ જ્યારે ધર્મશ્રી કાર્ય માટે ભેગા થાય છે ત્યારે તુરંતજ જુદાઈનાં કાર્યો કરનારા નહાસભાગમાં પડે છે. જે જુરાં મનુષ્યો અને દૈત્યો માનવીઓને અને પ્રાણીઓને ધીકકારે છે—નુકસાન પુગાડે છે, તેઓને દુર રાખનાર અને જેઓ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ પ્રત્યે પ્રેમ રાખે છે તેઓને સહકાર આપનારનો મિત્ર, મદદગાર અને પિતા અહુરમઝદ છે.

ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦, કં. ૯-૧૦.

ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૫, કં. ૧૧.

ભક્તને મદદ.

“હે અષો ઝરથુસ્ત્ર! તારી સાથે મિત્રાચારી સાંધનારા માણસને દુષ્ટ વિચારવાળા શત્રુથી તું નિત્ય બચાવેલો રાખજે. તે મિત્રને એવા કષ્ટ કટકામાં રહેવા દેતો ના. નુકસાન પહોંચે એવાં કર્મને આધન થવા દેતો ના. હું અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પદોને જે ભજે અને ભક્તિ કરે તેવા ધાર્મિક માણસને, હે ઝરથુસ્ત્ર! તું દુઃખમાં પડવા દેતો ના.”

અહુરમઝદ યશત, કં. ૨૪.

ખરો દરવીશ કેવો હોય ?

“હોમને નમન હોજો! કે જે દરવીશ-સન્યાસીનાં મનને તવંગરના જેટલું મોટું બનાવે છે. હોમને નમન હોજો! કે જે દરવીશ (એટલે જગતને વિચાર-વચન કે કાર્યથી નુકસાન નહીં પુગાડનાર)નાં મનને એટલું ઉંચું બનાવે છે કે તે વિદ્યાને લીધે ઉંચી ટોચે પહોંચી શકે છે.”

મોટી હોમ યશત, ક-૨ કં. ૧૩.

ધર્મજ્ઞાન.

“જે ધર્મ જ્ઞાનની રેશની પ્રાપ્ત કરી, પુરતું ધર્મજ્ઞાન મેળવે, તે માનવી આશ્રવન-વડા ધર્મગુરૂના આશીર્વાદ મેળવી શકે છે.”

—જમ્શાદ યશત, કં. ૫૩.

સારી સત્તા.

“ સારી સ્વતંત્ર આદેશાહી સત્તા એ ઘણીજ મદદ આપનારી પુણ છે.”
—યમરને હા. ૬૯, ફ. ૩.

સત્યતા.

“ ઓ અહુરમઝદ ! તમારી અને તમારા અમશાસ્પદોની સત્યતા અમને આપો. પવિત્ર બલા આશીરવાદની, પવિત્ર બલાં પ્રમાણિકપણાની, પવિત્ર બલાં નીર્દોષપણાની સત્યતા અમને આપો, જેથી દેશોનાં કલ્યાણ-કારી તત્વોને અમે પહોંચી શકયે, ધમના મંત્રોનો લાભ મેળવે તેનો પ્રચાર કરનારા કિર્તિવંત, જયકારી અને જગતનું કલ્યાણ કરનારા અમે થઈએ. અહુરમઝદના પવિત્ર દુતો જેવા અમે બની જઈએ.”

—યજ્જશને, હા. ૭૦, ફ. ૨-૩-૪.

ઐક્યતા.

“ અહુરમઝદની તથા અમશાસ્પદોની સ્તુતિ કરીને કિર્તિ ગાઇને જગતનાં લોકોનાં લાભ માટે સાફ દાન અને ઉત્તમ કાર્યો કરીને અમે ઐક્યતા ઇચ્છીએ છીએ.”

—વીસ્પરદ, ક-૨૨ ફ. ૧૧.

જ્ઞાની અને અજ્ઞાની.

“ જ્ઞાની માણસો વિદવાનોને એટલું કહે કે અજ્ઞાન માણસને ધર્મની ફળવણી આપવાનું કાર્ય ન સોંપવું. ઓ અહુરમઝદ ! તારાં બલાં મનની નીશાણીઓ અમને પ્રગટ કર.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧ ફ. ૧૭.

દુષ્ટોનું સાંભળતા ના.

“ તમારામાંના કેાઈ પણ દુષ્ટ માણસની શીખામણો સાંભળતા ના, કેમકે ધરને, મોહલ્લાને, શહેરને કે દેશને તે મોટા સંકટમાં નાંખી દેશે, એટલા માટે તેમનાં વચ્ચેનો તોડી પાડજો અથવા નષ્ટ કરજો.

“ ઓ અહુરમઝદ ! તારો સંદેષો પહોંચાડનારા અમને બતાવ.”

—ગાથા અહુનવદ હા. ૩૧ . ફ. ૧૮. હા. ૩૨ ફ. ૧.

બલો માર્ગ બતાવનાર.

“ જે માનવી આ અને પેલી દુનિયાના ખરા લાભોના માર્ગો બતા-

વશે, જે માર્ગ તરફ અહુરમઝદ રહે છે તેના લાભો અને માર્ગો ખતાવશે, તે માણસ પોતે બલ્લાનાં કરતાં પણ અધિક બહુ મેળવશે.”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા. ૪૩, ક્ર. ૩.

લગ્ન આશીષ. (ખએતવદ્ય થવાની દુઆ.)

“પરણીતી કન્યાઓને તથા પરણીતા વરરાજાઓને હું (ઝરથુશ્ત્ર) જે પરણવાનો હુકમ આપનાર છું તે નીચે પ્રમાણે શિખામણના વચનો કહું છું. મારાં એ વચનો ઉપર તમે ધ્યાન આપજો.

“ભકિતવાન અને જ્ઞાની માણસોની મારફતે બણેલા થઇને પવિત્ર મનસ્વીનું જીવન મેળવીને તથા ખરાં અંતઃકરણથી તમારામાં એક ખીજાને આહતાં રહેજો, કે જેથી ખચીત તે દરેકની જાંદગી સુખી થાય.

“જગતનાં દરેક સ્ત્રી પુરૂષો એક ખીજા તરફ માન અને પ્રેમથી વર્તન રાખજો.”

—ગાથા વહિશ્તોઈશ્ત. હા. ૫૩, ક્ર. ૫.

અધુરા ધર્મજ્ઞાનીઓ.

“જેઓ ધર્મના કાર્યમાં માહિતગાર થયા વિના ખોટી રીતે ધર્મનાં સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે તથા જેઓ ઠગાઇથી પોતાને ધર્મજ્ઞાન જાણનાર તરીકે ઓળખાવે છે તેવાને અય ઝરથુશ્ત્ર! તારે ધર્મજ્ઞાની કે ધર્મશુર તરીકે ઓળખવો ન જોઇએ.”

“જે માણસ યજ્ઞને કર્યા વિના, ગાથા ગાયા વિના, ભકિત કર્યા વિના, કામધંધો કર્યા વિના, પોતે શીખ્યા વિના અને ખીજાને શિખવ્યા વિના તમામ રાત ખીજાના ઉપર પડી રહે છે, તેવાં મનુષ્યો ઠગાઇથી પોતાને ધર્મશુર કહે છે અને જગતને ઠગે છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૧૮ ક્ર. ૧ થી ૫.

સત્ય અપોઈ.

“અપોઈનાં સત્ય કાર્ય કરનારાઓની જે ખાહેશ છે તે ખીજા સઘળી ખાહેશો કરતાં ઘણીજ ચઢતે દરજ્જેની છે જે અપોઈને હું વખાણું છું.”

—અહુરમઝદ ખોદાએ.

પરમાર્થનાં કાર્યો.

“સારાં જ્ઞાન અને પુણ્યનાં કાર્યો તથા સારાં અપોઈનાં કાર્યો ઘણાજ

ચઢતે દરજ્જેનાં વધારે બલાં અને છેવટે પરિણામમાં ધણું મદદે પહોંચનારા અને બચાવ આપનારાં છે, જે અમને પ્રાપ્ત થાય.

—હોશિઆમ.

રાજ્ય સત્તા.

“અષો સત્યવાદી માણસને રાજ્ય સત્તા ભોગવનારો તું ઠેરવ. પાપી માણસને રાજ્ય સત્તાથી દુર રાખ. અષો માણસ પોતાની મરજીથી બહું રાજ્ય કરનારો સ્વતંત્ર થાય; પાપી માણસ દુઃખમાં પડેલો, રૂપેના-મીનોની સૃષ્ટિમાંથી બહાર કાઢેલો, પોતાની યુક્તિઓમાં નિષ્ફળ થયેલો અને અને પોતાની પાપી મરજી પ્રમાણે રાજ્ય સત્તા ચલાવનારો ન થાય.”

—હોશિઆમ.

સદ્ગુણો.

“હે અહુરમઝદ! તારા નારી સ્વરૂપના બલા ગુણો જે અષોષને અંગે પ્રહણ કરવા યોગ્ય છે, તેઓને અમે વખાણીએ છીએ. સુખાકારી, પવિત્રાઇ, વૃદ્ધિ, સંપુણ્ય મનસ્વી, નમ્રતા, બલી ઇચ્છા, બલી આપાદી, બહું શિક્ષણ તથા બલી પારેન્દી એ સર્વને અમારા વંદન હોજો.”

—મોટી હુસ્તન યશત, ક. ૪-ફ. ૧-૨.

સંત વૈદ.

“પવિત્ર માંત્રવાણી (ધર્મના મંત્રો) ઉચ્ચારીને-આશીર્વાદ આપીને-દુઃખ સાબુ કરનાર વૈદ સર્વથી સરસ તંદુરસ્તી આપનારો છે કારણ કે તે અષો માણસ દરદીને બીતરથીજ આરોગ્યતા આપે છે.

—અર્દીબેહુશત યશત ફ. ૬.

સત્યવાદી.

“અષો સત્યવાદી માણસ પોતાની સત્ય-અષોષથી-ઉદયોગથી, દાનથી, જ્ઞાનથી, નમ્રતાથી તથા અહુરમઝદના આતશથી, દુનિયાની સંપત્તિને સદા બચાવશે તથા સંભાળશે.”

—યજ્જશને હા. ૫૮, ફ. ૪.

સ્વર્ગ કેમ મળે?

“નમ્રતાથી હાથ ઉંચા કરીને સર્વથી પહેલાં અદ્રખ્ય તથા આપાદી કરનાર અહુરમઝદનાં સર્વે નેક કાર્યોને તથા બલાં મનની અકકબને આ

આનંદમાં હું માંચું છું કે જેથી ‘ગેઉશ્ચ ઉરવા’ને એટલે કે ધરતી પર મવકકલ થયલી યજ્ઞતી શક્તિને હું ખુશી કરું.

“ઓ મહાશ્તાની સાહેબ ! બધાં મનથી હું તારી નઝદીક પહોંચું. હાડમંદ તથા મીનોષ બન્ને દુનિયાના લાભ જે અપોષથી છે તે મને તું આપ, જેમની મારફતે તે આનંદ આપનાર અમર સુખ પ્રાપ્ત થાય.”

“અહુરમઝદને પસંદ પડતાં કાર્યો કરવાથી જે ઉત્તમ લાભો અને સ્વર્ગનું સુખ મળે છે, તેવાં કાર્યો કરીને મારાં રવાન એટલે આત્માને હું સ્વર્ગ તરફ લઈ જઈ.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૨૮ ફ. ૧-૨-૩-૪.

પ્રમાણિકપણું-ઉદ્યોગી જીવન.

“પ્રમાણિક માણસને કદિ હાની પહોંચતી નથી, મેહેનતુ ઉદ્યોગી માણસને કદિ શુરાઓની પાસે મદદ માટે જવું પડતું નથી.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૨૯. ફ. ૫.

ડહાપણ.

“જેઓ સારાં ડહાપણવાળા છે તેઓએ અપોષ ગૃહણ કરી; ઉંધી અકકલવાળાઓએ તેમ ન કર્યું.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૩૦. ફ. ૩.

“જેમણે દુનિયાને આત્મા બનાવી તેમના જેવા અમે જરૂર થઈએ. જે તરફ ડહાપણ પોતાનો વાસો કરે છે તે તરફ સારી મનસ્વીવાળા માનવીઓ જાય છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦. ફ. ૯.

ધર્મને માટે લડનારા.

“ધર્મને ખાતર લડનારાઓને તથા બકતોને જે સંપૂર્ણ ખુશાલી તેં આપી છે તેવી ખુશાલી, ઓ મીનો અહુરમઝદ ! અમારી તેજ-ઉત્સાહ તથા અપોષનાં કાર્યો માટે તું અમને આપ.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧. ફ. ૩.

સર્વોપરી તે એકજ સહેબ.

“જ્યારથી ઓ અહુરમઝદ ! તને મેં મારી આંખોમાં રાખ્યો છે, ત્યારથી સર્વથી પ્રથમ, પાક યજ્ઞનીથી પુજવા લાયક, બધાં મનનો પિતા,

અપોષ્ટનું ખર્ચું મુળ તથા આ જગતનાં સર્વે કાર્યો ઉપર સત્તા ભોગવનાર તરીકે મેં તનેજ ગણ્યો છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૮.

ઉદ્યોગી અને આગસુ.

“ઓ અહુરમઝદ ! સંપૂર્ણ મનસ્વી તારીજ છે, દુનિયાને સરજવાની મીનોષ અકકલ તારીજ છે.”

જે શખ્સ ઉદ્યોગથી પોતાનું જીવન ગાળે છે તેને માટે તથા જે શખ્સ ઉદ્યોગ વગરનું જીવન ગાળે છે તેને માટે ઘટતો બદલો આપવાનો માર્ગ તેં મુકરર કરી દીધો છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૯.

હાહ્યો પુરૂષ.

“જે વિદ્વાન શખ્સ બંને દુનિયાના લાભો જોઈને તે ઉપર વિચાર કરે, તે શખ્સ સત્ય વચ્ચેનો ઉપર સત્તા ભોગવનારો અને પોતાની જામને કાબુમાં રાખનારો છે. અહુરમઝદનાં પ્રકાષિત આતશની મારફતે તે શખ્સ જીવંતીના બધા સંસારમાં કાયમ રહે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૯.

ધર્મશિક્ષક—ઉપદેશક.

“જે મનુષ્ય દુષ્ટ માણસને જીરાઈના કાર્યોથી પાછો વાળે છે અને ક્રોધ માણસનાં બલોને માટે શિખામણનાં શબ્દો કહે છે, તે અહુરમઝદનાં પ્યારમાં પોતાના ધર્મ સંબંધી ભક્તિની ભેટ આપે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૩, ફ. ૯.

નેક મનસ્વી.

“હે ધણીજ વૃષ્ઠ કરનાર તથા ભક્તિનો બદલો બધા આશીરવાદોથી આપનાર મીનો અહુરમઝદ મને તું પવિત્ર કર. દુષ્ટ કાર્યોથી દુર રાખ, મારી સખ્યતા અને નમ્રતાને લીધે તું મને કૌવત આપ, મારી સત્યતા અને અપોષ્ટને લીધે મને હિંમતવાળું જોર આપ, તથા મારી નેક મનસ્વીને લીધે મને ‘પસે-રતુ’ બનાવ એટલે કે આત્મીક સરદારી આપ.”

—ગાથા અહુનવદ હા. ૩૩, ફ. ૧૨.

નમ્રતા.

“જેઓ નમ્રતાને અહુરમઝદની પ્યારી જાણુવા છતાં બેદરકાર રહી દુષ્ટ જીવન ગાળે છે, તેઓ આગળથી અપોષ તદ્દન નાહસી જાય છે.”

“ડહાપણવાળો માનવી નમ્રતાને અપોષનું મુળ સમજે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૪, ફ. ૯-૧૦.

સત્ય.

“સત્યવાદી મનુષ્યો ખરેખર દુઃખી થતાં નથી સત્યનું પાલણુ કરવા માટે કોઈ પણ શખ્સ ધણી થોડી ચીજોની તંગીમાં મુકાય છે. અપો માણસને સંતોષવાનું સહેલું થઈ પડશે; દુષ્ટ મનુષ્યને સંતોષવાનું મુશ્કેલ છે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૭, ફ. ૪.

નમ્રતા, ભકિત, સરદારી.

“નમ્રતા અને ભકિતને લીધે કોઈ પણ માનવી તારી-અહુરમઝદની-પાદશાહીમાં-સ્વર્ગમાં દાખલ થશે.

“સત્ય માણસે દુષ્ટ મનુષ્યની તરફથી સરદારી સ્વીકારવી નહિ.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ હા. ૪૯, ફ. ૫-૯.

અંતે સત્યનો જય.

“સત્યવાદીનો ધર્મનો માર્ગ છેવટે દુષ્ટ મનુષ્યના માર્ગને ખરેખર કચડી નાંખે છે.”

—ગાથા વોહુક્ષત્ર, હા. ૫૧, ફ. ૧૩.

નિંદા.

“જે શખ્સ ખીજા ધર્મવાળા ખીજા કોમવાળા અપો માણસને હલકી નિતિવાળો ગણી કાઢે છે તે જાણી-જુજીને પાપ કરે છે તેવાં કાર્ય કરનાર શિક્ષાનેપાત્ર થાય છે.”

—વંદીદાદ પરગર્દ. ૧૫, ફ. ૨.

ભકિત-જપ.

“જ્યારે કોઈ દેશનો જીલમગાર પાદશાહ કે સત્તાધીશ તારી ઉપર જીલમ ગુમરે, કાવાદાવા કરે, અદેખાઈ કરે, અથવા તને જખમી કરે,

ત્યારે તું અહુરમઝદનાં નામની ભક્તિ અને જપ કરજે; ત્યાં તે પવિત્ર પિતા હાજરજ છે.

—રામ યશત, ક્ર. ૪૯-૫૦.

બદલો.

“જેઓ અહુરમઝદ તરફ તાબેદારી બતાવી ધ્યાન આપશે તેઓને તનદુસ્તી અને અમરપણું આપવામાં આવશે. સદગુણી માણસને માટે સુખાકારી અમરપણું મુકરર કરેલું છે.”

—યઝ્દને, હા. ૩૧, ક્ર. ૨૧.-હા. ૪૫, ક્ર. ૧૦.

ગાય* ઢોરનું રક્ષણ.

“ગાય* (પ્રાણી માત્ર)ને માટે નમન હોજો! ગાયને સારું નમન હોજો! ગાયને માટે સારા શબ્દો હોજો! ગાયને માટે વસ્ત્ર હોજો! ગાયને માટે આપણે મહેનત કરવી જોઈએ, કારણ કે તે આપણા (મીનોષ) ખોરાકને માટે વધારો કરનારી છે.”

—યઝ્દને તથા હોમ તથા બેહુરામ યશત ક. ૨૦.

ભક્તિ.

“સારા મનની શ્રદ્ધાપુર્વક બંદગીના સઘળા ફાયદા, અને સઘળા ફોતોહો અહુરમઝદને બળીદાન તરીકે અર્પણ કરો.”

—યઝ્દને હા. ૫૮, ક્ર. ૧.

અહુરમઝદનો ન્યાય.

“અહુરમઝદની ન્યાયી રાજ્ય સત્તા નાશ વિનાની થજો.”

—ખોરશેહ ન્યાએશ.

દુષ્ટ સત્તા.

“દુષ્ટ મનુષ્યને સત્તા આપવામાં મદદ કરનારો ગાય ઢોરો* ઉપર અને સત્યવાદી મનુષ્યો ઉપર આક્રમક લાવે છે તેવા મનુષ્યો જીવવાને લાયક ગણાતા નથી.”

—ગાથા અહુનવદ, ક્ર. ૧૫.

*આ ‘ગાય’ શબ્દ સીરફ ગાય ઢોર માટે નથી વપરાયો, પણ ગવની અંતર જગત જે સર્વે પેદાયશોમાં જીવનન તરીકે વસેલી છે તેની હેફાજત અને રક્ષણ હાથેલું છે.

દ્રવ્ય લોભ.

“જે કોઇ બે દુનિયાને પૈસો અને સ્વર્ગ બન્નેને કબ્જા રાખે તેને કૈવી રીતે ક્ષાયદો મળે?”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૪ ક. ૨.

ભલા કર, ભલા હોગા.

“જે આનંદ આપશે તેને આશીરવાદ પ્રાપ્ત થશે. જે કોઇ દુઃખ દેશે તેને દુઃખજ વેઠવું પડશે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, ક. ૧૮.

પરોપકાર.

“જ્યારે અષો માણસ પોતાના પરોપકારી કાર્યોથી ઠગાઇ અને જુઠાઇને મારશે, ત્યારે અહુરમઝદની ભક્તિ તેના ખરા આકારમાં બહાર આવી ક્ષાયદાઓનો ફેલાવો કરશે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૮, ક. ૧.

ધર્મિ મનુષ્ય.

“ધાર્મિક માણસો સર્વથી શ્રેષ્ઠ બદલામાં સાથે મળી જાય છે, અને તેવી હાલતમાં લાવીને ઓ અહુરમઝદ! તું આશીરવાદ આપ. સર્વથી પવિત્ર મનશ્ચી સાથે અને દ્રઢતાથી હું નિત્ય આરાધું.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ હા. ૫૦, ક. ૨-૪-૯.

ભક્તિનો બદલો.

“જે કોઇ અહુરમઝદની બંદગી કરે છે અને તેને સંતોષ આપે છે તેને અહુરમઝદ પોતાની સર્વોત્તમ શક્તિથી સારાનાં કરતાં પણ અધીક બદલો આપે છે. વળી જે કોઇ તેની ભક્તિ કરતો નથી, તેને જીંદગીનાં અંતે ખુરાનાં કરતાં પણ અધીક ખુર જોવું પડશે.”

—ગાથા વોહુ-ફશ્ત, હા. ૫૧, ક. ૬.

પુરાઈના ત્યાગનો બદલો.

“જ્યારે તમારામાંથી પાપી વિચારો નષ્ટ થઇ જશે ત્યારે તે મોટાં કામનો બદલો તમને મળશે.”

—ગાથા વહીશ્તોધશ્ત, હા. ૫૩, ક. ૭.

દુષ્ટ મનુષ્ય.

“એક ધર્મિ સત્યવાદી માણસને મારનાર અને દુઃખ દેનારની વખાણ કરવી અને તેના બચાવમાં બોલવું એ અપવિત્ર માણસનું દુષ્ટ હૃદયીઆર લાંબુ કરી આપવા બરાબર છે અને તેની દુષ્ટ જીભ લાંબી કરી આપવા બરાબર છે.”

—વંદીદાદ, પરગદ્ ૧૮, કં. ૧૧.

સાચો પરમાર્થ કયો ?

“અમગીનું સુખ તે નરને હોજો કે જેનાથી બીજાઓને અમગીનું સુખ પહોંચે છે. પોતાની મરજી પ્રમાણે રાજ્ય કરનાર અહુરમઝદે તેવાં પરમાર્થિ મનુષ્યને તેવું અમર સુખ બક્ષે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૩, કં. ૧.

સુખ કે દુઃખમાં શુક ગુજરી.

“જેણે અમારાં બલોનેજ માટે સુખ તથા દુઃખ પેદા કરીધું, એવા પિતા અહુરમઝદને અમે રાજી રાખવા પ્રયત્નિએ છીએ.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૫, કં. ૯.

ઉદયોગી ખેડુત.

“ધણીજ મેહેનતુ તથા ગાય ઢોરોના* ધાસચારા માટે ધણીજ કાર્ય કરનાર તેના દેશનું કલ્યાણ કરનાર ઉદયોગી ખેડુતને નમન હોજો !

—યઝરને, હા. ૧૩, કં. ૨.

“મેહેનતુ નાની વયની કન્યાને નમન હોજો”

—યઝરને, હા. ૨૩, કં. ૩.

એવા મેહેનતુ ઉદયોગી મનુષ્યોને ઓ અહુરમઝદ ! લાંબો સમય સુધી ચાલે તેવી બલી સંપત્તિ તું આપ ! તેવાં મનુષ્યો અષોષથી ઉદયોગી, જ્ઞાનથી, દાનથી, નમ્રતાથી જગતની આબાદીને બચાવશે અને સંભાળશે.”

—યઝરને, હા. ૫૮, કં. ૪.

* અહીં સીરફ ગાય ઢોરના ધાસચારાનો સમ્બંધ નથી, પણ દરેક પેદાચરની “જલ” એટલે જીવન અને તેની બધી શક્તિઓનો ઉપયોગ છે.

અદેખાધ-કોધ.

“જેઓ અદેખાધ તથા કોધની વૃદ્ધિ કરે છે, તેઓ ધુરી અકલના અને ઉદયોગી મનુષ્યોને માટે નકામા થઈ પડે છે.”

—ગાથા રૂપેન્તોમદ હા. ૪૯, ૩. ૪.

ઉત્તમ ખેતી.

“સારી પેઠે અનાજની ખેતી એ માઝદયસ્ની દીનની વૃદ્ધિ છે, જે મનુષ્ય અનાજની ખેતી કરે છે તે અપોષ ખેડે છે, તે માઝદયસ્ની દીનની આશર અને જતનને આપાદ કરે છે.

“જો તું ખેતી માટે આળસુ બનશે તો જરૂર ખોરાક માંગનારા બીખારીઓ સાથે તું બીજાને ખારણે બટકતો ઉભો રહેશે. લોકોનાં ખારણાં આગળ બીખ માંગતો તું ખેડેલો હશે ત્યારે જરૂર તને બહાર ઉભો રાખીને વાસી ખોરાક લાવી આપવામાં આવશે. પોતાની પુષ્કળ આશીરવાદરૂપ સંપત્તિમાંથી તને ફક્ત વાસી ખોરાકજ તેઓ આપી શકશે.”

—વંદીદાદ પરગર્હ ૩, ૩. ૨૯-૩૦-૩૧.

ખેતીનું બળ.

“જ્યારે અનાજની રોપણી થાય છે, ત્યારે (આળસ અને દુકાળના) દંએવો-દૈત્યો હાફે છે, જ્યારે ઉગેલો અનાજ થાય છે ત્યારે દૈત્યો ખાંસે છે, જ્યારે છડેલો-ખાડેલો-અનાજ તૈયાર થાય છે ત્યારે દૈત્યો રૂવે છે, અને જ્યારે આટો તૈયાર બને છે ત્યારે તો દૈત્યો નાશ પામે છે.

—વંદીદાદ પરગર્હ ૩, ૩. ૩૨.

ધરના એટલે ભીતરના અંતરના આતશ મારફતે રવાન આતમાની વૃદ્ધિ.

“પાછલી રાત્રે ધરનો (ભીતરનો અંતરનો) આતશ પોકાર પાડી કહે છે કે અય ધરના ધરધણી ! મારી મદદને માટે તું જાગૃત થા, ઉઠ, શરીર ઉપર કપડાં પહેર, બન્ને હાથો ધોઈ નાખ, આંગ પવિત્ર કરી સ્વચ્છ થઈ જા, સુકકાં લાકડાં લે અને મારી નજદીક તું આવ. “આજીશ” નામનો દૈત્ય મારી જીંદગીને માટે મૃત્યુ લાવવા આવી પુગે અને તારાં ધરને પાયમાલ કરી નાખે તે પહેલાં તું મને પ્રકાશિત કર જેથી હું તેને તારા ધરની પાયમાલીથી દુર રાખીશ.”

—વંદીદાદ, પરગર્હ ૧૮, ૩. ૧૮-૧૯.

દુર્ગુણોથી દુર.

“પાપની ક્ષમા આપનાર એ પવિત્ર સાહેબ ! તારી આજ્ઞા પ્રમાણે દરેક પુન્યનું કાર્ય કરવાને હું દ્રઢ બનું છું તથા સર્વ પાપનાં કામોથી પસ્તાવો કરીને હું પાછો ફરું છું, મારી પોતાની જાતી કરશીને પાક રાખું છું, તથા મારા જીવનનની છ શક્તિઓ કે જે વિચાર શક્તિ, વાણીની શક્તિ, કાર્ય શક્તિ, તથા વીર યાને દ્રઢતાની શક્તિ-બાન અને ડહાપણ છે તેઓને દુષ્ટ વિકારોથી દુર કરીને હું પવિત્ર કરું છું.”

—દુઆ નામ સેતાયશને.

ખરે પશ્ચાતાપ તે કયો ?

“જે કોઈ માણસ ખીખં વધુ પાપી કાર્યો કરવાથી દુર રહે તો તેને માટે પશ્ચાતાપ એ શિક્ષા રૂપે સારી ચીજ છે. પણ જો તે મનુષ્ય ખીખં વધારે પાપી કાર્યો કર્યોજ નય તો તે હંમેશને હંમેશ સુધી ક્ષમાથી દુરજ રહે છે.”

—વંદીદાદ, પરગઈ ૩, ફ. ૨૧.

“વળી કામ-હવસ-જનાકારી, વ્યભિચાર, ક્રોધ, કીનો, લોભ-અસંતોષ-મોહ, ધુરી દયાનત, દુષ્ટ નજર, ખોટો ન્યાય આપવો, ખોટી સાક્ષી આપવી, સંશય, શોક, જીદદીપણું, પોતાની વડાઇ, ગુજર પામેલાં કે જીવતાંની નિંદા કરવી, આળસ, ચુંગલી, મુર્તિ પુજા, જાદુ, ચોરી, લુટ, કોઈ પણ સારી વસ્તુને નુકસાન કરવું, દાન દેવાની શક્તિ છતાં તે ન દેવું, દુઃખ દેવું, હથિયારથી નાનો કે મોટો ધા કરવો, માઆપ, બાઇ બહેન, સ્ત્રી, ધણી, પુત્ર, સરદાર, સગાંસ્નેહિ પાડોશી, ભાગપા, દેશજનું અને નોકર સાથની કોઈ પણ ગેરવર્તણૂક, અભિમાન, અદેખાઇ, એ સર્વ પાપો માટે ખરાં દીલનો પશ્ચાતાપ કરી તેની શિક્ષા પુરી ખમવા તૈયાર થઇ ફરીથી તે ગુનાહો ન થાય તેની પુરી તકેદારી-ખંત કાળજી રાખવી.”

“પશ્ચાતાપ કરવાની નેમ એ છે કે પુન્ય પ્રાપ્ત થાય, આનંદ મળે, દોઝખ-નર્ક-ની ધાસ્તી અને બંધ મટે, પાપ ધોવાઇ જાય, પુન્ય સ્થિર અને કાયમ થાય, રવાન-આત્માને મોક્ષ મળે. જે પણ પાપનો પશ્ચાતાપ ન થયો હોય તેની શિક્ષા મને મરણ પછી પ્રથમની ત્રણ રાતમાં ભલે મળે, ઇશ્વરના એ બાબેના ચુકાદાથી હું રાજીજ છું.”

—પતેત પશેમાની.

દાન.

“અષોષની સરદારીમાં તથા અષોષની સત્તામાં રહીને હરની ભોગવનારાઓમાંનો કોઇ માનવી બન્ને દુનિયામાં સર્વોત્તમ જીવન ગાળવા ચાહતો હોય તો તેણે સામ્ય પ્રકારનું દાન કરવા માટે ઉદાર અને સખી થવું.”

“ઓ અહુરમઝદ ! અમે સામ્ય પ્રકારનું દાન કરીને તને પસંદ પડેલા થઇએ.”

—મોટી હુકતન યશત, કરદો ૧, ફ. ૮.—કરદો ૬, ફ. ૪.

“આ ધરમાં સામ્ય પ્રકારની દાન કંબુસાધને મારે.

—યઝશને હા. ૬૦.

“સામ્ય પ્રકારનાં દાનથી અષો કે ગરીબ મનુષ્યને ખુશી કરનારની પાછળ પુર આનંદથી અશીસ્વંધ (બલાઇનો બદલો આપનારી યઝની શક્તિ) ચાલે છે.”

—આશતાદ યશત, ફ. ૪.

“અષો માણસ સામ્ય પ્રકારનાં દાનનાં કાર્યો કરીનેજ પોતાની સંપત્તિ-દોલત બચાવશે અને સંભાળી શકશે.”

—યઝશને, હા. ૫૮. ફ. ૪.

જીવજન અને તેની છ શક્તિઓનું સંરક્ષણ.

(વિચાર-વાણી-વર્તન-વીરતા મહકમતા-હોશદારી અને ડહાપણ એ છ શક્તિ સાથેનો) આપણો ગવ અને જીવજન એ આપણી કિંમતી પવિત્ર મતા છે. તે આપણને આત્મીક જીવ અને બળ આપે છે.”

—હા. ૪૮. ફ. ૬.

દાન પરમાર્થ.

“કોઇ પણ લાચાર માણસો બાઇઓ સમાન અથવા મિત્રો સમાન તમારી પાસે પૈસાની, પત્નીની, કે ડહાપણની ખાહેશ રાખતા આવે, તો તેમને પૈસા માગે તો પૈસા આપજો, પત્ની માગે તો લગન કરાવી આપજો, અથવા અકલ્પ માંગતા આવે તો તેઓને પવિત્ર માથો-મંત્રો શીખવી બહુ શિક્ષણ જરૂર આપજો.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ-૪, ફ. ૪૪.

ફરજ.

“જે કોઈ શખ્સ બીજાઓ તરફની ફરજ બજાવવામાં પડ્યા પડે છે, તે ફરજનો ચોર છે. ગમે એવો નિર્જીવ હોય તો પણ તેણે રાત દિવસ પોતાની ફરજ બજાવવાને વળગી રહેવું જોઈએ.”

—વંદીદાદ, પરગઈ ૪, ફ. ૧.

ઉપદેશ.

“જે કોઈ પુરૂષ કે સ્ત્રી સારા વિષયો બાંધતા હોય તેઓએ બીજાઓ આગળ ઉપદેશ કરવો જોઈએ, પોતે તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ. અને બીજાઓ તે પ્રમાણે ચાલી શકે તેઓને તે શખ્સવું જોઈએ.”

—મોટી હુસ્તન યશત, ક. ૧, ફ. ૬-૭.

અધુરો ઉપદેશક.

“અધુરું જ્ઞાન લેનારા ખોટા ધર્મ સમજાવનારા જેવા છે. તેઓ ધર્મના વચનોને ઉલટાવી નાંખે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૯.

લલાઇ-પરોપકાર.

“લલાઇનો બદલો પેલી દુનિયામાં છે.

“પરદુઃખલંબન અને પરોપકારી થવામાં ક્ષમા છે.”

“જેનામાં જીકાઇ અને અભિમાન નથી ત્યાં નમ્રતા અને અષોષ આવે છે.”

“કોઈનું પણ જીવન નહિં ઇચ્છવામાં શ્રેષ્ઠ મનશની સમાયલી છે.”

“સકળ સૃષ્ટિ ઉપર અહુરમઝદની એકલી સત્તા છે.”

—ગાથા વોહુક્ષથ્ર, હા. ૫૧, ફ. ૪.

હુષ્ટ મનુષ્યની સ્થિતિ.

“જે કોઈ ક્રીનાખોર માણસ ધરને, મોહલ્લાને, કે કસબાને નુકસાન કરે છે તેના બે પગમાંનું જોર, અય હોરમઝદ! તું લઇ લે, તેની હુશ્યારીને આસપાસ ઢાંકી દે, તેની વિચાર શક્તિને તું તુટેલી કર. જે અમારાં મનને નુકસાન કરી અમારા વિચારો બગાડે છે, તેવાં મનુષ્યને તું પગમાં, હાથમાં, આંખમાં, કે કાનમાં શક્તિ આપતો ના.

“જેઓ બહા સત્યવાદીઓ હિપર જીલમ ગુળરે છે તેઓને, તથા ઇજા પહોંચાડનારા ધાતકી મનુષ્યોને, તથા જાદુ કરનારી ભોગો ભોગવનારી લંપટ દુષ્ટ સ્ત્રી જેનું મન પવનથી દોડતાં વાદળાંની માફક બટકયા કરે છે તેવાંઓની સામે અમે પવિત્ર હોમ ! તું તારું હથીઆર ફેંક.”

—મોટી હોમ યશત ક. ૧, ફ. ૨૮-૨૯.

નિંદા.

“કોઈ પણ નિંદા કરનાર મનુષ્યની વિચાર શક્તિ*ને તું બાળી નાખ, જેથી તે નિંદક તરીકેનું જીવન ન ગાળે; તેની તેવી વિચાર શક્તિને તું હેઠે દાખી દે.”

—મોટી હોમ યશત, ક. ૨, ફ. ૧૨.

આરોગ્ય.

“બિમારી અને મરણની સામે થવાને માટે આનંદકારી આરોગ્ય-તાનું રક્ષણ અને વખાણ કરો.”

—યજ્ઞને, હા. ૭૧, ફ. ૧૭.

કન્યાદાન.

“જેઓ કુમારી કન્યાઓને પરણાવતા નથી તેઓ સર્વથી ભુરું કાય* કરનારા માણસો અને રાજ્યકર્તાઓ છે.”

—અશીશ્વંધ યશત, ફ. ૫૬.

ખોટી ખુશામદ.

“જેઓ દુષ્ટ માણસોની ખુશામદ કરે છે અને ખુરાઓને મોટા ગણે છે, તેઓ ખુરાઇઓને મદદ કરી તેઓનું જોર વધારવાનું પાપ કરે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૧૦-૧૧.

અપ્રમાણિકપણું—અસંતોષ.

“જેઓ સત્તાના જોરે હરામના પૈસા મેળવવા ઇચ્છે છે, અને જેઓ જગતની આબાદીની ખરાબી કરે છે અને અસંતોષી રહે છે, તેઓ અહુરમઝદની નજરમાં દુષ્ટ છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૧૩.

---

*જરથોસ્તી ધર્મ ખુરાઓનો નાશ નહિ પણ તેઓની ખુરાઇનો તો ખતીત નાશ ઇચ્છે છે, અને ખુરાઓને બહાઓમાં ફેરવવા શીખવે છે.

ભલાને ભલું અને ખુરાંને ખુરં.

“શક્તિવાળાઓએ ખુરાં માણસોને કદિ મદદ ન કરવી, અથવા તેમના પ્રત્યે કોઇ પણ પ્રકારની દયાથી દોરવાઇ ન જવું. અપો નેક માણસોને પોતાના સંબંધી તરીકે ગણવા. જે કોઇ દુષ્ટ માણસને મદદ કરે છે તેને ખુરાં અને દુષ્ટ સમજવો, તથા જે કોઇ નેક સદગુણી પુરુષને મદદ કરે છે તેને નેક અને ભલો ગણવો. ભલાંને ભલું અને ખુરાંને ખુરો બદલો એ નિયમ કુદરતમાં સુકરર થઇ ચુકેલો છે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, કં. ૫.

અશક્તોની મદદ.

“ખીજાંની મુશ્કેલીના વખતમાં તમારામાં તાકાત હોવા છતાં તેની મદદે દોડી નહિં જશો તો દુષ્ટ ગણાશો.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, કં. ૬.

થાડું બોલો.

“જેઓ ખુરી અક્કલથી અને જીભથી ગુસ્સાને અને અદેખાઇને વધારે છે, તેઓ ઉદયોગી માણસો માટે નકામા છે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૮, કં. ૪.

ભક્તિ.

“જ્યારે દેશનો સ્વતંત્ર જીલમગાર તારી આબાદીની અદેખાઇ કરતો ધસી આવે ત્યારે ‘વાએ યઝદ’નાં નામો યાદ કરજો.”

—રામ યશત, કં. ૫૦.

પશ્ચાતાપ.

“સર્વ પ્રકારનું તથા દરેક જાતનું પાપ, જેવાં કે, દરેક જાતનું નહિં માફ થઇ શકે એવું સ્વાનનાં મોતની સજને લાયકનું (એટલે જન્મ મરણના ફેરામાં પડવાનું) પાપ, દરેક પ્રકારનું પુરવાર થયેલું પાપ, દરેક જાતનું પશ્ચાતાપ કર્યા વિના રહી ગયેલું આગલું પાપ, દરેક પ્રકારના એક પાપમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું ખીજું પાપ, કે જે મારેથી અહુરમઝદ તથા માણસો અને માણસોની જીદી જીદી કેમનાં કે ધર્મનાં લોકો સાથે થયું હોય, તે સઘળાં પાપોનું હું પ્રાયશ્ચિત્ત અને પશ્ચાતાપ કરી પાછો ફરું છું, કદિ પણ તેવાં પાપો ફરી નહિં કરું તે માટે કસદ કરું છું.”

—પતેત પરીમાની.

તાબેદારી-સલાહસંપ.

“આ ધરમાં (તનમાં) તાબેદારી નાહરમાનીને દુર કરે, સલાહ-સંપજ કજીઆકંકાસને દુર કરે; નમ્રતા ગવને દુર કરે: સત્ય વચને। અસત્ય વચનેને દુર કરે; કે જેથી અહુરમઝદના યજ્ઞ અમશાસ્પંદો ત્યાં મિત્રાચારી અને સારી તનદુરસ્તી સાથની બેટો લાઇ આવે.”

—દુવા તંદુરસ્તી અવસ્તાની-યજ્ઞશને હા. ૬૨.

આળસુ-ઠગારો.

“ઠગાઇ કરનાર અને આળસુ માણસ દીન-ધર્મના ઉત્તમ નિયમેના લાભ મેળવી શકતો નથી.”

યજ્ઞશને.

શ્રદ્ધા.

“મહાન બનાવો કે મહાન કાર્યોની પહેલાં દરેક મનુષ્યને પોતાને માટે પોતાની પસંદગીથી શ્રદ્ધા હોવી જોઈએ. શ્રદ્ધા વિના કોઇ પણ કાર્ય થઇ શકે નહિં અને શ્રદ્ધા વિનાનું—વગર દીલનું કોઇ પણ કાર્ય કરવું નહિં.”

“જેઓ ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાખીને પવિત્ર કાર્યોથી અહુરમઝદને ખુશી કરે છે, તેઓ અષો અને આબાદ છે. જે કોઇ માણસ પહેલી નજરે ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ ન રાખે, તો પાછળથી તેની જાંદગીના બનાવોની—જાહેર સામેતીઓથી તેના વિશ્વાસ વધારે દ્રઢ અને શ્રદ્ધાળુ થશે.”

—યજ્ઞશને હા. ૩૦, ફ. ૨-૫; હા. ૩૧. ફ. ૨.

ભક્તિ.

“ઓ અહુરમઝદ ! આ જગતમાં મારું આખું જીવન ગુજારવા માટે તું મને એવી પ્રેરણા આપ, કે જેથી વધારે ભક્તિભાવથી તારી બંદગી કરનાર તથા તારી અમર કિર્તિ ગાનાર તરીકે હું તારી નજદીક પહોંચું.”

—યજ્ઞશને હા. ૩૪, ફ-૬.

ભક્તિ-બંદગી.

“હે ઝરથુસ્ત્ર ! દુનિયાની પ્રજાઓને માટે ભક્તિ બંદગી સારી છે. બંદગી સૌથી શ્રેષ્ઠ છે. તે દુષ્ટોમાંના સર્વથી વધારે દુષ્ટની વિરુદ્ધ એક

મજ્જુત બચાવ છે. ભક્તિ કરનાર નર દુષ્ટ મનુષ્ય કે દુષ્ટ સ્ત્રીની આંખ, કાન, હાથ પગ એ સર્વને લુપ્ત બનાવે છે. તેના અવયવો ઉપર મજ્જુત બેઠી નાંખે છે, જે ભક્તિ ખરા દીક્ષથી ખરી શ્રદ્ધાથી કીધી હોય તે માણસને માટે રક્ષણ આપનારી જીંદગીની મજ્જુત ઢાલ બને છે. કોઈ પણ દુષ્ટ તેની સમક્ષ આવી શકતો નથી કે કદિ ફાટી શકતો નથી.”

—સરોશ યશત હાદોખત ફ. ૧.

જ્ઞાની ભક્ત.

“ પુરો જ્ઞાની પુરુષ તે છે કે જે અહુરમઝદની અને યઝદ અમશાસ્પદોની શ્રદ્ધાપુર્વક જીંદગી કરે છે.”

—યઝરને, હા. ૩૪, ફ. ૩.

ભક્તિ.

“ આ અવસ્થાનાં માંથોને જેવા હું ગણું છું અને જેમ હું જાહેર કરું છું તે પ્રમાણે તમારામાંના જેઓ અનુકરણ ન કરશે—ભક્તિ નહિં કરશે, તેઓની જીંદગીનો અંત મોટાં નુકશાનમાં આવશે.”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા. ૪૫, ફ. ૩.

સુલેહ સંપ.

“ પ્રેમપુર્વકની સુલેહ અને સુખાકારી એ બન્નેને હું વખાણું છું.”

—રામ યશત, ફ. ૧.

પરમાર્થનો બદલો.

“ જેણે પોતાનાં સુખનો ભોગ આપીને બીજાંઓનું સામ્યું કલ્યાણ કીધું હશે, તેનો આત્મા તમામ જગતના લોકો ભેગાં મળીને જે સુખ મેળવે તેટલું બહોળું સુખ મેળવી શકશે. મરણ વખતે તેનો આત્મા આનંદથી ઉશ્તવદ ગાથાનું ગીત લલકારે છે.”

—હાદોખત નસ્ક, પરગર્દ ૨, ફ. ૨.

“દુષ્ટ મનુષ્ય કદિ આનંદ મેળવી શકતો નથી.”

—વીસ્પરદ, ક. ૧૮.

ક્રોધ.

“જેઓ પવિત્ર વિચારને દ્રઢતાથી પકડવા ઇચ્છે છે, તેઓએ ક્રોધના દબેવ-દેત્યને દાબેલોજ રાખવો. તથા મારામારી દબેષભાવ, કજીઓ કંકાસ એ સર્વને કાપી નાંખવા.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૮, ફ. ૭.

સતસંગ.

“ધાર્મિક માણસોની સંગત કરીને તેઓ મારફતે જ્ઞાન સંપાદન કરી પવિત્ર મનસ્વીનું જીવન મેળવજો.”

— ગાથા વહીશ્વેતોદ્ધરત, હા. ૫૩, ક્ર. ૫.

દુઃખે ભજે રામ.

“જ્યારે પાપી મનુષ્યો ઉપર શિક્ષા આવી પડશે, ત્યારેજ તેઓ ઓ અહુરમઝદ! તને ભલાં મનથી-શ્રદ્ધાથી-મહાન સરજનદ્વારા પાદશાહ તરીકે સ્વીકારશે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦, ક્ર. ૮.

દુષ્ટ કાર્યોનો બદલો.

“ઓ પાપી મનુષ્યો! તમારાં દુષ્ટ કાર્યો તમને અંધકારવાળી દુઃખથી ભરેલી જગતમાં લપ્ત જશે.”

(અત્રે પુનર્જન્મનો ઇસારો છે)

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ક્ર. ૨૦.

ભકિત.

“આજ્ઞા-તાબેદારીનો ભંગ, સગાંરનેહિ, મિત્રો તરફનો અવિવેક, સાથે કાર્ય કરનારાઓ સાથે કીધેલી ઠગાઇ, હાથ હેઠળનાં મનુષ્યો પ્રત્યેનો તિરસ્કાર, ગાય ઢોરોનાં ધાસચારાં માટેની બેદરકારી, એ બધાં દુષ્ટાચારોને અહુરમઝદની ભકિતથી દુર કરો.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૩, ક્ર. ૪.

સોજત.

“જુરાં મનુષ્યોની સોજતને ધીકકારીને દુર કરો.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૯, ક્ર. ૩.

ભલી મિત્રાચારી.

“ફતેહમંદ મોહબતભરી મિત્રાચારીને હું વખાણું છું.”

—મોટી હુજ્જતન યશત, ક્ર. ૨.

† અત્રે સીરફ ગાયઢોરના ધાસચારાની વાત નથી, પણ દરેક પેદાચરામાં જવ=જીવજન અને તેની સકિતઓનાં સંરક્ષણનો ઇસારો છે.

બંદગીના બદલો.

“તેસ્તર સીતારાને બંદગીથી ખુશી કરનાર ન માંગે, તો પણ તે તેને પુષ્કળ બક્ષેશો અને બદલો આપે છે.”

—તીર યશત, ક. ૪૯.

આતશની આશા અને કુવા.

“તમામ આવનારાઓ તરફ પ્રકાશિત આતશ નજર કરે છે કે આવતો દોસ્ત (બકત) બેઠેલાં દોસ્તને (એટલે તખ્તનીયન થયલા આતશને) માટે શું—પુશબોની (સુવિચારો તેમજ સુકૃત્યોની) બેટ—લાવે છે!

“વૃધ્ધિ કરનાર પવિત્ર આતશ તેઓ તરફ કુવા ગુમરે છે કે:— તારાં કુટુંબમાં ગાય દોરનું ટોળું† વધે! તારે ત્યાં બહાદુર કિર્તિવંત માણસોની વૃધ્ધિ થજે! તને કાર્ય કરતું બહુ મન પ્રાપ્ત થજે! જેટલી રાત્રી તું જીવે તેટલી રાત્રી આનંદમય સુખી જીવનના જીવ સાથે તું જીવે! ગાળજે.”

—આતશ ન્યાયેશ.

શરૂઆતી ભકતોને મદદ.

“ઓ અહુરમઝદ! તારી મિત્રાચારીમાં રહીને નેક કર્મોથી હું તારા દ્રીયુઓ એટલે અશોષમાં પુરા નહીં આગલ વધેલા ભકતોને આશરો આપું.”

—ગાથા અહુનવદ, છા. ૩૪, ક. ૫.

† અત્રે ગાય દોરની વાત નથી, પણ આપણે “ગવ”=જીવનન તેની શશ શક્તિઓ (જેશને જન-મનરને, ગવરને, કુનરને, વીર, હોશ ખેરદ) ખીલેને વધે તેના ખુદલો ઇશારો છે. તે ગવે રમેન્ત થાય એટલે જીવનન મીનોદ તરફ વધે એવી કુઆ છે.

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર પિતાને ચરણે.

(દસ્તુર મુલ્લા શીરોઝ સાહેબની મોનામત.)

- (૧) નખીઇ* ધરહકક, મુસિંદી*આ કેતાખ,
કે દીનશ મુનઉવર તર અજ આફતાખ.
- (૧) દીનની કેતાખ સાથનો ખુદાનો મોકલેલો ખરો પેગમ્બર જેની દીન
આફતાખ કરતાં વધારે રોશન છે.
- (૨) પયગમ્બરે ખુદાવિંદે જાન આફરીન,
ખુદાવિંદે એજાઓ ખોરહાનો દીન.
- (૨) જાનના પેદા કરનાર ખુદાવીંદનો મોકલેલો પેગમ્બર તે મોજેજ
(અમતકારો) દલીલો અને દીનનો સાહેબ છે.
- (૩) શહે અઉદીઆ અફમલે અમખીઆ*
હમે ગુમરેહાનરા બદીન રહેનુમા.
- (૩) ખુદાના વલીઓમાં સઉથી સરસ તથા બધા પેગમ્બરોમાં સૌથી
સંપુર્ણ તથા તમામ ગુમરાહ-માર્ગ ભુલેલા-લોકોને દીનનો માર્ગ
ખતાવનાર.
- (૪) ખોદાવિંદે ફરહંગા દીને બેહી,
અઝ તાઝેહ શુદ દર જેહાંન ફરરહી.
- (૪) દાનાઇ તથા બલી દીનનો સાહેબ, જેનાથી તમામ જેહાંનમાં
જહોજલાલી વધી ગઇ, (જેતીનો અસલ દબ્દમે ખતીરય
ખામી તરીકેનો તાજે થયો.)
- (૫) ઝરાતોશ્ત્ર અસફ્રતમાને ગુઝીન,
કે બાદા બ રહશ હઝાર આફરીન.
- (૫) રખીતમાન ઝરથુશ્ત્ર ખુદાનો પસંદ કીધેલો છે, કે જેવણનાં
સ્વાન ઉપર હઝારો આફરીન હોજો !

---

* નખી, (તેનું બહુ વચન અમખીઆ), તેમજ રસુલ મુસિંદી આ બધા
શબ્દો આપણાં પેગમ્બર સાહેબ કરતાં મહમદ સાહેબને ખાસ લાગુ પાડેલા છે.
પણ મોનામતની ખેતબાઝીને ખાતર દસ્તુર મુલ્લા શીરોઝે વાપરેલો દીસે છે. બધે
પેગમ્બર કે વહુર શબ્દ વપરાવો ધટે છે.

- (૬) ફેદાયશ હમે જાને મા બંદગાન
કે આલમ તનો ઊ યુવદ્દ હમચુ જાન.
- (૬) હમે તમામ બંદાઓનો જાન તેવણની ઉપર શીદા શીદા હોજો !
કારણ તમામ જગત શરીરની મિસાલે છે જ્યારે તેવણ ઝરથુસ્ત્ર
સાહેબ જગતના આત્માની મિસાલ છે.
- (૭) બ દુન્યા છે ઊ રોશની શુદ્ધ પદીદ્
બરમ્હે મુકફફલ અજૂ શુદ્ધ કેલીદ્.
- (૭) દુનિયામાં તેનાથી રોશની પેદા થઇ, તથા બંધ થયલા-
ગુંચવાયલા-ગાંઠોની કુચી મળી, યાને દીન જાહેર થતાં તમામ
કુદરતના બેદોની અને મુશ્કીલ વાતોની ચાવી મળી.
- (૮) હમેહ્ રીમની અજ્જ જેહાન દુર કહ્,
ચુ ખુરશીદ્ આલમ પૌર અજ્જ તુર કહ્.
- (૮) પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે જેહાનમાંથી તમામ રીમની-દેવ-
દુજોની ખરાબીઓ દુર કીધી, તથા સુર્યની મિસાલ આલમને
તુર ભરેલી બનાવી.
- (૯) રહે દીને દાદારે પરવરદીગાર,
નમુદ્દ ઊ બ બદકાનો શુદ્ધ આશકાર.
- (૯) પેદા કરનાર પરવરદેગારની દીનનો માર્ગ જગતનાં લોકોને
બતાવ્યાથી તેની દીન બધે આશકારા થઇ.
- (૧૦) છે કોફરો ઝલાલત હેદાયત નમૂદ્,
બ યજ્ઞદાન-પરસ્તી બદાયત નમૂદ્.
- (૧૦) પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્રે-અધર્મિપણું તથા ગુમરાહી દુર કરીને
રાસ્તીનો માર્ગ બતાવ્યો તથા એકજ સાહેબને માનવાનું શરૂ
કરાવ્યું.

- (૧૧) હરાન્ કસ્ય યુવદ્ અર રેહથ બીગુમાન્
નબીનદ્ ગમી ઉ બ હરદો જેહાન.
- (૧૧) જે શ્વપ્સ તે પેગમ્બરના બતાવેલા માર્ગ ઉપર દ્રઢતાથી રહેશે
તે બન્ને જેહાનમાં ગમ નહિં જોશે-બન્ને જેહાનમાં સુખી થશે.
- (૧૨) બ દુનિયા ઓ ઓક્યા શવદ્ રૂ સુફીદ્
અર આયદ્ બ દેલ્ હરચેહ્ દારદ્ ઉમીદ્.
- (૧૨) આ જેહાનમાં તથા પેલી જેહાનમાં તે શ્વપ્સ હસ્તે મોહડે જશે,
તથા તેનાં દીલની જે ઉમીદો હશે તે બધી બર આવશે.
- (૧૩) બ ગીતી હમીશંહુ ઝીઅદ્ બાફરીન્
બમીનો રવદ્ દર બહેશ્તે બરીન્.
- (૧૩) વળી તે શ્વપ્સ આ દુનિયામાં કિર્નિવંત હુંદગી ગુબરશે, અને
પેલી જેહાનમાં સૈથી બુલંદ બહેસ્તમાં જશે.
- (૧૪) હઝારાન્ સલામો હઝારાન્ સના
ઝે મા બાદ્ બર આન્ શહે અસફીઆ,
- (૧૪) અશોષનાં બુલંદ પાદશાહ-ઝરથુસ્ત્ર પેગમ્બર સાહેબની ઉપર
અમારી તરફથી હઝારો સલામ તથા હઝારો વખાણ હોજો !

“અથ જમ્યાત યથ આફ્રીનાંમિ.”

છેલ્લે, આપણે અવસ્તા પહેલવીના તથા જરથોસ્તી પ્રસ્મેક્ષ્મના એક અદના અબ્યાસી એરવદ શીરોઝ શાપુરજી મસાની, સોલીસીટરના નીચલા સુંદર ઇંગ્રેજ શબ્દોમાં વખશુરે-વખશુરાંન સાહેબ અશે સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સીકત ગાઇ, તેમજ ભાષ “ઝકેબ”ની કલમથી રચાયેલો શરેહો સાચનો “ખ્યાલો જરથુશ્ત્ર” વાંચી આ કેતાબ ખતમ કરીશું:—

Hail! O Bringer of Light and Preceptor of Ashoi! O Holy Spitma Zarathushtra! You who informed us of the Great Law of Infoldment of the Spirit into Matter (Daen-I-Mazdayacni) and who taught us the Wonderful Law of Unfoldment of the Spirit from Matter (Daen-I-Zarthushtri); you who are ever with the one thought of doing the Will of Ahuramazda the one sublime thought of showing the Path of Ashoi—the way of Unfoldment to the Blessed Souls throughout all the planes (Minoi, Jiramani, Arvahi, and Jismani) of creation of Ahuramazda.

You who taught us the three Grand Laws of achieving Unfoldment of the Ravân: the Law of Ashoi (Purity Ideal—in all its perfection—physical, mental, moral and spiritual), the Law of Khoreh (the Aura or subtle emanations), the Law of Keshash (obligations and adjustments with everything and invisible force in the universe).

You who gave us Mânthra (the well thought word the Avesta) as the one most powerful Agency whereby to achieve Ravânbokhtagih; you who explained us the Essential, Fundamental Law of Staota (vibration and colour) underlying the entire visible and invisible creation—the Majestic Law of Staota Ahu-na-var on which you based the Yathâ Ahûvairyo modifying the Yathâ-Ahû-vairyo into the Gathas, Vendidad, Yizashn, etc,

constituting twenty-one Nasks, instilling into all these Staotic Mânthras (Vibratory word) your highest powers of Humata, Ashoi and Khoreh, so that your blessed chanters of the Mânthra may be also filled with Khshnûm of the Gathas (the Ecstatic Beatitude).

You who taught us by means of these Mânthras that are based on the Law of Staot to be in tune, in unison, en rapport, with Sraosh the Ameshaspends and Ahura-Mazda by establishing a channel of holiest and highly accelerated vibrations by means of Staotic Mânthras of the Avesta.

You who gave us the best agency—the most efficient instrument the Atash-i-Behram which works as a carrier of thermo-magno-electro-vibratory forces of all the Holy rituals to the Supra-physical planes, and which brings down in response to the similar vibratory forces of one's Avesta prayers the innumerable efficient forces of Yazads and other Ministers of Grace.

You who taught us all the grand rituals of Nirangdin, Vendidad, Yazashna, Baj, Afringa, Bareshnum, Dokhmanashin, etc.—all these founded on the grand Laws of Unfoldment of the Urva viz., the subtle laws of thermo-magno-electro-vibratory forces in the universe—you who taught us these and many things more ad infinitum, how much are we indebted to you !!!

O Beloved, Holy, Spitama Zarathustra! how shall we show our sense of obligations to you who gave

us the Science of Sciences, Farhanghân Farhang, Mân-thra Spenta—the knowledge of knowledges, Mânthra Spenta !!!

And bestowed upon us these Manthric Vibrations which are in themselves Wealth of Mystery by virtue of the Law of Asha (*Avâ Manthra ye râhemo ashât hachâ*)!—

You who possessed knowledge of all the planes of the universe; you who have the highest Intelligence Asn-i-Vir; you who are gone to the advanced stage of souls of the highest Nabâ Nazdishtânâ Fravashinam class of the four classes of souls—Ashonâm, Ashâonâm, Poryo Dakaesnâm and Naba-Nazdishtanâm; you who are “Ururaost Asto” gone to the highest stage of prophets;

You whom Ahura Mazda gave “Hudemem Vakhedrayâ” “the certificate of communicating the Word;” you who “alone heard His canons” (*Aevo Sâsnâo Gûshata*); you who are “Mazdo Frasâsta” “taught by Mazda;”

You who are “Hâtâm Hûdâstemem, Raevas-temem, Kharenanghuastemem.....” “the Most knower of Good, the Most Wise Professor of Rae or brilliant lustre of spiritual knowledge, the most Possessor of Glorious Light among all the souls that are passing from Infoldment to Unfoldment”;—you whose Soul is beyond comparison among the mortals; you who are “superior to Yazads and equal to Ameshaspendis;”—we turn with hands and eyes uplifted towards, you, the Ratu, the Representative, the Viceroy of Ahura Mazda !

O, Ye Revered and Beloved Zarathushtra Spitama! Ye who are "*Gavoi-Ratush*", the Spiritual Guide of the Universal Gava Life Principle of Existence Material and Ultra-physical—ye who are the "*Vástra*" Spiritual Pastor and Reaper, Cultivator of all the Souls towards the Spiritual Crop of Frashogard—Ye who are the "*Dátá Khshayanto*" the Right Ruler and Protector of Souls on the way to Unfoldment! O ye "*Gao-Dáyo*", the Giver of Spiritual Life-current and the Milk of the Vital Principle of Life for the sake of Unfoldment—you who are styled as "*Ushtá Ahûrem*" the Sole Master of *Ushtá* or Spiritual Bliss—Giver to the entire universe! How much are we as human beings indebted to you as the "*Aeshem—Vaddá*" the vanquisher of the Basic Evil principle of Selfishness and Low Desire-nature, which is the root of all evil Drujih!

O ye *Hátám Aojishto* Zarathushtra, wielder of Aoj or Special Spiritual Power in the highest degree among all the souls marching towards the Highest Spiritual Existence!

May we mortals be the Right and Genuine Propitiators of Thee O Spitama Zarathushtra (Ye *Spitámem Zarathûshtrém rádanghá maretaeshû khnáush*!) and propagate thy Precepts directly as thy Genuine friend (*Hûsh-Hakháyim*).

May we work for Thee O Zarathushtra by virtue of the Law of Asha sincerely and with the most Excelsior Intense Desire (*Ashát Haithim hacha vareshanti Zarathûshtrái, hyat vasná ferashótemem*)—

Homage to the Fravashi of Spitama Zarathushtra the Holy One (*Nem Zarathushtrahe Spitámahe Ashaono Fravashéyé!*)

O our most reverend, foremost and most auspicious of the born human beings (*Záddán farrokhtám, mardán páshámtám*) Spitama Zarathushtra, who as the most advanced of human beings, vibrated himself with Ashem the Best (*Yó Spitamo Zarathúshtro Yó Póúryó mashyákô, Staota Ashem Yat Vahishtem*),—you who attuned yourself with Ahura Mazda, (*Yazata Ahúrem Mazdám*),—and had been ‘en rapport’ with the Beneficial Immortals, the Amshaspendis (*Yazata Ameshé Spenté*)—

You who swept the entire physical and ultra-physical planes of existence off the Evil Principle Anghra Mainyu (*Apa-dvarat Anghro Mainyush hacha Zemát*),—You Zarathushtra who could single-handed cope with it against its will (*Aevo Zarathúshtro anúsentem apayeiti*)—You Spitama Zarathushtra are the Unique Force wiping out the Evil Spirit (*Aevo-jamayeiti yo Spitámô Zarathúshtro*)—striking the same Evil Spirit with Ahu-na-Var (*jainti Ahuna-Vairya*)—melting it with Asha-Vahishta (*tapayeiti Asha Vahishta*)—neutralising it to Zero from this existence for its better transmutation (*raekô hacha angháo Zemát vangho Kerenaóiti*)—

You Truth-ful Holy Spitama (*Erezvô Asháám Spitama*),—who stood in proximity with the Good Ashishvangh and mounted on to her Spiritual car (*Nazdhyo Ashim Vangúhim úpahishtat, Yo Spitámo Zarathúshtro Upa hé srayat váshahe*).

O beloved Zarathushtra, thou art spiritually—beautiful (*sriro ahi Zarathûshtra*)—thou Spitama art spiritually well-shaped with the Best Kehrpa (*hâ kereto ahi Spitamî*)—thou who art divinely endowed with the Best Aura for thy physical tene-ment, and eternal well-being for the Soul (*Dâtém té tanâyé khareno ûrûna-cha dareghem havanghem*)—We attune ourselves always with the Holy—Blessed-ness and Fravashi of Spitama Zarathushtra the Holy One (*Zarathûshtrahe Spitâmahe ida, ashaônô Ashim—cha Fravashimcha Yazamaide*)—

Thou who art the First Revealer of Spiritual Knowledge (*Poiryâi fravaedâi*)—and the First to whom the Spiritual Laws are revealed (*Poiryâi fravaedyamnâi*)—Thou who art the First Spiritual Master (*Yo poiryo Athrava*)—who art the First Heroic Fighter with Ganâ Mino (*Yo poiryo rathaesh-târ*)—who art the First Spiritual Cultivator for the Spiritual Fruit of Unfoldment (*Yo poiryo Vâstryo Fshûyâns*)—

You who foremost changed the cycle of evolution of the devils and the mortalbeings by transmutation (*Yo poiryo chakhrem*) *Urvaesayat daevâatcha haotût mashyâatcha*)—You who solemnly affirmed the practical belief in the Mazdayacnian Ahûirian Law of Barjishi Gatha Zarathushtra Antidemoniac (*Yo fraorenatâ Mazdayacno Zarathushtrish v.daevo Ahura tkaesho*)—You who are the heroically-shining Prima in Excelsis of all the territories of Meher Yazad for giving the current of entirely blissful life-living (*Yo Sûro Vispo-hûjiyaitish poiryo—tkaeshe dakhyûnâm*).

You Spitama Zarathushtra, in whom the entire

Mânthra Ashem Vibrating-chant had been vibrated to perfection (Yohim paiti vispem Mânthrem Ashem-srâvo visrûyata)—

You who are the Ahû and Ratû of all the planes of the Nistih-getih (Ahû Ratûshcha gaethanâm)—and O Ye Holy Zarathushtra whom all the Ameshaspands in tune with the sun Khorshed certified as such (Yim isen Ameshao Spenta vispe Hvarehazaosha)—

In whose birth and accelerating advancement all the creations of the Spenta-Law poured down Spiritual Blessings of Ecstasy—(Yehe Zânthaecha vakhshaecha Ushtatâtem nimravanta vispâo spento-dâtâo dâmân-Spiritual-Bliss-Ecstasy and Peace Eternal to thee O Athravan Spitama Zarathushtra of auspicious birth, for our sâke! (Ushta no Zâto Athrava Yo Spitamo Zarathushtro)!

Ashem Vohu!!!

Humbly offering thanks to the source whence I received some Light of Zarathushtrianism.—Amen!

ભાગ ચોથો.

ખ્યાલો-જરથુશ્ત્ર.

મજકુર ખ્યાલમાં આવેલી બાબદોની ક્ષતુમીક સમજણ
આપનારી શરેહો સાથે.

રચનાર:—મી. કે.અશરૂ બરજોરજી જામીના,—"જકેબ."

બહર ખડી.

(૧)

સદા સાચ્યાં "ક્ષતુમ" નાં શીક્ષણ—ખોટાં કદી તે ઠરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ—^૧ ટેક.

જમરેલ પછીનો નવો જમાનો—ગરજીસીનો આવે છે^૩
મય-આબાદીયાનો ગેતીમાં ઉતરી—બલ ધનાં ઝીજ વાવે છે^૪
અષોષભયુ^૫ જીવન ગુજારી—રૂઢાની ખળ ધરાવે છે
"અસર-રોશની" ને આરાધી—પઝઢાં-પરસ્તી ફેલાવે છે^૬
ભટકતી યુરી દેવીક શક્તિઓ—ધનસાનોને બરમાવે છે
તોડવામાં ફન તેઓની—આ બંડી અનજીમન ફાવે છે

જીલ.

મઝદયસ્તાનો એકજ ખુદાને માનતા
દીન-આધનના ભેદો તેઓ સદા પીછાણતા
જીલ ધર્મો શું તે ન કોઇ ત્યારે જાણતા

પઝઢાં-પરસ્તીનો દોર બારી—દેવ-યસ્તી કોઇ કરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ.

આ ખ્યાલમાં જ્યાં જ્યાં લાઇનેને માથે ૧, ૨, ૩ એમ નંબરો આપેલાં
છે, તેને લગતી નંબરવાર નોંધો ખ્યાલને છેડે આપવામાં આવી છે.

(૨)

અસો વર્ષ અરજસનાં પુરાં થવે—હાશમની કાટવાલી આવી જે વાર
 ગ્રહોની ગરદુન^૬ બદલાવે—થયો ગેતીમાં બારે ફેરફાર
 દીવાનોતું જોર વધવે—મળ્યો^૭ થયાં તેનાં મદદગાર
 પેશદાદી ને ક્યાંતી શાહો—લડ્યા જંગો બહુ ખુનખાર
 ફેરેસાનીનો કદટ ફેલાયો^૮—રોશની જગે થયો અંધકાર
 જોષ તારાઝી થયો રાજ—અઝી-દેહાક^૯ ભુરો બદકાર.

જીલ.

હતા આર-મીથના આર્યન ધરાની^{૧૦}
 અનઆર્યન તુધર્ય-મીથના તુરાની^{૧૧}
 લડત નેકી બદીની સમજો દીલગની.

હોશંગ, તેહમુરસ્પ, જમશીદ, ફરીદુન—લડતાં કદી પણ ડરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૩)

ગરો-દેમાનની ગેતી ગધને—કુળે-દેમાનનું ઠામ થયું^{૧૨}
 પેશરવો^{૧૩} લડ્યા ખુબ જોરથી—ન સફળ તેઓનું કામ થયું
 અહુ-પરસ્તી તુટવા લાગી—ચાહવું ધનાનું સરંજમ થયું
 અધ-માંથ્રી^{૧૪}ની ફન ફેલાય—દેવોનું ત્યાં મુકામ થયું
 જડતા જમી જગમાં જગેજગ—“તુર-ખરાતુર”^{૧૫} નામ થયું
 ભુરાધ બદીઓ ટોચે પુગી—જોષ લોક બધું બેફામ થયું

જીલ.

ગેઉશ-ઉરવા રૂદન કરે છે
 પાપનાં બોળે કચડાધ મરે છે
 યાદ અહુરમઝદની દીલે ધરે છે

આક્રતમાં જે અદૂને આરાધે—તેનાં કાજ કેમ સરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૪)

થઇ બસારત ગેઉશ-ઉરવાને—અદી^{૧૬}બેહસ્તે આપ્યું પેમાન
 નાસખર શાને બને તું—પુરો થશે તુજનો અરમાન

ગેતીનું રક્ષણ કરવા કાળે—ઉતરશે હવે એક આલા રવાન
નામ મુખારક “જરથુશ્ત્ર” જેનું—અશો “સ્પીતમાન”નું ખાનદાન
તોડી ધનામીનોની તલેસમ—જગમાં ફેલાવશે અદ્ધનાં ફરમાન
શ્રમો^{૧૫}ની રચના કરીને—મુશ્કીલ તારી કરશે આસાન

જીલ.

સહ જરથુશ્ત્રની રાહ આતુરતાથી જોય
પઓધર્યો—તકએકો લડતાં ન હીંમત જોય
અહેરેમન મોહત નજદીક જોષને રોય
મનમાં ચાહયું મુજએ એવું—આ નર ગેતીમાં અવતરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૫)

ધરાન દેશના રએ શહેરમાં—પેદા થયો દીનનો રહેખર
માદરનું નામ “હાગદો” મુખારક—“ પોઉરશસ્પ ” જેનો પેદર
ગાથાનું તુર શરીરમાં જેનાં—વળી હમઝાદ વગરનાં અનાસર^{૧૭}
જલવો દેખી તેનાં ખોરેહનો—ધુજવા લાગા દેવો થરથર
દુરાસુખ હતો હાકેમ ત્યાનો—અધ-માંથનો ખુરો જદુગર
ફંદ-ફરેઓ રચ્યા મગર—જરથુશ્ત્ર નહિ ફરયા રજબર

જીલ.

જોષ આવો “ જદાંન-ફરેખતુમ ”* પુત્ર
ખુશી થઇ કુલ-ગવે જયું આ સૂત્ર
“ ઉશત નો ઝાતો અદ્ધવ યો સ્પીતામો જરથુશ્ત્ર”^{૧૮}
તારણહાર જે હોય જગતનો—જન્મતાં કદી પણ રરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૬)

રઝોઈ જરથુશ્ત્રની શુંદગીના—શું ગાવું તેની હું બલીહારી
લખનારા તો પહેલવી ખાંઓ—લેખણ-કળા જેમની ન્યારી
ક્ષતુમની લાઇનથી ખરા ખુલાસા—લખાયા છે બહુ વીસ્તારી
વાંચી ધીરજથી “ નીકીઓ ”માં^{૧૯}—જ્ઞાની લેજો મન વીચારી
દુજો-દેમાનની આ ગેતીને—જરથુશ્ત્રે જન્મી સુધારી
અણુદીઠ “ ગાસ ” ઉભી કરીને—નવરચના કીધી બારી.

* જન્મ પામેલાંઓમાં સૌથી મુખારક.

† અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યમાં સમાચલા ખાતેન લેદો.

જીલ.

પાવમહેલ આલાત યસ્તોને ઉભાં કીધાં
 લડવા દેવોથી હથારો માથનાં દીધાં
 “બુરાધની ટાંચ”*ને તોડવાનાં પગલાં લીધાં
 યજ્ઞદી તોરનો “યસ્ત-ફરોહર”—ડરીને પાછો ફરે નહિ^૨
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૭)

પહેલવી ખાંઓ એ લખી છે—દંતકથા “દીસા”†ની પ્રખ્યાત
 ભરમ જેમાં સમાયો ભારી—સમજો સજ્જન તમે સખત
 આતશ-બહેરામમાં જરથુશ્ત્ર—નમાયી સર જોડી એ હાત
 મશગુલ એઆદતમાં બની—યજ્ઞદેથી કરતાંતા વાત
 આવ્યો છુપેથી ત્યાં એક તુરકી—તુર-ખરાતુર નામનો કખત
 મારી ઝરમ તલવારનો—કીધી પેગમખરના જીવની ધાત

જીલ.

જખમ થયો જરથુશ્ત્રને જીવલેણ ભારી
 હાથમાં હતી જે તસ્ખીહ ચમત્કારી
 તે ફેંકી “તુર-ખરાતુર”ને નાંખ્યો મારી
 કતુમનાં જ્ઞાનની ચાવી વગર—એની ઉકેલ કેથે જરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૮)

દેવોને ગારત કરી જમીનમાં—“નાઈસીમી-દઝએવો”‡થી સુધારે છે^૨
 ઉંચ યસ્તો કરીને વખશુર—કુલ દરજીઓને મારે છે
 દેમાવંદમાં બાંધી દેહાકને—ફેરો સફળ મન ધારે છે
 ચાર તલોને કુરરાઓમાં—“નફ્સે-મવાલીદા”‡થી ઉડારે છે^૨

* તુરખાદર વખશ (તુર-ખરાતુર)નું કેહવું.

† પેગમખર સાહેબનાં કહેવાતાં મરણના દીવસને “દીસા” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તે વાજબી છે, કારણ એવણ એ દીવસે પોતાના અનાસરોને વીખેરીને હાથે ઉડ્યા તે દેખાવ બધાંનાં (દીઠામાં) જોવામાં આવ્યો હતો તેથી એ દીવસને “જરથુશ્ત્રનો દીસો” કહે છે.

જરથુશ્ત્ર જગથી “વીખીઝ” થઇને—“પાહલુમ-અહવાન”માં સીધારે ઊંચે
લખનારાઓ જે બનાવને—મરણ રૂપે વીરતારે છે

જીલ.

શરીરમાં જેનાં હતું ગાથાનું તુર
ઝટકે લાગતો એને અડકતાં જરૂર
તેને કેમ મારી શકે એક તુર ?

શાનીઓ આ વાત સમજી—શકનો દમ કેમ ભરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૯)

“અવીઝેહ વેહદીનની ગાસ”થી—આલાતોમાં અફૂનો નાદ રહો^{૨૩}
પાંચે ધર્મના સરદાર જરથુશ્ત્ર—સદા તારું રહ શાક રહો
“ઉસુલ દ્રવાઓ”^{૨૪}ની ખુરી મસ્તી—કુલ ગેતીમાં ખરબાદ રહો
જીવન ખરું જરથોશ્તી ગુજરી—કુદયાતી—રહ આઝાદ રહો
“ફેનુમ”ની કીસ્તી બક્ષે ચીસ્તી*—જીગરમાં તેની યાદ રહો
અમલ રાખી ધદમ તણો—તમે વીચાર-વચને રાદ રહો

જીલ.

રંજ-ગો અહુરાના વખશુરે-વખશુરાંન } ૨૫
આરને-વીર અશો જરથુશ્ત્ર રૂપીતમાન }
સદા રહેજે તું “જાકેખ”નો નેગેહ્યાન

પતમાનર્થ† રહેવે દીનની ઉપર—“તનાસક”‡માં કાઠ પર નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં— તો તુરખરાતુર મરે નહિ.

* દીનનું ડહાપણ અને મીનોઈ જ્ઞાન.

† સમતોલપણાથી-સમ્યાયથી.

‡ પુનર્જન્મ.

“ખ્યાલે-જરથુશ્ત્ર”માં આવેલા ઇદમ્યતી શબ્દોની ખુલાસા-
વાર ક્રુમીક સમજણ આપતી નંબરવાર શરેહો.

૧: ક્રુમ.

“જરથોસ્તી ઇદમે-ક્રુમ ” એ શબ્દો કાંઈ તરાહેન બાધાના નથી, પણ ખુદ ફારસી અને અવસ્તા શબ્દોનો એ લેખત (technical term) બનેલો છે. ઇદમ એ ફારસી શબ્દ છે, જેનો અર્થ જ્ઞાન થાય છે, જ્યારે ક્રુમ એ શબ્દ ખુદ અવસ્તાનો ગાથાનો છે, જે આપણને સ્પેન્તોમદ ગાથાના હા ૪૮-૧૨ માં તેમજ વહીસ્તોષસ્ત ગાથાના હા ૫૩-૨ માં ખુલ્લી રીતે મળે છે. અવસ્તા ધાતુ “ક્રુ”=ખુસ્તુદ કરવું-ખુશાલી આપવી-ખરો આનંદ પમાડવો, એ ઉપરથી ક્રુમ શબ્દ નીકલેલો છે, જેનો અર્થ સાચો આનંદ જે કુદરતમાં પડેલો છે અને દાદાર અહુર-મઝદ પોતાનાં મહાજ્ઞાનથી તે સંપુર્ણ આનંદ ભોગવી રહ્યા છે, તેવા આનંદ તરફ લઇ જનાર મોતેઅર જ્ઞાન એમ થાય છે.

જરથોસ્તી ઇદમે-ક્રુમ એ તમામ ઇદમોનો ઇદમ, યુક્તમાં યુક્ત જ્ઞાન, “ફરહાંગાન ફરહાંગ” (Knowledge of Knowledges; the Master science) છે, અને તે તમામ જ્ઞાનના જાગાંની એક અખંડ વણત (the perfect web of all Knowledges) છે, કારણ કે હાલમાં જાહેર રીતે જણાયલાં યા નહીં જણાયલાં જ્ઞાન અને વીધાની કોઇ પણ શાખા એવી નથી, કે જેનો તુલોતવીત્ર ખુલાસો ક્રુમનાં જ્ઞાનથી નહીં મલતો હોય. દાખલા તરીકે, “ઇદમે-અયદાદ” યાને સંખ્યા અને હીસાબોની સાયન્સ (Science of Numbers), “ઇદમે-મન્તક ” (Science of Logic), “ઇદમે-નજુમ ” (Sciences of Astrology and Astronomy,) “ઇદમે-રમલ ” (Science of Geomancy), “ઇદમે-ઇન્ડીસત ” (Science of Mathematics,) “ઇદમે-ઝફર” યાને જામે-જેહાંમાનો ઇદમ, યાને તાવીજ-તલેસમ તથા નીરંગો તેમજ અણુદીક વર, દઝ અને સ્તોતતી કીલ્લેમંદી, નકશામંદી વીગેરે બનાવવાની વીધા (Science of Efficient Formulae, Amulets, Periapts, etc), “ઇદમે-સ્તોત ” (Science of Vibratory Colours), “ઇદમે-ક્યાફા” યાને આખાં શરીર ઉપરથી ખાસ્યો, વીગેરે પારખવાની વીધા (Sciences of Physiognomy, Phrenology, Palmistry, Chiromancy etc), વગેરે વગેરે બીજા દરેક ઇદમો યાને Sciences તેની ખારીકી સાથે સમજવનાર જ્ઞાન તે ઇદમે-ક્રુમ યાને ખરેખરી

પ્રુશાલી આપનાઈ' કુદરતના પેદા કરનારની પીછાણ કરાવનાઈ' જ્ઞાન (Science of Ecstatic Beatitude resulting from the Genuine Knowledge of the Creator) છે. ટુંકમાં, સૃષ્ટીની રજેરજથી તે અહુરામઝદા ક્રવષી અને અહૂની બારીકમાં બારીક ઓલખ પીછાણ કરાવનાર અને તે મહાન મીનોષ શક્તિઓની ઉપર અચુક શીદાગીરી બતાવી કાંઈક મરતમે અહુનવધ્ય પઢતાં શીખવનાર યાને કે તે અહૂનીજ મરજી અને હોકમને પીછાણીને તે મુજબજ કુદરતમાં કાર્ય કરતાં શીખવનાર-સૈસ્થંત થતાં શીખવનાર-જે બી-કેનાર (Shorelosh) ઇસ્મનો દરીયાવ છે તેનું નામ તે ક્ષૂમ છે, જેને બહેર રીતે 'મઝદયસ્ની ઝરથોશ્ટી દઝેન' પણ કહેવામાં આવે છે. આવા ક્ષૂમનાં જ્ઞાનનાં શીક્ષણો સદા સાચ્યાંજ હોય છે અને ગમે તેટલી કેશેશે કરવા છતાં તેને કદી પણ ખોટાં ઠેરવી શકાતાં નથી. ક્ષૂમ શબ્દની અને ક્ષૂમનાં જ્ઞાનની વધુ ઉંડાણ તહેકીક બાણવા માટે વાંચો ડા૦ ચીનીવાલાનું મોડું પુસ્તક "ક્ષૂમ નીકીઝ-વેહુદિન" ભાગ ૧ લો-પાના ૨ થી ૪૫.

૨:--"જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં તો તુર-અરાતુર મરે નહિ."

આ લાઇન વાંચી કોઇ સાધારણ વાંચનાર વીચારમાં પડશે કે ખ્યાલ જોડનાર કહેવા શું માંગે છે? દીસાની દંતકથા મુજબ તો એમ જોડવું અને કહેવું જોઇએ કે તુર-અરાતુર નામનો એક જુરો તુરકી આ જગમાં જન્મ્યો નહિ હતો તો જોડતર થતે, કે જેથી પેગામ્બર સાહેબ જેવા જગતનાં એક તારણહારનું તે મુજને હાથે મોહત નહિ નીપજતે. પણ જરથોશ્ટી ઇસ્મે-ક્ષૂમનું જુઝંદ દીની જ્ઞાન એ દીસાના દંતકથામાં સમાયલો જે બાતેન બેદ ખુલ્લો કરે છે તે સમજને કણુલ રાખ્યાં વગર એ દંતકથાને તેનાં બોલેબોલ છુટા અર્થમાં માની લેવી-કે પેગામ્બર સાહેબ જ્યારે આતશ-એહેરામનાં પાક મકાનમાં એઆદત કરવામાં મશગુલ હતા ત્યારે "તુર-અરાતુર" નામનાં કોઇ તુરકી પુરૂષે પછવાડેથી આવી તલવારનો ઝરબ લગાવી એવણનું ખુન કીધું હતું, પણ ગુજરવા પહેલાં એવણ સાહેબે પોતાની એજમતી તશ્તીહ (હાઈ) તે તુરકી ઉપર ફેંકતાં તે પણ ત્યાંજ મરણ પામ્યો હતો-એ વખતે-વખતે સાહેબનો કુદરતમાં સૈથી આલા યાને શ્રેષ્ઠ મરતમે જોતાં અને તેવણ સાહેબનાં તનુનું અમયબ પ્રકારનું ખાસ બંધારણ જોતાં એ દીસાની દંતકથા તે મરતબાને ઉતારી પાડવા જેવી અને હસવા જેવી લાગે છે. ક્ષૂમની લાઇનથી આ બાબદનાં ખુલાસાઓ વાંચ્યા પછી દરેક સમજદાર જર-

થોસ્તી કશુલ કરશે કે તુરબરાતુરને આદમી તરીકે લેવામાં બુલ છે. અશો જરથુસ્ત્રની પાસે દેવો આવી શકતા નહિ, તેવણુના ખોરેહથી આંધળા થતા, તો પછી એક સાધારણુ આદમી કેમજ આવી શકે? અને જો તે પછવાડેથી આવેખી તો તે પેગમ્બર સાહેબ કે જેવણુ સાતે કાળનાં દરેક બનાવોથી વાકેફ હતા તેવણુ તેનાથી અંબણુ કેમ રહે? પણ આ તુર-બરાતુર આદમી નથી, એતો આરમાન અને ઝમીનની વચ્ચે પંથરાયણું શુરાઇનું કેહપું છે કે જે જબરી અહેરેમની ગતી રાખતું હોવાથી તમામ પેદાયશોનો નાશ કરી અહુરમઝદ ઉપર હલ્લો કરવાની શુરી મતલબ ધરાવતું હતું, એ કેહપુંને જો અશો જરથુસ્ત્રે તોડ્યું હતે નહિ, તો ખરેજ. ઝામ અને અસ્મ વચ્ચે અમુક=ગેરવ્યવસ્થા જામતે અને ગેઉશ ઉરવા મરી જતે અને કુદરતી કાર કંઈથી ચાલી શકતે નહિ યાને કે આ ગેતી તેની છેવટની ફ્રશો-ગર્દની નેમે કદી પુગતે નહિ. ત્યારે અશો જરથુસ્ત્રે પોતાની અઓજની શક્તિથી તે શુરાઇની ટેંચ=તુરબરાતુરનાં કેહપુંને તોડ્યું, પણ જે ગતી તેને તોડવામાં વપડાઇ હતી તે એટલી બધી હતી કે તેનો પ્રત્યાઘાત Reaction જરથુસ્ત્ર સીવાય બીજું કોઇ ખમી શકે એમ હતું નહિ. આથી જરથુસ્ત્રે પોતાનું ગેતીમાંનું મીશન પુરું થયણું જોઇ પોતાના વીરતન કર્દથી ઉભાં કપિલાં ખાસ રીતનાં અનાસરી શરીરને પેલાં તુરબરાતુરને તોડવા માટે વપડાયણાં જોરનાં પાછાં ફરતા Foroe ની ગતીને પોતા તરફ ખેંચીને તેની મદદથી પોતાનાં તનનાં મીનો કર-કાના અનાસરોને છુટાં કરી નાખ્યાં. આથી રમ્ઝમાં કહે છે કે તુરબરાતુર જરથુસ્ત્રનો મારનાર હતો, પણ “ક્તૂમ”નો ખુશાલી આપનારો ખુલાસો જાણ્યા પછી તો આપણાં જીગરમાં ચાલુ એજ નાદ રમ્યા કરવો જોઇએ કે:-

“જરથુસ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં તો તુર-બરાતુર મરે નહિ.”

૩, ૪:-જગરેલ પછીનો નવો જમાનો બરજીસીનો આવે છે, મય-આબાદીઆનો ગેતીમાં ઉતરી લલાઇનાં બીજ વાવે છે.

જે ગેતી ઉપર આપણે જીએ છીએ તે ગેતી ૮૧ હઝાર વરસો સુધી અમુક રીતે ફરે છે અને તેનો દોર પુરો થયાં પછી તે લય પામે છે. ૮૧,૦૦૦ વરસને છેડે એવો જમાનો આવે છે કે જ્યારે ગેતીપર ગુનાહો વધી જાય છે, અને તેનાં તાપથી ઉત્તર ધ્રુવ ઉપરનું બરફ પીગ-લીને એક મોટી જગરેલ યાને પાણીની આકૃત આવે છે જેમાં આખી ગેતી લય થાય છે. દર વખતે જગરેલ આવવાની થોડોક વખત આગમજ “સોશીયોશ” જન્મ લે છે અને માનવ જાતના તેમજ દરેક પેદા-

યજ્ઞનાં સઉથી સરસમાં સરસ જોડાંઓના નમુનાઓને લખને એક ઉંચી પામર જેવી જગાએ સલામત લખ જાય છે અને તેમાંથી પાછી નવી દુનીઆ વસાવાય છે, યાને કે નવો જરવાને દરેઘો ખદાતે ચાલુ થાય છે. પામર ઉપર ધણાં વરસો સુધી રહ્યાં બાદ આ અનજુમન-કે જેને મેહ આબાદીયાન વંશ એટલે કે પાણીની આફત ફરી વળ્યા પછીથી આબાદ થયેલો વંશ કહે છે-તે પાછો ગેતી ઉપર ઉતરે છે. ધરાની પ્રતીહાસની શરૂઆત આ યુગમાં એ વંશથી છે. છેલ્લી જગરેલની આફત પછીથી આબાદ થયેલી આજની દુનીયાને આશરે ૧૪,૫૭૦ વરસો થયાં છે.

દરેક “જરવાને-દરેઘો-ખદાતે” ૮૧,૦૦૦ વરસનો બનેલો હોય છે કે જે ૮૧,૦૦૦ વરસમાં સાતે સૈયારાઓ યાને ગૃહોના હઝારાઓ અનુક્રમ વાર નીચે મુજબ આવી જાય છે:

બરજસ=ગુરુ=Jupiter	નો	હઝારો	૧૧,૦૦૦ વરસ
હાસમ=મંગળ=Mars	,,	,,	૧૭,૦૦૦ ,,
ખુર = રવી=Sun	,,	,,	૪,૦૦૦ ,,
નાહિદ=શુક્ર=Venus	,,	,,	૮,૦૦૦ ,,
તારદ=બુધ=Mercury	,,	,,	૧૩,૦૦૦ ,,
દએ=માહા=ચંદ્રમા=Moon	,,	,,	૧૨,૦૦૦ ,,
કયવન=સની=Saturn	,,	,,	૧૫,૦૦૦ ,,

જુમલે : ૮૧,૦૦૦

જેમ ૮૧,૦૦૦ વરસનાં એક દરેઘો-ખદાતેમાં શેહેનશાહત સાતે ગ્રહોને લગતી હોય છે, તેમ શેહેનશાહતના પેટા-વીજાગે જે વજીરાતોને નામે ઓળખાય છે તે, તેમજ વજીરાતોના પેટા-વીજાગે કોટવાલી-ઓગી સાતે ગ્રહોને લગતી ઉપલા અનુક્રમમાં તેમજ સાલોના અંદાજમાં (શુમારે-ફલકની અમુક ગણતરી મુજબ) રહે છે: યાને કે સત કોટવાલીની એક વજીરાત, સાત વજીરાતની એક શેહેનશાહત, સાત શેહેનશાહતો એક જરવાને દરેઘો ખદાતે (૮૧,૦૦૦ વરસનો જમાન), ચાર દરેઘો-ખદાતેનો એક મહીન ચપ્પ, અને એવા એવા અસંખ્ય મહીન-ચપ્પનો જરવાને-અકરને થાય છે. અને એવા એવા સાત જરવાને અકરને મળીને એક “યવએચ યવએનાએતે” નો સૈાથી મહાન દોર થાય છે. દરેક નવો ૮૧,૦૦૦ વરસનો જરવાને દરેઘો ખદાતે હમેશાં બરજસ-બરજસ-અને બરજસથી શરૂ થાય છે, યાને કે બરજસી શેહેનશાહતની, બરજસી વજીરાતની, બરજસી કોટવાલીથી શરૂ થાય છે, જે બરજસી કોટવાલીનાં આશરે ૨૦૦ વરસ પુરા થવે ગ્રહોના

ઉપર જણાવેલા અનુક્રમે પછી હાશમની કાટવાલી શરૂ થાય છે, એવી રીતે સાતે કાટવાલી પુરી થવે એક વઝીરાત બદલાય છે યાને કે બરજીસી વઝીરાત જપ્તને હાશમની વઝીરાત શરૂ થાય છે, અને ઉપલાજ અનુક્રમે સાતે વઝીરાતો પુરી થવે એક શેહેનશાહત બદલાય છે યાને કે બરજીસી શેહેનશાહત પુરી થપ્તને હાશમની શેહેનશાહત શરૂ થાય છે. હાલમાં આપણે હાશમની શેહેનશાહતની હાશમની વઝીરાતના છેડેના ભાગ બરજીસની કાટવાલીમાંથી પસાર થઇએ છીએ, જે કાટવાલી ૪૦ સં ૧૬૪૦ માં પુરી થશે ત્યાર પછીનાં બીજાં દસ વરસોમાં હાલી જમાનના રાષ્ટ્રનીદાર સાહેબ બેહુરામ વરજીવંદનો જન્મ થશે અને હીંદની ચઢતી હાલત થઇ ઇરાનમાં પુષ્કળ સુધારાઓ થશે.

૫:—“અસર રોશની”ને આરાધી યઝદાં-પરસ્તી ફેલાવે છે.

મઝદા અહુરાએ અને તેવણી સાથના યઝદી મંડળે સૃષ્ટી રચના કરવાને લગતા જે જે મીઝે-બરીતો કરીને હુમતો-હુખ્તો-હવસ્તો બરપા કીધા છે, અને તેઓનાં એ રોશન ઉદયોગથી જે ગતી જરવાન નીકળે છે તેને અસર-રોશની=યઝદાંન યાને યઝદોને લગતા ભલા વૃષ્ટિ કરાવનારા પ્રવાહો કહે છે, જેઓ ખુદ અહુરમઝદ અને તેવણનાં યઝદોનો દમ છે, કે જેનાંથીજ આ નીસ્તી-ગેતીની દુન્યાને સજીવન શક્તિ મળ્યા કરે છે, એ અસર-રોશનીનાં પ્રવાહોને પકડવા અને તેની ઉપર રોશન ઉદયોગ કરવો તેનું નામજ યઝદાંન-પરસ્તી. જેઓ આ મીનીટે મીનીટ પડતી અસર-રોશનીની ખીલવણી કરવા ઉદયોગ કરતા નથી તેઓ દુએવ-પરસ્ત કહેવાય છે. પેગામ્બર સાહેબની આગમજનાં તમામ પઓધર્થેત્રિકેષો કે જેઓ યઝદાંન-પરસ્તો હતા તેઓ માટે એમ કહેવું કે તેઓ તો ધણા ખોદાને માનનારા હતા, અને પેગામ્બર સાહેબે આવીને તેઓને પોતાની દીનમાં વટલાવીને એકજ ખુદાને માનનારા બનાવ્યાં, એ તેઓનાં મહાન દરજ્જાને ધણુંજ અપમાન કરનારું છે. નવા દરેધો-ખદાતેનાં પહેલાં ૪૦૦૦ વરસ સુધીમાં ક્ષત્રિ યાને મીનોઇ અધીકાર=અપની શક્તિ ધરાવનારા પઓધર્થેત્રિકેષ શાહો તેમજ રથેસ્તારો અહુરમઝદની આગલા દરેધો-ખદાતની દીન જે શેતાનથી બગડતી જાય છે તેને સમારે છે, અને લોકોને ક્ષત્રિ=અસરે-તારીકીથી દુર રહી યઝદાંન=અસર રોશનીને આરાધતા શીખવી, પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની આમદની વાર જીએ છે, જેનો અહીં ઇસારો છે.

૬:-મહોની ગરદુન.

આસમાનોની ચાલથી રજેરજ ઉપર આવતી બધી ધુરી અસરને “ગરદુને-ગરદાન” કહે છે. જેમ મહોની અસર માનવ ઉપર થાય છે તેમ જમાનાનું બહુ ધુરં એ પણ મહોની અસરથીજ છે. સાત આસમાનો (કે જે દરેક ઉપર એક એક મહા મત્તકલ છે તે)ની અસર-માંથી ખામીવાલી રજેરજને પસાર થઇને ખામી વગરનાં થવાનું છે.

૭:-મખ્યા.

ખચેત્વદય (રૂઢાંની અખંડતાની હાલત) તરફ જનારાં સાધારણુ ઇનસાનોને માટે અવસ્તામાં “મખ્યા” શબ્દ વપડાયો છે. ખચેત્વદય કરી ચુકેલાં ઇનસાનોને અવસ્તામાં ‘નર’ અને “નાઇરીક” કહે છે. ત્યારે મખ્યા ઇનસાન અને તેણે શું કરવું તેમજ ‘નર’ ઇનસાન અને તેણે શું કરવું એ બન્નેની ફરજોમાં તેમજ શરીરનાં બંધારણમાં ઘણો ફરક છે. ગેતીમાં જ્યારે પહેલવહેલો ઇનસાન ઉતર્યો, તે પહેલાં ગેતીમાં હેવાનો હતાં. આ હેવાનોમાં mixed હેવાનો હતાં જેઓમાં ઇનસાનીયત હતી. આવી હેવાનોમાંની મચ્છ (મછી)ના જાહેર યુનમાં પહેલાં ઇનસાનનાં જોડાનું (મખ્ય-મખ્યાનીનું) યુનક=આતેન યુન ઉતર્યું એટલે આવા ઇનસાનને મખ્ય=મચ્છ કહ્યો છે. આવો મખ્ય ઇનસાન કુદરતની બધી બાબુ ઉપર રહીને ચાહે તો આગલ વધી શકે યા ચાહે તો કુદરતની કાળી બાબુનો સાથી બની પોતાની વૃદ્ધિ અટકાવી શકે.

૮:-કેરેસાનીનો કલ્ટ (Cult=શિક્ષણ) ફેલાયો.

હસ્તીની અંદર નહિં સુધરી શક્યાં એવાં રૂવાનોનો ગોળો જ્યારે મીનોકરકોનાં મરકજ ઉપર આવ્યો ત્યારે ત્યાં બે ઓળાઓ પડ્યા. તે રૂવાનોમાં જે સામટી ગવ હતી તેનો ઓળો ગાવ્યોદાદ ગાય રૂપે રોસ્તીરૂપ કેહપમાં ઉભો થયો, અને તે ઉરવાનોમાં જે દબેવીક હોવીયતની અંધકારની ગતી, અજ્ઞાનતાની ગતી, અહુરમઝદની સામેના અવિશ્વાસની ગતી હતી તેમાંથી કેરેસાની (કેરેસ=કાળી ઉપરથી)=શેતાનનું કાળી ગતીનું ક્ષત્રનું કેહપ ઉભું થયું. આ કેરેસાનીની ગતી નીસ્તીથી ગેતી સુધીમાં બધેબધે વધતી ઓછી ફેલાઇ ગઇ છે. ખાસ કરીને ઉપધરી-દખ્યુ લગી તેનું જોર વધારે રહે છે, જેને લીધે ઇનસાનો યુરાઇનો રાહ ધરે છે. ચોક્કસ વખતે જ્યારે આ કેરેસાનીનું જોર ધણુંજ વધી જાય છે અને ગાવ્યોદાદ ગાયનો રસ્તો બંધ કરીને ઉપધરી-દખ્યુ પરના ગેઉશ

તપન તેમજ ગેતી પરનાં ગેહિશ-ઉરવાનો સંબંધ ધણોજ ઓછો કરે છે, જે વખતે તેને તોડવા માટેજ પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની આમદ થાય છે.

૯:-અઝી-દેહાક.

અહી-રીમન, અઝી-દેહાક, શેતાન, ઝોડાક એ બધા દશની કમાલ્યત તોરની ખુરાઇઓ રાખનારાં કેહપોનાં નામો છે જેનો અર્થ દશ એબવાલો રીમનીવાલો સાંપ-યાને કે દશેદશ એબોનો આકાર એમ થાય છે. ઉપર જણાવ્યું તેમ કેરેસાની દરેધો-ખદાતેના ચોક્કસ વખતે પોતાની અફસુન=જાદુગીરીને જોરે રનાવિદ અને અઝી-દેહાક જેવાં કેહપો=સરદારો ઉભા કરીને ક્ષફ્ટ (અંધકાર)ના દોરને વધારી દે છે કે જેને લીધે ગેતીની ઝામ અને ઉપધરી-દખ્યુનું અસ્મ ફરી શકતું નથી, અને કુદરતમાં અપ=વ્યવસ્થાનો કાયદો ખોરવાઇને અક=ગેરવ્યસ્થા જન્મે છે, જેને દુર કરી સુધારવા ગેતીની નવરચના કરવા દર દરેધો ખદાતેમાં એકવાર પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રને ઉતરવુંજ પડે છે.

૧૦,-૧૧:-આર્ય, તુધર્ અને અનઆર્ય મીથ્ર વચ્ચેના તફાવત.

ચોક્કસ જમીનનાં ચપ્પો આસ્માનોની ભલી અસર-રોશની ખેંચીને જમીનની આરમઇતીને લલાઇનાં કામમાં મદદગાર થઇ પડે છે. એવાં ચપ્પોની લુભી તે આર્યની લુભી ગણાય છે જેને ધરાનવેજ-આધ્યર્નમ વચ્ચેજ કહે છે, ત્યાં વસનારા આર્યન (ધરાની) લોકો આરમીથ્રના એટલે સામ્યા નમનતાઇવાલા અને આરમઇતીનાં જેવા પરદુખલજની તથા પરાપકારી વીચારનાં હોવાથી અહુ-પરસ્તીના નાદમાં લીન થઇ તેઓ દાદાર અહુર-મઝદની ખુસ્તુદી ફેલાવી રહે છે.

જેઓ અહુ-પરસ્તીનાં શીક્ષણોથી દુર જઇ દએવોની આણ હેઠલ રહીને તેઓના સાર્થી બની કુદરતમાં નાશ ફેલાવી રહ્યા હોય છે તેઓને અનઆર્યન લોકો કહે છે.

તુધર્ મીથ્રનાં તુરાની લોકો તેઓ છે કે જેઓ જો કે મુજે તો આર્યનોનાજ એક વીલાગ છે, પણ તેઓનાં વીચારની ગતી આર્યનોનાં જેવી કુદરત અનુસારની સીદ્ધી નહિ પણ વાંકી છે યાને કે તેઓ સ્વાર્થી આપ મતલબી વીચારો ધરાવી પોતાનાં કામ સાર સામાની ગતીનાં ઉશ્તાનનો લાભ લે છે અને સામાને તાબેદાર તેમજ મોહતાજ બનાવે છે. આર્ય, તુધર્ અને અનઆર્ય મીથ્ર વચ્ચેના તફાવતનો આ ટુંક સાર છે.

૧૨:-ગરો-દેમાનની ગેતી ગધને દુળે-દેમાનનું કામ થયું.

ગેતી બે ભાગમાં વહેંચાઇ છે: એકને ગરો-દેમાન (એટલે ગેતી કે જેમાં અહીરીમન ધુસેલો નહિ તે) કહે છે, બીજાને દુળે-દેમાન (એટલે ગેતી કે જેમાં દુળે બદીએ રહેલાણ કીધેલું છે તે) કહે છે. ગાથામાં ગેતીને સાર “દુળે-દેમાન” તેમજ “અંધહુધ” શબ્દ બુદ્ધે બુદ્ધે અથે આવેલો છે. અંધહુ શબ્દ અહનું અંતકરણ બતાવે છે. ગેતીની શરૂઆતમાં એક વખત એવો હતો કે જ્યારે ધનસાન પુખ્ત હતો અને પોતાનાં વીચાર-વચન અને કામોને અહુરમઝદની દશ અંદર્જ પ્રમાણે રાખીને, તે વખતનાં ગોસ્પંદી નરે ગેતીમાં સેતાનને ધુસવા નહિ દેતાં તેને દુર રાખ્યો હતો, અને ગેતીને અંધહુ એટલે અહુરાના અંતકરણની ધમ્મ બાળ લાવે તેવી ગરો-દેમાનની એટલે કે છઠ્ઠાં આસ્માન ગરો-નમાન (ગરોશ્માન)માં આવી રહેતા અહુનવરના નાદને પોખતી આગે-બહેસ્ત જેવી કીધી હતી. પણ પછીથી એક વખત એવો આવ્યો કે જે વખતે બીજાં ઉતરતાં અને અધુરાં મરતયાનાં રહેા ઉતરવા લાગ્યાં અને તેઓએ કુદરતથી ઉલટા જઘને શેતાનને ગેતીમાં ધુસાડ્યો. આવી રીતે જે દીવસથી ગેતીની રજેરજમાં શેતાન દાખલ થયો તે દીવસથી આ ગેતી દુળે-દેમાનની થઇ છે, પણ એક દીવસ એજ ગેતી પાછી ખનીરથ=સોના જેવી ઝળકતી (નુરમંદ) થઇને કેશ્વર તરીકે ગણાશે, કારણ શેતાને ગેતીનાં તેમજ રજેરજનાં ૨/૩ ભાગનો કામગીરી લીધો છે પણ ૧/૩ (અવીશ્રીષ્ઠ)નો ભાગ તો તેની આલુદગીથી સદા નીરાણોજ રહ્યો છે અને રહેશે, અને એ ૧/૩ બચેલો ભાગ ૨/૩ જેટલા બગડેલા ભાગને સુધારશેજ.

૧૩:-પેશરવો યાને કે જરથુશ્ત્રની આગમજ થઇ જનારાઓ

(Forerunners).

દરેક દરેધો ખદાતેમાં, આગલા દરેધો ખદાતેના જરથુશ્ત્રી માઝદી-યસ્ત્રી દએનનાં વારસો પહેલાં ચોક્કસ અધ્યામમાં નયાનઝદીશ્ત અને પઓધર્યો-તકએષ પાદશાહ પહેલવાન અને આબેદો તરીકે ઉતરીને નવા દોરના જરથુશ્ત્ર ઉતરે તેટલા વખત લગીમાં દુન્યાની પાસથાની કરે છે અને ગેઉશ ઉરવાન ઉપરથી દુજનો ભાર ઓછો કરે છે. તેઓમાં કયાન ખોરેહ હોય છે, તેઓ પેગામ્બરના Fore-runners હોય છે, તેઓ દરેક જીરમનાં Patriarchs મોટા બાવાઓ હોય છે, તેઓ કયાન ખોરેહની મદદથી લલા ગુણારો બાધી પેગામ્બરના આવવાની વાર જોતા અને તેવણ સાહેબ આવે ત્યાં સુધીમાં કેરેસાની (શેતાન)નો બુદ્ધ જ ધણો

વધી પડ્યો હતો તેને કાશુમાં રાખના હતા. આવી રીતે તેઓ ફક્ત દેવને રોડી શકતા પશુ તેને બાંધી શકતા નહિ, કારણ કુદ્યાતી દેવને બાંધીને દેમાવંદ ઉપર કેદ કરવાનું કાર તો એકલા જરથુસ્ત્રથીજ અને તેવું હતું. ત્યારે પેશરવોએ પહેલે જમીન કરી આપી, અને જરથુસ્ત્રે તે ખેડી. એમ દેવની જમીનમાં પેશરવો કયરો વાળી શકયા, જ્યારે જરથુસ્ત્ર તો તે જમીનને ફળદ્રુપ કરી શકયા.

જેમ પેગામ્બર સાહેબનાં આવવાની આગમજ તેવણના પેશરવો આવે છે તેમ જ્યારે જ્યારે રાષ્ટ્રનીદારો યાને દીનને ફરીથી આરાસ્તેહ કરી જનાગ સોખ્યંતો અહીં ગેતીમાં જન્મવાના હોય છે તે આગમજ તેઓનાં ૧ થી ૮ જુદા જુદા પેશરવો (Fore-runners) તેઓનાં કાસદ તરીકે આવીને ભવિષ્ય માટે તૈયાર રહેવાનો ચોકસ સંદેશો આપી જાય છે. ભવિષ્યના રાષ્ટ્રનીદાર શાહ બેહરામ વરજવંદના આવાજ એક અદના પેશ-સ્વ તરીકે જરથોસ્તી ઇસ્મે-ક્ષૂમના માનવંત ઉસ્તાદ સાહેબ બેહરામશાહ નવરોજી શરાફ હિંદમાં થઇ ગયા છે.

૧૪:-અધ-માંથ એટલે જાદુ મેલી વીદ્યા.

જરથોસ્તી દએનની અંદર ચાર પ્રકારનાં માંથોનું ખ્યાન મલે છે, બેદી તલેસમાતીક ગતી ધરાવનારા આલા દરજ્જાનાં માંથ (કલામો)ને ફુષુષો-માંથ કહે છે, જેનો જાહેરમાં કદી તરજુમે થઇ શકે નહિં. બલ્લા વૃધ્ધિ કરાવનારા અને રવાન-દરોસ્તી અપાવનારા કલામોને માંથ-સ્પેન્ત કહે છે, જેમાં નીઆએશ, યસ્તો વગેરે લાજુતરો આવી જાય છે. વાતચીત અને સંસાર વહેવારમાં આપણે એકમેક તરફ જે ભલમનસાઇ અને ઝખાનગી મીઠાશ બતાવીએ છીએ દુવા આશીષ વીગેરે દમ્પએ છીએ તેને શાદ-માંથ કહે છે. જુહું બોલવું ગાલ-ગલોચ કરવી, તોછડાઇ બતાવવી એ અધ-માંથનો એક ઉતરતો પ્રકાર છે, જ્યારે ચહડના પ્રકારમાં જાદુ-મેલી વીદ્યા વીગેરેનો અમલ આવી જાય છે. જે ઇસ્મમાંથી હએમની ગતી (એટલે અહુરાનું ખોરેહ તેનીજ વાસ્ના અને અહુ-પરસ્તીનાં શીક્ષણો) નીકલતી નથી તેવાં જ્ઞાનને અધ-માંથ કહે છે, એટલે કે કુદ-રતની સફેદ બાજુનાં કામમાં વચ્ચે આવી, તે કામને રોકતું જ્ઞાન કહે છે.

પેગામ્બર સાહેબનાં આવવાની આગમજ દએવ લોકોએ આ ગેતીમાં અધ-માંથનો ખુરો ઇસ્મ એવો તો જોરમાં ચલાવ્યો હતો કે, બધે નાશ નાશ અને નાશજ ફેલાયો હતો. તમામ પેદાયશોનો તરેહવાર રીતે નાશ કરનારી તે વખતના દએવોની ચમત્કારી શોધો આગલ આજની હીટલરની નાશકારક શોધો તો બચ્ચાં મીસાલજ કહેવાય.

૧૫:-“તુર-અરાતુર” શબ્દની તાવીલ યાને બાતેન અર્થ.

અવરતામાં જેમ યજ્ઞોની ક્ષુભન અપાછ છે તેમજ પેગામ્બર સાહેબની પણ ખાસ ક્ષુભન આપણને મલે છે, જે પુરવાર કરે છે કે પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્ર ઇનસાન નહિ પણ યજ્ઞત જેવાજ હતા. વંદી-દાદમાં કહે છે કે પેગામ્બર સાહેબનું મોહતજ નથી. ખુદ દેવો પોતાના વડા આગલ એકરાર કરે છે, કે, હમો હમારી અનેક કાશેશો છતાં જરથુસ્ત્રને મારી શકતા નથી, માટે એ કામ તું હમોને નહિં સોંપ. જે મોટામાં મોટા દએવો આવી રીતે દારી ખાતા હોય, તો પછી એક સાધારણ કહેવાતો તુર-અરાતુર નામનો તુરકી સીપાહ પેગામ્બર સાહેબને કેમ મારી શકે ?

સાદી સમજનો કાષ્ઠખી ઇનસાન ત્યારે કબુલશેજ કે આ “તુર-અરાતુર” શબ્દમાંજ કંઈ બેદી અર્થ હોવો જોઈએ, અને તેમજ છે.

“તુર-અરાતુર” એ ઉસ્તાદી ક્યાંની પહેલવી લફઝ યાને શબ્દ છે, જે બહુ ઉંડાણ લોધતીક અર્થ ધરાવે છે. એમાં ‘તુર’ બોક્ષનો અર્થ તુરકી થતોજ નથી. પણ “તુર”=સૌથી બળવાન, “અરા”=નો (છટ્ટી વીભકતીનો પ્રત્યય) એ ઉપરથી “સૌથી બળવાનોનો બળવાન” એટલેજ અર્થ થાય છે, એટલે કે “બદીઆનું સૌથી વધુ ઉભાણુ” એમ અર્થ થાય છે. વળી “તુર”નો અર્થ સ્થુળ, જડ gross થાય છે તેથી તુર-અરાતુર એટલે The Zenith of grossness possible ‘સ્થુળ-તાની વધતામાં વધતી હદ’ એમ ખુદલો અર્થ નીકળે છે. માટે આપણા પેગામ્બર સાહેબ એક તુરકીને દાથે માર્યા ગયા હતા એમ તેનો બેદ સમજ્યા વગર બોલવું અને શીખવવું એ મોટામાં મોટો ગુનાહ છે.

૧૬:-જીરમો એટલે જુદા જુદા ધર્મો ઉભા કરાવનાર આસ્માનોની ગતી.

આ ગેતી ઉપર ૮૧,૦૦૦ વરસેના યુગના ચક્રાવામાં માનવીઓ, જનવરો, આડપાન વીગેરે જન્મ લે છે, તે બધાંઓના કુદરતમાં પાંચ ભાગ કરવામાં આવ્યા છે. આ કુદરતની તમામ પેદાયશીને ઉગારનાર-વધારનાર અને સંકોચાવનાર સાત સીતારાઓની ચઢતી ઉતરતી અસરો છે જેઓને આપણે ગ્રહોની તેમજ આસમાનોની અસર તરીકે બોળખ્યે છીએ.

આ સાત ગ્રહોમાં ખુરશીદ યજ્ઞ જેને રવી તરીકે બોળખવામાં આવે છે અને માહબોખ્તાર જેને આપણે ચંદ્રમા કહીએ છીએ તેઓને

કુદરતના ખેપીઆ અથવા કાસદ કહેવામાં આવે છે. ખુરશેદ યજ્ઞ બધી અસરોને ખેંચીને તે ચંદ્રને આપે છે, અને ચંદ્ર તે અસરોને લઇને પછી ગેતીની ઉપર પાંચરે છે. ભેરપતી, બુધ, મંગળ, શુક્ર અને શની એ પાંચ ગ્રહો છે તેઓનાં ચહક ઉતર નુર અને ખીખાં સરશોકની જુદી જુદી અસરોને અંગે દુનીયાની તમામ પેદાયશનાં પાંચ મુળ વીભાગો થાય છે, અને આ ભાગોને પાંચ જીરમોના વર્ગો તરીકે ઓળખાવેલા છે. ખરેખરી રીતે તો તમામ પેદાયશો ઉપર બધા ગ્રહોની અસર આવે છે, પણ તેમાં જે ખાસ એક ગ્રહની વધારે અને પ્રબળ અસર જે વર્ગ ઉપર ઉતરે છે તે વર્ગને તે જીરમને લગતો વર્ગ કહેલો છે. આવા પાંચ મુળ વીભાગોના માનવીઓ માટે પાંચ જીરમના દરજ્જા મુજબના મુળ ધર્મો આ જગત ઉપર પેદા થાય છે, જેને જીરમોનું ઉગવું કહે છે, અને જેની રચના પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્ર કરે છે.

દરેક યુગમાં પહેલવહેલી યજ્ઞદાન-પરસ્ત અનજુમનમાંથી જરથોસ્તી દીન ઉગે છે, જે દીન ભેરપતી સીતારાને તાલુકેની હોવાથી તેને ખરજીસી દીન કહે છે. પછી વખતનાં વહેવા સાથે તેજ અનજુમનમાંથી તારદ=બુધને તાલુકેનાં રવાનોમાંથી બુધની હીંદુ જીરમ ઉભી થાય છે, અને ત્યાર બાદ શુક્રની ચાહુદીઓની અને મુસલમાનોની મંગળની અને ખ્રીસ્તીઓની શનીની જીરમો મોક્કાસર ધીમે ધીમે ઉગે છે. આ પાંચે જીરમોના ઉગવાની દરજ્જા પેગામ્બર સાહેબના પાંચ ગાથા પેગામ્બર સાહેબે તેમજ સરોશ યજ્ઞને બાબુવાની બેદી તરતીખમાં સમાયલી છે, તેથીજ જરથુસ્ત્ર સાહેબને પાંચે જીરમોના રવાનોના એટલે કુદલે ઇનસાન જાતના સરદાર કહ્યા છે. (જુઓ સરોશ યસ્ત વડી કરદો તથા દીનકર્દ કે જ્યાં વળી નદીનાં પાણીઓ ચાર મરતબે પેગામ્બર સાહેબે લાવવાની બેદી વાત છે.)

૧૭:-ગાથાનાં તુરમાંથી શરીરનું બંધારણ, જેના વળી હમઝાદ

વગાનાં અનાસર.

આપણું શરીર જે ચાર અનાસરોનું બનેલું છે તે અનાસરોની ઉત્પત્તિ આપણાં રવાનની સાથે જે હોતીયત કયાસ-ખામી હતી તેમાંથીજ થયેલી છે, માટેજ તેને અનાસર એટલે નસ=યાને નાશની ફેરફારની ગતી રાખતું તત્ત્વ કહ્યું છે. પણ પેગામ્બર સાહેબનાં શરીરનું બંધારણ તો કંઈ ઓરજ પ્રકારનું હતું, તેવણું કંઈ આપણાં જેવાં ખામીવાલા રવાન નહિ હતા. તેવણું રવાન તો યજ્ઞદી તોરનું હતું, માટે તેવણું શરીર આપણાં જેવું હોય શકેજ નહિ એ બનવા જોગ છે.

યજ્ઞશનેના પપ મા હાના પહેલા ફકરામાં કહે છે કે એવણું તનું, ગએથા, અઝદ, કેહપ, તેરીશી, ઉસ્તાન વીગેરે એ સર્વે પાંચ ગાથાઓને અર્પણ થયલું હતું-ના, ખુદ ગાથાનાં નુરી બંધારણું હતું એટલે કે પાંચ ગાથાઓ (મીનોષ સરદારો) જેઓ જીરમોની ચક્તવલોને ચલાવે છે તેઓના ચાર આતશો=ખેરદાદ, ગુશસ્પ, ખુરજીન મહેર, અને ફ્રોઆથી ખેંચાયેલો મીનો કરકો ઝરથુશ્ત્રનાં તનુમાં પ્રગટ હતા એટલે તે બધા અસ્ત્રોમાં જે જે થવાનું હતું તેની ખેરદ જરથુશ્ત્રમાં હતી. આપણુ સાધારણ ઇનસાનોનાં ભેગાંવાળા ભાગની સાથે જોડાયેલાં કેહપનાં ભાગમાં અકકલ-આપનારી જે પાંચ (પન્જ-ષ-ઝરવીકશે-આતેની) શક્તિઓ હોય છે, તેમ તે ઝરવીકશેને બદલે એવણુ સાહેબનાં કેહપમાં પાંચ ગાથાનું નુર ખાસ કાર્ય કરતું હતું. એ ઉપરાંત મીનો કરકોના આતશનાં સ્તોત્રમાંથી પેગામ્બર સાહેબનાં શરીરનો આતશી અનાસર થયો હતો જેની ખાસ્તરની ગતી જળ્યરી રહેતી, તેથી કહે છે કે એવણુનાં શરીરનો ઓળો (હમ-ઝાદ) પડતો નહિ તેમજ તેને અડી શકાતું નહિ, કેમકે અડતાં મજબુત આંચકો (shock) લાગતો હતો.

૧૮:—“ઉશ્ત નો ઝાતો આથ્રવ થો સ્પીતામો જરથુશ્ત્ર.”

પેગામ્બર સાહેબ જરથુશ્ત્રની આ ગેતી ઉપર આમદ થઇ તે આગ-મજ ગેતીમાં દુજનું જોર એટલું તો વધી ગયું હતું કે ગેતી ઉપરની ત્રણે મખ્લુકાતો=પેદાયશો (ઇનસાન-હેવાન-ઝાડ પાન) પાપના બોજે કચડાઇ જઇ રંજીદા બની હતી, અને પોતાની વૃદ્ધિમાં પડેલા અટકાવ માટે અફસોસ કરતી હતી. પણ જેવા પેગામ્બર સાહેબ જન્મ્યા કે કુદરતી રીતે આ ત્રણે પેદાયશોની ‘ગવ’ (સ્વાનતી ઉત્તમ પરદુખમંજન ગતી-અત્રાષ્ટએ જવા માંગતા ભાગ)ને જરથુશ્ત્રની આમદની વધાઇ મલી અને તે પેદાયશોના રૂહો ખુશી થઇ આગઆગ થતા લાગ્યાં અને સુંદર નાદે ગાવા લાગ્યાં કે:—

“ઉશ્ત નો ઝાતો આથ્રવ થો સ્પીતામો જરથુશ્ત્ર” યાને “સ્પીતમની કુતીયતના અય આથ્રવન ઝરથુશ્ત્ર, તમો ભલે જન્મ પામ્યા ! નમારી આમદથી હમારા આતશો ઉપર દુજનો જે જુદમ વરસી રહ્યો છે તે હવે દુર થશે, અને હમો તમારી યરકતેજ હમારી સેવટની નેમ કે જે ઉસ્ના યાને અમરદાદની અમગીનું સુખ પામવાની છે તે નેમે પહોંચીશું.”

૧૯:-૩૧૦ ચીનીવાલાનાં “નીકીઝ”ના પુસ્તકો.

૩૧૦ ફરામરોઝ સોરાળજી ચીનીવાલા, જેવણ ઉસ્તાદ સાહેબના એક આગેવાન ચેલા અને ઇલ્મે-ફનૂમના અથાક અભ્યાસી છે, તેવણે “ફનૂમ નિકીઝે વેહુદીન”ના થોડાંક મોટાં પુસ્તકોની હારમાળા રચી પોતાના ઉસ્તાદની યાદગીરીનો જાહેરાત સ્થાન ઉભો કરવાનો વીચાર રાખ્યો છે, જેને અનુસરીને એવણનું ‘પહેલું’ પુસ્તક જે દળદાર મોટી સાઇઝનું ‘પારસી પાનાનું’ (જુદા જુદા છ ચાર્ટો સાથનું) છે, તે ૧૯૩૨ના સાલમાં પ્રગટ થયું હતું, (એ પુસ્તકની ૫૦૦ નકલો ખલાસ થઇ ગયેલી હોવાથી હાલમાં એ પુસ્તક મળી શકતું નથી.) જેમાં માઝદયરની જરથોસ્તી દ્વ્યેન વિષેના અભ્યાસ ખુલાસાઓ તેમજ અષો રપીતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબની જીવન-ગીતા તમામ મોજેજાઓના બારીક બેદો પહેલવહેલીવાર ઇલ્મે-ફનૂમની મદદનિઝરથી ખોલવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૫ માં એવણ સાહેબ તરફથી “ફનૂમ નિકીઝે વેહુદીન” સીરીઝનું બીજું એવુંજ મોટું પુસ્તક બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, જેની અંદર જરથોસ્તી દ્વ્યેન મુજબ સૃષ્ટી-રચના (ખુન-દહેશન)નું તથા મહાન શક્તિઓનું ખ્યાન ખાસ કરીને હસ્તીની આલમોનું ખ્યાન પહેલવહેલી વાર સીલસીલાબંધ ઇલ્મે-ફનૂમની રાશનીમાં આપવામાં આવ્યું છે. છેક અહીંથી માંડીને અહુનવર-ફ્રવષી-સ્તોત યસ્નથી સૃષ્ટી-રચનાનું બેદી મંડાણ કેમ રચાય છે તેની તેમજ અહુરા મઝદાના અને સાતે અમશાસ્પંદોના હુમતો હુખ્તો-હવશ્તોની બહુજ દીક્ષપઝીર, બારીક, ખુલાસાવાર સમજણ એ પુસ્તકમાં સમાવવામાં આવી છે. આ બીજું પુસ્તક દળદાર મોટી સાઇઝનું ૧૪૦૦ પાનાનું છે, જેની સાથે સૃષ્ટી-રચનાના પ્લાનને લગતા ચાર છુટા મોટી સાઇઝના ચાર્ટો (નકશાઓ) પણ સમાવ્યા છે. આ બીજું પુસ્તક જેની કાંમત નકલ દીઠ રૂ. ૧૦ છે, તે “ પારસી વેહુદરીયન સોસાયટી ”માંથી મળી શકશે. જેમ દરેક જરથોસ્તી ઘરોમાં ભણવાની ચોપડી “ ખોરદેહ અવસ્તા ” હોય છે તેમ આ બંને કાંમતી પુસ્તકો પણ રાખવામાં આવે તો કદીબી જરથોસ્તીઓનું ધાર્મિક યકીન ઢીલું પડે નહિ.

૨૦:-યઝદી તોરનો “યશત ફરોહર” ડરીને પાછો ફરે નહિ.

પહેલવી દીનકર્દના સાતમાં પુસ્તકમાં અશો જરથુસ્ત્ર વિષે ખ્યાનો છે તેના દીબાયાના ૪૪ ફકરાઓ છે, જેમાંના છેલ્લા ૪૪ માં ફકરામાં કહે છે કે:-

“મઝદયરની દીનના સ્પીતમ ખાનદાનના પયગામ્બર સાહેબ જેવણુ કુલ ઇનસાનમાં પેશ કામેલ હતા અને ફરોહરમાં યઝ થયલા હતા, તેવણુના વચ્ચે અને ગદમનની ખોરેહ રૂપ શકિતઓ અને અફદી=મોજે-જઓના પ્રભાવોને દુન્યામાં જાહેર કરવા આ ખ્યાન દશ બાબમાં લખવામાં આવ્યું છે.”

ઉપર પેગામ્બર સાહેબને ફરોહરમાં યઝ થયલા કહયા છે તેનો ક્ષુદ્ર પ્રમાણે ખુલાસો એ છે કે, કોઈની ઇનસાન ફરોહરમાં મલેલું=યઝ થએલું જન્મ્યું નથી. ધણું તો એક નર ઇનસાન પોતાનાં તન-મનને ગોસ્પંદી ગતીનાં કરી, પછી તે તન-મનને પોતાનાં રૂહમાં મેળવી, રૂવાનને બઓદાગમાં મેલવી શકે. આવા ઇનસાનો પણ ધણાજ કમ રહે છે. આવા હામોઇનાં ઇનસાનનું રૂહ અને બઓદ વડીક પોતાનાં ફરોહર સાથે ગેતીમાં જીવતાં જીવત મલી શકતું નથી. પણ સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર કંઈ નરના તબક્કાના હતા નહિ. તેવણુ તેથી પણ ધણી ઉંચ દરજ્જેની યઝતી તોરની “આસ્તે-વીર”ની વીરીયાવી શકિત ધરાવનાર વીર હતા, જેથી તેવણુનું રૂહ+બઓદ+ફવષી એ ત્રણે સાથે એકતાન=યઝ થયલાં રહેતાં. તેવણુનું રૂવાન ફરોહરની ગતીએ પુગેલું હતું અને તેજ હાલતમાં તેવણુ ગેતી ઉપર ઉતરેલા માટે એવણુને એકલાને “યશત-ફરોહર” (એટલે યઝદોની માફક ફવષી સાથે એકતાન થએલા) કહેલા છે. કુદરત તરફથી આવો ઉંચ અધીકાર લખને એવણુ સાહેબ આ ગેતીમાં દાદાર અહુરમઝદનું મોટું મીશન બજાવવા ઉતરેલા હોવાથી એવણુને દેવોનાંમ દેવોથી ડરી જઇને પોતાનાં તે કામમાં પાછા હઠવાની કદી જરૂર પડી હતીજ નહિ.

૨૧:-દેવોને ગારત કરી જમીનમાં-“નાઇસીમી દઝએવોથી” સુધારે છે.

પેગામ્બર સાહેબના મોજેજઓને આજના જાદુગરોનાં ધંતરમંતરના મોજેજઓ જેવા સમજવા નહિ. એવણુ સાહેબમાં તો મીનોઇ આતશોનો જલ્લો હતો, તેથી એવણુ કુદરતની માફક ધુરાઇને મારીને તેને લલાઇમાં ફેલાવવાનો સંપુર્ણ અધીકાર (ક્ષત્ર) ધરાવતા હતા. આથી એવણે “નાઇસીમી દઝએવો”ની એજમતી અવસ્તા કલામની નીરંગ બણીને ધુરા મળ્ય અને દઝએવનાં ચપ્પોની દુજીને ‘ઉઝદાઓ’ કરી (ઉભાવી) તેઓનો નાશ કરવો શરૂ કર્યો, જે હજીર ચાલુજ છે અને ચાલુજ રહેશે, કેમકે “નાઇસીમી દઝએવો”ના જરથુસ્ત્રના અમલથી જે કાર્યો થયાં તે ગોયા ઉડતા ઘોડા રૂપે જીવતાં છે, અને જ્યાં જરૂર પડે ત્યાં તુરત જઇને મદદ આપે છે. માટે દેવોને લગતી તમામ ખરાબીઓથી દુર રહેવા આ “નાઇસીમી દઝએવો”ની નીરંગ (યજ્ઞસ્તેનો ૧૨ મો હા) જેને “અવસ્તા

દીનનો કલમો” પણ કહે છે, તે દરેક અસ્તે-કુસ્તીઆને સરોશની કનૂમન સાથે ઓછામાં ઓછી દીવસમાં એકવાર તો લાણીજ નેમએ.

૨૨:-આ ગેતીમાંથી “નફ્સે-મવાલીદા” કરી=“વીખીઝ” થઇ,

પેગામ્પર સાહેબનું “પાહલુમ-અહવાન”માં જવું.

દીનકદની કેતાબમાં જરથુસ્ત્રના દુન્યાને છોડી જવાના બનાવ માટે ‘વીખીઝ’ શબ્દ વાપરેલો છે. ‘વીખીઝ’ શબ્દનો અર્થ ‘ચઢવું-ઉપર જવું to ascend ઉડવું’ એમ થાય છે. ત્યારે જરથુસ્ત્ર સાહેબ આ દેખીતી દુન્યા છોડીને જે જગાએ વીખીઝ થયા, ઉંચે ચઢયા, તે જગાને “પાહલુમ-અહવાન” કહી છે. મોહતની હાલત વગર અનાસરોને સુક્ષ્મ કરીને વીખેરીને તેઓને પોતપોતાના કુરાઓ (Planes)માં મોકલી આપી અદ્રબ્ય રીતે ગેતીને છોડી જવું તેને ઇલમ્યતમાં “નફ્સે-મવાલીદા” કરવું એમ કહે છે.

આ “નફ્સે-મવાલીદા”ના ચહડ-ઉતર ૩૩ દરજ્જા રહે છે. જરથુસ્ત્રની “વીખીઝ”ની હાલતનો “નફ્સે-મવાલીદા” અવગણ દરજ્જોનો હતો. જરથુસ્ત્ર કે જેવણ અનગ્ર રઓઆઓનાં ઉસ્તાનમાંથી થએલા તેવણે પોતાના સુક્ષ્મ ઓળા વગરનાં તનને નુરમાં મેલવી દીધું હતું. વીરતન-કદની શક્તિથી જેને ઉણું કીધેલું તેને પાછું નુરમાં મોકલ્યું ત્યારે તેવણ ‘વીખીઝ’ થયા=ઉપર ચઢી ગયા. ત્યારે એવણનું મોહન હતું નહિ એમ “વીખીઝ” શબ્દ ઉપરથી માલમ પડે છે.

પાહલુમ-અહવાન એ દાદારે-ગેદાંન તરફ જવાના માર્ગમાં રહેલા Station (મરકજ)નું નામ છે.

પાહલુમ એટલે સૌથી સરસ પહેલે નંખરની અને અહવાન અથવા અખાન એટલે હૈયાતીઓ (જગા)-આ જગા નીસ્તીમાં છે. એટલે ગેતીની હુરખરેઝ (ઉંચામાં ઉંચી ટોચ)નીખી ઉપર છે, જેને ગરોદેમાન કહે છે. આ જગામાં તંગી=અંગ્ર (દુખ વિયોગ) નથી, ત્યાં રામશ્ની ખુશાલી છે. ત્યાંથી હસ્તીનો રસ્તો સીધો છે. નેકાન, પાકાન અને વેહાન (નેક-પાક અને લજા) લોકોની પધરી ત્યાં એક ‘દઝ’ (કીલ્લા) મીસાલ બંધાયેલી હોવાથી એને ‘પધરી-દઝ’ (Paradise) પણ કહે છે.

ઇનસાનની ચક્કવલ જીવતાંજીવત ગેતી ઉપર છે, અને ગુજરયાં પછી પાહલુમ અહવાનમાં છે. માટે જડ ગેતીને સુધારી રહીને પછી જરથુસ્ત્ર સાહેબ ‘વીખીઝ’ થાય છે એટલે કે પહલુમ-અહવાનમાં ઉપર

ચઢે છે, અને ત્યાં લાખો વખત લગી રહીને ત્યાં આવનારાં ધરીસ્તે (ગુજ-
રેલાં પણ મુક્તિ પામેલાં) રહેને ચાલુ દોરવણી મદ્યા કરે એવી વ્યવસ્થા
કરી જાય છે.

કદીમ ધરાનમાં વખતની ગણતરી કરવાની ત્રણ જુદી જુદી રીતો
જાયજ હતી: એક ફરસાલની ગણતરી, બીજી ફરસાલની ગણતરી, અને
ત્રીજી નીમુરસાલની ગણતરી. ચોવીસ કલાકનો દીવસ, ૩૦ દીવસનો
મહીનો અને બાર મહીનાનું એક વરસ એવી જે રવીના સાલની ગણતરી
હાલમાં આપણે ગણીએ છીએ તેને નીમુરસાલ કહે છે. આવાં ૨૭
નીમુરસાલથી એક ફરસાલ ચંદ્રનું થાય છે. દીનકર્દ, યુનદહેશન વીગેરે
પહેલવી કેતાબોમાં તેનાં લખનારાઓએ જે વરસો આપ્યાં છે તે
ચંદ્રનાં બધાં ફરસાલ પ્રમાણેની ગણતરીનાં છે, માટે એ પહેલવી કેતાબના
સાહેબે ૨૭ થી ગુણવે આજની નીમુરની રવીની ગણતરીનાં સાલ નીકલે છે.
દાખલા તરીકે અરદાવીરાફ નામનાં જરથુસ્ત્રની આમદ સાફ સીકન્દરની
આગળના ૩૦૦ વર્ષ અપાય છે, અને યુનદહેશનમાં ૨૫૮ વર્ષ તેવી રીતે
અપાય છે. આજે આપણે જેમ ફરસાલની ગણતરીના બેદથી અજાન
છીએ તેમ અરબ લખનારાઓ અલખીરની અને મસુદી પણ હોવાથી
તેઓએ ત્યારે પહેલવી કેતાબોના સને એમના એમ લીધા છે. પણ એ
કેતાબોના સનમાં ૨૭નો ગુણાકાર કરવે જરથુસ્ત્રના જમાનાનો ખરો સને
ખરોખર આવી રહે છે. ત્યારે એ પ્રમાણે ગણતાં અરદાવીરાફ નામેમાં
લખ્યાં મુજબ જરથુસ્ત્રની આમદ સેકન્દરની ૮,૧૦૦ વર્ષ અગાઉ થએલી
તેમા સીકન્દરના ૩૩૮ વર્ષો ઉમેરીએ તો ૮૪૩૮ વર્ષ થાય એટલે B.C.
૮૪૩૮માં જરથુસ્ત્ર ગેતીમા હતા એમ અરદાવીરાફ નામે કહે છે, અને
એજ રીતે ગણતાં યુનદહેશન ૭૩૦૪ વર્ષ આપે છે. એટલે આજથી
અશો જરથુસ્ત્ર અરદાવીરાફ પ્રમાણે ૧૦૩૬૮માં અને યુનદહેશન પ્રમાણે
૯૨૩૪ વર્ષ ઉપર થઈ ગયા હતા.

જુના ગ્રીક વિદ્વાનો જરથુસ્ત્ર સાફ અનેક સન આપી ગયા છે, જે
બધા વચ્ચે ધણો ફરક છે, કારણ તેઓ તે તે વખતના જરથુસ્ત્રો તેમોએને
(જરથુસ્ત્રના નામોને) અશો જરથુસ્ત્ર તરીકે લખીને ભુલ કરી ગયા છે.

આજનાં ધુરા જમાનામાં આપણાં જેવાં પાપી અને દુખી દરદી
લોકો ધણે ભાગે ૭૭-૮૦ વરસની જીંદગી ગુજારે છે, તો પછી ૬૦૦૦
વરસની વાત ઉપર બલા તંદરોસ્ત જમાનામાં થઈ ગયેલા પેગામ્બર
સાહેબ જેવા અશો નર ફકટ ૭૭ વરસની હૈયાતી ભોગવે એ બનવાબ્બેગ
લાગતું નથી.

ત્યારે કનૂમ પ્રમાણે અશો જરથુસ્ત્ર ૭૭ વર્ષ લગી જેતીમાં હતા એમ જે કહ્યું છે તેમાં ૭૭ નો આંકડો ચોક્કસ વખતનું માપ દેખાડે છે. એવણુ માહાઓખ્તારના કરસાલ પ્રમાણેના ૭૭ વર્ષ લગી જેતીમાં રહ્યા હતા. માટે એ ૭૭ ને ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૨૭ થી ગુણુવે આપણી ચાલુ નીમુર ગણુત્રીનાં ૨૦૭૯ વર્ષો નીકલે છે.

ત્યારે આ કરસાલની ગણુત્રીનાં ૭૭ વરસમાંનાં ૩૦ વરસો (એટલે ૩૦×૨૭=૮૧૦ વર્ષો) લગી અશો જરથુસ્ત્ર હરખરેઝ આગલના પોતાના પીતાનાં ઘર “દ્રેજ-જખાર”માં અહુરમઝદ સાથે યઝ્દાન=યોગમાં રહી પુરશેશ્વ-પાસુખ કરી મીનોષ ઘરસેઘાલ (તોપખાનું) ગોઠવે છે, અને કરસાલની ગણુત્રીનાં ૭૭ વરસમાંનાં બાકીનાં ૪૭ વરસો (એટલે ૪૭×૨૭=૧૨૬૯ નીમુર ગણુત્રીનાં વર્ષો)માં તે ઘરસેઘાલ થી દેવોને મારી રહે છે, જે ૧૨૬૯ માંના સાધારણ ૭૭ વર્ષો એવણુ જડ જેતીને સુધારવા દેખીત તનુમાં (વખતો-વખત જરૂર પડે ત્યારે) ગુળરી, અઝીદહાકને બાંધે છે, દેવોને તોડે છે, અને તુર-ખરાતુરના ગુજારોનો નાશ કરે છે, અને ત્યાર પછીથી એવણુ ‘વીખીઝ’ થઈ પાહલુમ અહવાન તરફ ઉડે છે, અને ત્યાં બાકીનાં ૧૧૯૨ વર્ષો સુધી રહી ત્યાં આવનારાં ધરીસ્તે રહો તને-પસીન પામી ખએત્વોદથે પુગે તેવી ઉંચ વ્યવસ્થા કરે છે.

એમ	૮૧૦	દાદારથી શીક્ષણ પામવાનાં વર્ષો
	૭૭	જેતીમાંની દેખીત હૈયાતીનાં વર્ષો
અને	૧૧૯૨	પાહલુમ અહવાનનાં વર્ષો

જુમલે: ૨,૦૭૯ નીમુરનાં ચાલુ વર્ષો થયાં

એટલે કરસાલની ગણુત્રીના માહને લગતાં ૭૭ વર્ષો (૨૦૭૯÷૨૭=૭૭) થયાં. આ ૭૭ ના આંકડામાં ઇલ્મે-અવદાદ પ્રમાણેની ખાસ રીનની મઅની=બેદ પણુ સમાયેલો છે તે હવે જોઈએ.

અશો જરથુસ્ત્ર ખુદ જેતી ઉપર ૭૭ વર્ષ લગી રહ્યા (જેતી શખ્દમાં દો દુન્યા=દુન્યા અને હરખરેઝ અને પાહલુમ અહવાન એમ થવાપ ખદાતેના ત્રણે ભાગોમાં કામે લાગતા બધા સ્થુલ તેમજ સૂક્ષ્મ જેતીના ભાગો આવી જાય છે) જેટલા વખતમાં (તેવણે ૭૭=૭+૭=૧૪ અને યોદનો સરવાળો ૧+૪=૫) પાંચના આંકડાની ફરમાન બરદારી=અહુર-મઝદની નોકરી હુતોખ્શી=સાચી સેવાની શીલસુરીનું પ્રકરણુ પુરું કીધું

અને ગેતીને ઉંચકી આપી. ૩૦ વરસો લગી અહુરમઝદનાં યોગમાં મનનમાં રહી મીનોષ જ્ઞાન મેળવ્યું એટલે કે ૩ મુસ્તસલા (એટલે કે હસ્તીમાંથી નીસ્તી થઇને તે નીસ્તી પાછી હસ્તીમાં કેમ મલશે તે)નો ભેદ જાણવા પામ્યા, અને ઠની સુન્ધની હાલત એટલે ક્રવષી તરફ જવાની છેલ્લી નેમને જોઇ. કહે છે કે અહુરમઝદની શીખામણો પ્રમાણે આ ગેતીને ચલાવવા એવણને ૪૭ વર્ષ લાગ્યાં, અને એ ૪૭ વરસોની અથાક મહેનતને પરીણામે ગેતીને ક્રશો-કરેતી તરફ જતી કીધી. ૪૭ માં $૪+૭=૧૧$ અને $૧+૧=૨$ એટલે નીસ્તીમાં પડેલાં જુઝની દુધનાં બેપણાં-સામસામાપણાંનો ભેદ છે. ત્યારે જ્યાં જ્યાં આવું બેપણું હતું તેને હદ+ધનસાક્રથી ચલાવીને સેવટે તેઓને જુઝતીમાં લાવવાનાં તેઓની દુધને અદુધની હમોષમાં લાવવાનાં પ્રાક્રમો-મોજેજઓ (મઝદદાતને અહુરદાત તરફ લઇ જવાની ખીસ્કારીઓ) પેગામ્બર સાહેબે બજાવ્યા હતા, માટે કહે છે કે આવું મીશન બજાવતાં એવણે ૪૭ વર્ષ લીધાં. (૪૭=૨. એટલે કે દુધને અદુધમાં લાવવાનું કામ કીધું.) આવી ગુહ્ય તેલકીક અષો જરથુશ્ત્રના ગેતીમાં રહેવા બાબેની તેમજ તેવણનાં “વીખોઝ” થઇ ઉપર ઉપર જવા બાબેની છે.

૨૩:-અવીઝેહ વેહદીનની ગાસથી-આલાતોમાં અહૂનો નાદ રહ્યો.

હસ્તીની અમર સૃષ્ટીની કુદરત અને નીસ્તીની નાશાન્ત જગતની કુદરત એ બે વચ્ચે ઘણો તફાવત છે. નીરતીની કુદરતને ‘ગવ’ કહે છે, જેમાં ધના-રપેનાની નીરંતર મારામારી ચાલ્યા કરે છે. ત્યારે આ કુદરત બે બાજુ રજુ કરે છે: એક સફેદ અને બીજી કાળી. સફેદ બાજુની કુદરતના અનુયાયી તરીકે યઝતી વ્યક્તીઓ રહે છે, જ્યારે કાળી બાજુની કુદરતના અનુયાયી તરીકે અહીરીમનની ભુરી ગતીઓ રહે છે. ઇનસાનને ફેલ-મુખત્યારી આપેલી હાવાથી તે પોતાની મરજીનું છુટાપણું વાપડી ચાહે તો કુદરતની લલી બાજુનો હમકાર બને છે, યા ચાહે તો ભુરી બાજુનો હમકાર બને છે. જ્યારે માનવ ભુરી બાજુને મદદ કરીને કાળી બાજુને જોર આપી ગવની સફેદ બાજુ ઉપર અત્યંત ભાર પાડે છે, ત્યારે જરથુશ્ત્ર ગેતીમાં ઉતરીને એવી રચના કરી જાય છે કે જેથી માનવ ચાલતા દરેઘો ખદાતેમાં કુદરતની સફેદ બાજુ સાથેજ રહી શકે. કાળી બાજુની જાજરી દીવાલ (તુર-ખરાતુર) સામે, કુદરતની સફેદ બાજુના હમકાર તરીકે દાદાર જરથુશ્ત્ર પાસે મીનો ગાસ બંધાવીને બેઠે બાજુને સમતોલમાં રાખે છે. આ ગાસને પેગામ્બર સાહેબની “કુની-અત” અથવા “અવીઝેહ વેહદીને માઝદયસ્તી” કહે છે.

ત્યારે પેગામ્બરની કુનીઅત એક મોહટું અણુદીઠ ખાતું છે, સંસ્થા છે, મોટી અણુદીઠ શાળા-મકતબ-University છે, જેની ગતીથી જરથુસ્ત્રે દેવાનો નાશ કરીને ત્યાં એવી રીતની વ્યવસ્થા કીધી છે, કે જેની મદદથી દેવાને તોડવાનું (generic) કામ ખીજાં ૮૧,૦૦૦ વર્ષો લગી આધ્યાજ્ઞ કરશે. હવે પછી આવનારા રાષ્ટ્રનીદારો અપની પ્રાપ્તિનું શીક્ષણ આ ગાસમાંથી પામીને અહુરમઝ્દની સનદ સાથે જાહેર થશે.

પેગામ્બર સાહેબના ભલી કારદાનીના છાપેથી ઉભા થએલા આ અણુદીઠ મહેલ (ગાસ)નો વીસ્તાર અવિશ્રીજ્વની ૧/૩ ગેતીથી માંડીને ગરો-માન (હસ્તી) લગી લંબાયલો છે, જેમાં સરોશ તથા ખીજા યઝદો શીક્ષકો તરીકે છે.

પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રે પોતાની આખી જીંદગીમાં અસાધારણ ગતીનાં જે જે કારો (કાર્યો) કીધાં તે તે હવરસ્તો (વીરપ સ્ત્રવાઓ જરથુશત્રિ યઝમઘદે; વીરપચ હવરશત બ્યઝ્ઝાથન યઝમઘદે; હાવન ગેહ ફકરો ૧૦ મો)ના જીવતાં જગતાં કહેપોં થયાં છે જે ગોયા ઉડતા ધોડા મીસાલ છે, જેઓને આ અવીઝેહ વેહદીનની ગાસમાં રાખ્યા છે. આ અફદી=મેજેજાઓનાં કેહપોં ગાસમાં રહેલી અપની અસરથી ૮૧,૦૦૦ વર્ષોના દરેધો ખદાતેની દર પળેપળ થ્વાષે-ખદાતેના ત્રણ ભાગોમાં પોતાની ખીશકારી બજાવ્યા કરે છે.

કુદરતમાં ચાલી રહેલો અહુનવરનો નાદ=અસર-રોશનીના ભલા વૃદ્ધિકારક પ્રવાહો આ અવીઝેહ વેહદીનની ગાસમાંથી પોતાની ઉમ્મત (કામ)ના લોકો (જરથોસ્તી ધર્મ પાલનારાઓ)ને વધુ સરળતાથી મલે તે માટે એવણુ સાહેબે પાવમહેલ, આલાત, યરા, આતશ-ગહેરામ, અગ્યારી, નવજોત, નાદન, દોખમા વીગેરેની તરતીયનું મીનોષ civilization કળા કૌશલ્ય અશ્યુ છે, જે માટે આપણે જરથોસ્તીઓ એવણુ સાહેબનાં ભવેભવનાં આભારી છીએ અને રહીશું.

પાવમહેલ શબ્દ બતાવે છે કે તે મહેલ પાક છે. આ ગુણુ જે પાકીઝગીનો તે મહેલમાં છે તેજ બતાવે છે કે તેવા પાકમહેલનો કોષ ઉભો કરનાર અને રક્ષક હોવો જોઈએ. આ રક્ષકને “અવીઝેહ વેહદીનની ગાસ” કહે છે, જે નીસ્તીની કુદરતના ઉપધરી-દખ્ખુના અદ્રખ્ય મરકજમાં પેગામ્બર સાહેબ અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે દાદારના હોકમથી ઉભી કીધી છે. પાવમહેલ ત્યારે યજ્ઞ વસેલી મીનોષ સત્તાધારી જગ્યા છે કે જેની અણુદીઠ રચનાને વિરપે-રદની આરાસ્તગી કહે છે, અને

તેમાંથી સંબંધ રાખીને થતી દેખીતી રચનાને આલાતો કહે છે જેઓ ૩૩ હોય છે.

આલાતને અવસ્તામાં જઝોથ્ર કહે છે, જઝોથ્રમાં ‘હ્ર’=to invoke, મદદ માંગી મેલવવું-અરજ કરવી+થ્ર=મારફત, સાંધન એમ બે આકારો છે. ત્યારે જઝોથ્ર એટલે મુશ્કેલી માંગવાની મારફત-દરગાહ. આલાત પછવાડે રહેલી યજ્ઞતી અદ્રબ્ય રચના તે આલાતોમાં રહેલી દાદારની દરગાહ કહેવાય. એમ આલાતો અદ્રબ્ય રચના વગર હોયજ નહિ. ત્યારે દેખીત આલાતોને પાવમહેલની અદ્રબ્ય રચના સાથે સંબંધ છે, અને પાવમહેલની અદ્રબ્ય રચનાને અણુદીઠ મીનો-ગાસ સાથે સંબંધ છે અને તે ગાસને છેક હઠ્ઠાં આસ્માનનાં અહુરમઝદી તખ્ત સાથેના સંબંધ છે. આવા કાયદેસરના તનાસુદી સંબંધ વગરનો જરથોશ્ટી ધર્મ-કે કીયા કદીખી હોઈ શકેજ નહિ. એથીજ “ચીથ્રેમ બુયાત”ની પાજંદ સેતાયશમાં દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરમાદ મારેસ્પંદ સાહેબ દુવા ગુમરી ગયા છે કે “દાદ-ધ દીન્-ધ વેહુ અવા આંન-ધ અહુર-મજ્દ દીન્ પદ્વંદ્યાદ્!” યાને કે ભડી માઝદયસ્તી જરથોશ્ટી દીનનું જોડાણ કુદરતની અવીઝેહ વેહદીનની મીનો અણુદીઠ ગાસની સાથે સદા ચાલુ રહો, અને આ અદના ખ્યાલ જોડતાર પણ એમજ કહે છે કે, “અવીઝેહ વેહદીનની ગાસથી આલાતોમાં અહૂનો નાદ રહો, પાંચે ધર્મના સરદાર જરથુસ્ત્ર સદા તારં ૩૬ શાદ રહો!”

ધર્મના રીવાજ અને કોમના અવાજને થોકરે મારી જે ગણત્રીના સુધારકો ઉપલો સીસસીલો તોડી કહેવાતા નવા ફસલી આલાત કરી રહ્યા છે, તે આલાત જીવ વગરનાં રમકડાંનાં બાબા જેવા, તેમજ પાણી વગરના નળ, અને પાવર વગરની ધલેકત્રીક લાઇટ જેવા છે. એની અંદર અહૂનો નાદ વહેતો નથી, કારણ દેખીત આલાતની સાથે પાવમહેલની જે અણુદીઠ રચનાનું જોડાણ, તેમજ અવીઝેહ વેહદીનની પેગામ્મર સાહેબની ગાસનું જોડાણ, તેમજ અહુરમઝદનાં ગરોન્માનનું જોડાણ હોવું જોઈએ તે ત્યાં મુદ્દલ નથી. ખોદા એવી કહેવાતી ફસલી અગ્યારીથી કોમને દુર રાખે!

૨૪:-“ઉસુલ-દ્રવાઓ” યાને મુળ દ્રવ્ય; રૂવાનની કદીમ ખામી તમામ સૃષ્ટિનું મુળ.

સૃષ્ટી-રચનાની શરૂઆતમાં હોશિયામ આગળ બે નુરોના મોટા ગોળાઓ

જાહેર થયા, જેમાંનો એક અહુમત અને બીજો અહુવીઅત હતો. અહુમતે એટલે તાકુલે-પ્રુદીએ=પોતીકી જાતે રાદી તખ્મઅત (Nature) ને પીછાણનારાં ઉંચ નુરે ઉપર જોતાં વારજ પોતાથી ચહડયાતાં શ્રેષ્ઠ નુર ક્રવધી તરફ જોઈ તેને માન સહીત નમન કીધું અને ક્રવધીની પુરેપુરી પીછાણ કીધી, અને પોતે “કાંઈજ નથી” પણ “જે છે તે તેજ છે” એમ ખુલ્લું જાહેર કીધું યાને કે “અહુનવર સુખારક” કીધો, અહુનવર ગાવા માંડ્યો. પણ અહુવીયતે=અહુથી ઉલટી હાલતવાલાં અહુમતથી ઉતરતાં નુરે ક્રવધીને પોતા કરતાં શ્રેષ્ઠ ગણવાની ના પાડી, અને “જેવો તું તેવોજ હું” એટલેજ નાદ કહાડ્યો, એટલે કે અહુનવર નહી પઢી શક્યું. તાકુલે-પ્રુદીમાંથી સંપૂર્ણ યજ્ઞતી પ્રગટીકરણ બહાર પડ્યું એટલે કે અમશારપદો-મીનો-દએ-કરોખ-યજ્ઞદો-ગાથાઓ-નબાનઝદીશ્તનાંમ ઉરવાનોની મસદરયાત નીકળી, જ્યારે ઉસુલ દ્રવાઓ યાને કે અહુવીયતમાંથી આપણાં જેવાં ખામીવાલાં ઉરવાનોનું બહાર પડ્યું થયું, એટલે કે ઉર થનાર ઉતરતાં નુરનો સીલસીલો પ્રગટ થયો. આજના હાશમી જમાનમાં દુઝે-દેમાનની આ ગેતીમાં એ ઉસુલ દ્રવાઓની ખુરી મરતી (બદીનું જોર) બહુ વધી ગયું છે. ઉરવાનની આ હોવી-અત=અજ્ઞાનતાને હમેશની દુર કરવા, તેને ફેરવી (transmute કરી) પુર જ્ઞાનમાં લાવવા, હોવીઅતને ગેર-હોવીઅતની કરી તાકુલે-પ્રુદીમાં ફેરવી નાંખવા માટે, તે હોવીઅતના રવાનાને તેઓનાં અજીમાનનું જ્ઞાન કરાવવા માટે વધુ નીચે ઉતારવાની જરૂર જણાઈ, અને તેનેજ લીધે સાત આરમાનોની-જરમાની આલમ નીરતીની આલમ અને આ ગેતી તેમજ પાતાલ સુધીની તમામ સૃષ્ટી-રચનાને યજ્ઞતી મંડળ તરફથી ચાલુ કરવામાં આવી. ત્યારે તમામ સૃષ્ટી-રચનાનું મુળ આ હુવી=હોવીઅત=રહાંની અજ્ઞાનતા (રવાનની જુની કદીમ ખામી, જુનો વળગેલો દેવ, ઉસુલ દ્રવાઓ) છે અને તે અજ્ઞાનતાને દુર કરાવવા માટેજ સૃષ્ટી-રચના રચીને તેનો કારોબાર દાદાર અહુરમઝદ યજ્ઞતી-મંડળની મદદથી ચલાવી રહ્યા છે. ત્યારે જરથોશ્તી દએનનાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ કાયદાઓ-રાહરીવાજો-રસમો-તરીકો અને કીયાઓ જે “આરને-વીર” ની જુલંદ અક્કલ શકિત ધરાવનાર પેગામ્બર સાહેબ ઝરથુશ્ત્રે રહાંની વૃદ્ધિ અર્થે આપ્યાં છે, તેનું જ્ઞાન મેળવી તેનો અમલ કરવાથી હોવીયતને દુર કરી શકાય છે. પણ જો તે પ્રમાણે નહિ ચાલતાં મનના ફાંટા મુજબ બીજી જરમનાંઓની નકલ કરી દીન-ધર્મને તરછોડવામાં આવે છે, તો હોવીઅત દુર થવાને બદલે સામી વધતી જઈ, આ દુન્યા જે રવાનને માટે ખરું દોજખ છે, તેમાં ચાલુ જન્મ મરણના ફેરામાં રખડીને હાડમાર થવું પડે છે.

૨૫:—સ્પીતમ જરથુશ્ત્ર સાહેબને લગાડવામાં આવતાં મધુલો યાને વિષેશણો.

પેગામ્બર સાહેબ જરથુશ્ત્રનાં નામ સાથે જે બધાં ખાસ વિષેશણો લગાડવામાં આવ્યાં છે, તે દરેકની અંદર ખાસ અર્થ રહેલો છે: જેમકે, વખશુરે—અખશુરાન=પેગમબરોના પેગમબર યાને બીજી જીરમોને ગેતીમાં ઉભી કરી તે જીરમોના પેગામ્બરોને ઘટતું શીક્ષણ આપનારા, રમ્મજી—ગો=બેદમાં બોલનાર એટલે કે એવણનાં અવસ્તાનાં ૨૧ નસ્કોમાં હસ્તી નીરતીનાં મરકજોનાં પુષ્કળ બેદો સમાયલાં છે, જે ફક્ત શબ્દાર્થનાં પશ્ચીમના અવસ્તા અભ્યાસથી નહિ પણ તેને લગતાં ખરાં દીની જ્ઞાન ‘ક્નૂમ’ (ની આવી) થીજ બોલી ને જાણી શકાય છે, અહુરાના=અહૂને લગતા. પેગામબર સાહેબનાં દીમાગ તરફનાં કેહપનાં ભાગમાં કાર્ય કરતી પાંચ બાતેન—શક્તિઓ પાંચ ગાથાની બનેલી હોવાથી, તેઓ છઠ્ઠાં આસમાનની ઝરથુશ્ત્ર ગાથા નામની બુલંદ યજતી શક્તિ સાથે એકતાન રહીને તે ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની યજતી શક્તિ મારફતે દાદાર અહુરમઝદ સાથે સીધો સંબંધ રાખી શકતા હતા, અશો=અશોષ ની વ્યવસ્થાનો કાર્યદો જાળવનાર, એટલે કે હસ્તીમાં જેવી અષોષની ઉંચ વ્યવસ્થા છે તેવી વ્યવસ્થા નીસ્તી—ગેતીમાં સ્થાપવા દર ૮૧૦૦૦ વરસના “ઝરવાને દરેધો—ખદાત” માં એક વખત ખાસ ગેતી પર ઉતરી તમામ ધુરાઇની મોટામાં મોટી ટોંચ “તુર—ખરા—તુર” ને તોડનાર. આસ્ને—વીર=પેગામબર સાહેબની ઉંચમાં ઉંચ મીનોષ અક્કલ શક્તિ કે જે અકકલની કમાલી—અતને બઓદાંગ કહે છે. અકકલનાં મુખ્ય ચાર દરજ્જા રહે છે, જે ચહુડતાથી ઉતરતા અતુકમે નીચે મુજબ છે:—૧—આસ્ને વીર, ૨—આસ્ને નર, ૩—આસ્ને ખેરદ, અને ૪—આસ્ને ગોશો—સરૂદે ખેરદ. દરેક દરેધો—ખદાતમાં આસ્ને—વીરની અકલે—અવલ ધરાવનાર એકજ રવાન થઇ જાય છે અને તે બીજા કોષજ નહિ પણ જરથુશ્ત્ર સાહેબ છે. આવી ઉંચ અકકલશક્તિ ધરાવવાને લીધે તેઓ બહુમન અમશારપંદ સાથ સીધો સંબંધ રાખી સૃષ્ટી—રચનાની શરૂઆતથી તે તેના સેવક સુધીમાં શું શું થઇ ગયું—થાય છે અને થશે તે દરેક ચીજનું જ્ઞાન રાખી શકતા હતા, તેથી એવણુ સાહેબને શાહુદ થએલા એટલે કે સાતે સાત કાળનાં (એટલે માઝી—ઉલ—માઝી, માઝી, હાલ, હાલી—ઉલ—હાલ, મુસ્તકબલ, મુસ્તકબલ—ઉલ મુસ્તકબલ અને ગાયબાન—એવા મહીનદસ કુદરતના સાતે સાત ઝમાનનાં) બનાવોના નાદર જ્ઞાનથી વોકેક થએલા પણ કહયા છે. આવી પોતાની ઉંચ અકકલ શક્તિથી કુદ-

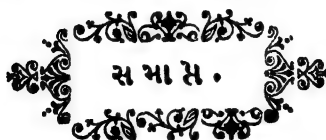
રતને પીછાણીને તેના ઉલવુભુજ યાને કદી ખોટા નહિ પડે તેવા આરીક કાયદાઓનું જ્ઞાન ધરાવીને એવણુ સાહેબે આપણને જે જે કીધા કામો, તરીકતો, દીન આપનો અને રાહ-રસમો આપ્યાં છે, તે આજના સુધારા-વાલાઓનાં કહેવા મુજબ ઉપજવી કાઢેલાં-નકામાં કે નાંખી દેવા જેવાં નથીજ, પણ એવણુ સાહેબની આપેલી સઘળી ચીજો ધણીજ ખુબીવંતી અને ગેતીમાં તેમજ મીનોષમાં ઉંચામાં ઉંચું સુખ બખ્શનારી છે એમ જરાખી શક-ઓ-સુમેહ વગર ખાત્રીથીજ માનવું. એવણુ સાહેબ કાંઈ ફક્ત ઉંચ તોરનાં ઇનસાનજ નહિ હતા, પણ એવણુ તો ઇનસાનના લેખાસમાં ખુદ-બ-ખુદ યજ્ઞત હતા, જેનો મોજુદ પુરાવો એ છે કે અવસ્તામાં જેમ અમશાર્પંદો અને યજ્ઞતોને નામની ખાસ “કનૂમન” છે, તેમ પેગામ્બર સાહેબની “કનૂમન” પણ હાલ મોજુદ છે. “કનૂમન” ફક્ત યજ્ઞતોનીજ હોઈ શકે, ઇનસાનોની નહિ હોઈ શકે, તો પછી જે પેગામ્બરને સાધારણુ ઇનસાન જેવા ગણીએ અને માનીએ, તો પછી એવણુને નામની ખાસ “કનૂમન” અવસ્તામાં કેમ આવી એ એક સવાલ છે.

આવી રીતનો જરથોસ્તની જીંદગીનો કંઈક ચિતાર ખ્યાલ મારફતે આપવાની કોશિશ આ અદનાએ કરીધી છે. અને આશા છે કે ભક્ષા વાંચકોની તે પસંદગી પામશે. જે જરથુસ્ત્ર હતા નહિ તો દુએવીક ગતી દુન્યામાં વધી જતે અને દુન્યા ફના થતે. માટે જરથુસ્ત્ર જેવું કાંઈક કરીને આપણી ગેતીને (તનને તેમજ આપણાં સંસાર વહેવારને) ખન-રથઆમ તરફ લઈ જવા, ક્રીશો-કેરતી (ક્રીશો-ગર્દ) કરવા આપણુ ઇનસાનને તાકીદ અપાયેલી છે. જે કોઈ એવું કરવાનાં ઉદયોગમા મર્યો રહેશે તેજ ઇનસાન કહેવાશે, નહિ તો તે દુએવ છે. માટે સેવટે એટલીજ દુવા ગુજરી શું કે:-

“અષવ બવાહિ યથ સ્પીતામો જરથુસ્ત્રો!”

યાને આપણુ સઘળા જરથુસ્ત્રના જેવા અષો થતાં શીખ્યે, (કંઈ નહિ તો દુએવનો ભાગ તો આ દુન્યામાં નહિજ ભજવ્યે.)

અથ જમ્યાત્-યથ આક્રીનાંમી!

ફરીથી જાણવી શુકેલ છે !

અવસ્તાવાણી લખનારને માટે એમુળ કેતાળ !

કીમત રૂ. ૧૧૫ થી ધડાડીને રૂ. ૧ કરવામાં આવી છે.

આવી કેતાળ પહેલવહેલીજ છે ! તાકીદે મંગાવી લેશો !

બસ્તે-કુસ્તીઆન હુમ-દીનોને ખુશ-બખર !

“ હમો ભર્યા પછી ખરેખરી શું કુવા ચાહીએ તે કોઈ કહેશે ? ”

એ સવાલના જવાબમાં

અવસ્તા ઠલામની બંદગીને છેડે લખવાની તથા મુરાદ ચાહવાની દાદાર અહુરમજદની ખુલંદ સેતાયશો તેમજ ત્રીસે રોજની સેતાયશોની કેતાળ હાજર ! દરરોજ શું શું કુદરતના ખરા “ રાદી ” મીથ્ર યાને વિચારો (Every Day's Right Thoughts about Nature's working) ખર-વકતના ફેંકવા તે આ કેતાળ શીખવે છે.

પાજંદ સીરીઝ નં ૨ :

પાજંદ સેતાયશ આ માએની

(અસલ શુદ્ધ ઉચ્ચારે)

પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર,

(અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)

આપણી રોજની અવસ્તા બંદગીને છેડે અસલથી લખાતી આવેલી એ કે ઝાઝી નહીં વપરાતી સૌથી ખુલંદ ઉત્તમ સેતાયશોનો તદ્દન શુદ્ધ ઉચ્ચાર તથા તેના બોલેબોલ આંકડાવાર તરજુમા સાથનો નાદર સંગ્રહ આ કેતાળમાં સમાવવામાં આવ્યો છે.

એ કેતાળ ત્રણ ભાગમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે :

પહેલા ભાગમાં :

પાંચ ખુલંદ સેતાયશો :

(૧) નમાજ-ઈ-દાદાર

અહુરમજદ

(૨) બનામ-ઈ-ચબદ

(૩) સોપાસ-ઈ-અકેનારેહ

(૪) નામ-ઈ-ખાવર

(૫) ચિઝ્રમ ખુયાત

બીજા ભાગમાં :

ત્રીસે રોજની છુટી છુટી
સેતાયશો

ત્રીજા ભાગમાં :

(૧) કુઆ-ઈ-નામ સેતાયશને

(૨) આશીરવાદ-ઈ-પએમાન-

ઈ પહેલવી યાને લખનના

આશીરવાદ. (સંસ્કૃત સાથે)

વળી, એ કેતાળમાં લગભગ ૯૦ પાનાં અંદર આવેલી બાબદોના જરૂરથી ઇલ્મ-ફનુમને આધારે કીધેલા ખુલાસા ઉપર રોકવામાં આવ્યાં છે. મજબુત શોભાતી કપડાંની બાઈન્ડીંગમાં સરખવસરે બેટ આપવા

લાયક આશરે ૩૦૦ પાનાની દલદાર કેતાળ.

કીમત : રૂ. ૧—પોસ્ટેજ અને વી. પી. જીડું.

લખો : (૧) ધી પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
નં ૧૨૪, દાદરોઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સીટ, કોટ, સુબધ.

(૨) મેશર્સ સોશાયલ ધનજીશાહની કું,

કામા બાગની મેનગેટની સુખડની દુકાન, ખેતવાડી, સુબધ.

દરેક કુટુંબે રાખવા લાયક ! નવી ધાર્મિક ઉપયોગી કેતાબ !
 પચીત્ર માંધિવાણીમાં યજ્ઞીત રાખનારનો હરેક આકૃત વખતનો જોખો !

પાજંદ સીરીઝ નં ૩: પાજંદ નીરંગ આ માએની

(અસલ શબ્દ ઉચ્ચારે)

આશરે ૩૭૫ પાનાનું સુંદર બાઇડીંગનું હેન્ડી પુસ્તક.
 પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,
 એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર,
 (અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)
 (આગલાં બે પુસ્તકો—“ પાજંદ આફ્રીન ” અને
 “ પાજંદ સેતાયશ ”—ની લાઇનપર.)

“ નીરંગ ” એટલે શું ? નીરંગ એટલે ભણતરોનો અર્ક,
 જેમાં મુરાદી વીચારનો જોશ અને ઉચ્ચારનો જોશ એ બેની ખાસ મેળવણી
 કાઢેલી હોય છે, જે તાવીજ, તલેસમ યા અફસુન મીસાલ તેને કાયદેસર
 ભણનારની ઉપર અભયય મોજેજરૂપી અસર ઉપજાવે છે. ગમે તેવી
 જાદુઈ કે આકૃત નીરંગની સામે ટકી શકતી નથી.

“ માંઝો-ખએયજો ” યાને તમામ તન-દરૌસ્તી, મન-દરૌસ્તી કે રવાન-
 દરૌસ્તી મેળવવાનો એકલો રામખાણ કારગત નુસ્ખો તે અમુક અમુક અવસ્તા
 કલામો ઉપરાંત પાજંદ નીરંગો રૂપી અસરકારક કલામો છે, જે હજીબી આપણી
 પાસે મોજુદ છે, જેનાથી આપણી હરેક આકૃત કે મુશ્કેલી દફે કરી, આપણી હરેક
 નેક મુરાદો પછુ પાર પાડી શકે છીએ, અને કોઇબી પારસી જરથોસ્તી તરીકે
 ઓળખાતા મરદ કે બાનુને બ્રાહ્મણજોશી, કે દેવદેહેરાં, પીરમસ્જદ કે પરધર્મ-
 ના કહેવાતા બાવાઓ કે ગુરૂઓ આગળ ભટકવા જવાની જરૂર નથી, એ
 ખીના વહેવાર રીતે પુરવાર કરી આપનારી આ એકજ પહેલવહેલી કેતાબ છે !

એની અંદર જાંદગીમાં પળેપળ ઉપયોગી થઇ પડે અને આપણાં રવાન-
 ની વૃદ્ધિ કરાવે અને નમુનેદાર જરથોસ્તી ચારીત્ર ઘડવામાં મદદ કરે તેવી અનેક
 અવસ્તા-વાણી તેમજ પાજંદ-વાણીનો ભંડાર ભરેલો છે, જે દરેકે દરેક નાનાં
 બાળકથી તે મોટાંઓને રોજાંદી જાંદગીમાં અમુદય થઇ પડશે. વળી એ જહ પાજંદ
 તેમજ અવસ્તા નીરંગો કેમ, ક્યારે, ક્યાં ભણવી તેની તુલોતવીલ સમજણ
 દીખાચામાં આપી છે, તથા દરેક નીરંગના રાખ્દેશખ્દેનો આંકડાવાર તરજુમો
 પછુ આપેલો છે, જેથી અવસ્તા-પાજંદ અભ્યાસીને માટે ખરેખર અભ્યાસ
 કરવાજોગ પુસ્તક છે. એમાં અત્યાર સુધી નહી જણાયેલા ઘણાંક નવાંજ
 અવસ્તા તેમજ પાજંદ ભણતરોનો સમાવેશ છે, કે જેનો ઉપયોગ આપણા
 કદીમ ન્યાગાનો જુદે જુદે હોંગામે કરી ભણતા હતા.

આશરે ૩૭૫ પાનાંની દળદાર શૈલધતી કેતાબ :

કેતાબની કીમત : ફક્ત રૂ ૩૦ રૂ ૧૧—વી ૦ પી ૦ પોસ્ટેજ જુદું :

લખો : (૧) પારસી વેજેટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
 દાદીરોઠ હાઉસ, ૧૨૪, કાવસજ પટેલ સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઈ.

(૨) મેશર્સ સોરાબ ધનજીશાહની કું, ૦,
 કામા બાગની મેનગેટની મુખડની ફકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

ભાગ્યશાળી તે બસ્તે-કુશ્તીઆન કે જે આ તલેસમરૂપ
અદ્ભુત દીની કેતાબો ખરીદી તેને જાન મીસાલ સાચવશે !

પેગામ્બર સાહેબ સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબનાં (૨૧)
અવસ્તા નસ્કોમાં શું શું જ્ઞાનનો દરયાવ છે તે
તમારે જાણવું છે ?

તો ખરીદો આ “ નીકીઝે વેહદીન ” ની સીરીઝનાં
દળદાર પુસ્તકો.

આ સીરીઝની કીમત-કદર તો જરથોશ્તી ધર્મનો આશાકજ
આંકશે.

અં ૩૦ ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, ખી. એ., એલ. એમ. એન્ડ
એસ., ઓફિસીયલ સરજનના હાથે લખાતી કેતાબ

**ફિનૂ મ ની કી ઝે વેહદીન નું
ખીજું વોલ્યુમ બહાર પડ્યું છે.**

(સૃષ્ટી-રચનાના હસ્તી-નીસ્તીના ચાર સુંદર નકશાઓ સાથે)

અહુરામઝદા-અમશાસ્પદો-યઝદો વિષે ખરો ખ્યાલ
આપનારી એકલી જરથોશ્તી કેતાબ.

જરથોશ્તી ઇલમે-ફિનૂમના એકેએક સામ્યા તલબગારે
જાળવવા લાયક નાદર કેતાબ !

બેહેશ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ

બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ જેવા

જમાને-સાયન્દીસ્ટ અને જમાને-ફીલસુફની

યાદગારીનો જાવેદાન સ્થંભ !

આ ખીજાં વોલ્યુમનીખી અમુક નકલોજ છપાઈ શકી છે !

માજદયસ્ની જરથોશ્તી દુએનનાં અભયમ જ્ઞાનનો આવો

નાદર ખબનો ખીજે કેઠે જડશે નહીં !

❧ નીકીઝ વેહલીન, પુ. ૨.

આ બીબાં વૌલ્યુમમાં જરથોશ્ટી દ્યેન મુજબ સુષ્ટી-રચના (યુન-દહેરન) નું તથા મહાન શક્તિઓનું ખ્યાન—ખાસ કરીને હસ્તીની આલમોનું ખ્યાન પહેલવહેલીવાર સીલસીલાબંધ ઇલ્મે-ફૂનમની રાશત્રીમાં આપવામાં આવ્યું છે. છેક અહીંથી માંડીને અહુનવર-ક્રવષી-સ્તઓત યસ્નથી સુષ્ટી-રચનાનું બેઠી મંડાણ કેમ રચાય છે તેની તેમજ અહુરા મઝદાના હુમત-હૂખત-હવર્ત તેમજ સાતે અમશસ્પંદોનાં હૂમતો-હૂખતો-હવર્તોની બહુજ ફીલપઝીર બારીક ખુલાસાવાર સમજાણ સમાવવામાં આવી છે, જેથી આખી સુષ્ટી-રચનાનાં અગણીત રૂબાને ફેવી રીતે થઇને પાર પડશે તેનો ખરો ખ્યાલ મળે છે. સુષ્ટી-રચનાનો સવાલ આજની સાયન્સ ઉકેલી શકી નથી અને શકશે પણ નહીં, પણ જરથોશ્ટી દ્યેન સુષ્ટી-રચનાનો આખો સવાલ બહુજ સાયન્ડીરીકલી સમજવી શકે છે. આ અમશસ્પંદોના હુમત-હૂખત-હવર્ત વાંચીને તો તમે પેગામ્બર સાહેબ ઉપર અને તેવણનો દીની ઇલ્મ સાચવનારા સાહેબદીલાં સાહેબો ઉપર ચાહુ આક્રીન આક્રીન-અને આક્રીનજ કયા કરો! આવી રીતનાં ફૂનમનાં જ્ઞાનથી તમારી ગમે તેવી હુખી જીંદગી આનંદ-ખુશાલીથી સદા ભરપૂર રહેશે. એ ઉપરાંત યઝરને હા ૯-૧૦-૧૧ જેમાંથી મોટી હઓમ યરત બનેલી છે તેની બહુ તુલોતવીલ તાવીલ યાને બારીક સાયન્ડીટ્રીક રીલસુટ્રીમરી સમજણ, તથા મથા અહુ વધરયો-અધેમ-યેંધહે હાતાંમના ફૂનમ મુજબ ખુલાસાઓ, તેમજ બીબા અનેક અવસ્તા બંદગીઓ-કલામોની તાવીલ આ વૌલ્યુમમાં સીચી દેવામાં આવી છે. વળી “ક્ષત્રયાંન દધંધુ પધતી” નાં ચીવની ઉકેલામણુ ઇલ્મે-ફૂનમથી અભયબ દીપી રહે છે.

અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યમાં થું થું એકેકા નાદર ગવહરો પડેલાં છે તેની ઓળખ કરાવનાર આ એકલીજ સીરીઝ છે. એના પાને પાનામાં અને બીટીએ બીટીમાં ફૂનમનો ખબરો સીચવામાં આવ્યો છે. આ નાદર મખ્ખનરૂપી કેતાબોની સીરીઝ દરેકદરેક બસ્તે-કુસ્તીઆનનાં ઘેરમાં, અગ્યારીમાં, આતશ-ખેદેરામ માં, રુહોમાં અને લાઇબ્રેરીઓમાં રાખવા લાયક છે, અને તેનો થોડો થોડો શેજનો અભ્યાસ આખી જીંદગીભર બસ્તે-કુસ્તીઆનોને ચીવટ, ધર્મ-ચુરત, અશોધથી નેકીનીતીથી જીંદગી ગુલરનારા જરથોશ્ટી યવામાં અમુલ્ય મદદ કરશે.

ફળદાર મોટી સાઇઝનું ૧૪૦૦ (ચૌદસો) પાનાનું પુસ્તક.

(વાંચનાર અને બાષણ કરનારની સગવડ માટે ખુલાસાવાર ભરચક ઇન્ડેક્સ સાથે.)

વળી કેતાબ સાથના ૪ કીમતી ચાટોં સુષ્ટિ-રચનાનો ઉંડો છાપ લેન્ગ્વેજ પર પાડે છે.

છતાં કીમત ૩૦ ૧૦) (તેની છપાઇ કરતાં ઓછીજ) રાખી છે.

વી. પી. પોસ્ટેજ જુદું.

ટેકાણું: (૧) પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, હોંગકોંગ બેન્કની સામે, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, કુબાઈ

(૨) ડૉ. ફરામરૉઝ સો. ચીનીવાલા, ઑફિસેટીક સરન્થન,

ફોમીસરીએટ બીલ્ડિંગ, (નવસારી-બીલ્ડિંગની સામે)

હોર્નબી રોડ, કોટ, કુબાઈ.

ક્રીયાક્રમોની સમજણની આવી કેતાબ આજવેર કહી બહાર પડી નથી।

આપણી મહાન “યજ્ઞસ્ને” ની ક્રીયાની મોતેબરી

અને કાર્યસાધકપણું તમારે બાણુ’ છે ?

તો જરૂર વાંચો।

હોં ફરામરોજ સો. ચીનીવાલાની કમાલ કેતાબ

“યજ્ઞસ્નેની ખુલંદ ક્રીયા:

તેમાં વપરાતા ૩૩ આલાતોના ભેદભરમનો

સાયન્ટીફીક ઉકેલ.”

(જરથોશ્તી ઇલ્મે-ફનૂમની રોશનીમાં.)

યજ્ઞસ્નેના ૭૨ હા કેવી રીતે સીલસીલાબંદ અનુક્રમવાર ગોઠવાયલા છે તે

આ કેતાબમાં દરેક હાનાં અવસ્થા બાણુતરની આપેલી તાલીલ યાને

ઉંડાણ સમજ બતાવે છે. ખુદ કુદરતનાં વૃદ્ધિનાં કાર્યના આબેહુમ

નમુના તરીકે જરથોશ્તી દએનની ખરી બળીહારી અને ખુલંદીની

ટોચ શામાં સમાઈ છે: તેની ક્રીયાઓમાં;—તો, દરેકે દરેક

સાચ્યા જરથોશ્તીની ફરજ છે કે ક્રીયાઓની ખરી સમ-

જણ મેળવવા આ કેતાબ ખરીદવી. તમે ક્રીયાઓ

પાછળ પૈસો ખરચો છો તે સૌથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ

સવાબ-પરમાર્થનું કામ છે એમ આ

કેતાબપરથી તમે જોશો।

આતશબેહેરામ અને આતશ આદરાનમાં “ પાવી ”

અને “ કુશ ” ના કાયદાઓ શા માટે અપાયો છે ?

મોબેદો, અવસ્થા અભ્યાસ કરનારાઓ અને સાધારણ વાંચકોને

એછી વખતે ઉપયોગી કેતાબ.

લગભગ ૫૫૦ પાનાંની દળદાર સુંદર કેતાબ—

કીમત ફક્ત રૂ. ૧૧૧.) બી. બી. બી. ૮ આના વધુ.

લખો: (૧) બી પારસી લેજીસ્ટ્રીન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી;

(૨) હોં ફરામરોજ સો. ચીનીવાલા, કોમીસરીયત બીલ્ડીંગ,
હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

(૩) સોશાયલ ધનજીશાહની કું, કામાબાગની ફકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

પારસી વેજેટરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી બુક-ડીપો.

૧૨૪, કાવસજી.પટેલ સ્ટીટ, દાદીશેઠ હાઉસ, કોટ, મુંબઈ.

Rs. as.

જરથોસ્તી ઇલ્મે-દેનૂમ સીરીઝ, નાં ૧, જરથોસ્તી ધર્મ સમજવા માટે ઇલ્મે-દેનૂમની ચાવી—કર્તા મીં બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ.	૦ ૧૨
જરથોસ્તી ઇલ્મે-દેનૂમ સીરીઝ, નાં ૨, તાવીલ-ઇ-સુદરૈહ—કર્તા મીં બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ	૧ ૮
દેનૂમ નીઝીએ વેહદીન, (ભાગ બીજો)—કર્તા ડોં ફ. સો. ચીનીવાલા.	૧૦ ૦
જરથોસ્તી ઇલ્મે-દેનૂમ મુજબ સુષ્ટિ-રચનાના ચાર મોટા નકસાઓ ...	૧ ૦
યજ્ઞરનેની બુલંદ ક્રીયા—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા...	૧ ૮
ગાથા સીરીઝ, ભાગ પહેલો : અહુનવદ ગાથા હા ૨૮—દેનૂમની નજરે ઉંડી તાવીલ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા ...	૦ ૧૨
ખોરદેહ અવસ્તા બા દેનૂમીકૃતાવીલ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા	૪ ૦
દેનૂમ હારમાળા, નં ૧ : કુસ્તીની સાઝરને (ચાને બનાવત) કર્તા ડોં જહાંગીર મે. પાવરી	૦ ૨
દેનૂમ હાર-માળા નં ૨ : બુલંદ ગાહેસારણાની ક્રીયા : તેની મહત્વતા અને બુબીઓ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા ...	૦ ૬
દેનૂમ હારમાળા નં ૩ : દોખ્ખાની બુલંદ જરથોસ્તી તલેસમ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા... ..	૦ ૧૨
પાજંદ સીરીઝ, નં ૨ : પાજંદ સેતાયશ બા માએની (હેન્ડ બુક)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૧ ૦
પાજંદ બાહુતર સીરીઝ નં ૩ : પાજંદ નીરંગ બા માએની (હેન્ડ બુક)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૧ ૮
પાજંદ આશીરવાદ (ગુજરાતી, અંગ્રેજી, સંસ્કૃત સાથે)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની... ..	૦ ૪
તે સાહેબના ૧૦૧ નામ શુદ્ધ ઉચ્ચારે તેના અર્થ સાથે—રચનાર એં શી. શા. મસાની	૦ ૧
જરથોસ્તી-દએનની પવિત્ર બુલંદ ક્રીયાઓમાં “નામ-ગૃવણ” માં મહાન પુરૂષોના નામો લેવાનો અસલ કાયદો—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૦ ૨
“ખ્યાલ-ઇ-તાવીલ-ઇ-સુદરૈહ”—કર્તા મીં કેખશરૂ બ. જમીના ...	૦ ૨
નીરંગ-ઇ-કુસ્તી બા દેનૂમન-ઇ-સ્રઓષ બા મીઘ્ર—કર્તા બાઇ બાનુ કેખશરૂ મોદી	૦ ૩
પાંચ ગાથાના હા (તદન શુદ્ધ ઉચ્ચારે)	૦ ૪
જરથોસ્તી ફસલી મહીનાઓ અને ગાહાખારો અને બારે બુરજોનો દીલ્લચરૂપ નકસો	૦ ૨
વેજેટરીયનનો ભોખ્યો—કર્તા મીં જમશેદજી ધનજીભાઈ શરાફ. ...	૧ ૦
ધરાની શહેનશાહતની પડતી અને જરથોસ્તીઓનાં હોંદમાં આગમનનાં ખરાં કારણો—કર્તા એરવદ જમશેદજી કાવસજી કાતરક, બી. એ.	૧ ૦
Zoroastrianism Ancient and Modern—by Ervad Phiroze S. Massani	5 0

અવસ્તાના તથા ક્ષુભના અભ્યાસીઓને એકી વખતે ઉપયોગી કેતાબ !

ક્ષુભ પ્રચાર કાર્યમાં નવોજ સાહાસ !

તમને અવસ્તા ગાથાના કલામેની અસલ મતલબ, કે જે તેના પહેલવી-
ફારસી તરજુમાઓમાં (coded) સીલબંધ મોજુદ છે,
તેમ સીલસીલાબંધ જાણવી છે ?

તો વાંચો અને સંગ્રહ કરો

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલાની
નવી ગાથા સીરીઝની કેતાબો.

ગાથા સીરીઝ : ભાગ પહેલો

જેમાં અહુનવદ ગાથાનો પહેલો હા ૨૮ તેના તરજુમા, શબ્દ
અર્થ, ગુહ્ય અર્થ અને ગાહેસારણામાં તેના વપરાસના
અર્થ સહિત આપવામાં આવ્યો છે.

પહેલવી દીનકર્દના સૂદ્ગર, વરશત માન્સર અને બગ નસ્કેમાં
એ ગાથાના હા વિષે આપેલાં ખ્યાનની વીગત ગાથાના આ
હાના શબ્દ અર્થ સાથે કંઈ રીતે બંધ બેસે છે તેની
સમજ ક્ષુભ મારફતે આવી શકે છે તેનો ચિતાર.

ઉમદામાં ઉમદા કલામે ગાથામાં સૂષ્ટી-રચનાની જરથોસ્તી શીલસુરી ને
સાયન્સ ઉપરાંત જરથોસ્તી જીંદગી ગુજરવાની તરીકતો રીતીઓનું
ઉંડું જ્ઞાન સમાયલું છે.

પહેલવી-ફારસી તરજુમાઓ આજના શબ્દ (Philological)
અર્થના તરજુમા પર કેટલી બધી સરસાઈ લોગવે છે અને
ગાથાના અસલ થવા ધારેલા અર્થ ઉપર લઈ જાય છે
તેમાં ક્ષુભ કેવું ઉપયોગી થઈ પડે છે તેનો ચિતાર.

લખનાર:

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, ઓફિસીયલ સરજન,
બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ.

ફક્ત ૫૦૦ નકલો પ્રગટ થઈ છે: પછીથી મળશે નહીં.

દળદાર ફ્રેશો-ગર્ડની સાઈઝનાં ૨૧૫) પાનાના પુસ્તકની

કીંમત ફક્ત ૧૨) આના વી. પી. જુદું.

મળવાનું ઠેકાણું: પારસી વેજ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કાટ, મુંબઈ.

જરથોસ્તીઓને ખુશ ખબર !

એક વખત વાંચશો તો હમેશનાં ઘરાક થશો.

જરથોસ્તી દ્યોન તથા હાલની વિદ્યાની બોરડુએથી તન મન અને રવાનને
એકી વખતે તરોતાજી અને રાહત બક્ષનારૂં જ્ઞાન આપનારૂં

એક હું ઉમદા સાંધન :

ફ શો-ગર્દ.

Established.

1911 A. D.

(i. e. Renovation.)

અધીપતી—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર.

તમામ દેખીતી તેમજ આણુદીઠ કુદરતનો અખંડ અચળ કાયદો એજ જરથોસ્તી
દ્યોન છે અને આ દુન્યામાં જન્મી તે દ્યોન મુજબ કેવી રીતે જીવે
ગુનરવી આપણુ જરથોસ્તીઓને લાજમ છે કે જેથી આપણે આ ફેરો
સફળ થાય ; આપણી જરથોસ્તી તરીકતો અને ક્રીયાકામોના જરથોસ્તી
ઇદમે-દનૂમને આધારે અપાતા ખરા ખુલાસાઓ જે આજમુખી
બહાર પડ્યા નથી ; વેજટેરીયન બાબદની સચ્ચાઇ અને અમત્યતા ;
દારૂ-શરાબ સામેની લડત ; બીડી વિરૂદ્ધ તેમજ અનેક સંસારી
બદી અને અનીતી વિરૂદ્ધ પોકાર ; શારીરીક તેમજ માનસીક
આરોગ્યતાના નીચમો વીગેરે વીગેરે અનેક વહેવાર સંગીન
બાબદોથી ભરચક આશરે ૭૦ પાનાનું દળદાર,
ઠાહેલાં-કુથળા તથા નિંદાથી સદંતર નીરાળું

ત્રીમાસીક.

આદ રાખજો કે આ ચોપાન્યું વળી સસ્તામાં સસ્તું છે.

લવાજમ—ફક્ત વરસ દહાડે રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ સાથે) આંગપર—

વી. પી. થી પણ મોકલીશું.

લખો :—ઑનરરી સેક્રેટરી,

ધી પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીરોઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોઠ, મુંબઇ.

પારસી વેલ્હેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીમાં કાંય બેઠાવું બેઠએ ?

(સ્થાપના : તા. ૨ જાન્યુઆરી ૧૯૦૭.)

(૧૮૯૦ ના ૨૧ મા એપ્રિલ મુજબ રેજિસ્ટર્ડ યથા : માર્ચ ૧૯૧૧.)

(૧) એ સોસાયટીની સૌથી મોટામાં મોટી નેમ જરથોસ્તી ધર્મનો અધ્યક્ષને કાયદો બજામાં લાવવાની તથા અમલમાં ચુકાવવા ભેગવાઇઓ કરી આપવાની છે, જેથી અવસ્થામાં બજાવેલી સોનેરી જમાનાની હાલત—ફરી-ફેરેતી યાને ફરી-અર્ધ (Renovation) પાર પાડવામાં દીનદાર જરથોસ્તીઓ હીરસો આપી શકે. ફરી-અર્ધના જમાનામાં તમામ નેકીનીતી, તનદુરસ્તી, મન-દુરસ્તી, રવાન-દુરસ્તી, દૌન-આગાહી, આસ્તવાની, બુન્દીહ મનસ્વી (આત્મચતી), તેમજ સલાહસંપન્ન મોહબત કુલ દુન્યામાં રાજ કરશે, અને આકૃષ્ટ, દુષ્કર, લડાઇ-મારામારી, યુનેહગારી, કવબાનું મોત હમેશનું નાબુદ થશે.

(૨) ઉપલી નેમ તરફનાં પહેલાં પગથીયાં તરીકે જરથોસ્તી ધર્મ તથા હાલની કાયદા સુબળ દુષ-અન-દુષ-મેવા-તરકારીની ઉત્તમતા, તેમજ હાલ-તમાકુ-બીડી જેવી પેલી, ભેરી, હોશ મારનારી યીજેના રોજાં વપરાસથી હાથ ઉઠાવવાના અમુલ્ય ફાયદાઓ બાબે હીલચાલ કરવાની બીજી નેમ આ સોસાયટી ધરાવે છે.

(૩) જરથોસ્તી ધર્મની ખરી બાતેન કીલસુરી, જે આજે ઇસ્લમે-ફનમને નામે ધરકુર છે, તેની લાઇનથી જરથોસ્તી તરીકેના, કીયાકામો, દીન-આધનો, રાહ-રીવાજો, આચાર-ચીચારોની સમજણ કોમમાં ફેલાવવાની ત્રીજી નેમ આ સોસાયટી ધરાવે છે.

(૪) એ માટે દર મહીને એકવાર બહેર જશન, હમ-અંબી અને ધાર્મિક બાષણ કરવામાં આવે છે, જે જશનની કીયામાં હાલ-ઇડાં-ગોસ્ત-મજી જેવી કાહતી અપવીત્ર થીને મુદલ બજાવવામાં આવતી નથી.

(૫) વળી, દર સોમવારે સાંજે ફા થી ડા તથા દર બુધવારે સાંજે ફા થી ડા તથા દર શુક્રવારે સાંજે ફા થી ડા (સ. ટા.) સોસાયટીના હાલમાં નીચમીત જરથોસ્તી ધર્મનું શીક્ષણ—ઇસ્લમે-ફનમનેના મુક્ત કલાસ ચાકુ ચલાવવામાં આવે છે, જ્યાં મેમ્બરો ઉપરાંત બાહેરનાં બાનુઓ-ગૃહસ્થો ચાકુ બુરીથી આવે છે.

(૬) આ સોસાયટી પોતાના મેમ્બરો માટે મુંદર લાઇબ્રેરી ધરાવે છે અને બહારનાં જોને માટે ફ્રી રીડીંગ રૂમ ઉઘાડ્યો છે.

(૭) આ સોસાયટી તરફથી ફરી-અર્ધ ચોપાન્યું ત્રીમાસીક નીકળે છે, જેમાં વેલ્હેરીયન ઉપરાંત જરથોસ્તી ઇસ્લમે-ફનમની પુષ્કળ બાબદો હપાય છે. ઇસ્લમે-ફનમ ફાએશ કરનાર ફરી-અર્ધ એકબુંજ ચોપાન્યું છે. મેમ્બરોને તબ્દ ફ્રી મોકલવામાં આવે છે અને બાહેરનાંઓ પાસેથી રૂ. ૧૧૦ નામનું વારસીક લવાજમ લેવામાં આવે છે. આવા ગ્રાહકોની સંખ્યા સારી છે. જોના ૨૮ વારસીક પુસ્તકો નીકળી ચુક્યાં છે. તેમાંનાં હજારો થોડાંક વેચાતાં મળી શકશે. એ ચોપાન્યું આગાશ-બેહરામો, અગ્યારીઓ, લાઇબ્રેરીઓ, ધર્મખાતાંઓમાં મુક્ત ભય છે, અને આવી રીતે ધર્મજ્ઞાન ચોમેર ફેલાયું છે.

(૮) વળી સોસાયટી ધાર્મિક તેમજ બીજી બાબદો ઉપર ચોપડી-ચોપાન્યાં કાઢી મેમ્બરોમાં તેમજ બાહેરનાંઓમાં મુક્ત ફેલાવતી આવી છે.

(૯) વળી એ સોસાયટી પોતાની બેહેનપણી જરથોસ્તી રાફી સોસાયટીની સાથે મળીને ફસલની બર-વકતની હીલચાલ ચલાવે છે, તેમજ પારસી તરીકેના-સંસ્થાનની બેગી યોજના માટે લખેલા વાર જમીન મુબઇની નબદીક ભેગેવરીનાં એક ગામમાં ધરાવે છે.

(૧૦) સૌથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ તો તેની જગી અનુરોહ-રવાન મેમ્બરોની કીયા-કામ યોજના છે : તેમાં આજ સુધીમાં ૫૮૨ નરનારીઓ સામેલ થયાં છે, અને ૨૬૮ હુબરેલાં મેમ્બરોની કીયા હાલમાં ચાલુ છે. તેનું પ્રોત્સેક્ટસ મંગાવે.

આ સોસાયટીમાં કોઇબી ૧૮ વરસની ઉપરના જરથોસ્તી બાનુઓ અને ગૃહસ્થો ફક્ત આઠ આનાની માસીક ફ્રીએ દાખલ થઇ ઉપલા બધા લાભો મેળવી શકે છે. આવા પીવાની કરી બાધ નથી. દાખલ ફ્રી રૂ. ૧ છે. વધુ વિગતો તેમજ કાયદા કનુનોની પૌથી માટે લખો યા મળો :—

દીનશાહ શાપુરજી મસાની, બી. એ., બાનરરી સેક્રેટરી,

પારસી વેલ્હેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

દાનિગેર હાલમાં ૧૨૦૦ મેમ્બરો અને ૨૦૦૦ મેમ્બરોની કીયા હાલમાં ચાલુ છે.

